

## Nr 175

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning  
angående beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt  
lagen om försäkring för allmän tilläggspension,  
m. m.; given Stockholm den 13 november 1959.*

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att  
dels antaga härvid fogade förslag till

1) förordning angående beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension,

2) förordning angående uppbörd av avgifter enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension, m. m.,

3) förordning angående redares avgift i vissa fall enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension, m. m.,

4) förordning om ändring i taxeringsförordningen den 23 november 1956 (nr 623),

5) förordning om ändring i uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272),

6) förordning om ändring i folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 (nr 469),

7) lag angående ändrad lydelse av 38 § lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring,

8) lag angående ändrad lydelse av 12 § lagen den 21 maj 1954 (nr 266) om moderskapshjälp,

9) lag om ändrad lydelse av 17 kap. 12 § handelsbalken,

10) lag angående ändrad lydelse av 17 § lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar,

11) lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370),

12) förordning angående ändrad lydelse av 4 § 1 mom. och 7 § förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt och

13) förordning om ändrad lydelse av 3 § förordningen den 22 maj 1953 (nr 269) angående byggnadsforskningsavgift,

*dels ock bifalla de förslag i övrigt, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.*

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

**BERTIL**

*Torsten Nilsson*

### **Propositionens huvudsakliga innehåll**

I propositionen framlägges förslag rörande administrationen av försäkringen för allmän tilläggspension under det inledande skedet, då förvaltningsuppgifterna främst består i beräkning av pensionsgrundande inkomst, registrering av sådan inkomst och pensionspoäng samt beräkning och uppbörd av avgifter. Vidare föreslås vissa kompletterande regler för beräkningen av pensionsgrundande inkomst och avgifter.

Beräkning av pensionsgrundande inkomst föreslås skola utföras av de lokala skattemyndigheterna, dvs. häradssekreterare och kronokamrerare, och i Stockholm av överståthållarämbetet. Beräkningen verkställs med ledning av taxeringsmaterialet. Beträffande de regler, som skall tillämpas vid beräkningen av pensionsgrundande inkomst, föreslås bl. a., att avdrag på den försäkrades lön för sådana premier, som avser tjänstepensionering vid sidan av den allmänna tilläggspensioneringen, inte skall minska den pensionsgrundande inkomsten.

Registrering av pensionsgrundande inkomst samt uträkning och registrering av pensionspoäng föreslås skola ske hos de allmänna centralsjuk-kassorna.

Debitering och uppbörd av arbetsgivarnas avgifter till tilläggspensioneringen samordnas med debiteringen och uppbörden av arbetsgivarnas avgifter för obligatorisk yrkesskadeförsäkring i riksförsäkringsanstalten samt deras bidrag till sjukförsäkringen och moderskapshjälpen. Arbetsgivarna skall årligen lämna särskilda uppgifter för fastställande av underlaget för avgiftsberäkningen. I samband därmed bortfaller viss nuvarande uppgiftsskyldighet. Riksförsäkringsanstalten beräknar avgifterna och bidragen. Uppbörden sker genom riksförsäkringsanstalten, om summan av avgifterna och bidragen överstiger 1 000 kr., och eljest i samband med de allmänna skatterna.

De försäkrades egna avgifter uträknas av de lokala skattemyndigheterna

och överståthållarämbetet i samband med beräkningen av pensionsgrundande inkomst. Uppbörden sker i samband med de allmänna skatterna.

I propositionen föreslås därjämte en rad författningsändringar i anledning av förslagen rörande tilläggspensioneringens administration m. m. Därvid märkes bl. a. att avgifterna till tilläggspensioneringen skall vara avdragsgilla i skattehänseende.

**Förslag**

till

**Förordning****angående beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen om försäkring  
för allmän tilläggspension**

Härigenom förordnas som följer.

**1 §.**

För här i riket bosatt försäkrad skall pensionsgrundande inkomst enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension bestämmas av den lokala skattemyndighet, inom vars tjänstgöringsområde den försäkrade taxerats till statlig inkomstskatt eller skulle hava taxerats till sådan skatt, därest han icke haft att erlagga sjömansskatt. Vad nu sagts om lokal skattemyndighet skall i Stockholm avse överståthållarämbetet.

För annan försäkrad än som i första stycket sägs skall den pensionsgrundande inkomsten bestämmas av överståthållarämbetet.

**2 §.**

Pensionsgrundande inkomst skall, i den mån den utgöres av annan inkomst än som avses i 3 §, bestämmas med ledning av den försäkrades taxering till statlig inkomstskatt eller, såvitt gäller inkomst för vilken den försäkrade haft att erlagga sjömansskatt, med ledning av redares kontrolluppgift enligt 37 § 1 mom. åttonde punkten taxeringsförordningen. Vid taxeringsändring eller eftertaxering skall dock verkställd beräkning av pensionsgrundande inkomst ändras endast om taxeringsändringen eller eftertaxeringen föranleder avvikelse från nämnda beräkning med minst femhundra kronor.

**3 §.**

Inkomst av anställning, för vilken utomlands bosatt försäkrad icke är skattskyldig här i riket, skall bestämmas med ledning av särskild uppgift från arbetsgivaren. Sådan uppgift skall senast den 31 januari året näst efter det år, som inkomsten avser, avlämnas till den myndighet, som enligt 1 § har att bestämma den försäkrades pensionsgrundande inkomst. I uppgiften skall angivas den försäkrades fullständiga namn, födelsetid och adress ävensom beloppet av den utbetalade lönen eller ersättningen och den tidrymd som denna avser. Vidare skall i uppgiften angivas, huruvida den försäkrade åtnjutit naturaförmåner i form av kost eller bostad. Ett exem-

plar av uppgiften skall inom tid som nyss sagts av arbetsgivaren sändas till den försäkrade.

Om skyldighet för arbetsgivare att vid arbetsgivaruppgift enligt förordningen angående uppbörd av avgifter enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension, m. m. foga uppgift som avses i första stycket stadgas i nämnda förordning.

#### 4 §.

Vid bestämmande av pensionsgrundande inkomst skall, utöver vad som framgår av lagen om försäkring för allmän tilläggspension, gälla följande.

Värdet av naturaförmån i form av kost eller bostad till arbetstagare, som avses i 1 § första stycket förordningen om sjömansskatt, skall uppskattas i enlighet med vad riksförsäkringsanstalten föreskriver. Vad nyss sagts skall jämväl äga tillämpning beträffande förmån av kost eller bostad, som försäkrad åtnjutit under bosättning utomlands.

Vid beräkning av inkomst av anställning skall avdrag göras för kostnader som arbetstagaren haft att bestrida i innehavd anställning, därest kostnaderna minskade med erhållen kostnadsersättning uppgå till minst femhundra kronor.

Riksförsäkringsanstalten äger meddela särskilda föreskrifter angående beräkning av sådan inkomst av anställning, som enligt förordningen om statlig inkomstskatt hänföres till intäkt av jordbruksfastighet eller intäkt av rörelse.

Vid beräkning av inkomst av annat förvärvsarbete skall från inkomst av rörelse avdragas underskott å rörelse under beskattningsåret. I fråga om inkomst av jordbruksfastighet skall motsvarande gälla beträffande underskott å sådan jordbruksfastighet, som brukats av den försäkrade.

#### 5 §.

Efter anmaning av försäkringsrådet, riksförsäkringsanstalten, överståthållarämbetet eller lokal skattemyndighet åligger det försäkrad och hans arbetsgivare att i den omfattning och inom den tid, som i anmaningen angivits, meddela de upplysningar, som finnas erforderliga för beräkning av pensionsgrundande inkomst för den försäkrade.

#### 6 §.

Förekommer anledning att vid beräkning av pensionsgrundande inkomst hänföra belopp, som enligt försäkrads allmänna självdeklaration utgör inkomst av anställning, till inkomst av annat förvärvsarbete eller att eljest hänföra visst belopp till annat slag av inkomst än den försäkrade uppgivit, skall, där hinder ej möter, den försäkrade beredas tillfälle att yttra sig. Dock vare detta ej nödigt i fråga om misskrivning eller annat uppenbart förbiseende eller då eljest yttrande av den försäkrade uppenbarligen icke är erforderligt för frågans bedömande.

## 7 §.

Uppmärksammas att pensionsgrundande inkomst blivit oriktigt beräknad på grund av felräkning, misskrivning, annat uppenbart förbiseende eller ovetskap om förhållande som påverkar beräkningen av den pensionsgrundande inkomsten, skall, sedan den försäkrade erhållit tillfälle att yttra sig, beräkningen ändras, därest felaktigheten icke är att anse såsom ringa. Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning då vid bestämmande av avgiftsunderlag enligt förordningen angående uppbörd av avgifter enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension, m. m. belopp, som ingår i inkomst av anställning, ansetts icke skola inräknas i avgiftsunderlaget eller belopp, som ingår i inkomst av annat förvärvsarbete, hänförts till sådant underlag. Ändring, som i detta stycke sägs, må icke ske efter utgången av sjätte året efter det år, som inkomsten avser.

Har för ett år beräknats mer än en pensionsgrundande inkomst för försäkrad, skall den pensionsgrundande inkomst, som icke bort beräknas, undanröjas.

## 8 §.

Har belopp, som enligt försäkrads allmänna självdeklaration utgör inkomst av anställning, vid beräkning av pensionsgrundande inkomst hänförts till inkomst av annat förvärvsarbete eller har eljest visst belopp hänförts till annat slag av inkomst än den försäkrade uppgivit, skall denne underrättas om avvikelserna och skälen härför.

Om pensionsgrundande inkomst beräknats för försäkrad, vilken icke avgivit allmän självdeklaration, skall denne underrättas om den beräknade pensionsgrundande inkomsten.

Pensionsgrundande inkomst som överståthållarämbetet eller lokal skattemyndighet bestämt senast den 20 november under taxeringsåret skall, därest debetsedel å slutlig skatt utfärdas för den försäkrade, angivas å debetsedeln. Har pensionsgrundande inkomst bestämts efter nämnda tidpunkt, skall underrättelse härom sändas till den försäkrade.

Har verkställd beräkning av pensionsgrundande inkomst ändrats, skall underrättelse om ändringen och skälen härför sändas till den försäkrade.

Underrättelse enligt första, andra eller fjärde stycket skall innehålla upplysning om vad som skall iakttagas vid anförande av besvär över beslutet.

## 9 §.

Underrättelse, som avses i 8 § första stycket, skall översändas i rekommenderat brev.

Underrättelse, varom i 8 § tredje eller fjärde stycket sägs, skall översändas i rekommenderat brev med mottagningsbevis. Återkommer försändelsen såsom obeställbar och förekommer anledning antaga att vederbörande kan anträffas, skall underrättelsen delgivas honom i den ordning 54 § taxeringsförordningen stadgar.

## 10 §.

Handling, som upprättats för beräkning av pensionsgrundande inkomst eller som avlämnats eller tillhandahållits enligt bestämmelse i denna förordning, må icke tillhandahållas annan tjänsteman än den som i och för sin befattning bör erhålla del därav. Ledamot av taxeringsnämnd eller provningsnämnd må taga del av handling som nyss sagts.

Den som äger taga del av handling, varom i första stycket sägs, må i den mån så erfordras för fullgörande av vad som enligt denna förordning åligger honom jämväl taga del av självdeklaration och annan uppgift eller handling, som avlämnats till ledning vid årlig taxering, och handling, som upprättats vid taxeringskontroll enligt taxeringsförordningen, ävensom handling, som avlämnats till ledning för uppbörd av skatt.

Den som tagit del av handling, som i första eller andra stycket sägs, må ej i vidare mån än som erfordras för utövning av tjänst offentliggöra eller yppa innehållet i sådan handling.

## 11 §.

Över sådant beslut beträffande beräkning av pensionsgrundande inkomst, varom den försäkrade erhållit i 8 § första eller andra stycket angiven underrättelse senast den 30 september under taxeringsåret, må besvär anföras hos riksförsäkringsanstalten senast den 31 oktober under nämnda år. Har den försäkrade icke erhållit underrättelse som nu sagts eller har han erhållit underrättelsen efter den 30 september under taxeringsåret, må besvär anföras intill utgången av året näst efter taxeringsåret eller, om han icke under taxeringsåret erhållit utfärdad debetsedel eller underrättelse som i 8 § tredje stycket sägs, inom ett år efter det han erhållit sådan debetsedel eller underrättelse.

Över beslut, varigenom överståthållarämbetet eller lokal skattemyndighet ändrat verkställd beräkning av pensionsgrundande inkomst, må besvär anföras hos riksförsäkringsanstalten inom en månad efter det den försäkrade erhållit del av beslutet.

Besvär skola ingivas eller insändas till den myndighet vars beslut överklagas. Nämnda myndighet har att med eget yttrande översända handlingarna i målet till riksförsäkringsanstalten. Den omständigheten att besvaren ingivits eller insänts direkt till riksförsäkringsanstalten må dock ej utgöra hinder för besvärens prövning.

Klagan över riksförsäkringsanstaltens beslut enligt denna förordning föres hos försäkringsrådet genom besvär, som skola hava inkommit till försäkringsrådet inom en månad efter det klaganden erhållit del av beslutet.

Över försäkringsrådets beslut må klagan icke föras.

Riksförsäkringsanstaltens, överståthållarämbetets och lokal skattemyndighets beslut lända till efterrättelse utan hinder av förd klagan.

## 12 §.

De närmare föreskrifter, som finnas erforderliga för tillämpningen av denna förordning, meddelas av Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, av riks försäkringsanstalten.

---

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1960.

---



**Förslag**  
till  
**Förordning**

**angående uppbörd av avgifter enligt lagen om försäkring för allmän  
tilläggs pension, m. m.**

Härigenom förordnas som följer.

**Om arbetsgivares avgifter**  
*Inledande stadganden*

1 §.

Angående debitering och uppbörd av avgift från arbetsgivare enligt lagen om försäkring för allmän tilläggs pension, bidrag från arbetsgivare jämlikt lagen om allmän sjukförsäkring och lagen om moderskapshjälp samt avgift för obligatorisk försäkring i riksförsäkringsanstalten enligt lagen om yrkesskadeförsäkring jämte tilläggsavgift enligt 39 § sistnämnda lag och avgifts-tillägg jämlikt 14 § lagen angående omreglering av vissa ersättningar enligt lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete m. m. skall gälla vad nedan stadgas.

Avgift jämte tilläggsavgift för frivillig försäkring i riksförsäkringsanstalten enligt lagen om yrkesskadeförsäkring uppbäres i den ordning anstalten bestämmer.

2 §.

I denna förordning förstås med

*arbetsgivaravgift*: summan av arbetsgivarens avgifter och bidrag enligt 1 § första stycket;

*avgiftsunderlag*: belopp varå avgift eller bidrag, som avses i 1 § första stycket, skall beräknas för arbetsgivaren;

*utgiftsår*: det kalenderår för vilket avgiftsunderlag skall bestämmas.

Såvitt gäller beräkning av avgiftsunderlag för avgift till försäkringen för allmän tilläggs pension skall med lön enligt denna förordning förstås jämväl sådan ersättning, som enligt 5 § andra stycket lagen om försäkring för allmän tilläggs pension anses såsom inkomst av anställning.

*Avgiftsunderlag och uppgiftsskyldighet m. m.*

3 §.

Avgiftsunderlag bestämmas av riksförsäkringsanstalten och anges i hela hundratal kronor, så att överskjutande belopp, som icke uppgår till helt hundratal kronor, bortfaller.

Avlider arbetsgivare, skall för det utgiftsår, då dödsfallet inträffade, avgiftsunderlag bestämmas för dödsboet efter honom och avse både lön, som den avlidne utgivit, och lön, som utgivits av dödsboet.

#### 4 §.

Vid bestämmande av avgiftsunderlag skall utöver vad som framgår av de i 1 § angivna lagarna samt förordningen angående redares avgift i vissa fall enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension, m. m. gälla följande.

Jämväl såvitt gäller avgiftsunderlag för avgift enligt lagen om yrkes-skadeförsäkring skall, där fråga ej är om arbetstagare som avses i 1 § första stycket förordningen om sjömansskatt, bortses från arbetstagare, vars lön hos arbetsgivaren under året icke uppgått till trehundra kronor, så ock från annan naturaförmån än kost eller bostad.

Värdet av naturaförmån i form av kost eller bostad skall uppskattas efter regler, som fastställas av riksförsäkringsanstalten. Vad angår dylika förmåner åt arbetstagare, som avses i 1 § första stycket förordningen om sjömansskatt, skall dock värdet beräknas efter de grunder, enligt vilka motsvarande naturaförmåner till ombordanställt manskap som erlagt sjömansskatt värderas vid bestämmande av pensionsgrundande inkomst.

Avdrag för kostnader, som arbetstagare haft att av sin lön bestrida i anställningen, må göras i den mån riksförsäkringsanstalten så medgiver. Sådant medgivande må lämnas endast om kostnaderna beräknas uppgå till minst en tiondel av lönen samt må avse arbetstagare i viss verksamhet eller, efter framställning av arbetsgivare, viss eller vissa arbetstagare.

#### 5 §.

Arbetsgivare, som under ett år utgivit lön till någon hos honom anställd arbetstagare med minst trehundra kronor, är skyldig att nästföljande år utan anmaning lämna uppgift (*arbetsgivaruppgift*) till ledning för beräkning av avgiftsunderlag. Uppgiften skall lämnas i två exemplar och avfattas å blankett enligt formulär, som fastställs av riksförsäkringsanstalten.

Vid arbetsgivaruppgift skall arbetsgivare foga ett exemplar av de kontrolluppgifter, vilka han enligt 37 § 1 mom. första, andra eller sjunde punkten taxeringsförordningen har att avlämna för inkomsttaxeringen, ävensom av uppgift som avses i 3 § förordningen angående beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension. Befrielse från nämnda skyldighet må medgivas av riksförsäkringsanstalten eller, efter Konungens bemyndigande, av myndighet som anstalten bestämmer.

Blanketter till arbetsgivaruppgift skola kostnadsfritt tillhandahållas i samma ordning som deklaraionsblanketterna för inkomsttaxeringen ävensom hos riksförsäkringsanstalten och sjömansskattekontoret.

## 6 §.

Arbetsgivaruppgift skall av annan arbetsgivare än som i andra stycket sägs avlämnas till den lokala skattemyndighet, inom vars tjänstgöringsområde han skall taxeras till statlig inkomstskatt eller, om han icke skall taxeras till sådan skatt, han bedrivit sin huvudsakliga verksamhet. Vad nu sagts om lokal skattemyndighet skall i Stockholm avse överståthållarämbetet.

Redare, som har att redovisa sjömansskatt, skall avlämna arbetsgivaruppgift till sjömansskattekontoret.

Arbetsgivaruppgift skall vara avlämnad före utgången av januari månad eller, i fråga om redare som avses i nästföregående stycke, före utgången av februari månad året näst efter utgiftsåret.

På ansökan av arbetsgivare, som visar att i följd av särskilda omständigheter hinder möter att avlämna arbetsgivaruppgift inom föreskriven tid, må myndighet, till vilken arbetsgivaruppgiften skall avlämnas, utsätta annan tid, inom vilken uppgiften skall vara avlämnad.

## 7 §.

Arbetsgivare, som icke inom föreskriven tid avlämnat arbetsgivaruppgift eller uppgift som avses i 5 § andra stycket, må anmanas att inkomma med de felande handlingarna. Är avlämnad arbetsgivaruppgift ofullständig, må arbetsgivaren anmanas att komplettera densamma.

Efter anmaning äro arbetsgivare och arbetstagare skyldiga att i den omfattning och inom den tid, som i anmaningen angivits, meddela de upplysningar som finnas erforderliga för beräkning av avgiftsunderlag för arbetsgivaren.

För kontroll av att arbetsgivare fullgjort sin uppgiftsskyldighet enligt denna förordning är arbetsgivare, som avses i 78 § 1 mom. uppbördsförordningen, skyldig att efter anmaning tillhandahålla där angivna handlingar. I fråga om verkställandet av kontrollen skall gälla vad i fjärde stycket nämnda moment sägs.

Anmaning som avses i denna paragraf utfärdas av riksförsäkringsanstalten, överståthållarämbetet, lokal skattemyndighet eller föreståndaren för sjömansskattekontoret.

I anmaning må vite föreläggas.

## 8 §.

Överståthållarämbetet, de lokala skattemyndigheterna och sjömansskattekontoret skola på sätt riksförsäkringsanstalten närmare föreskriver utöva kontroll av att uppgiftsskyldigheten enligt denna förordning fullgöres.

## 9 §.

Överståthållarämbetet, lokal skattemyndighet och sjömansskattekontoret

åligger att till riksförsäkringsanstalten inom tid och på sätt anstalten bestämmer överlämna det ena exemplaret av inkomna arbetsgivaruppgifter.

10 §.

Har arbetsgivaruppgift ej avlämnats eller kan, på grund av brister i sådan uppgift, i bokföring eller i anteckningar om utgivna löner, avgiftsunderlag icke tillförlitligen beräknas, skall avgiftsunderlaget uppskattas efter vad med hänsyn till föreliggande omständigheter såsom verksamhetens art och omfattning finnes skäligt.

11 §.

Förekommer anledning att bestämma avgiftsunderlag med avvikelse från arbetsgivaruppgift eller annan av arbetsgivare till ledning för beräkning av avgiftsunderlag lämnad uppgift, skall där hinder ej möter arbetsgivaren beredas tillfälle att yttra sig i frågan. Dock vare detta ej nödigt beträffande felräkning, misskrivning eller annat uppenbart förbiseende eller då eljest yttrande av arbetsgivaren uppenbarligen icke är erforderligt för frågans bedömande.

12 §.

Har arbetsgivaruppgift eller annan av arbetsgivare till ledning för beräkning av avgiftsunderlag lämnad uppgift icke blivit följd, skall till arbetsgivaren sändas underrättelse om i vilka hänseenden uppgiften frångåtts samt om skälen härför.

Har avgiftsunderlag bestämts för arbetsgivare, som underlåtit att lämna uppgift till ledning för beräkning av sådant underlag, skall underrättelse om avgiftsunderlaget sändas till arbetsgivaren.

13 §.

Finner riksförsäkringsanstalten, att avgiftsunderlag blivit oriktigt på grund av felräkning, misskrivning eller annat uppenbart förbiseende, skall anstalten, sedan arbetsgivaren erhållit tillfälle att yttra sig, ändra avgiftsunderlaget, därest felaktigheten icke är att anse såsom ringa. Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning, då vid beräkning av pensionsgrundande inkomst belopp, som ingår i avgiftsunderlag, ansetts utgöra inkomst av annat förvärvsarbete eller belopp, som icke hänförts till avgiftsunderlaget, ansetts utgöra inkomst av anställning. Om ändringen skall arbetsgivaren underrättas.

Ändring må icke ske efter utgången av sjätte året efter utgiftsåret. Har arbetsgivaren avlidit, må för honom beräknat avgiftsunderlag icke höjas efter utgången av andra året efter det, under vilket bouppteckning efter honom blivit ingiven för registrering.

14 §.

Har arbetsgivare i uppgift eller upplysning, avlämnad till ledning för beräkning av avgiftsunderlag, lämnat oriktigt meddelande och har meddelan-

det följts eller har eljest meddelandet föranlett att avgiftsunderlag för honom icke blivit bestämt eller blivit bestämt till för lågt belopp, skall riksförsäkringsanstalten bestämma det avgiftsunderlag, som genom berörda förfarande undandragits. Sådant avgiftsunderlag må dock ej bestämmas om vad som undandragits är att anse såsom ringa.

Föreligga sådana omständigheter att avgiftsunderlag som avses i föregående stycke skall bestämmas och kan på grund av vad sålunda och i övrigt förekommit antagas att av arbetsgivaren lämnad uppgift eller upplysning icke varit av beskaffenhet att kunna läggas till grund för en riktig beräkning av avgiftsunderlaget, skall avgiftsunderlaget bestämmas med tillämpning av 10 §.

Vad ovan sagts skall äga motsvarande tillämpning om arbetsgivare, ehuru uppgiftspliktig, underlåtit avlämna uppgift eller infordrad upplysning.

Om riksförsäkringsanstaltens beslut skall arbetsgivaren underrättas.

Avgiftsunderlag som avses i denna paragraf må icke bestämmas efter utgången av sjätte året efter utgiftsåret. Har arbetsgivaren avlidit, påföres avgiftsunderlaget hans dödsbo, dock att sådan påföring icke må ske med mindre fråga därom prövats inom två år efter utgången av det kalenderår, under vilket bouppteckning efter honom blivit ingiven för registrering.

#### 15 §.

Underrättelse som avses i 12—14 §§ skall innehålla upplysning om vad som skall iakttagas vid anförande av besvär över riksförsäkringsanstaltens beslut.

Underrättelse som nyss sagts ävensom sådan anmaning enligt 7 §, vari vite förelagts, skall översändas i rekommenderat brev med mottagningsbevis. Återkommer försändelse som obeställbar och förekommer anledning antaga att vederbörande kan anträffas, skall underrättelsen eller anmaningen delgivas honom i den ordning 54 § taxeringsförordningen stadgar.

#### *Debitering och uppbörd m. m.*

#### 16 §.

Arbetsgivaravgift beräknas av riksförsäkringsanstalten och påföres i helt antal kronor, varvid öretal bortfaller.

#### 17 §.

Arbetsgivaravgift uppgående till högst ettusen kronor skall, därest riksförsäkringsanstalten icke annat bestämmer, påföras i samband med slutlig skatt i enlighet med vad som stadgas i uppbördsförordningen. Vad nyss sagts skall även gälla arbetsgivaravgift överstigande nämnda belopp, därest anstalten finner skäl därtill föreligga.

Riksförsäkringsanstalten skall särskilt för varje uppbördsdistrikt, såvitt

gäller Stockholm före den 1 augusti och i övrigt före den 1 september under året näst efter utgiftsåret, lämna vederbörande lokala skattemyndighet uppgift om de arbetsgivaravgifter som skola påföras i samband med slutlig skatt.

## 18 §.

Annan arbetsgivaravgift än som avses i 17 § uppbäres av riks försäkringsanstalten.

## 19 §.

Arbetsgivaravgift, som uppbäres av riks försäkringsanstalten, debiteras under året näst efter utgiftsåret såsom *slutlig avgift*. I avräkning å den slutliga avgiften skall arbetsgivaren under utgiftsåret erlagga *preliminär avgift*. Arbetsgivaravgift, som utöver tidigare påförd slutlig avgift skall erläggas på grund av beslut om höjt avgiftsunderlag eller ändrad debitering, påföres såsom *tillkommande avgift*.

## 20 §.

Preliminär avgift för visst år skall utgå med belopp motsvarande arbetsgivarens under nästföregående år debiterade slutliga avgift. Är den för utgiftsåret fastställda procentsatsen för avgiftsuttaget enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension högre eller lägre än procentsatsen för det år som den sålunda debiterade slutliga avgiften avser, skall hänsyn härtill tagas vid bestämmandet av den preliminära avgiften.

Har slutlig avgift som avses i föregående stycke icke påförts arbetsgivaren, skall särskild beräkning ske av den preliminära avgiften. Därvid skall den preliminära avgiften bestämmas till belopp, vilket beräknas så nära som möjligt komma att motsvara den slutliga avgiften.

Särskild beräkning av preliminär avgift för visst år skall jämväl göras, därest det kan antagas, att den slutliga avgiften för samma år kommer att avvika från den i första stycket angivna slutliga avgiften med minst en femtedel av sistnämnda avgift. Särskild beräkning må ske även i annat fall än nyss är sagt, därest skillnaden mellan eljest utgående preliminär avgift och påräknelig slutlig avgift skulle bli mer betydande eller annan särskild omständighet föreligger.

## 21 §.

Påförd preliminär avgift må för vinnande av bättre överensstämmelse med den påräkneliga slutliga avgiften genom jämkning bestämmas att utgå med annat belopp, därest detta över- eller understiger den påförda preliminära avgiften med minst en femtedel av densamma. Jämkning må ske även i annat fall än nyss är sagt, om ändringen av den påförda preliminära avgiften skulle bli mer betydande eller annan särskild omständighet föreligger.

Jämkning må icke verkställas efter utgiftsårets utgång med mindre den preliminära avgiften därigenom nedsättes. Ansökan om sådan jämkning skall av arbetsgivare ingivas före utgången av april månad året näst efter utgiftsåret.

## 22 §.

Riksförsäkringsanstalten äger anmana arbetsgivare att lämna uppgifter för beräkning eller jämkning av preliminär avgift.

Om den preliminära avgiften finnes böra utgå med högre belopp än som följer av 20 § första stycket eller finnes böra höjas genom jämkning, bör arbetsgivaren beredas tillfälle att yttra sig, innan den preliminära avgiften bestämmes eller jämkning sker.

Har uppgift, som arbetsgivare lämnat för beräkning av preliminär avgift eller för jämkning av sådan avgift, frångåtts av riksförsäkringsanstalten, skall arbetsgivaren underrättas om avvikelsen och skälen härför. Beträffande sådan underrättelse skall gälla vad i 15 § stadgas.

## 23 §.

Arbetsgivare, vilkens löneutgifter för år överstiga eller kunna beräknas komma att överstiga tjugufemtusen kronor, är skyldig att snarast till riksförsäkringsanstalten anmäla ny eller väsentligt utökad verksamhet.

## 24 §.

Under varje år skall arbetsgivare, vilkens arbetsgivaravgift uppbäres av riksförsäkringsanstalten, erlagga ett belopp motsvarande skillnaden mellan, å ena sidan, den preliminära avgiften för året ökad med den slutliga avgift, som debiterats under nästföregående år, och, å andra sidan, den i avräkning mot nämnda slutliga avgift påförda preliminära avgiften.

## 25 §.

Belopp som avses i 24 § skall erläggas senast den 18 februari, om det understiger trehundra kronor, samt eljest med en sjättedel senast den 18 i envar av månaderna februari, april, juni, augusti, oktober och december, dock att de delbelopp, som skola erläggas senast den 18 i de fem förstnämnda månaderna, skola avrundas till närmast lägre hela antal kronor, därvid återstoden skall erläggas senast den 18 december.

Om det i 24 § avsedda beloppet under det år, då beloppet skall erläggas, ändras genom beslut om jämkning av däri ingående preliminär avgift eller om nedsättning av däri ingående slutlig avgift, skall det belopp, som återstår att betala efter beslutet, erläggas i enlighet med vad riksförsäkringsanstalten bestämmer, varvid såsom senaste inbetalningsdag eller senaste inbetalningsdagar skall föreskrivas den 18 i månad eller månader, som angivas i föregående stycke och som infalla under återstoden av året.

Det sagda skall även gälla i fråga om preliminär avgift som debiteras under utgiftsåret.

Tillkommande avgift skall enligt riksförsäkringsanstaltens bestämmande erläggas senast den 18 i månad eller månader, som angivas i första stycket, dock att avgiften icke må fördelas till betalning vid flera än sex inbetalningstillfällen.

#### 26 §.

Riksförsäkringsanstalten må, när synnerliga skäl därtill föreligga, medgiva anstånd helt eller delvis med erläggande av påfört avgiftsbelopp, som uppbäres av anstalten och förfaller till betalning efter det ansökan om anstånd gjorts. Anståndstiden må bestämmas till längst två månader efter utgången av den månad, varunder beloppet skolat erläggas.

Sedan anstånd meddelats, må det av anståndet omfattade avgiftsbeloppet icke indrivnas under tiden för anståndet, ej heller må restavgift uttagas för beloppet.

Är arbetsgivare berättigad att utfå för mycket erlagd arbetsgivaravgift, må denna tagas i anspråk för gäldande av arbetsgivaravgift, som med anståndet avses.

Har anståndstiden gått till ända utan att avgiftsbeloppet till fullo guldits, skall arbetsgivaren erlägga restavgift å den del av beloppet, som då återstod oguldet.

#### 27 §.

Riksförsäkringsanstalten har att utfärda räkning å arbetsgivaravgift, som skall uppbäras av anstalten.

Räkning å belopp, som avses i 24 §, skall översändas till arbetsgivaren senast den 18 januari.

#### 28 §.

Arbetsgivaravgift, som uppbäres av riksförsäkringsanstalten, skall, där anstalten ej medgivit annat betalningssätt, erläggas genom inbetalning till anstaltens postgirokonto medelst inbetalningskort, vilka skola vara fogade vid räkning som avses i 27 §. Inbetalning medelst sådant kort sker kostnadsfritt.

#### 29 §.

Efter den 18 i envar av de i 25 § första stycket angivna månaderna åligger det riksförsäkringsanstalten att upprätta och till vederbörande länsstyrelse för indrivning överlämna uppgift i tre exemplar över avgiftsbelopp, som skolat inbetalas till anstalten men icke erlagts inom föreskriven tid eller, om anstånd beviljats, före anståndstidens utgång.

Ogulden del av arbetsgivaravgift skall anses omfatta avgifter och bidrag,



som avses i 1 §, i samma proportion som sådana avgifter och bidrag ingå i arbetsgivaravgiften.

### 30 §.

Vad i uppbördsförordningen och föreskrifter angående tillämpningen av nämnda förordning stadgas om restavgift, indrivning och redovisning av restförd skatt, avkortning och avskrivning av skatt samt upprättande av balanslängd skall äga motsvarande tillämpning i fråga om avgiftsbelopp som avses i 29 §; dock skall befogenhet, som enligt 58 § 2 mom. angivna förordning tillkommer länsstyrelse eller riksräkenskapsverket, i stället utövas av riksförsäkringsanstalten. Angående efterkrav och preskription skall vad i 70 och 71 §§ uppbördsförordningen stadgas äga motsvarande tillämpning, dock att vad i 70 § 2 mom. nämnda förordning sägs beträffande länsstyrelse i stället skall gälla riksförsäkringsanstalten.

### 31 §.

Till arbetsgivare, vilken vinner nedsättning i eller befrielse från honom påförd arbetsgivaravgift som uppburits av riksförsäkringsanstalten, skall anstalten utan särskild ansökan återbetala vad denne för mycket erlagt.

Häftar arbetsgivaren för restförd arbetsgivaravgift, äger han utfå allenast vad som överstiger det oguldna beloppet jämte därå belöpande restavgift. Återstoden skall gottskrivas honom till gäldande av den oguldna arbetsgivaravgiften jämte restavgift.

Äger arbetsgivare på grund av nedsättning av slutlig avgift återbekomma i 24 § avsett belopp eller del därav och sker återbetalning efter utgången av det år varunder beloppet skolat erläggas, skall arbetsgivaren för tiden från och med den 1 januari nästföljande år till och med den dag, då återbetalning sker, erhålla ränta efter fem procent för år å vad han äger utfå av beloppet. Uppkommer öretal vid beräkning av sådan ränta, skall räntebeloppet jämnas till närmast högre hela kronotal. Ränta skall dock ej utgå, om räntebeloppet skulle understiga fem kronor.

Vid återbetalning av tillkommande avgift skall vad i tredje stycket sägs äga motsvarande tillämpning, varvid skall iakttagas att, därest avgiften betalts i flera poster och återbetalningen avser allenast viss del av det sammanlagda avgiftsbeloppet, det för mycket erlagda beloppet avräknas mot det eller de belopp som sist guldits.

### *Särskilda bestämmelser*

### 32 §.

Bestämmelserna i denna förordning äga icke tillämpning å arbetsgivaravgift, som staten har att erlagga i sin egenskap av arbetsgivare. Dylik avgift beräknas och redovisas enligt föreskrifter, vilka meddelas av Konungen.

## 33 §.

Den som i handling till ledning för beräkning av avgiftsunderlag uppsåtligt eller av grov oaktsamhet lämnar oriktig uppgift, ägnad att för honom eller den han företräder leda till frihet från arbetsgivaravgift eller till för låg sådan, dömes till böter eller fängelse i högst sex månader. Böterna skola vid uppsåtlig gärning bestämmas till högst fem gånger det belopp, som genom den oriktiga uppgiften undandragits eller, om uppgiften följts, skulle hava undandragits, dock minst etthundra kronor. I fråga om gärning, som begås av grov oaktsamhet, skola böterna bestämmas till högst hälften av vad nyss sagts, men likväl ej lägre än femtio kronor.

Den som frivilligt rättar oriktig uppgift vare fri från straff.

Den som förskyllt fängelse må, efter omständigheterna, dömas att gälda straffavgift med högst tre gånger det belopp, som undandragits eller kunde hava undandragits. Adömd straffavgift tillfaller kronan.

## 34 §.

Har arbetsgivare, som är skyldig att utan anmaning avlämna arbetsgivaruppgift, icke behörigen avlämnat sådan uppgift inom föreskriven tid eller avlämnar han arbetsgivaruppgift med så bristfälligt innehåll att den uppenbarligen icke är ägnad att ligga till grund för beräkning av avgiftsunderlag, straffes med böter, högst trehundra kronor.

Till påföljd, som i första stycket sägs, skall jämväl dömas arbetsgivare som ej fullgör skyldighet att utan anmaning vid arbetsgivaruppgift foga sådan uppgift varom förmåles i 5 § andra stycket.

Finnes försummelse, som avses i denna paragraf, ursäktlig eller eljest ringa, må från straff frias.

Brott, som i denna paragraf sägs, må av åklagare åtalas endast efter anmälan av riksförsäkringsanstalten.

## 35 §.

Vite, som förelägges enligt denna förordning, må ej bestämmas under etthundra kronor eller över femtusen kronor.

Om uttagande av förelagt vite har riksförsäkringsanstalten att göra hemställan hos vederbörande åklagare. Utan sådan hemställan må talan ej väckas.

## 36 §.

Förmenar arbetsgivare att arbetsgivaravgift påförts honom obehörigen eller med oriktigt belopp, äger han söka rättelse hos riksförsäkringsanstalten inom ett år efter det han erhållit vederbörlig debetsedel eller räkning. Då fråga är om storleken av avgiftsunderlag skall vad nu sagts icke gälla, om arbetsgivaren erhållit underrättelse som avses i 12—14 §§.

Ingår arbetsgivaravgiften i slutlig skatt må ansökningen om rättelse in-

givas till den lokala skattemyndighet, som verkställt debiteringen av skatten. Myndigheten har att med eget yttrande översända ansökningen till riksförsäkringsanstalten.

### 37 §.

Över beslut, varigenom vite förelagts, ävensom över beslut rörande anstånd med avlämnande av arbetsgivaruppgift må klagan icke föras.

### 38 §.

Över annat beslut av riksförsäkringsanstalten enligt denna förordning än i 37 § avses må klagan föras hos försäkringsrådet genom besvär, som skola hava inkommit till försäkringsrådet senast inom en månad efter det klaganden erhållit del av beslutet.

Över försäkringsrådets beslut må klagan icke föras.

Riksförsäkringsanstaltens beslut länder till efterrättelse utan hinder av förd klagan.

## Om försäkrads egen avgift

### 39 §.

Avgift enligt 34 § lagen om försäkring för allmän tilläggspension (*tilläggspensionsavgift*) skall, med iakttagande av vad i 40 § sägs, debiteras och uppbäras i enlighet med vad som stadgas i uppbördsförordningen.

### 40 §.

Tilläggspensionsavgift skall vara erlagd före den 1 oktober året näst efter taxeringsåret eller, såvitt gäller i tillkommande skatt ingående tilläggspensionsavgift, inom fyra månader efter utgången av den månad, under vilken den sista av de för skatteinbetalningen bestämda uppbördsterminerna infallit.

Har tilläggspensionsavgift, som ingår i slutlig eller tillkommande skatt, icke till fullo erlagts inom tid, som i första stycket sägs, skall den slutliga och den tillkommande skatten omdebiteras med uteslutande av avgiften. Innan omdebitering verkställs, skall den försäkrade beredas tillfälle att yttra sig. Om verkställd omdebitering skall den försäkrade underrättas. Sådan underrättelse skall innehålla upplysning om vad som skall iakttagas vid anförande av besvär över beslutet, och skall beträffande underrättelsen i övrigt gälla vad i 15 § andra stycket stadgas.

### 41 §.

Skall enligt 9 § första stycket lagen om försäkring för allmän tilläggspension pensionspoäng för visst års inkomst av annat förvärvsarbete tillgodoräknas den försäkrade, oaktat tilläggspensionsavgift för året icke till fullo

erlägges inom tid som angives i 40 § första stycket, må riks försäkringsanstalten efter framställning från den försäkrade eller dödsboet efter honom medgiva befrielse från erläggande helt eller delvis av avgiften, därest ömmande omständigheter föreligga.

42 §.

Över beslut om sådan omdebitering som avses i 40 § andra stycket må besvär anföras i den ordning, varom stadgas i 85 § 1 mom. och 86 § uppbördsförordningen.

**Gemensamma bestämmelser**

43 §.

Handling, som avlämnats eller tillhandahållits enligt bestämmelse i denna förordning, må icke tillhandahållas annan tjänsteman än den som i och för sin befattning bör erhålla del därav.

Den som äger taga del av handling, varom i första stycket sägs, må i den mån så erfordras för fullgörande av vad som enligt denna förordning åligger honom, jämväl taga del av självdeklaration och annan uppgift eller handling, som avlämnats till ledning vid årlig taxering, och handling, som upprättats vid taxeringskontroll enligt taxeringsförordningen, ävensom handling, som avlämnats till ledning för uppbörd av skatt.

Den som tagit del av handling, som i första eller andra stycket sägs, må ej i vidare mån än som erfordras för utövning av tjänst offentliggöra eller yppa innehållet i sådan handling.

44 §.

Riksförsäkringsanstalten äger för varje år från vederbörlig inkomsttitel å riksstaten tillgodoföra sig ett belopp motsvarande skillnaden mellan summan av de arbetsgivaravgifter, som enligt vad i 17 § andra stycket sägs under året anmälts för påföring i samband med slutlig skatt, och vad som av dessa avgifter kan enligt av Konungen fastställda grunder beräknas bli avskrivet på grund av bristande betalning. Beloppet skall fördelas mellan avgifter och bidrag, som avses i 1 §, i samma proportion som sådana avgifter och bidrag ingå i nyssnämnda avgiftssumma.

Avgiftsbelopp som avses i 29 § skola i den mån de inflyta av vederbörande länsstyrelse redovisas till riks försäkringsanstalten. Belopp, som redovisas visst år, skall fördelas mellan avgifter och bidrag som i 1 § sägs i samma proportion som sådana avgifter och bidrag ingå i summan av de under nästföregående år debiterade slutliga avgifterna.

Riksförsäkringsanstalten må i samma ordning som i första stycket sägs varje år tillgodoföra sig ett belopp motsvarande summan av de under näst-

föregående år debiterade tilläggspensionsavgifterna minskad med summan av de avgifter som under samma år avkortats eller restituerats.

## 45 §.

De närmare föreskrifter, som finnas erforderliga för tillämpningen av denna förordning, meddelas av Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, av riksförsäkringsanstalten.

---

Denna förordning skall träda i kraft den 1 januari 1960 med följande undantag och inskränkningar.

1. Bestämmelserna i 3—15 §§ skola äga tillämpning första gången vid beräkning av arbetsgivaravgift för år 1960.

2. Bestämmelserna i 16—31 §§ skola icke gälla beträffande sådana avgifter och bidrag för år 1959, som enligt förordningen den 4 juni 1954 (nr 341) om uppbörd av vissa försäkringsavgifter enligt lagen om yrkesskadeförsäkring och av bidrag från arbetsgivare jämlikt lagen om allmän sjukförsäkring m. m. skola uppbäras i enlighet med vad som stadgas i uppbördsförordningen eller som arbetsgivare med yrkesskadeförsäkring i ömse- sidigt försäkringsbolag har att erlagga.

3. Preliminär avgift för åren 1960 och 1961 skall, därest icke riksförsäkringsanstalten finner särskild beräkning av avgiften böra ske för vinnande av bättre överensstämmelse med den påräkneliga slutliga avgiften, utgå

för år 1960 med belopp motsvarande summan av arbetsgivarens avgift för år 1958 för obligatorisk försäkring i riksförsäkringsanstalten enligt lagen om yrkesskadeförsäkring och 2,7 gånger hans bidrag för samma år enligt lagen om allmän sjukförsäkring och lagen om moderskapshjälp samt

för år 1961 med belopp motsvarande summan av arbetsgivarens avgift för år 1959 för obligatorisk försäkring i riksförsäkringsanstalten enligt lagen om yrkesskadeförsäkring och 3,3 gånger hans bidrag för samma år enligt lagen om allmän sjukförsäkring och lagen om moderskapshjälp.

4. Räkning som avses i 27 § andra stycket skall år 1960 översändas till arbetsgivaren senast den 31 januari.

5. Bestämmelserna i 44 § första och tredje styckena skola tillämpas första gången år 1961.

6. Avgiftsbelopp, som enligt 44 § andra stycket inflyta till riksförsäkringsanstalten under åren 1960 och 1961, skola fördelas mellan avgifter och bidrag, som avses i 1 §, i samma proportion som sådana avgifter och bidrag ingå i summan av de under år 1961 debiterade slutliga avgifterna.

Har kollektivavtal enligt 37 § lagen om försäkring för allmän tilläggspension godkänts efter det att arbetsgivaravgift enligt denna förordning och

kontrolluppgifter enligt 37 § taxeringsförordningen avlämnats för år 1960, åligger det arbetsgivare, som är bunden av avtalet, att till riksförsäkringsanstalten senast inom två månader efter godkännandet inkomma med den utredning, som anstalten må finna erforderlig för bestämmande av avgiftsunderlaget för år 1960 i vad avser försäkringen för allmän tilläggspension, ävensom nya kontrolluppgifter för år 1960 beträffande arbetstagare, å vilka avtalet är tillämpligt. Kontrolluppgifterna, som skola avlämnas i två exemplar, skola vara märkta på sätt riksförsäkringsanstalten föreskriver. Har avgiftsunderlag för år 1960 redan bestämts för arbetsgivare som nu sagts, skall sådant underlag undanröjas eller ändras efter vad som föranledes av den enligt detta stycke avgivna utredningen.

Förordningen den 4 juni 1954 (nr 341) om uppbörd av vissa försäkringsavgifter enligt lagen om yrkesskadeförsäkring och av bidrag från arbetsgivare jämlikt lagen om allmän sjukförsäkring m. m. skall upphöra att gälla med utgången av år 1959, dock att förordningens bestämmelser även därefter skola tillämpas i fråga om *dels* upprättande av arbetsgivarförteckning för år 1959, *dels ock* debitering och uppbörd av sådana avgifter och bidrag för sagda år, som skola uppbäras i enlighet med vad som stadgas i uppbördsförordningen eller som avses i 7 § förstnämnda förordning.

Förekommer i lag eller författning hänvisning till stadgande, som ersatts genom bestämmelse i denna förordning, skall hänvisningen i stället gälla den bestämmelsen.

---

**Förslag**

till

**F ö r o r d n i n g**

**angående redares avgift i vissa fall enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension, m. m.**

Härigenom förordnas som följer.

**1 §.**

Redare skall för varje år å vad han under året utgivit i lön i penningar eller naturaförmåner i form av kost eller bostad till sådan arbetstagare hos honom, som avses i 1 § första stycket förordningen om sjömansskatt, erlägga avgift enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension samt bidrag jämlikt lagen om allmän sjukförsäkring och lagen om moderskaphjälpen enligt vad nedan sägs.

**2 §.**

Konungen skall fastställa procentsats dels för uttaget av avgiften till försäkringen för allmän tilläggspension, dels ock för uttaget av ett sammanlagt bidrag till kostnaderna för den allmänna sjukförsäkringen och moderskaphjälpen. Beslut om de båda procentsatser, som skola tillämpas för visst år, skall fattas under året dessförinnan.

För avgiften skall procentsatsen för visst år utgöra en på sätt nedan sägs bestämd andel av den procentsats, som med stöd av 32 § lagen om försäkring för allmän tilläggspension fastställts för året. Procentsatsen för bidraget skall utgöra samma andel av de sammanlagda procenttalen enligt 38 § första stycket lagen om allmän sjukförsäkring och 12 § lagen om moderskaphjälpen. Nämnade andel skall svara mot förhållandet mellan antalet svenska sjömän och hela antalet sjömän på svenska handelsfartyg i medeltal för den 31 december under de tre år, som närmast föregått det år då procentsatserna fastställas. Hänsyn tages härvid ej till fartyg med en bruttodräktighet understigande 300 registerton. Procentsatserna beräknas med två decimaler.

**3 §.**

Avgiften till försäkringen för allmän tilläggspension utgår efter den för året gällande procentsatsen och beräknas för varje redare å summan av lön till arbetstagare som i 1 § sägs, sedan därifrån dragits dels ett belopp motsvarande det beräknade genomsnittliga antalet dylika arbetstagare hos

honom under året multiplicerat med det i 10 § lagen om försäkring för allmän tilläggspension omförmälda basbelopp, som gäller vid årets ingång, dels ock för varje arbetstagare sådan del av lön, som för år räknat överstigit sju och en halv gånger nämnda basbelopp. Härvid skall arbetstagare, som under hela året varit anställd med full arbetstid, räknas såsom en arbetstagare och arbetstagare, som under året varit anställd i mindre omfattning, medräknas i motsvarande mån. Genomsnittliga antalet arbetstagare beräknas med en decimal.

#### 4 §.

Bidraget till kostnaderna för den allmänna sjukförsäkringen och moderskapshjälpen utgår efter den för året gällande procentsatsen och beräknas för varje redare å summan av lön till arbetstagare som i 1 § sägs, sedan därifrån för varje arbetstagare dragits sådan del av lön, som för år räknat överstigit femtontusen kronor. Härvid skall bortses från arbetstagare, som icke är obligatoriskt försäkrad enligt lagen om yrkesskadeförsäkring, så ock från arbetstagare, som jämlikt 28 § lagen om allmän sjukförsäkring undantagits från försäkringen för tilläggssjukpenning.

#### 5 §.

Bidraget till kostnaderna för den allmänna sjukförsäkringen och moderskapshjälpen skall fördelas mellan sjukvårdsförsäkringen, försäkringen för tilläggssjukpenning och moderskapshjälpen i enlighet med förhållandet mellan de i 38 § första stycket lagen om allmän sjukförsäkring och 12 § lagen om moderskapshjälp angivna procenttalen för bidragen till nämnda ändamål.

#### 6 §.

De närmare föreskrifter som finnas erforderliga för tillämpningen av denna förordning meddelas av Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, av riksförsäkringsanstalten.

---

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1960.

---



**Förslag**  
**till**  
**Förordning**

**om ändring i taxeringsförordningen den 23 november 1956 (nr 623)**

Härigenom förordnas, att 25 §, 37 § 2 mom. och 39 § 1 mom. taxeringsförordningen den 23 november 1956<sup>1</sup>, skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges samt att till 37 § samma förordning skall fogas ett nytt moment, betecknat 5 mom., av nedan angiven lydelse.

*(Nuvarande lydelse)*

*(Föreslagen lydelse)*

**25 §.**

Allmän självdeklaration — — — dennes hemortskommun.

Allmän självdeklaration skall därjämte innehålla de uppgifter, som för särskilda fall föreskrivas i denna förordning.

Allmän självdeklaration skall därjämte innehålla de uppgifter, som för särskilda fall föreskrivas i denna förordning eller som erfordras för beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension.

Har skattskyldig — — — — — sådan förmögenhet.

Belopp, som — — — — — öretal bortfalla.

**37 §.**

2 m o m. Vid avlämnande — — — — — iakttagas följande.

Avser sådan — — — — — förmånen utgått.

I kontrolluppgift, — — — — — traktamentsersättning utgått.

Därest vid — — — — — som avdragits.

*I kontrolluppgift enligt 1 mom. första, andra eller sjunde punkten skall angivas, huruvida arbetsgivaren har att för utgivet belopp erlägga avgift enligt 33 § lagen om försäkring för allmän tilläggspension.*

Har arbetsgivare — — — — — sålunda uppburits.

I kontrolluppgift — — — — — preliminär A-skatt.

Särskild uppgiftshandling — — — — — före taxeringsåret.

Kontrolluppgift, som — — — — — till försäkringen.

<sup>1</sup> Senaste lydelse av 37 § 2 mom. se SFS 1959:173 och av 39 § 1 mom. se SFS 1958:299.

## (Nuvarande lydelse)

Uppgift skall avfattas å blankett enligt fastställt formulär eller å annan för ändamålet lämpad blankett.

## (Föreslagen lydelse)

Uppgift skall avfattas å blankett enligt fastställt formulär eller å annan för ändamålet lämpad blankett. Är arbetsgivaren bunden av kollektivavtal enligt 37 § lagen om försäkring för allmän tilläggspension, skall uppgift rörande anställd, å vilken avtalet är tillämpligt, vara märkt på sätt riksskattenämnden föreskriver.

5 m o m. Den som har att avlämna kontrolluppgift enligt 1 mom. första, andra eller sjunde punkten skall senast den 31 januari under taxeringsåret till inkomsttagaren översända ett exemplar av uppgiften.

Om skyldighet att vid arbetsgivaruppgift, som skall lämnas enligt förordningen angående uppbörd av avgifter enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension, m. m., föga kontrolluppgift som nyss sagts stadgas i nämnda förordning.

## (Nuvarande lydelse)

## 39 §.

1 m o m. I särskilda — — — — — följande uppställning:

|                 |                          |                          |
|-----------------|--------------------------|--------------------------|
| Uppgiftsskyldig | Vem uppgiften skall avse | Vad uppgiften skall avse |
|-----------------|--------------------------|--------------------------|

|                                           |                                   |                                                                                                                                                                               |
|-------------------------------------------|-----------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. Den som — — — avlämna kontrolluppgift. | Den som — — — tillfälligt arbete. | Åtnjutna förmåner, därest icke uppgiftsskyldighet utan anmaning föreligger, med upplysning, då förmånerna avse kortare tid än helt år, om den tidrymd, för vilken de åtnjuts. |
|-------------------------------------------|-----------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                                 |                                      |                             |
|---------------------------------|--------------------------------------|-----------------------------|
| 2. Den som — — — eller gruppen. | Medlem av arbetslaget eller gruppen. | Till medlem utgivet belopp. |
|---------------------------------|--------------------------------------|-----------------------------|

|            |                              |                    |
|------------|------------------------------|--------------------|
| 9. Redare. | Den som erlagt sjömansskatt. | Åtnjutna förmåner. |
|------------|------------------------------|--------------------|

## (Föreslagen lydelse)

## 39 §.

1 mom. I särskilda — — — — — följande uppställning:

|                 |               |               |
|-----------------|---------------|---------------|
| Uppgiftsskyldig | Vem uppgiften | Vad uppgiften |
|                 | skall avse    | skall avse    |

|                          |                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|--------------------------|---------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. Den som — — —         | Den som — — — till- | Åtnjutna förmåner,                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| avlämna kontrolluppgift. | fälligt arbete.     | därest icke uppgiftsskyldighet utan anmaning föreligger, med upplysning dels, då förmåner- na avse kortare tid än helt år, om den tidrymd, för vilken de åtnjuts, och dels huruvida det åligger arbetsgivaren att för förmåner- na erlägga avgift enligt 33 § lagen om försäkring för allmän tilläggspension. |

|                      |                       |                                                                                                                                                      |
|----------------------|-----------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 2. Den som — — — el- | Medlem av arbetslaget | Till medlem utgivet                                                                                                                                  |
| ler gruppen.         | eller gruppen.        | belopp med upplysning huruvida det åligger arbetsgivaren att för beloppet erlägga avgift enligt 33 § lagen om försäkring för allmän tilläggspension. |

|            |                     |                    |
|------------|---------------------|--------------------|
| 9. Redare. | Den som erlagt sjö- | Åtnjutna förmåner. |
|            | mansskatt.          |                    |

*Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1961; dock att förordningens bestämmelser skola gälla redan dessförinnan i avseende å åtgärder, som erfordras för förordningens tillämpning efter ikraftträdandet.*

**Förslag**  
till  
**Förordning**

**om ändring i uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272)**

Härigenom förordnas, att 1 §, 2 § 3 mom., 3 § 1 mom., 4 § 1 mom., 25 § samt 27 § 1 och 3 mom. uppbördsförordningen den 5 juni 1953<sup>1</sup> skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Nuvarande lydelse)*

*(Föreslagen lydelse)*

1 §.

Med skatt förstås i denna förordning, där icke annat anges, statlig inkomstskatt, statlig förmögenhetsskatt, utskiftningsskatt, ersättningsskatt, kommunal inkomstskatt, landstingsmedel, tingshusmedel, skogsvårdsavgifter, pensionsavgifter enligt lagen om folkpensionering, sjukförsäkringsavgifter för den obligatoriska försäkringen enligt lagen om allmän sjukförsäkring, arbetsgivaravgifter som avses i 2 § förordningen om uppbörd av vissa försäkringsavgifter enligt lagen om yrkeskadeförsäkring och av bidrag från arbetsgivare jämlikt lagen om allmän sjukförsäkring m. m., sådana byggnadsforskningsavgifter enligt förordningen angående byggnadsforskningsavgift vilka icke uppbäras av riks-försäkringsanstalten, ävensom annuiteter å avdikningslån och å förskott för avlösning av frälseräntor.

Med skatt förstås i denna förordning, där icke annat anges, statlig inkomstskatt, statlig förmögenhetsskatt, utskiftningsskatt, ersättningsskatt, kommunal inkomstskatt, landstingsmedel, tingshusmedel, skogsvårdsavgifter, pensionsavgifter enligt lagen om folkpensionering (*folkpensionsavgifter*), avgifter enligt 34 § lagen om försäkring för allmän tilläggspension (*tilläggspensionsavgifter*), sjukförsäkringsavgifter för den obligatoriska försäkringen enligt lagen om allmän sjukförsäkring, arbetsgivaravgifter som avses i 17 § förordningen angående uppbörd av avgifter enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension, m. m., sådana byggnadsforskningsavgifter enligt förordningen angående byggnadsforskningsavgift vilka icke uppbäras av riks-försäkringsanstalten, ävensom annuiteter å avdikningslån och å förskott för avlösning av frälseräntor.

Kungl. Maj:t — — — — — föreskriften avses.

<sup>1</sup> Senaste lydelse av 1 §, 2 § 3 mom., 3 § 1 mom. och 25 § se SFS 1954:340, av 4 § 1 mom. se SFS 1955:125, av 27 § 1 mom. se SFS 1958:300 samt av 27 § 3 mom. se SFS 1957:667.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

## 2 §.

3 m o m. Kvarstående skatt — — — nyss sagts.

*För visst år erlagd preliminär el-  
ler kvarstående skatt i kommun,  
inom vilken vederbörande är skatt-  
skyldig till statlig inkomstskatt,  
skall anses i första hand utgöra be-  
talning av tilläggs-pensionsavgift för  
året. I fråga om erlagd tillkomman-  
de skatt skall motsvarande gälla be-  
träffande tilläggs-pensionsavgift som  
ingår i den tillkommande skatten.*

## 3 §.

1 m o m. I den omfattning nedan  
angives skall skattskyldig i kommun,  
där han kan antagas bli påförd  
slutlig skatt enligt den årliga taxe-  
ringen året näst efter inkomståret,  
utgöra preliminär skatt med belopp,  
vilket så nära som möjligt kan an-  
tagas motsvara i den slutliga skat-  
ten ingående statlig inkomstskatt,  
statlig förmögenhetsskatt, *pensions-  
avgift*, sjukförsäkringsavgift, kom-  
munal inkomstskatt, landstingsme-  
del och tingshusmedel.

1 m o m. I den omfattning nedan  
angives skall skattskyldig i kommun,  
där han kan antagas bli påförd  
slutlig skatt enligt den årliga taxe-  
ringen året näst efter inkomståret,  
utgöra preliminär skatt med belopp,  
vilket så nära som möjligt kan an-  
tagas motsvara i den slutliga skatten  
ingående statlig inkomstskatt, stat-  
lig förmögenhetsskatt, *folk-pensions-  
avgift*, *tilläggs-pensionsavgift*, sjuk-  
försäkringsavgift, kommunal in-  
komstskatt, landstingsmedel och  
tingshusmedel.

## 4 §.

1 m o m. Har lokal — — — sådana tabeller.

Skattetabellerna skola för olika inkomstbelopp, beräknade för vecka eller  
den längre tid som riksskattenämnden bestämmer, angiva därå belöpande  
preliminär skatt. Tabellerna skola grundas på följande förutsättningar,  
nämligen

att inkomsten samt ortsavdraget äro oförändrade under inkomståret,  
att den skattskyldige icke kom-  
mer att taxeras för annan inkomst  
än som i tabellen angives, ej heller  
för garantibelopp för fastighet eller  
för förmögenhet, *samt*

att den skattskyldige icke kom-  
mer att taxeras för annan inkomst  
än som i tabellen angives, ej heller  
för garantibelopp för fastighet eller  
för förmögenhet,

att den skattskyldige icke har att  
erlägga tilläggs-pensionsavgift, *samt*

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

a t t vid taxering för inkomsten icke andra avdrag medgivas den skattskyldige än dels ortsavdrag, dels därutöver ett belopp av fyrahundra femtio kronor för skattskyldig, som avses i 2 mom. första stycket 2) här nedan, och trehundra kronor för annan skattskyldig, dels ock, såvitt angår taxeringen till statlig inkomstskatt, för kommunala utskylder med belopp, motsvarande för skattekrone och skatteöre det belopp, som enligt 3 mom. legat till grund vid uträknandet av de i vederbörlig tabell angivna utskylderna.

Tabellerna skola — — — — — antal kronor.

## 25 §.

Vid debitering av preliminär B-skatt med ledning av preliminär taxering skall iakttagas:

att *pensionsavgift* uträknas med tillämpning av 19 § lagen om folkpensionering, därvid iakttages att sådan avgift icke påföres någon för inkomstår före det, under vilket han fyller sjutton år, eller efter det under vilket han fyllt sextiofem år;

att *folkpensionsavgift* uträknas med tillämpning av 19 § lagen om folkpensionering, därvid iakttages att sådan avgift icke påföres någon för inkomstår före det, under vilket han fyller sjutton år, eller efter det under vilket han fyllt sextiofem år;

att *tilläggs pensionsavgift* uträknas med tillämpning av den procentsats för avgiftsuttaget, som fastställts för inkomståret;

att sjukförsäkringsavgift påföres i enlighet med vad den i 91 § lagen om allmän sjukförsäkring omförmälda tillsynsmyndigheten bestämmer för inkomståret med iakttagande tillika av vad i 2 § 4 mom. denna förordning sägs;

att för skattskyldiga, som avses i 10 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt, sådan skatt uträknas med tillämpning av det procenttal av grundbeloppet, som bestämts för inkomståret; samt

att kommunal inkomstskatt, landstingsmedel och tingshusmedel uträknas med ledning av de belopp för skattekrone och skatteöre, som för inkomståret bestämts för utdebitering till vederbörande kommun, municipalsamhälle, landsting och tingslag.

## 27 §.

1 m o m. Vid debitering av slutlig skatt skall iakttagas:

att för skattskyldiga, som avses i 10 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt, sådan skatt uträknas med tillämpning av det procenttal av grundbeloppet, som fastställts att gälla för den preliminära skatt, vilken skall avräknas mot den ifrågavarande slutliga skatten;

att kommunal inkomstskatt, landstingsmedel och tingshusmedel likaledes uträknas med ledning av den utdebitering för skattekrone och skatteöre,

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

som fastställts att gälla för den preliminära skatt, vilken skall avräknas mot ifrågavarande slutliga skatt, dock att, därest annan utdebitering fastställts för den slutliga skatten än för den preliminära skatten, den kommunala inkomstskatten skall utgöras efter den utdebitering som bestämts att gälla för den slutliga skatten;

att kommunal inkomstskatt, landstingsmedel och tingshusmedel påföras i en gemensam post, därvid iakttages att skattebeloppet vid öretal över femtio avrundas uppåt och vid annat öretal avrundas nedåt till helt kronor;

att skogsvårdsavgift uträknas med tillämpning av det promilletal, som enligt vad därom särskilt är stadgat bestämts för det år då den slutliga skatten debiteras;

*att tilläggs pensionsavgift uträknas med tillämpning av den för inkomståret fastställda procentsatsen för avgiftsuttaget, därvid öretal bortfaller;*

att i 1 § omförmäld sjukförsäkringsavgift debiteras med belopp som uträknats av allmän sjukkasse, dock att vid debiteringen skall beaktas vad i 33 och 35 §§ lagen om allmän sjukförsäkring stadgas angående avgiftsplikt och nedsättning av avgift;

att makars sjukförsäkringsavgifter skola i fall, varom i 2 § 4 mom. sägs, i en gemensam post påföras den av makarna, för vilken beräknats till statlig inkomstskatt taxerad inkomst;

att i 1 § omförmäld arbetsgivaravgift och byggnadsforskningsavgift debiteras i en gemensam post; samt

att i 1 § omförmäld annuitet eller, därest skattskyldig har att erlægga flera annuiteter av samma slag, summan av dessa påføres i helt antal kronor, därvid öretal bortfaller.

3 m o m. Överstiger skattskyldigs slutliga skatt den preliminära skatt, som enligt 2 mom. skall gottskrivas honom, med minst en femtedel av den slutliga skatten eller med minst tiotusen kronor, skall den skattskyldige till statsverket erlægga ränta med nio procent, för en beräknad tid av ett år, å den del av det överskjutande beloppet, som överstiger ettusen kronor; dock att det belopp, varå ränta sålunda skall beräknas, skall avrundas till närmast lägre hundratal kronor. Vid bedömande av om och med vilket belopp, ränta

3 m o m. Överstiger skattskyldigs slutliga skatt den preliminära skatt, som enligt 2 mom. skall gottskrivas honom, med minst en femtedel av den slutliga skatten eller med minst tiotusen kronor, skall den skattskyldige till statsverket erlægga ränta med nio procent, för en beräknad tid av ett år, å den del av det överskjutande beloppet, som överstiger ettusen kronor; dock att det belopp, varå ränta sålunda skall beräknas, skall avrundas till närmast lägre hundratal kronor. Vid bedömande av om och med vilket belopp, ränta skall utgå, skall

*(Nuvarande lydelse)*

skall utgå, skall i den slutliga skatten icke inräknas utskiftningsskatt, ersättningsskatt eller i 1 § omförmälda avgifter eller annuiteter med undantag av *pensionsavgift* och sjukförsäkringsavgift, ej heller skall i den preliminära skatten inräknas sådan i 2 mom. under 3) omförmäld preliminär skatt, som erlagts efter den 30 april året näst efter inkomståret.

Vad i — — — — — omförmäld ränta.

*(Föreslagen lydelse)*

i den slutliga skatten icke inräknas utskiftningsskatt, ersättningsskatt eller i 1 § omförmälda avgifter eller annuiteter med undantag av *folkpensionsavgift, tilläggs-pensionsavgift* och sjukförsäkringsavgift, ej heller skall i den preliminära skatten inräknas sådan i 2 mom. under 3) omförmäld preliminär skatt, som erlagts efter den 30 april året näst efter inkomståret.

---

*Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1960. I samband därmed skall iakttagas att preliminär B-skatt för inkomstären 1960 och 1961 må, därest skatten icke beräknas med ledning av preliminär taxering, bestämmas utan avseende å skyldighet att erlägga tilläggs-pensionsavgift.*

---



**Förslag**  
till  
**Förordning**

**om ändring i folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 (nr 469)**

Härigenom förordnas, att 38 § 2 mom. folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946<sup>1</sup> skall upphöra att gälla samt att 38 § 3 och 4 mom., 43 § 1 mom. och 62 § 2 mom. samma förordning skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

38 §.

3 m o m. Mantalsuppgift och arbetsgivareuppgift skola lämnas enligt av riksbyrån fastställda formulär. Angående vad sådana uppgifter skola innehålla förordnar Konungen. Uppgifter, som här avses, må lämnas i slutet konvolut försett med anteckning om namn å den eller de personer uppgiften avser.

4 m o m. Blanketter till mantalsuppgifter och arbetsgivareuppgifter skola i den ordning Konungen föreskriver på statsverkets bekostnad tillhandahållas de uppgiftsskyldiga.

3 m o m. Mantalsuppgift skall lämnas enligt av riksbyrån fastställt formulär. Angående vad sådan uppgift skall innehålla förordnar Konungen. Uppgift, som här avses, må lämnas i slutet konvolut försett med anteckning om namn å den eller de personer uppgiften avser.

4 m o m. Blanketter till mantalsuppgifter skola i den ordning Konungen föreskriver på statsverkets bekostnad tillhandahållas de uppgiftsskyldiga.

43 §.

1 m o m. Det åligger vederbörande fastighetsägare eller den i hans ställe är att insamla i 38 § 1 och 2 mom. omförmälda uppgifter för fysiska och juridiska personer inom fastigheten.

Uppgifterna skola — — — — — är stadgat.

Det åligger — — — — — å konvolutet.

Uppgifterna skola — — — — — finnes anordnat.

1 m o m. Det åligger vederbörande fastighetsägare eller den i hans ställe är att insamla i 38 § 1 mom. omförmälda uppgifter för fysiska personer inom fastigheten.

<sup>1</sup> Senaste lydelse av 38 § 2—4 mom., 43 § 1 mom. samt 62 § 2 mom. se SFS 1953:93.

*(Nuvarande lydelse)*

Uppgiftsskyldig fysisk person, som ej skall mantalsskrivas å viss fastighet, har att själv inom den i andra stycket stadgade tid till vederbörande roteombud, pastor eller insamlingsställe avlämna uppgift, varom i 38 § 1 och 2 mom. förmäles.

2 m o m. *Försummelse att lämna sådan arbetsgivareuppgift, varom i 38 § 2 mom. förmäles, så ock underlåtenhet att iakttaga vad i 41 § stadgas straffes med böter högst trehundra kronor.*

*(Föreslagen lydelse)*

Uppgiftsskyldig fysisk person, som ej skall mantalsskrivas å viss fastighet, har att själv inom den i andra stycket stadgade tid till vederbörande roteombud, pastor eller insamlingsställe avlämna uppgift, varom i 38 § 1 mom. förmäles.

## 62 §.

2 m o m. Underlåtenhet att iakttaga vad i 41 § stadgas straffes med böter högst trehundra kronor.

---

*Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1960; dock skola äldre bestämmelser gälla i fråga om uppgift till mantalsskrivningen för år 1960 eller tidigare år.*

---

**Förslag**

till

**L a g****angående ändrad lydelse av 38 § lagen den 3 januari 1947 (nr 1)  
om allmän sjukförsäkring**

Härigenom förordnas, att 38 § lagen den 3 januari 1947 om allmän sjukförsäkring<sup>1</sup> skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)***38 §.**

Arbetsgivare är pliktig att erlagga bidrag till kostnaderna för sjukvårdsförsäkringen och försäkringen för tilläggssjukpenning. Bidraget skall för varje kalenderår utgöra, såvitt angår sjukvårdsförsäkringen tjugofem hundra delar procent och beträffande försäkringen för tilläggssjukpenning åttiofem hundra delar procent, allt av den lön i penningar eller naturaförmåner, som arbetsgivaren under året utgivit till sådana hos honom anställda arbetstagare, som äro obligatoriskt försäkrade enligt lagen om yrkesskadeförsäkring. Härvid skall hänsyn icke tagas till arbetstagare, som jämlikt 28 § undantagits från försäkringen för tilläggssjukpenning eller som är utländsk sjöman, vilken ej är mantalskriven i riket, och ej heller till arbetstagares lön i vad lönen överstiger femtontusen kronor för år räknat. För beräkning av naturaförmåner skall gälla vad i 8 § sägs. Grun-

Arbetsgivare är pliktig att erlagga bidrag till kostnaderna för sjukvårdsförsäkringen och försäkringen för tilläggssjukpenning. Bidraget skall för varje kalenderår utgöra, såvitt angår sjukvårdsförsäkringen tjugofem hundra delar procent och beträffande försäkringen för tilläggssjukpenning åttiofem hundra delar procent, allt av den lön i penningar eller naturaförmåner i form av kost eller bostad, som arbetsgivaren under året utgivit till sådana hos honom anställda arbetstagare, som äro obligatoriskt försäkrade enligt lagen om yrkesskadeförsäkring. Härvid skall hänsyn icke tagas till arbetstagare, vars lön under året ej uppgått till trehundra kronor eller som jämlikt 28 § undantagits från försäkringen för tilläggssjukpenning, och ej heller till arbetstagares lön i vad lönen överstiger femtontusen kronor för år räknat.

*Om beräkning av redares bidrag*

<sup>1</sup> Senaste lydelse av 38 § se SFS 1958: 457.

(Nuvarande lydelse)

das försäkringsavgift, som arbetsgivaren skall erlägga jämlikt lagen om yrkesskadeförsäkring, å särskild beräkning av arbetstagares lön, skall den sålunda beräknade lönen ligga till grund jämväl vid beräkningen av bidrag som i denna paragraf sägs.

(Föreslagen lydelse)

avseende lön till vissa sjömän är särskilt stadgat.

Angående debitering — — — — — därom förordnar.

---

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1960; dock skola äldre bestämmelser gälla i fråga om bidrag för år 1959 eller tidigare år.

---

**Förslag**

till

**L a g****angående ändrad lydelse av 12 § lagen den 21 maj 1954 (nr 266)  
om moderskapshjälp**

Härigenom förordnas, att 12 § lagen den 21 maj 1954 om moderskaps-  
hjälp<sup>1</sup> skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)***12 §.**

Arbetsgivare är skyldig att för varje kalenderår erlagga bidrag till kostnaderna för tilläggspenning med fyra hundra delar procent av den lön i penningar eller naturaförmåner, som han under året utgivit till sådana hos honom anställda arbetstagare, som äro obligatoriskt försäkrade enligt lagen om yrkesskadeförsäkring. I fråga om sådant bidrag skall i övrigt tillämpas vad som i 38 och 39 §§ lagen om allmän sjukförsäkring finnes stadgat om arbetsgivares bidrag till försäkringen för tilläggssjukpenning.

Arbetsgivare är skyldig att för varje kalenderår erlagga bidrag till kostnaderna för tilläggspenning med fyra hundra delar procent av den lön i penningar eller naturaförmåner i form av kost eller bostad, som han under året utgivit till sådana hos honom anställda arbetstagare, som äro obligatoriskt försäkrade enligt lagen om yrkesskadeförsäkring. I fråga om sådant bidrag skall i övrigt tillämpas vad som i 38 och 39 §§ lagen om allmän sjukförsäkring finnes stadgat om arbetsgivares bidrag till försäkringen för tilläggssjukpenning, dock att beträffande beräkning av redares bidrag avseende lön till vissa sjömän gäller vad därom är särskilt stadgat.

---

*Denna lag träder i kraft den 1 januari 1960; dock skola äldre bestämmelser gälla i fråga om bidrag för år 1959 eller tidigare år.*

---

<sup>1</sup> Senaste lydelse av 12 § se SFS 1955:403.

**Förslag**

till

**L a g****om ändrad lydelse av 17 kap. 12 § handelsbalken**

Härigenom förordnas, att 17 kap. 12 § handelsbalken<sup>1</sup> skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)***12 §.**

Sist skola, i den mån ej bättre rätt äger rum jämlikt 6 §, med förmånsrätt ur gäldenärens egendom så i fast som löst gäldas med lika rätt sinsemellan: statlig inkomstskatt, statlig förmögenhetsskatt, utskiftningsskatt, ersättningsskatt, fondskatt, kommunal inkomstskatt, landstingsmedel, tingshusmedel, pensionsavgift enligt lagen om folkpensionering, sjukförsäkringsavgift för den obligatoriska försäkringen enligt lagen om allmän sjukförsäkring, bidrag från arbetsgivare jämlikt sistnämnda lag och lagen om moderskapshjälp, *av statsverket förskjutna försäkrings- och tilläggsavgifter enligt lagen om yrkesskadeförsäkring samt avgiftstillägg* jämlikt lagen angående omreglering av vissa ersättningar enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m., samtliga skatter, avgifter och bidrag dock endast om de enligt verkställd debitering förfallit till betalning innan beslutet om egendomens avträ-

Sist skola, i den mån ej bättre rätt äger rum jämlikt 6 §, med förmånsrätt ur gäldenärens egendom så i fast som löst gäldas med lika rätt sinsemellan: statlig inkomstskatt, statlig förmögenhetsskatt, utskiftningsskatt, ersättningsskatt, fondskatt, kommunal inkomstskatt, landstingsmedel, tingshusmedel, pensionsavgift enligt lagen om folkpensionering, *avgift enligt lagen om försäkring för allmän tilläggs pension*, sjukförsäkringsavgift för den obligatoriska försäkringen enligt lagen om allmän sjukförsäkring, bidrag från arbetsgivare jämlikt sistnämnda lag och lagen om moderskapshjälp *samt avgift för obligatorisk försäkring i riks-försäkringsanstalten enligt lagen om yrkesskadeförsäkring jämte tilläggsavgift enligt 39 § sistnämnda lag* och avgiftstillägg jämlikt lagen angående omreglering av vissa ersättningar enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m., samtliga skatter, avgifter och bi-

<sup>1</sup> Senaste lydelse se SFS 1959:98.

*(Nuvarande lydelse)*

dande till konkurs meddelas men ej tidigare än två år före konkursansökningens ingivande. Förmånsrätt som nu sagts må dock icke åtnjutas för utskylder eller avgifter, som påförts på grund av eftertaxering och som eljest skolat förfalla till betalning före den tid, för vilken förmånsrätt enligt första punkten åtnjutes.

Enahanda förmånsrätt — — — — — tidigare än två år före konkursansökningens ingivande.

Förmånsrätt som — — — — — mer än två år före konkursansökningens ingivande.

*(Föreslagen lydelse)*

drag dock endast om de enligt verkställd debitering förfallit till betalning innan beslutet om egendomens avträdande till konkurs meddelas men ej tidigare än två år före konkursansökningens ingivande. Förmånsrätt som nu sagts må dock icke åtnjutas för utskylder eller avgifter, som påförts på grund av eftertaxering och som eljest skolat förfalla till betalning före den tid, för vilken förmånsrätt enligt första punkten åtnjutes. *Vad sist stadgats skall även gälla beträffande avgifter eller bidrag, vilka påförts för avgiftsunderlag som avses i 14 § förordningen angående uppbörd av avgifter enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension, m. m.*

---

*Denna lag träder i kraft den 1 januari 1960.*

---

## Förslag

till

## L a g

angående ändrad lydelse av 17 § lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om  
inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar

Härigenom förordnas, att 17 § lagen den 28 maj 1937 om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar<sup>1</sup> skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

## 17 §.

Till myndighet avlämnade uppgifter till ledning för taxering, som avses i taxeringsförordningen, eller eljest för beräkning av skatt må ej i andra fall än i *vederbörande skatteförfattning* stadgas utan den skattskyldiges samtycke utlämnas till annan tidigare än tjugu år efter uppgiftens datum. Vad nu sagts skall även gälla beträffande handling, som upprättats av myndighet vid taxeringskontroll enligt taxeringsförordningen eller eljest vid skattekontroll, så ock beträffande uppteckning av uppgifter, som vid muntlig förhandling inför prövningsnämnd lämnats angående skattskyldigs förhållanden, om nämnden förordnat att uppteckningen icke må vara för någon tillgänglig i vidare mån än som gäller i fråga om självdeklaration. Uppgift, som av aktiebolag eller ekonomisk förening lämnats taxeringsmyndighet till ledning vid värdesättning av

Till myndighet avlämnade uppgifter till ledning för taxering, som avses i taxeringsförordningen, eller eljest för beräkning av skatt *eller ock för beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension eller av arbetsgivaravgift enligt förordningen angående uppbörd av avgifter enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension, m. m.* må ej i andra fall än i *därom gällande författning* stadgas utan den skattskyldiges eller den för allmän tilläggspension försäkrades eller den avgiftsskyldiges samtycke utlämnas till annan tidigare än tjugu år efter uppgiftens datum. Vad nu sagts skall även gälla beträffande handling, som upprättats av myndighet vid taxeringskontroll enligt taxeringsförordningen eller eljest vid skattekontroll, *vid beräkning av pensionsgrundande inkomst eller vid kontroll av uppgift*

<sup>1</sup> Senaste lydelse av 17 § se SFS 1959:97.



*(Nuvarande lydelse)*

aktier i bolaget eller andelar i föreningen, må ej utan samtycke av den som lämnat uppgiften utlämnas till annan tidigare än tjugu år efter uppgiftens datum. Är det under pågående utredning rörande någons taxering av synnerlig vikt att innehållet i kontrolluppgift eller annan för taxeringskontroll enligt taxeringsförordningen avsedd handling icke kommer till den skattskyldiges kännedom, må myndighet, som innehar handlingen, vägra att utlämna denna.

*(Föreslagen lydelse)*

för beräkning av arbetsgivaravgift, så ock beträffande uppteckning av uppgifter, som vid muntlig förhandling inför prövningsnämnd lämnats angående skattskyldigs förhållanden, om nämnden förordnat att uppteckningen icke må vara för någon tillgänglig i vidare mån än som gäller i fråga om självdeklaration. Uppgift, som av aktiebolag eller ekonomisk förening lämnats taxeringsmyndighet till ledning vid värdesättning av aktier i bolaget eller andelar i föreningen, må ej utan samtycke av den som lämnat uppgiften utlämnas till annan tidigare än tjugu år efter uppgiftens datum. Är det under pågående utredning rörande någons taxering av synnerlig vikt att innehållet i kontrolluppgift eller annan för taxeringskontroll enligt taxeringsförordningen avsedd handling icke kommer till den skattskyldiges kännedom, må myndighet, som innehar handlingen, vägra att utlämna denna.

Förmögenhetslängd må — — — — — längdens datum.

Handlingar i — — — — — handlingens datum.

*Denna lag träder i kraft den 1 januari 1960.*

**Förslag**

till

**L a g****om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)**

Härigenom förordnas, att 35 § 5 mom., 46 § 2 mom. och 53 § 1 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 samt punkt 1 av anvisningarna till 31 § samma lag<sup>1</sup> skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)***35 §.**

5 m o m. Till intäkt som i 1 mom. avses räknas jämväl dels lotterivinst, därest densamma icke jämlikt 19 § är frikallad från beskattning, dels o c k intäkt genom restitution, avkortning eller avskrivning av sådan i slutlig eller tillkommande skatt ingående *pensionsavgift enligt lagen om folkpensionering*, för vilken avdrag av den skattskyldige åtnjutits vid tidigare års taxeringar.

(Se vidare anvisningarna.)

5 m o m. Till intäkt som i 1 mom. avses räknas jämväl dels lotterivinst, därest densamma icke jämlikt 19 § är frikallad från beskattning, dels o c k intäkt genom restitution, avkortning eller avskrivning av sådan i slutlig eller tillkommande skatt ingående *folkpensionsavgift eller tilläggs pensionsavgift*, för vilken avdrag av den skattskyldige åtnjutits vid tidigare års taxeringar.

(Se vidare anvisningarna.)

**46 §.**

2 m o m. I hemortskommunen — — — njuta avdrag:

1) för periodiskt — — — — — eller uppfostran;

2) för dels sådan i slutlig eller tillkommande skatt ingående *pensionsavgift enligt lagen om folkpensionering*, som under beskattningsåret påförts den skattskyldige, dels o c k avgift för pensionsförsäkring, som ej avses i 33 §, därest avgiften under beskattningsåret erlagts för försäkring, vilken äges av den skatt-

2) för dels sådan i slutlig eller tillkommande skatt ingående *folkpensionsavgift eller tilläggs pensionsavgift*, som under beskattningsåret påförts den skattskyldige, dels o c k avgift för pensionsförsäkring, som ej avses i 33 §, därest avgiften under beskattningsåret erlagts för försäkring, vilken äges av den skatt-

<sup>1</sup> Senaste lydelse av 35 § 5 mom. se SFS 1955:122, av 46 § 2 mom. se SFS 1958:296, av 53 § 1 mom. se SFS 1959:34 och av punkt 1 av anvisningarna till 31 § se SFS 1954:204.

## (Nuvarande lydelse)

skyldige själv eller, i förekommande fall, hans make eller hans omyndiga barn; samt

3) för d e l s — — — — — allmän sjukförsäkring.

Har skattskyldig — — — — — eller avgiften.

Därest skattskyldig — — — — — nämnda tid.

Avdrag, som — — — — — barnbidrag förelegat.

## (Föreslagen lydelse)

skyldige själv eller, i förekommande fall, hans make eller hans omyndiga barn; samt

## 53 §.

1 m o m. Skyldighet att — — — — — rörelse; samt

för sådan i slutlig eller tillkommande skatt ingående *pensionsavgift enligt lagen om folkpensionering*, som restituerats, avkortats eller avskrivits, i den mån avdrag därför av den skattskyldige åtnjutits vid tidigare års taxeringar;

b) staten:

för inkomst — — — — — av rörelse;

d) akademier samt Nobelstiftelsen, så ock allmänna undervisningsverk, sådana sammanslutningar av studerande vid rikets universitet och högskolor i vilka de studerande enligt gällande stadgar äro skyldiga att vara medlemmar, sjömanshus, svenska skeppshypotekskassan, järnkontoret, så länge kontorets vinstmedel användas till allmänt nyttiga ändamål och kontoret icke lämnar utdelning åt sina delägare, aktiebolaget tipstjänst, svenska penninglotteriet aktiebolag, pensionsstiftelser, allmänna sjukkassor, understödsföreningar, som icke bedriva till livförsäkring hänförlig verksamhet, jämlikt lagen om aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser bildade stiftelser för arbetslöshetsunderstöd, sjukhjälp eller hjälp vid olycksfall, sådana ömsesidiga försäkringsbolag för försäkring av

för sådan i slutlig eller tillkommande skatt ingående *folkpensionsavgift eller tilläggs pensionsavgift*, som restituerats, avkortats eller avskrivits, i den mån avdrag därför av den skattskyldige åtnjutits vid tidigare års taxeringar;

b) staten:

d) akademier samt Nobelstiftelsen, så ock allmänna undervisningsverk, sådana sammanslutningar av studerande vid rikets universitet och högskolor i vilka de studerande enligt gällande stadgar äro skyldiga att vara medlemmar, sjömanshus, svenska skeppshypotekskassan, järnkontoret, så länge kontorets vinstmedel användas till allmänt nyttiga ändamål och kontoret icke lämnar utdelning åt sina delägare, aktiebolaget tipstjänst, svenska penninglotteriet aktiebolag, *allmänna pensionsfonden*, pensionsstiftelser, allmänna sjukkassor, understödsföreningar, som icke bedriva till livförsäkring hänförlig verksamhet, jämlikt lagen om aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser bildade stiftelser för arbetslöshetsunderstöd, sjukhjälp eller hjälp vid olycksfall, sådana ömsesidiga försäkringsbolag

## (Nuvarande lydelse)

egendom, å vilka lagen om försäkringsrörelse icke äger tillämpning eller vilkas verksamhetsområden falla utanför Stockholm och omfatta allenast visst län eller del av län, ävensom sådana ömsesidiga försäkringsbolag, som avses i lagen om yrkesskadeförsäkring:

för inkomst av fastighet;

e) kyrkor, andra — — — — —

## (Föreslagen lydelse)

för försäkring av egendom, å vilka lagen om försäkringsrörelse icke äger tillämpning eller vilkas verksamhetsområden falla utanför Stockholm och omfatta allenast visst län eller del av län, ävensom sådana ömsesidiga försäkringsbolag, som avses i lagen om yrkesskadeförsäkring:

för inkomst av fastighet;

eller rörelse.

## Anvisningar till 31 §.

1. Med pension förstås dels belopp, som annorledes än i följd av försäkring utgår på grund av föregående tjänsteförhållande, dels belopp, som utgår enligt lagen om folkpensionering, dels ock belopp som utgår på grund av pensionsförsäkring vare sig denna tagits i samband med tjänst eller annorledes.

1. Med pension förstås dels belopp, som annorledes än i följd av försäkring utgår på grund av föregående tjänsteförhållande, dels belopp, som utgår enligt lagen om folkpensionering, *dels belopp, som utgår enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension*, dels ock belopp som utgår på grund av pensionsförsäkring vare sig denna tagits i samband med tjänst eller annorledes.

Med pensionsförsäkring — — — försäkringen upphör.

Alderspension, som — — — anses skälig.

Med efterlevandepension — — — personer leva.

Såsom efterlevandepension — — — vara pensionsförsäkring.

Vid tillämpningen — — — vid omgifte.

Kapitalbelopp, som — — — av efterlevandepensionen.

Skall enligt — — — två år.

Med kapitalförsäkring — — — än pensionsförsäkring.

Innehåller avtal — — — en kapitalförsäkring.

Kan livförsäkring, — — — Kungl. Maj:t.

Försäkring, vilken — — — dess ingående.

Premiebefrielseförsäkring skall — — — som huvudförsäkringen.

För att — — — med tjänst.

---

*Denna lag träder i kraft den 1 januari 1960.*

---

**Förslag**  
till  
**Förordning**

**angående ändrad lydelse av 4 § 1 mom. och 7 § förordningen den 26 juli 1947  
(nr 576) om statlig inkomstskatt**

Härigenom förordnas, att 4 § 1 mom. och 7 § förordningen den 26 juli 1947 om statlig inkomstskatt<sup>1</sup> skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Nuvarande lydelse)*

*(Föreslagen lydelse)*

**4 §.**

1 mom. Från sammanlagda beloppet av den skattskyldiges inkomster från olika förvärvskällor får, med iakttagande av föreskriften i 22 §, avdrag ske för

underskott, som uppkommit vid beräkning av skattskyldigs inkomst från annan förvärvskälla än fastighet och rörelse i utlandet, dock att avdrag icke får göras för underskott i den mån hänsyn därtill tagits vid beräkning av sjömansskatt, samt att avdrag för realisationsförlust får göras endast från realisationsvinst eller lotterivinst;

slutlig skatt eller fastighetsskatt, som här i riket påförts skattskyldig på grund av taxering under året näst före det taxeringsår, varom fråga är, eller sådan här i riket påförd tillkommande skatt, vara skattskyldig under förstnämnda år erhållit debetsedel, allt till den del skatten skall erläggas till kommun eller annan kommunal samfällighet.

1 mom. Från sammanlagda beloppet av den skattskyldiges inkomster från olika förvärvskällor får, med iakttagande av föreskriften i 22 §, avdrag ske för

underskott, som uppkommit vid beräkning av skattskyldigs inkomst från annan förvärvskälla än fastighet och rörelse i utlandet, dock att avdrag icke får göras för underskott i den mån hänsyn därtill tagits vid beräkning av sjömansskatt, samt att avdrag för realisationsförlust får göras endast från realisationsvinst eller lotterivinst;

slutlig skatt eller fastighetsskatt, som här i riket påförts skattskyldig på grund av taxering under året näst före det taxeringsår, varom fråga är, eller sådan här i riket påförd tillkommande skatt, vara skattskyldig under förstnämnda år erhållit debetsedel, allt till den del skatten skall erläggas till kommun eller annan kommunal samfällighet *eller avser så-*

<sup>1</sup> Senaste lydelse av 4 § 1 mom. se SFS 1958:297 och av 7 § se SFS 1959:35.

## (Nuvarande lydelse)

Skattskyldig, som varit här i riket bosatt under hela eller någon del av beskattningsåret, äger jämväl åtnjuta avdrag för periodiskt understöd eller därmed jämförlig periodisk utbetalning samt för *pensionsavgifter enligt lagen om folkpensionering* ävensom för avgifter för pensionsförsäkring och för annan personförsäkring, allt i den omfattning som i 46 § 2 mom. kommunalskattelagen sägs.

Har sådan — — — — — överlåtande föreningen.

## (Föreslagen lydelse)

*dan tilläggs pensionsavgift, som påförts den skattskyldige under året näst före taxeringsåret och för vilken avdrag icke åtnjutes enligt nästföljande stycke.*

Skattskyldig, som varit här i riket bosatt under hela eller någon del av beskattningsåret, äger jämväl åtnjuta avdrag för periodiskt understöd eller därmed jämförlig periodisk utbetalning samt för *folkpensionsavgifter och tilläggs pensionsavgifter* ävensom för avgifter för pensionsförsäkring och för annan personförsäkring, allt i den omfattning som i 46 § 2 mom. kommunalskattelagen sägs.

## 7 §.

Från skattskyldighet — — — ävensom hushållningssällskap:  
för all inkomst;

e) akademier samt Nobelstiftelsen, så ock allmänna undervisningsverk, sådana sammanslutningar av studerande vid rikets universitet och högskolor i vilka de studerande enligt gällande stadgar äro skyldiga att vara medlemmar, sjömanshus, svenska skeppshypotekskassan, järnkontoret, så länge kontorets vinstmedel användas till allmänt nyttiga ändamål och kontoret icke lämnar utdelning åt sina delägare, aktiebolaget tipstjänst, svenska penninglotteriet aktiebolag, pensionsstiftelser, allmänna sjukkassor, understödsföreningar, med undantag för dem, vilka enligt sina stadgar äga meddela annan kapitalförsäkring än sådan som omfattar kapitalunderstöd å högst 500 kronor för medlem, jäm-

för all inkomst;

e) akademier samt Nobelstiftelsen, så ock allmänna undervisningsverk, sådana sammanslutningar av studerande vid rikets universitet och högskolor i vilka de studerande enligt gällande stadgar äro skyldiga att vara medlemmar, sjömanshus, svenska skeppshypotekskassan, järnkontoret, så länge kontorets vinstmedel användas till allmänt nyttiga ändamål och kontoret icke lämnar utdelning åt sina delägare, aktiebolaget tipstjänst, svenska penninglotteriet aktiebolag, *allmänna pensionsfonden*, pensionsstiftelser, allmänna sjukkassor, understödsföreningar, med undantag för dem, vilka enligt sina stadgar äga meddela annan kapitalförsäkring än sådan som omfattar kapitalunderstöd å högst 500

*(Nuvarande lydelse)*

likt lagen om aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser bildade stiftelser för arbetslöshetsunderstöd, sjukhjälp eller hjälp vid olycksfall, sådana ömsesidiga försäkringsbolag för försäkring av egendom, å vilka lagen om försäkringsrörelse icke äger tillämpning eller vilkas verksamhetsområden falla utanför Stockholm och omfatta allenast visst län eller del av län, ävensom sådana ömsesidiga försäkringsbolag, som avses i lagen om yrkesskadeförsäkring: för all inkomst;

f) kyrkor, andra — — — — — hänförlig verksamhet.

Aktiebolag och — — — — — bolagens verksamhet.

Om aktierna — — — — — lös egendom.

Riksskattenämnden må, — — — — — icke föras.

Att personer, — — — — — samma paragraf.

*(Föreslagen lydelse)*

kronor för medlem, jämlikt lagen om aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser bildade stiftelser för arbetslöshetsunderstöd, sjukhjälp eller hjälp vid olycksfall, sådana ömsesidiga försäkringsbolag för försäkring av egendom, å vilka lagen om försäkringsrörelse icke äger tillämpning eller vilkas verksamhetsområden falla utanför Stockholm och omfatta allenast visst län eller del av län, ävensom sådana ömsesidiga försäkringsbolag, som avses i lagen om yrkesskadeförsäkring:

för all inkomst;

*Denna förordning träder i kraft  
den 1 januari 1960.*

**Förslag**

till

**Förordning**

**om ändrad lydelse av 3 § förordningen den 22 maj 1953 (nr 269)  
angående byggnadsforskningsavgift**

Härigenom förordnas, att 3 § förordningen den 22 maj 1953 angående byggnadsforskningsavgift<sup>1</sup> skall erhålla följande ändrade lydelse.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)***3 §.**

Byggnadsforskningsavgift påföres av riksförsäkringsanstalten.

Beträffande byggnadsforskningsavgiften skall i tillämpliga delar gälla vad som är stadgat i förordningen den 4 juni 1954 (nr 341) om upp-  
börd av vissa försäkringsavgifter enligt lagen om yrkesskadeförsäkring och av bidrag från arbetsgivare jämlikt lagen om allmän sjukförsäkring m. m., därvid dock i fråga om byggnadsforskningsavgift, som pålagges arbetsgivare, för vilken försäkring icke är gällande i anstalten, skall iakttagas vad i nämnda förordning stadgats rörande avgift, som uttages från arbetsgivare vilken i regel har minst fem arbetstagare i sin tjänst.

Byggnadsforskningsavgift påföres av riksförsäkringsanstalten.

Beträffande byggnadsforskningsavgiften skall i tillämpliga delar gälla vad i förordningen angående upp-  
börd av avgifter enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension, m. m. är stadgat rörande arbetsgi-  
varavgift.

---

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1960; dock skola äldre bestämmelser gälla i fråga om byggnadsforskningsavgift för år 1959 eller tidigare år.

---

<sup>1</sup> Senaste lydelse av 3 § se SFS 1958:201.



*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Kungl.  
Höghet Regenten, Hertigen av Halland i statsrådet å  
Stockholms slott den 29 oktober 1959.*

**Närvarande:**

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Nilsson, fråga om *tilläggs pensioneringens administration och vissa följdförfattningar till lagen om försäkring för allmän tilläggspension* samt anför.

### **Inledning**

*Lagen den 28 maj 1959 (nr 291) om försäkring för allmän tilläggspension*<sup>1</sup> förutsätter i vissa hänseenden, att lagens regler kompletteras genom bestämmelser i särskilda författningar, antingen beslutade av Konungen och riksdagen gemensamt eller utfärdade av Konungen ensam. Sålunda föreskrives i 7 §, att närmare bestämmelser rörande beräkning av de i den pensionsgrundande inkomsten ingående inkomstslagen inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete skall beslutas av Konungen med riksdagen. Enligt samma paragraf skall särskilda bestämmelser gälla om beräkning av inkomst av anställning för försäkrad, som är bosatt utomlands eller har att erlagga sjömansskatt. Vidare skall Konungen med riksdagen enligt 35 § förordna om debitering och uppbörd av avgifter till försäkringen. Det förutsättes också i 33 § att särskilda bestämmelser skall utfärdas rörande grunderna för beräkning av arbetsgivaravgift för lönerna till vissa sjömän. I lagens 55 § återfinnes ett allmänt stadgande om att de närmare föreskrifter, som är erforderliga för lagens tillämpning, meddelas av Konungen eller efter Konungens bemyndigande av pensionsmyndigheten. Bland de frågor, rörande vilka Konungen torde få besluta med stöd av sistnämnda stadgande, märkes förfarandet vid ansökan om pension och prövning av sådan ansökan samt sättet för utbetalning av pensionerna.

Åtskilliga av de spörsmål, vilka sålunda måste regleras i särskild ordning, aktualiserar frågan om tilläggs pensioneringens administration. Enligt 3 § i lagen handhas försäkringen av den centrala myndighet (pensionsmyndig-

<sup>1</sup> Denna lag benämnes i det följande TPL.

heten) och de lokala organ, som Konungen bestämmer. Konungen äger emellertid jämlikt 62 § förordna, att uppgifter, som enligt lagen skall handhas av pensionsmyndigheten, tills vidare skall fullgöras av annan myndighet. Genom kungörelse den 28 maj 1959 (nr 294) har Konungen med stöd av 3 § i lagen förordnat, att riksförsäkringsanstalten skall vara pensionsmyndighet.

Valet av riksförsäkringsanstalten som pensionsmyndighet får ses mot bakgrunden av att det administrativa arbetet inom tilläggspensioneringen under de tre första åren, då pensioner ännu inte utbetalas, i huvudsak kommer att avse beräkning och registrering av pensionsgrundande inkomster samt debitering och uppbörd av avgifter till försäkringen. *Socialförsäkringens administrationsnämnd*<sup>1</sup>, som tillsattes i juni 1958 och som utreder och förbereder frågorna om tilläggspensioneringens administration, har med hänsyn till de administrativa arbetsuppgifter som enligt vad nyss sagts kommer att bli aktuella i inledningsskedet som en första etapp i sitt arbete utarbetat förslag rörande dessa uppgifters handhavande m. m. I ett den 23 maj 1959 avgivet betänkande, benämnt Tilläggspensioneringens administration (SOU 1959: 12), har nämnden sålunda framlagt förslag till förordning om beräkning av pensionsgrundande inkomst m. m. enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension och förordning om uppbörd av arbetsgivares socialförsäkringsavgifter m. m. ävensom föreslagit ändringar i åtskilliga författningar, bl. a. på skatteväsendets och socialförsäkringens område.

Frågan om sättet för beräkning av arbetsgivaravgifter för lön till sjömän, som har att erlägga sjömansskatt, har vidare utretts av *särskild utredningsman* — landskamreraren A. Morén — vilken den 19 maj 1959 avgivit en promemoria (stencilerad) med förslag till lag i ämnet m. m.

Över nämndens betänkande har, efter remiss, yttranden avgivits av statskontoret, riksräkenskapsverket, försäkringsrådet, riksförsäkringsanstalten, pensionsstyrelsen, försäkringsinspektionen, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Stockholms, Östergötlands, Malmöhus, Hallands, Göteborgs och Bohus, Värmlands, Kopparbergs och Jämtlands län, järnvägsstyrelsen, generalpoststyrelsen, telestyrelsen, vattenfallsstyrelsen, domänstyrelsen, försvarets fabriksstyrelse, kammarrätten, statistiska centralbyrån, riksskattenämnden, centrala uppbördsnämnden, statens organisationsnämnd, uppbördsorganisationskommittén, kommittén för maskinell databehandling, besvärssakkunniga, riksarkivet, Svenska stadsförbundet, Svenska arbetsgivareföreningen, Handelsn arbetsgivareorganisation, Sveriges hantverks- och småindustriorganisation, Kooperativa förbundet, Sveriges redareförening, Landsorganisationen i Sverige, Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Sveriges akademikers centralorganisation (SACO), Svenska försäkringsbolags riksförbund, Svenska sjukkasseförbundet, Svenska bankföreningen,

<sup>1</sup> Överdirektören R. Broberg, ordförande, borgarrådet Hj. Mehr, generaldirektören Y. Samuelsson, förste vice talmannen A. Strand och landskamreraren A. Wigert.

Sveriges häradsskrivarförening, Föreningen Sveriges kronokamrerare, Socialförsäkringsbolagens förening och Stockholms stad samt, såvitt angår ett av nämnden framlagt förslag till ändrad lydelse av 17 kap. 12 § handelsbalken, hovrätten över Skåne och Blekinge och hovrätten för Nedre Norrland. Flera remissorgan har vid sina yttranden fogat utlåtanden från underordnade myndigheter och organisationer m. fl.

Remissyttranden över promemorian har avgivits av statskontoret, riksräkenskapsverket, försäkringsrådet, riksförsäkringsanstalten, sjöfartsstyrelsen, järnvägsstyrelsen, kammarrätten, riksskattenämnden, centrala uppborädsnämnden, statens organisationsnämnd, sjömansskattenämnden, uppborädsorganisationskommittén, Sveriges redareförening, Rederiföreningen för mindre fartyg, Landsorganisationen i Sverige, Svenska sjukkassee förbundet, Svenska sjöfolksförbundet, Svenska stewardsföreningen, Sveriges fartygsbefälsförening och Svenska maskinbefälsförbundet, varvid de fyra sistnämnda organisationerna avlämnat ett gemensamt yttrande.

Jag anholder nu att få upptaga hithörande frågor till närmare behandling.

### Översikt av vissa tilläggs pensionsbestämmelser

Enligt lagen om försäkring för allmän tilläggs pension avser försäkringen att bereda ålders-, förtids- och familjepension utöver folkpensionen. Rätten till pension grundas på inkomst av förvärvsarbete, vilken inkomst också ligger till grund för beräkningen av avgifter till försäkringen (1 §). Svenska medborgare är försäkrade från och med det kalenderår varunder de fyller 16 år. Detsamma gäller utlänningar, som är mantalsskrivna i Sverige. En person, som inte längre är svensk medborgare eller här i riket mantalsskriven utlänning men som tidigare tillgodoräknats pensionspoäng, anses alltså vara försäkrad (2 §).

För varje år skall för sådana försäkrade som är svenska medborgare eller här i riket bosatta utlänningar beräknas pensionsgrundande inkomst. Sådan inkomst beräknas dock ej för år varunder den försäkrade avlidit eller för år efter det då han fyllt 65 år. Inte heller beräknas sådan inkomst för tidigare år, då den försäkrade åtnjutit ålderspension från tilläggs pensioneringen eller invalidpension eller sjukbidrag enligt folkpensioneringslagen. Utgår invalidpensionen enligt 3 § 2 mom. andra stycket i sistnämnda lag skall dock pensionsgrundande inkomst beräknas. Den pensionsgrundande inkomsten beräknas på grundval av inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete (4 §).

Med *inkomst av anställning* avses den lön i pengar eller naturaförmåner i form av kost eller bostad, som en försäkrad åtnjutit såsom arbetstagare i allmän eller enskild tjänst. Har lönen från en och samme arbetsgivare under ett år inte uppgått till 300 kronor räknas den dock inte till inkomst

av anställning. Om en försäkrad utfört arbete för annans räkning utan att vara anställd i dennes tjänst, kan den försäkrade och den som utgivit ersättningen komma överens om att ersättningen skall anses som inkomst av anställning, dock endast då fråga är om ersättning i pengar som uppgått till minst 300 kronor under ett år. Vid beräkning av inkomst av anställning tas inte hänsyn till lön eller ersättning från arbetsgivare, som är bosatt utom riket eller som är utländsk juridisk person, i andra fall än då den försäkrade sysselsatts vid skötseln av fastighet, som är belägen i Sverige, eller i rörelse som bedrivs från här beläget fast driftställe. Inte heller tas hänsyn till lön eller ersättning från främmande makts beskickning eller lönade konsulat i Sverige eller från person som tillhör beskickning eller konsulat som nu sagts och inte är svensk medborgare (5 §).

Med *inkomst av annat förvärvsarbete* avses inkomst av här i riket bedrivna rörelse, inkomst av här belägen jordbruksfastighet, som brukas av den försäkrade själv, samt ersättning i pengar för arbete för annans räkning, allt i den mån inkomsten inte skall hänföras till inkomst av anställning. Om inkomsten av rörelse, av jordbruksfastighet eller av arbete för annans räkning inte uppgår till 500 kronor under ett år, räknas den inte med (6 §).

Inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete under ett visst år skall beräknas på grundval av den försäkrades taxering till statlig inkomstskatt avseende nämnda år. Gäller taxeringen ett beskattningsår, som inte sammanfaller med ett kalenderår, skall inkomst under beskattningsåret anses ha åtnjutits under det kalenderår, som närmast föregått taxeringsåret. Det är förutsatt, att Konungen med riksdagen skall besluta närmare bestämmelser rörande beräkningen av inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete liksom att särskilda regler skall finnas om beräkning av inkomst av anställning för försäkrad, som är bosatt utomlands eller erlägger sjömansskatt (7 §).

Den *pensionsgrundande inkomsten* utgöres av summan av inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete i den mån summan överstiger basbeloppet vid årets början. Olika begränsningar gäller dock. Om summan överstiger dubbla basbeloppet, skall den inkomst av annat förvärvsarbete, som ingår i den överskjutande delen, medräknas bara till två tredjedelar. I första hand skall inkomsten av anställning avräknas mot basbeloppet och dubbla basbeloppet. Den del av summan, som överstiger  $7\frac{1}{2}$  gånger basbeloppet, skall inte beaktas vid beräkning av den pensionsgrundande inkomsten. Reduktionen skall härvid i första hand göras på inkomsten av annat förvärvsarbete. Både den inkomst av anställning och den inkomst av annat förvärvsarbete, som skall ingå i den pensionsgrundande inkomsten, avrundas till närmast lägre hundratal kronor (8 §).

Varje års pensionsgrundande inkomst skall omvandlas i *pensionspoäng*, som utgöres av den pensionsgrundande inkomsten delad med basbeloppet vid årets ingång. Beräkningen göres med två decimaler. I den mån den

pensionsgrundande inkomsten härrör från inkomst av annat förvärvsarbete, tillgodoräknas pensionspoäng endast om pensionsavgift till fullo erlagts för den delen av den pensionsgrundande inkomsten. Oavsett om avgiftsbetalningen fullgjorts tillgodoräknas dock poäng för det år, varunder den försäkrade fyller 65 år eller, vid ansökan om annan pension än ålderspension från 67 års ålder, för de två år, som föregår det år då pension skall börja utgå. För år då en försäkrad åtnjuter tilläggspension i form av förtidspension enligt 16 § (huvudfallet) tillgodoräknas den försäkrade på visst sätt beräknad pensionspoäng, fastän enligt 4 § pensionsgrundande inkomst inte beräknas för honom (9 §). I de fall då pensionspoäng tillgodoräknas oavsett om betalning av egenavgifter fullgjorts eller ej, får den oguldna avgiften avdragas på utfallande pension (50 §).

*Basbeloppet* utgör 4 000 kronor i 1957 års penningvärde. Det är indexreglerat och dess aktuella storlek erhålles genom multiplikation av nyss nämnda belopp med ett bråk med det aktuella pensionspristålet enligt folkpensioneringslagen i täljaren och pensionspristålet för december 1957, som var 119, i nämnaren. Avrundning sker till närmaste hundratal kronor (10 §).

En försäkrad kan göra anmälan om undantagande från försäkringen såvitt angår inkomst av annat förvärvsarbete. Sådant undantagande innebär, att hänsyn inte skall tagas till inkomst av annat förvärvsarbete vid beräkning av den försäkrades pensionsgrundande inkomst. Anmälan om undantagande kan återkallas, sedan den ägt giltighet i 5 år. Har anmälan återkallats kan ingen ny anmälan göras (36 §).

En huvudorganisation av arbetstagare kan före den 1 juli 1961 under vissa förutsättningar genom kollektivavtal komma överens med arbetsgivarparten om undantagande från försäkringen såvitt rör inkomst av arbete, som avses med avtalet. Sådan inkomst hos en av avtalet bunden arbetsgivare skall inte inräknas i den pensionsgrundande inkomsten för arbetstagare, på vilken avtalet är tillämpligt. Avtalet kan i vissa fall vara tillämpligt även på arbetstagare, som inte är medlem av den avtalsslutande organisationen (37—39 §§). Kollektivavtal om undantagande skall registreras hos riksförsäkringsanstalten, som prövar om det uppfyller lagens fordringar. Befinnes så ej vara fallet, vägras registrering och avtalet är ogiltigt (40 §).

Rätt till *ålderspension* föreligger från och med den månad, varunder den försäkrade fyller 67 år, under förutsättning att pensionspoäng tillgodoräknats honom för minst tre eller, i fråga om utlänning, minst tio år (11 § 1 st.).

Ålderspensionen utgör 60 procent av produkten av basbeloppet för den månad, som pensionen avser, och medeltalet av de pensionspoäng, som tillgodoräknats den försäkrade. Om pensionspoäng tillgodoräknats honom för mer än 15 år, skall medeltalet beräknas på de 15 högsta poängtalerna. Har

pensionspoäng tillgodoräknats den försäkrade för mindre än 30 år, reduceras pensionen med  $\frac{1}{30}$  för varje år, som fattas i detta antal. Om undantagande ägt giltighet för försäkrad eller om han försummat att erlægga egen avgift på inkomst av annat förvärvsarbete, skall hans ålderspension utgöra sextio procent av så stor del av den förut angivna produkten, som svarar mot förhållandet mellan det antal år, för vilka pensionspoäng tillgodoräknats den försäkrade (dock högst 30), och talet 30 ökat med 1 för varje år, för vilket den försäkrade till följd av undantagandet eller avgiftsförsummelsen inte alls tillgodoräknats pensionspoäng eller gått förlustig mer än en poäng. Det sistnämnda talet 30 får vid denna beräkning dock ej ökas till mer än 50 (12 §).

Den försäkrade äger valfrihet att ta ut ålderspensionen före eller efter den förut angivna generella pensionsåldern. Ålderspensionen får dock uppbäras tidigast från och med den månad, då han uppnår 63 års ålder (11 § 2 st.). Om ålderspensionen uttages före eller efter den generella pensionsåldern minskas resp. ökas pensionen med 0,6 procent för varje månad som, då pensionen börjar utgå, återstår till resp. förflutit från ingången av den månad, varunder den försäkrade fyller 67 år. Hänsyn tas därvid dock ej till tid efter den månad, under vilken den försäkrade fyllt 70 år (13 §).

*Förtidspension* utgår till försäkrad, som på grund av nedsättning i arbetsförmågan som inträffat efter det han blev försäkrad enligt TPL åtnjuter folkpension i form av invalidpension eller sjukbidrag (dock ej invalidpension enligt 3 § 2 mom. 2 st. folkpensioneringslagen). Beträffande utlänning förutsättes tillika, att pensionspoäng tillgodoräknats honom för minst 5 år (14 §). Är nedsättningen av arbetsförmågan fullständig, utges hel förtidspension. I annat fall utges 60 procent av hel förtidspension (15 §).

Om den försäkrade tillgodoräknats pensionspoäng för minst två av de fyra åren närmast före det år då folkpensionen började utgå, skall hel förtidspension utgå med samma belopp, vartill ålderspensionen skulle uppgå, därest den försäkrade fyllt 67 år och för varje år från och med det, då förtidspensionen börjar utgå, till och med det, då han fyller 65 år, antas ha tillgodoräknats pensionspoäng, motsvarande medeltalet av de två högsta poängtalerna under nämnda fyraårsperiod. Pension enligt vad nu sagts må dock ej utgå, om undantagande ägde giltighet, då folkpensionen började utgå, samt undantagandet föranlett, att den försäkrade för något av de fyra förutnämnda åren gått förlustig mer än en pensionspoäng (16 §).

Har den försäkrade inte rätt till förtidspension enligt de grunder, som anges i 16 §, men skulle han ha varit berättigad till ålderspension, om han uppnått 67 års ålder den månad, då folkpensionen började utgå, skall hel förtidspension utgå med belopp, motsvarande vad den försäkrade skulle ha erhållit i ålderspension, om denna börjat utgå från och med nämnda månad (17 §).

*Familjepension* utgår i form av änkepension och barnpension. Änkepension utgår till änka, som ingått äktenskap med den försäkrade senast den dag då han fyllde 60 år, förutsatt att äktenskapet varat minst 5 år. Hade makarna vid mannens död gemensamma barn, utgår änkepension även om dessa villkor ej är uppfyllda. Barnpension utgår till den försäkrades barn under 19 år (22, 23 och 25 §§).

Om endast en efterlevande finnes, som har rätt till familjepension, utgör familjepensionen 40 procent av hel förtidspension, som den försäkrade uppbar vid dödsfallet eller skulle ha varit berättigad till vid total förlust av arbetsförmågan, eller, om han uppbar ålderspension vid dödsfallet, av den från 67 år utgående ålderspensionen. För två sådana efterlevande utgör familjepensionernas sammanlagda belopp 50 procent, för tre 60 procent, för fyra 70 procent och för fem eller flera 80 procent av ålders- eller förtidspensionen (24, 26 och 27 §§).

Tilläggspensioneringen finansieras genom avgifter och avkastning av den med avgifter uppbyggda allmänna pensionsfonden (31 §). Konungen med riksdagen fastställer procentsats för uttaget av avgifter till försäkringen (32 §). Genom lag den 28 maj 1959 (nr 292) har procentsatsen bestämts till 3 för 1960, 4 för 1961, 5 för 1962, 6 för 1963 och 7 för 1964.

Beträffande *arbetsgivarnas avgifter* stadgas, att en arbetsgivare för varje år skall erlägga avgift efter den för året gällande procentsatsen på summan av vad han under året utgivit till sina arbetstagare i lön i pengar eller naturaförmåner eller i annan ersättning i pengar, som enligt överenskommelse mellan honom och den som utfört arbete för hans räkning skall anses såsom inkomst av anställning. Från den nämnda summan skall dock vid avgiftsberäkningen avdragas dels ett belopp motsvarande det vid årets ingång gällande basbeloppet multiplicerat med det beräknade genomsnittliga antalet arbetstagare hos arbetsgivaren under året och dels för varje arbetstagare den del av hans lön som för år räknat överstigit  $7\frac{1}{2}$  gånger basbeloppet. När dessa beräkningar göres skall en arbetstagare, som under hela året varit anställd med full arbetstid, räknas som en hel arbetstagare och en arbetstagare, som varit anställd i mindre omfattning, medräknas blott i motsvarande mån. Om särskilda skäl föreligger kan andra sätt för avgiftens beräkning få användas, om resultatet blir i huvudsak detsamma. Vid all avgiftsberäkning skall man bortse från arbetstagare, som fyllt 65 år före årets ingång, och från arbetstagare, vars lön inte uppgått till 300 kronor. Avgift skall heller inte erläggas i vissa angivna fall, då lönen eller ersättningen i arbetstagarens hand inte beaktas vid beräkning av pensionsgrundande inkomst. Beträffande avgift för lön till vissa sjömän förutsattes att särskilda regler skall gälla (33 §).

Om inkomst av annat förvärvsarbete ingår i den pensionsgrundande inkomsten, skall *den försäkrade själv erlägga avgift* med den för året gällande

procentsatsen på den del av den pensionsgrundande inkomsten, som härrör från inkomst av annat förvärvsarbete. Befrielse från avgift förutsättes kunna förekomma i vissa fall enligt vad därom särskilt kommer att stadgas (34 §).

Konungen med riksdagen skall förordna om debitering och uppbörd av avgifterna (35 §).

Klagan över beslut av lokalt pensionsorgan skall föras genom besvär hos riksförsäkringsanstalten i egenskap av pensionsmyndighet. Över riksförsäkringsanstaltens beslut föres klagan genom besvär hos Konungen i statsrådet. Fullföljd av talan är i regel inte tillåten annat än efter tillstånd av riksförsäkringsanstalten. Besvärstiden regleras genom lagen den 4 juni 1954 (nr 355) om besvärstid vid talan mot förvaltande myndighets beslut och utgör tre veckor från det klaganden fick del av beslutet; för menighet är besvärstiden fem veckor. Riksförsäkringsanstaltens och lokalt organs beslut länder till efterrättelse utan hinder av förd klagan. I fråga om besvär i ärenden, som skall behandlas i av Konungen med riksdagen beslutade författningar om beräkning av pensionsgrundande inkomst samt om debitering och uppbörd av avgifter till försäkringen, skall gälla vad i dessa författningar stadgas (53 §).

*TPL träder i kraft* den 1 januari 1960. Pension skall dock inte utgå före den 1 januari 1963 (56 §).

Enligt lagens *övergångsbestämmelser* skall för år 1960 pensionsgrundande inkomst ej beräknas för den, som under året fyller 65 år. Inte heller skall avgift beräknas för lön eller annan ersättning till sådan person (58 §).

Anmälan om undantagande må med giltighet från och med år 1960 göras under nämnda år samt under första halvåret 1961 (60 §).

Försäkrad, som är svensk medborgare och fyller 67 år under år 1963, äger rätt till ålderspension, om pensionspoäng tillgodoräknats honom för två år. Kravet på 30 pensionsgrundande år för rätt till full ålderspension nedsättes i inledningsskedet till att avse blott 20 år för att under en period av tio år därefter successivt höjas till 30 år (57 §).

## **Administrativa organ och deras uppgifter m. m.**

### **Administrationsnämndens förslag**

#### *Organ för bestämmande av pensionsgrundande inkomst*

Frågan vilka organ, som bör anförtros att bestämma pensionsgrundande inkomst, har nämnden bedömt sålunda att man för att erhålla enklast möjliga administration lämpligen bör anlita redan befintliga organ. Eftersom tilläggspensioneringen utgör en gren av socialförsäkringen, kan det, anför



nämnden, synas ligga närmast till hands att låta lokala organ på socialförsäkringens område beräkna den pensionsgrundande inkomsten. De organ som därvid skulle kunna komma i fråga är pensionsnämnderna och sjukkassorna. Beräkningen av pensionsgrundande inkomst måste emellertid ske under tid, då skattemyndigheterna för sitt arbete behöver ha tillgång till det för beräkningen grundläggande taxeringsmaterialet. Av praktiska skäl torde det därför vara nödvändigt att lägga den nya arbetsuppgiften på organ som är verksamma inom beskattningsväsendet. Härför talar även den omständigheten, att beräkningen av pensionsgrundande inkomst kräver vana vid att handskas med taxeringsmaterialet. Valet synes sålunda böra stå mellan taxeringsnämnderna och de lokala skattemyndigheterna.

I fråga om lämpligheten att anlita taxeringsnämnderna erinrar administrationsnämnden om att statsmakterna så sent som under hösten 1956 beslutade vissa omläggningar av taxeringsarbetet, vilka första gången tillämpats vid 1958 års inkomsttaxering. Med omläggningarna åsyftades bl. a. att underlätta arbetet för taxeringsnämndsordförandena för att dessa skulle kunna ägna mera tid åt granskningen av självdeklarationerna. Tiden för taxeringsarbetets bedrivande i första instans förlängdes därvid. Mot bakgrunden härav anser nämnden, att det ej bör komma i fråga att ålägga taxeringsnämnderna nya omfattande uppgifter vid sidan av taxeringsarbetet. Därtill kommer att många tveksamma frågor kan uppstå vid avgörandet av huruvida viss inkomst skall vara pensionsgrundande såsom inkomst av anställning eller ej och att det inte kan förutsättas att taxeringsnämnderna skall kunna förvärva tillräcklig kunskap och erfarenhet på detta speciella område. Vidare kan pensionsgrundande inkomst ofta behöva bestämmas efter det att taxeringsnämnden avslutat sitt arbete.

Under återopande av det anförda förordar administrationsnämnden att den pensionsgrundande inkomsten skall bestämmas av l o k a l s k a t t e m y n d i g h e t.

Vad angår förhållandena i Stockholm finner administrationsnämnden det kunna övervägas att anförtro arbetet med att fastställa pensionsgrundande inkomst åt överståthållarämbetets skatteavdelning i stället för åt den lokala skattemyndigheten därstädes, d. v. s. uppbördsverket i Stockholm. Frågan härom synes emellertid enligt nämndens mening böra ses i samband med frågan om taxeringsorganisationens utformning i Stockholm, som nu är föremål för utredning.

Rörande d e t t e k n i s k a f ö r f a r a n d e t vid beräkning av pensionsgrundande inkomst förordar administrationsnämnden, att de lokala skattemyndigheterna i sitt arbete skall begagna sig av en särskild blankett, benämnd inkomstkort, vartill fogas ett aviseringskort. Å det sistnämnda skall den lokala skattemyndigheten lämna det organ, som handhar registrering- en av de försäkrades pensionsgrundande inkomster, härför erforderliga uppgifter.

Av praktiska skäl föreslås, att inkomst- och aviseringskorten förses med samma nummer som den försäkrades debetsedel å slutlig skatt samt att korten och slutdebetsedeln tryckes på samma blankett och på folkbokföringens länsbyråer förses med tilltryck av identifieringsuppgifter m. m. i samma tryckningsomgång. (Med folkbokföringens länsbyråer avses länsstyrelsernas folkbokföringsavdelningar och de lokala skattemyndigheterna i Stockholm, Göteborg och Malmö.) Efter det nämnda tilltryck skett skiljes inkomst- och aviseringskorten från debetsedlarna och tillställs vederbörande lokala skattemyndighet. Beträffande försäkrade, för vilka pensionsgrundande inkomst skall beräknas men som ej är mantalsskrivna här i riket, får inkomst- och aviseringskort upprättas hos den lokala skattemyndigheten. När självdeklarationerna successivt återkommer från taxeringsnämnderna för längdföring hos den lokala skattemyndigheten, påbörjas beräkningen av pensionsgrundande inkomst. Då så erfordras, verkställs kompletterande utredning. Förekommer anledning att hänföra belopp, som enligt den försäkrades självdeklaration utgör inkomst av anställning, till inkomst av annat förvärvsarbete eller att eljest hänföra visst belopp till annat slag av inkomst än den försäkrade uppgivit, beredes denne tillfälle att yttra sig, såvida inte hinder härför möter eller fråga är om misskrivning eller annat uppenbart förbiseende eller yttrande av den försäkrade uppenbarligen ej är erforderligt för frågans bedömande.

Sedan den pensionsgrundande inkomsten bestämts, antecknas de för den kommande registreringen erforderliga uppgifterna på aviseringskortet. Om den i självdeklarationen eller eljest av den försäkrade gjorda fördelningen av intäkterna på inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete ej följts, göres anteckning härom på inkomstkortet, varjämte den försäkrade underrättas om avvikelsen och skälen härför. Vidare underrättas försäkrad, för vilken pensionsgrundande inkomst beräknats utan att han avgivit allmän självdeklaration, om denna inkomst. Enligt nämndens förslag bör arbetet med att beräkna pensionsgrundande inkomst vara slutfört inom sådan tid, att nyssnämnda underrättelser kan komma vederbörande tillhanda senast den 15 september under taxeringsåret. Därefter sorteras aviseringskorten i folkbokföringsnummerordning för uppbördsdistrikt eller efter annan motsvarande indelningsgrund som finnes lämplig för det organ, som handhar registreringen av pensionsgrundande inkomst. Korten översändes senast den 15 oktober under taxeringsåret till nämnda organ.

På debetsedlarna å slutlig skatt antecknas bl. a. vederbörandes taxerade och beskattningsbara inkomster. På samma sätt torde försäkrad, för vilken sådan debetsedel skall utfärdas, böra underrättas om den pensionsgrundande inkomst, som den lokala skattemyndigheten bestämt senast den 20 november under taxeringsåret. Att denna dag valts såsom tidsgräns sammanhänger med att beslut om ändrad taxering m. m., som inkommit till den loka-

la skattemyndigheten senast angivna dag, skall beaktas vid debiteringen av slutlig skatt.

Då lokal skattemyndighet ändrat tidigare beräknad pensionsgrundande inkomst, sändes meddelande härom till det organ som handhar registreringen. Vidare bör den försäkrade underrättas om ändringen och skälen härför.

Administrationsnämnden erinrar om att pensionsgrundande inkomst inte skall bestämmas för alla personer, för vilka inkomst- och aviseringskort upprättas. Från beräkningen av pensionsgrundande inkomst skall sålunda undantagas de som under inkomståret fyllt 66 år eller mer eller som under inkomståret avlidit eller åtnjutit ålderspension enligt TPL, invalidpension enligt 3 § 2 mom. första stycket lagen om folkpensionering eller sjukbidrag enligt sistnämnda lag. Vidare skall vid beräkning av pensionsgrundande inkomst för försäkrad, som under året näst före inkomståret eller tidigare gjort anmälan enligt 36 § TPL om undantagande från försäkringen och som ej återkallat anmälningen, hänsyn inte tagas till inkomst av annat förvärvsarbete. Vid beräkning av pensionsgrundande inkomst skall hänsyn ej heller tagas till lön, som på grund av kollektivavtal enligt 37 § TPL inte grundar rätt till tilläggspension. Administrationsnämndens betänkande upptar förslag till praktiska åtgärder för att de lokala skattemyndigheterna skall bli i stånd att uppmärksamma de fall, i vilka pensionsgrundande inkomst av de angivna anledningarna inte skall beräknas. Här må blott nämnas, att då en arbetstagare uppburit lön, som till följd av kollektivavtal enligt 37 § TPL ej skall vara pensionsgrundande, arbetsgivaren föreslås skola lämna kontrolluppgift till ledning för arbetstagarens taxering å speciell blankett, varigenom den lokala skattemyndigheten göres uppmärksam på att lönen omfattas av det kollektiva undantagandet. Avsikten är vidare, att jämväl det registrerande organet skall föra noteringar rörande de fall, då pensionsgrundande inkomst ej skall beräknas. Om därför den lokala skattemyndigheten av förbiseende beräknar pensionsgrundande inkomst, då så ej skall ske, eller felaktigt underlåter att beräkna sådan inkomst i tro att det föreligger omständighet, som utesluter sådan beräkning, bör misstaget regelmässigt bli tillrättat på initiativ av det registrerande organet.

Även om pensionsgrundande inkomst inte beräknats för den försäkrade på grund av att det är fråga om undantagsfall av förut angivet slag eller den försäkrades inkomster inte överstiger basbeloppet med minst 100 kr., skall enligt förslaget det för honom upprättade aviseringskortet likväl översändas till det organ som har att ombesörja registreringen. Därvid bör på kortet ha angivits anledningen till att pensionsgrundande inkomst ej beräknats. Detta får betydelse för bl. a. kontrollen hos det registrerande organet.

Individuellt eller kollektivt utträde ur försäkringen medför minskning av de pensionsförmåner som eljest skulle utgå på grundval av registrerad pensionspoäng. Enligt 12 § andra stycket TPL skall sålunda ålderspensionen i

angivna fall utgöra endast så stor del av den eljest utgående ålderspensionen, som svarar mot förhållandet mellan det antal år, dock högst 30, för vilka pensionspoäng tillgodoräknats den försäkrade, och talet 30 ökat med 1 för varje år, för vilket den försäkrade till följd av undantagandet inte tillgodoräknats pensionspoäng eller gått förlustig mer än en poäng. Av det anförda följer att det för beräkningen av pensionsförmånerna skulle vid undantagande från försäkringen räcka med att registrera, att den försäkrade under året på grund av undantagandet inte tillgodoräknats pensionspoäng eller gått förlustig mer än en pensionspoäng. Emellertid torde enligt nämndens mening försiktigheten bjuda att man, för den händelse framdeles skulle beslutas andra regler för beräkning av pensionsförmånerna till följd av utträde, utöver den beräknade inkomsten av anställning och inkomsten av annat förvärvsarbete registrerar dels sådan inkomst som omfattas av kollektivutträde och dels sådan inkomst av annat förvärvsarbete, för vilken egenutträde gäller. Härför talar även statistiska skäl. Man torde nämligen böra ha möjlighet att följa verkningarna av utträdesbestämmelserna. För de lokala skattemyndigheterna innebär vad nu sagts, att uppgifter i samtliga nämnda hänseenden skulle behöva antecknas på aviseringskorten.

Enligt administrationsnämndens förslag bör inkomstkorten och skriftväxling m. m. i fråga om beräkning av pensionsgrundande inkomst med hänsyn till det nära sambandet med inkomsttaxeringen förvaras i vederbörandes allmänna självdeklaration och i likhet med taxeringsmaterialet förstöras sedan 6 år förflutit efter taxeringsårets utgång.

### *Organ för registrering av pensionsgrundande inkomst*

Angående omfattningen av den registrering som erfordras inom tilläggs pensioneringen påpekar administrationsnämnden, att rätten till tilläggs pension och storleken av densamma är beroende av det antal år, för vilka pensionspoäng tillgodoräknats den försäkrade, och storleken av dessa poäng. Pensionspoängen för varje år erhålles genom att den pensionsgrundande inkomsten för året delas med det vid årets ingång gällande basbeloppet. Registreringen skall beträffande varje försäkrad omfatta de uppgifter, som erfordras för att vid inträffade försäkringsfall kunna beräkna pensionens storlek enligt de givna bestämmelserna. För denna beräkning måste man alltså ha kännedom om antingen storleken av den pensionsgrundande inkomst, som fastställts för en försäkrad för varje år, som föregått det år, då försäkringsfallet inträffade, eller den pensionspoäng, som tillgodoräknats den försäkrade för varje sådant år. Om den försäkrade omfattats av undantagande enligt 36 eller 37 § TPL eller om han försummat att erlagga avgift på grund av inkomst av annat förvärvsarbete, måste man därutöver ha reda på den pensionsgrundande inkomst, som skulle ha fastställts för den försäkrade, eller den pensionspoäng, som skulle ha tillgodoräknats honom, därest undantagande eller avgiftsförsummelse ej förekommit.

Det enklaste är givetvis, framhåller administrationsnämnden, att registrera enbart pensionspoängen, vilket är tillräckligt för bedömandet av pensionsrätten och dess omfattning. Registreringen bör emellertid också vara så utförd att den dels ger möjlighet för det registrerande organet att lämna de försäkrade de upplysningar dessa kan vara i behov av, dels också kan tjäna såsom underlag för erforderlig statistik. Med hänsyn till att pensionspoängen allenast anger den sammanlagda pensionsgrundande inkomsten synes det därför erforderligt att registrera den pensionsgrundande inkomsten fördelad på inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete. I registret bör sålunda enligt nämndens mening för varje försäkrad införas det av de lokala skattemyndigheterna fattade beslutet rörande hans ifrågavarande inkomst. Eftersom detta beslut skall delges honom får han möjlighet att själv kontrollera registreringens riktighet i förevarande avseende. Att å andra sidan årligen registrera enbart den pensionsgrundande inkomsten och låta uträkningen av pensionspoängen anstå till dess behov föreligger av att beräkna pensionsrätten skulle medföra ökat arbete. Sådan beräkning kan bli påkallad inte enbart vid inträffat försäkringsfall utan också vid förfrågningar rörande pensionsrätten. Vid omräkningen av pensionsgrundande inkomst till pensionspoäng måste hänsyn tagas till de olika basbelopp, som kan ha varit gällande för de aktuella åren, och arbetsuppgiften blir därför tidsödande, om pensionspoängen för en längre tidsperiod skall uträknas.

Administrationsnämnden föreslår, att det i registret också skall angivas, om det för en försäkrad i åldern 16—65 år inte fastställts någon pensionsgrundande inkomst på grund av att hans arbetsinkomst inte överstigit basbeloppet med minst 100 kr. eller av annan anledning. Sådan registrering ger möjlighet till kontroll av att registreringsåtgärd avseende pensionsgrundande inkomst alltid blir vidtagen, då så skall ske. I samband med frågan om fastställande av pensionsgrundande inkomst har tidigare berörts att sådan inkomst i speciella fall inte skall beräknas. Då fall av angiven art föreligger bör detta framgå av registreringen. Detsamma föreslås gälla då försäkrad utvandrar eller överföres till boken över obefintliga, vilket som regel medför, att någon pensionsgrundande inkomst inte skall fastställas.

De huvudsakliga registreringsuppgifterna skall enligt förslaget bli försäkrads folkbokföringsnummer och namn och ev. civilstånd, omständighet som föranleder att pensionsgrundande inkomst inte eller ej i full utsträckning skall beräknas samt pensionsgrundande inkomst och pensionspoäng enligt följande: a) inkomst av anställning, b) sådan inkomst av anställning, som omfattas av undantagande enligt 37 § TPL, c) inkomst av annat förvärvsarbete, d) sådan inkomst av annat förvärvsarbete, som omfattas av undantagande enligt 36 § TPL, e) tillgodoräknade pensionspoäng, f) sådana pensionspoäng, vilka den försäkrade gått förlustig på grund av undantagande eller avgiftsförsummelse. Därtill kommer de registreringsuppgifter,

som kan visa sig erforderliga för registreringssystemets funktion, exempelvis nummer å uppbördsdistrikt eller sjukkasseområde.

Registrerade uppgifter rörande försäkrad måste kvarstå i registret även om någon aktuell möjlighet inte föreligger för honom att förvärva pensionsgrundande inkomst, vilket exempelvis är fallet med en utlänning, som upphört att vara mantalsskriven i riket. Han kan emellertid i en framtid ånyo bli mantalsskriven i riket och förvärva ytterligare pensionspoäng och han eller hans efterlevande kan komma att söka pension. Även uppgifter rörande avliden försäkrad måste bevaras så länge det inte är uteslutet, att efterlevande kan komma att framställa krav på pensionsrätt.

Beträffande valet av registreringsorgan erinrar administrationsnämnden om ett uttalande av allmänna pensionsberedningen i dess betänkande angående förbättrad pensionering (SOU 1957: 7), enligt vilket man kunde vinna stora fördelar om bokföringen av de pensionsgrundande inkomsterna anförtroddes åt sjukkassorna, oavsett om dessa eljest engagerades för pensioneringens räkning eller ej. Beredningen framhöll därvid, att sjukkassorna behövde uppgifter från skattemyndigheterna för kontroll av placeringen i sjukpenningklass, vilket behov skulle kunna tillgodoses i samband med bokföringen av de pensionsgrundande inkomsterna. I sjukkassorna skulle allmänheten lätt kunna ta del av de uppgifter, som ligger till grund för tilläggpensioneringen.

Därest registreringen skall ske lokalt synes enligt administrationsnämndens mening andra organ än de allmänna sjukkassorna icke kunna komma i fråga. Sjukkassorna handhar redan nu registreringen av alla vuxna i riket i deras egenskap av sjukkassem medlemmar. För denna registrering erhåller sjukkassorna fortlöpande uppgifter från skilda håll, av vilka många blir av betydelse även för en registrering inom tilläggpensioneringen. I allmänhet är sjukkassorna väl rustade i fråga om personal och lokaler, varför de utan större svårigheter och organisatoriska förändringar torde kunna påtaga sig ifrågavarande registreringsuppgift.

Allmänna sjukkassor finnes av två slag, centralsjukkassor och lokalsjukkassor. Centralsjukkassa har till verksamhetsområde antingen en i landsting ej deltagande stad, i undantagsfall även annan stad (s. k. stadscentral-sjukkassa), eller ett landstingsområde, i undantagsfall två landstingsområden (s. k. länscentralsjukkassa). Länscentralsjukkassas område är indelat i lokalsjukkasseområden, omfattande en eller flera kommuner, med en lokalsjukkassa för varje sådant område. För närvarande finnes 9 stadscentral-sjukkassor, 22 länscentralsjukkassor och 630 lokalsjukkassor. År 1962 torde antalet centralsjukkassor minska till 30 (6 stadscentralsjukkassor och 24 länscentralsjukkassor).

Registreringen blir en mycket betydelsefull uppgift, som måste utföras med största noggrannhet och under säker kontroll. Enligt administrations-

nämndens mening bör man därför undvika att sprida registreringsarbetet på alltför många organ, vilket dessutom skulle medföra ökade kostnader och — såsom av det följande framgår — väsentligt ökat antal omflyttningar av registerkort i anledning av försäkrades flyttningar från en ort till en annan. Enligt nämndens mening bör därför en lokal registrering även inom en länscentralsjukkassas område ske genom centralsjukkassans försorg, oaktat medlemsregistreringen inom sjukförsäkringen på grund av denna försäkrings organisatoriska uppläggning för närvarande ombesörjes av lokalsjukkassorna.

Administrationsnämnden har emellertid ansett sig även böra undersöka de fördelar, som en central registrering kan medföra, framför allt genom de större möjligheter som föreligger för ett centralt organ än för lokala organ att utnyttja moderna kontorsmaskiner. En central registrering torde inte lämpligen kunna förläggas till annat organ än pensionsstyrelsen, som enligt nämndens förslag skall ombesörja utbetalningen av tilläggs pensionerna.

I det följande lämnas en redogörelse i stora drag för hur administrationsnämnden tänkt sig anordnandet av registreringsarbetet enligt de båda nämnda alternativen samt lösningen av de i samband därmed uppkommande problemen.

Vid alternativet med en registrering hos centralsjukkassorna bör enligt nämndens mening registret utgöras av vertikalkort, kallade pensionskort. För nyuppläggningsen av registret och den fortlöpande kompletteringen med identifieringsuppgifter för nytillkommande försäkrade föreslår nämnden ett förfaringssätt överensstämmande med motsvarande arbete vid uppläggandet och förandet av den allmänna sjukförsäkringens medlemsregister. För uppläggningsen av registret föreslås alltså, att folkbokföringens länsbyråer medelst de s. k. tryckande registren tilltrycker identifieringsuppgifter å pensionskort för envar, som för år 1960 är mantalsskriven eller vid tiden för tryckningen är enbart kyrkobokförd i riket och som under samma år fyller minst 15 men ej 65 år eller mer. Korten överlämnas till vederbörande centralsjukkassa, som sorterar korten i folkbokföringsnummerförd antingen genomgående för hela centralsjukkasseeområdet eller för varje lokalsjukkasseområde. Sedan länsbyråerna avslutat förenämnda tryckningsarbete göres motsvarande tilltryck av identifieringsuppgifter å pensionskort dels fortlöpande för alla invandrade dels årligen för alla som under året fyller 15 år och som sålunda under det nästkommande året skall omfattas av tilläggs pensioneringen. Pensionskort för invandrade utlänningar och 15-åringar inplaceras i registret först då vederbörande blivit omfattad av försäkringen, dvs. i regel vid ingången av året efter det kassan erhållit pensionskortet. Icke mantalsskrivna försäkrade, t. ex. svenska medborgare, som invandrat till riket eller som över-

förts från boken över obefintliga och som sålunda är bosatta här men kan bli mantalsskrivna först nästkommande år, föreslås bli registrerade hos den centralsjukkassa, som de tillhör i egenskap av sjukkassem medlemmar, dvs. centralsjukkassan för den ort där vederbörande är bosatt vid årets ingång eller vid den senare tidpunkt, då försäkringsplikt enligt sjukförsäkringslagen inträder.

Pensionskort för försäkrade, som utvandrat eller överförs till boken över obefintliga, föreslås av administrationsnämnden skola bli centralt förvarade hos riksförsäkringsanstalten i egenskap av pensionsmyndighet till dess den försäkrade ånyo får anknytning till viss centralsjukkassa eller kortet, med hänsyn till att uppgifterna på detsamma inte längre behövs, kan förstöras. En försäkrad som nu sagts kan emellertid vid vistelse utom riket i vissa fall förvärva pensionsgrundande inkomst. I sådan händelse föreslås, att den pensionsgrundande inkomsten skall registreras hos riksförsäkringsanstalten.

Administrationsnämnden framlägger vidare vissa förslag rörande sättet för överflyttande av pensionskort mellan olika centralsjukkassor på grund av ändringar i de försäkrades mantalsskrivningsort samt rörande kassornas förseende med uppgifter från folkbokföringens länsbyråer och andra för registrets aktualisering m. m. erforderliga uppgifter, varvid i huvudsak de nuvarande förhållandena inom sjukförsäkringen tages som förebild.

Försäkrad, som önskar att pensionsgrundande inkomst till följd av inkomst av annat förvärvsarbete inte skall tillgodoräknas honom, har att enligt 36 § TPL göra anmälan om undantagande. Sådant undantagande kan sedermera återkallas. Vid en lokal registrering genom centralsjukkassornas försorg synes enligt administrationsnämndens mening sådan anmälan även som återkallelse av anmälan böra göras hos den centralsjukkassa, i vilken den försäkrade är sjukkassem medlem, dvs. i regel kassan för mantalsskrivningsorten, och för utomlands bosatta hos riksförsäkringsanstalten. Anmälan eller återkallelsen skall noteras å pensionskortet med angivande av det år från och med vilket anmälan eller återkallelsen skall äga tillämpning. Vidare skall meddelande om undantagandet eller dess upphörande lämnas vederbörande länsbyrå för ändring av den försäkrades personplåt m. m. till ledning för de lokala skattemyndigheterna.

Administrationsnämnden framhåller, att det huvudsakliga registreringsarbetet kommer att utgöras av notering på pensionskortet av pensionsgrundande inkomster och pensionspoäng. Registreringsarbetet i förevarande hänseende kommer att bestå i att uppgiften på aviseringskort om fastställd pensionsgrundande inkomst manuellt överföres till motsvarande pensionskort, varvid samtidigt pensionspoängen uträknas och noteras på pensionskortet. Pensionsgrundande inkomst anges därvid i hundratal kronor, varför högst tre siffror eller — om denna inkomst härleder sig från såväl inkomst av anställning som inkomst av förvärvsarbete — högst sex siffror behöver



skrivas. Om inkomst, som eljest skulle varit pensionsgrundande, omfattas av undantagande, markeras detta med ett »U» efter beloppet eller också noteras inkomsten i särskild kolumn, om kortets utrymme så medger. Ut-räkningen av pensionspoängen sker med ledning av en tabell, som väl rym-mes på en sida av en blankett i format A 4. Pensionspoäng, varom den försäkrade gått miste till följd av undantagande, noteras i särskild kolumn. Har å pensionskortet markerats att viss omständighet måste beaktas vid fastställandet av den pensionsgrundande inkomsten, tillses att så skett. Ut-visar aviseringskort, att försäkrad icke tillgodoräknats någon pensions-grundande inkomst, noteras även detta å pensionskortet medelst streck eller annan lämplig beteckning. Varje vidtagen registreringsåtgärd kontrol-leras av annan tjänsteman.

Sedan uppgifter från samtliga mottagna aviseringskort överförts till pen-sionskorten, undersökes om något pensionskort finnes, varå notering avse-ende pensionsgrundande inkomst för det aktuella inkomståret inte gjorts. Finnes sådant kort eller finnes aviseringskort, vartill motsvarande pensions-kort saknas, verkställs utredning, i första hand genom förfrågan hos veder-börande lokala skattemyndighet. Med hänsyn till föreliggande möjligheter att utnyttja olika register hos sjuk-kassor, länsbyråer, lokala skattemyndig-heter, pastorsämbeten m. fl. vid utredningsarbetet torde detta enligt admi-nistrationsnämndens mening praktiskt taget alltid leda till att korrekt re-gistrering av den pensionsgrundande inkomsten kan verkställas.

Registreringen av den pensionsgrundande inkomsten beräknas — med hänsyn till att möjligheter torde föreligga inom centralsjuk-kassorna att temporärt frigöra viss personal från andra arbetsuppgifter och att tillfälligt anställa erfaren kontorspersonal — kunna utföras under en tidrymd av 2 å 3 månader. Då aviseringskortet föreslagits skola överlämnas av de lo-kala skattemyndigheterna successivt från slutet av september året efter in-komståret och senast den 15 oktober, bör registreringsarbetet kunna vara avslutat ungefärligen vid årets slut. Pensionsgrundande inkomster för ett visst år skulle sålunda kunna vara färdigregistrerade ungefär ett år efter inkomstårets utgång. Härtill kommer registrering av senare beslutade änd-ringar av sådana inkomster.

Aviseringskortet torde sedan de föranlett registrering kunna användas för kontroll av sjukkassemedlemmarnas klassplaceringar, varigenom den avskrift av inkomstlängden, som nu användes för detta ändamål, torde kunna undvaras. Länscentralsjuk-kassa bör sålunda översända korten till vederbörande localsjuk-kassor. Aviseringskortet lämpar sig bättre än in-komstlängden för nämnda kontroll eftersom de i motsats till denna längd separat upptager inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsar-bete, alltså samma inkomstslag som är av betydelse för klassplaceringen. Aviseringskortet utvisar dock inte inkomstens storlek, då denna understigit basbeloppet, och ej heller inkomster för åldringar och flertalet invalidpen-

sionärer. För den fortlöpande kontrollen av klassplacering i dylika fall torde dock andra möjligheter föreligga.

På registreringssystemet måste, säger administrationsnämnden, ofrånkomligen ställas det kravet, att det ger full säkerhet för att inga för pensionsrättens bedömande erforderliga uppgifter kan gå förlorade. Skulle sålunda vid den ifrågasatta lokala registreringen ett pensionskort komma på avvägar eller en kassas hela register genom brand eller annan olyckshändelse gå förlorat, måste möjligheter till rekonstruktion föreligga. I detta hänseende märkes, att uppgift om tidigare pensionsgrundande inkomster finnes dels hos de lokala skattemyndigheterna på de inkomstkort, som använts vid inkomsternas beräkning, dels hos stadscentral- och lokalsjukförsäkrarna, där aviseringskortet förvaras, vilket givetvis bör ske i annan lokal än den, där pensionsregistret finnes. Det kan övervägas, att dessutom årligen införa uppgifter om pensionsgrundande inkomst i debiteringslängderna, vilka aldrig får förstöras. Med ledning av sjukförsäkringens medlemskort, där medlemmarnas kassatillhörighet för varje kalenderår finnes angiven, eller genom folkbokföringens personakter, i vilka vederbörandes kyrkobokföringsorter genom åren finnes noterade, kan de för rekonstruktionen erforderliga uppgifterna återfinnas. Det är dock uppenbart, att en rekonstruktion avseende längre tid och omfattande många försäkrade, blir mycket tids- och arbetskrävande. Med hänsyn härtill anser nämnden, att hela pensionsregistret bör mikrofotograferas med vissa tidsmellanrum, förslagsvis vart femte år, varigenom den längsta tid en rekonstruktion behöver avse blir begränsad. Om sådan mikrofotografering sker torde det enligt nämndens mening inte vara behövt att ange pensionsgrundande inkomster i debiteringslängden, vilket skulle medföra behov av ytterligare kolumner i denna redan nu mycket omfattande längd och ökat arbete för de lokala skattemyndigheterna.

Vid alternativet med en registrering hos pensionsstyrelsen kan det enligt administrationsnämndens uppfattning inte komma i fråga att använda ett konventionellt hålkortssystem. Ett för varje försäkrad upplagt hålkort kan inte inrymma mer än ett eller ett par års registreringsuppgifter och registret skulle under sådana förhållanden komma att med tiden bestå av ett stort antal hålkort för varje person, vilket skulle göra registret mycket svårarbetat och oöverskådligt. I jämförelse med registrering enligt automatisk databehandlingsmetod är en registrering efter konventionellt hålkortssystem väsentligt mera personal- och lokalkrävande.

Vid en registrering enligt automatisk databehandlingsmetod bör pensionsregistret bestå av ett antal magnetband, i vilka samtliga försäkrade ordnas i folkbokföringsnummerordning. Till dessa registerband överföres registreringsuppgifterna genom hålkort. Utöver de registreringsuppgifter, för vilka tidigare redogjorts, måste vid en central registrering av förevarande slag

tillkomma varje försäkrads debetsedelsnummer, vilket växlar för varje år. Debetsedelsnumret finnes angivet på aviseringskortet från den lokala skattemyndigheten. Endast genom registrering av debetsedelsnumret kan pensionsstyrelsen efter avslutad registrering av pensionsgrundande inkomst få kännedom om den lokala skattemyndighet, som fastställt denna inkomst, eller ha möjlighet att eljest utröna en försäkrads mantalsskrivnings- eller bosättningsort.

I registret identifieras de försäkrade genom folkbokföringsnumret och efternamnet, varvid längre efternamn torde kunna anges med allenast de tio första bokstäverna för att begränsa stansningsarbetet. En försäkrads identifieringsuppgifter måste nämligen stansas i varje hålkort, som användes för överföring av uppgifter rörande honom till registerbandet.

Omständighet av tidigare berörd art, som medför att pensionsgrundande inkomst inte skall beräknas eller beräknas endast i begränsad omfattning, markeras genom kodbeteckning.

Säkerheten för korrekt registrering tillgodoses, förutom genom kontrollstansning av varje hålkort, på så sätt att maskinen vid överföring av nya eller ändrade uppgifter reagerar genom utstansning av signalkort vid bristande överensstämmelser, exempelvis om samma folkbokföringsnummer efterföljes av olika efternamn eller om hålkort upptar pensionsgrundande inkomst av annat förvärvsarbete för försäkrad, för vilken enligt registrets uppgifter undantagande enligt 36 § TPL är gällande. Maskinen reagerar likaså om vid överföring av pensionsgrundande inkomster någon försäkrad blivit påförd sådan inkomst mer än en gång för samma år eller blivit överhoppad utan att förklarlig anledning härtill, t. ex. dödsfall, tidigare registrerats eller om pensionsgrundande inkomst påföres person, som förut inte finnes intagen i registret.

Några särskilda åtgärder för uppläggning av registret erfordras inte. Uppläggningen synes kunna ske i samband med den första registreringen av pensionsgrundande inkomst, avseende år 1960. För varje år kommer pensionsstyrelsen att tillställas aviseringskort från lokala skattemyndigheter för alla under nämnda år här i riket mantalsskrivna personer, som under året fyller 16—65 år. Beträffande alla dessa kommer hålkort att stansas för överföring till registret av de pensionsgrundande inkomsterna. Detsamma kommer att gälla utomlands bosatta svenska medborgare, som förvärvat pensionsgrundande inkomst. För sådana invandrade eller från boken över obefintliga överförda personer, som inte upptagits i mantalslängd, kommer med ledning av uppgifter från folkbokföringens länsbyråer att i särskild ordning stansas hålkort, vilkas uppgifter överföres till registret i samband med registreringen av pensionsgrundande inkomst. Härigenom blir sålunda registret fullständigt i personellt hänseende.

Pensionsstyrelsen blir för registrets aktualisering i behov av samma uppgifter från folkbokföringens länsbyråer, som centralsjukkassorna vid lokal

registrering. I samtliga fall kan länsbyråernas avisering ske i form av avtryckskort. En avisering från länsbyråerna till pensionsstyrelsen förekommer redan nu men skulle genom en central registrering få ökad omfattning.

Anmälan om undantagande enligt 36 § TPL och återkallelse av sådan anmälan föreslås vid central registrering skola ställas till pensionsstyrelsen, som då också får ombesörja avisering härom till vederbörande länsbyrå för personplåtsändring m. m.

För den årliga överföringen av pensionsgrundande inkomster till registerbanden stansas på grundval av de från de lokala skattemyndigheterna översända aviseringskort en hålkort för varje försäkrad, för vilken aviseringskort finnes. Pensionspoäng behöver inte uträknas och stansas i hålkortet. Poängen uträknas i databehandlingsmaskinen och införes i registerbanden i samband med överföringen av hålkortens uppgifter till dessa band.

Uppgifterna från aviseringskortet måste sorteras innan de kan överföras till registerbanden. Från hålkortet överföres därför uppgifterna successivt till särskilda magnetband för maskinell sortering. Sedan uppgifterna för alla försäkrade, för vilka hålkort stansats, ordnats efter de försäkrades folkbokföringsnummer i dessa band, som sålunda kommer att omfatta ett års registreringsuppgifter avseende pensionsgrundande inkomst, överföres uppgifterna till registerbanden. Sistnämnda band kommer sedan att utöver i banden tidigare registrerade uppgifter innehålla uppgifter om pensionsgrundande inkomster och pensionspoäng för ytterligare ett år.

Vid uppgifternas överföring till registerbanden anger databehandlingsmaskinen på tidigare berört sätt genom signalkort förekommande felaktigheter i form av utebliven registrering, dubbelregistrering m. m. Utredning måste då verkställas, i regel genom skriftväxling med vederbörande lokala skattemyndighet. Det är särskilt för sådana fall av vikt, att debetsedelsnumret registrerats, eftersom registerbanden i övrigt inte innehåller någon uppgift, varigenom en försäkrad kan lokaliseras.

Utsökning av uppgifter ur registerbanden kan av arbetstekniska skäl inte ske alltför ofta, sannolikt högst tre à fyra gånger i månaden. För besvarande av förfrågningar och även av andra anledningar föreligger emellertid behov av att snabbt kunna få reda på registrerade uppgifter. Med hänsyn här till bör registerbandens uppgifter årligen i klartext överföras till förteckningar så snart registreringen av pensionsgrundande inkomst för visst år avslutats. Varje års förteckningar kommer sålunda att innehålla alla uppgifter från och med försäkringens start till och med det vid förteckningarnas tryckning senast registrerade inkomståret samt därutöver alla ändringar, som registrerats intill tiden för denna tryckning. Förteckningarna måste emellertid för att kunna tjäna sitt syfte i fortsättningen manuellt aktualiseras, i vart fall i vad gäller ändringar av tidigare registrerade pensionsgrundande inkomst.

Aviseringskortet avses som förut nämnts skola överlämnas till registre-

ringsorganet senast den 15 oktober året efter inkomståret. Med hänsyn till att stansningen av hålkort för överföring till magnetbanden av arbetstekniska skäl anses böra fortgå under ett helt år och då tryckning av de nämnda förteckningarna tar viss tid torde arbetet med registrering av ett års pensionsgrundande inkomster inte vara avslutat förrän omkring två år efter inkomstårets utgång. Om uppgifterna dessförinnan behövs för prövning av pensionsansökan, kan de hämtas från aviseringskorten, som sorterats av de lokala skattemyndigheterna.

Även vid central registrering finns möjlighet att tillställa de allmänna sjukkassorna uppgifter om pensionsgrundande inkomst för kontroll av placeringar i sjukpenningklass. Detta torde böra ske på så sätt, att speciella förteckningar för varje sjukkassas räkning tryckes successivt allteftersom aviseringskortens uppgifter överförts till de särskilda magnetbanden. Något översändande av avtryckskorten till kassorna torde vid central registrering inte kunna komma i fråga, eftersom pensionsstyrelsen inte synes kunna avvara aviseringskortet förrän möjligen då registreringen av de pensionsgrundande inkomsterna avslutats.

Beträffande säkerheten för att registrerade uppgifter inte går förlorade framhåller administrationsnämnden, att registerbanden kan framställas i två exemplar, vilka bör förvaras i skilda brandsäkra lokaler. Att förteckningar upptagande samtliga registrerade uppgifter årligen tryckes innebär också en betydande trygghet.

Till ledning för sitt ställningstagande i valet mellan de två angivna registreringsmetoderna har administrationsnämnden gjort en beräkning av kostnaderna enligt de båda alternativen. Beräkningarna har haft till syfte att ange storleksordningen av dessa kostnader och innefattar inte något förslag om inrättande av de tjänster, varom antagande måste göras i kalkylen. Kostnadsberäkningarna har gjorts med utgångspunkt från att antalet försäkrade, för vilka årligen registrering av pensionsgrundande inkomst skall ske, uppgår till 5 000 000. Av dessa beräknas med ledning av tillgänglig inkomststatistik 2 750 000, motsvarande 55 procent, ha pensionsgrundande inkomst, därav 300 000 å 400 000 med pensionsgrundande inkomst av såväl anställning som annat förvärvsarbete (blandad inkomst). Antalet försäkrade utan pensionsgrundande inkomst kan antagas uppgå till 2 250 000 eller 45 procent. Antalet ändringar för år av tidigare registrerade uppgifter, däri inräknat registrering av nytillkomna försäkrade, har uppskattats till 600 000.

Vad gäller kostnaderna vid registrering hos centralsjukkassorna har administrationsnämnden under medverkan av statens organisationsnämnd låtit med ledning av konstruerade aviseringskort och pensionskort utföra tidsstudier hos Stockholms läns allmänna centralsjukkasse för beräkning av personalkostnaderna för den årliga be-

räkningen av pensionspoäng jämte registrering av pensionsgrundande inkomster och poäng. Dessa uppgifter utgör som nämnts den huvudsakliga delen av registreringsarbetet.

På grundval av dessa tidsstudier har administrationsnämnden, efter vederbörlig justering och med sedvanligt tillägg för spilltid, uppskattat den genomsnittliga tidsåtgången för påföring och pensionspoängberäkning samt kollationering till 0,6 minuter per försäkrad. Uppgifter rörande 100 försäkrade medhinnas alltså av en befattningshavare på en timme. För 5 000 000 försäkrade åtgår 50 000 arbetstimmar, vilket motsvarar avrundat 29 befattningshavare. Arbetet avses som förut nämnts skola utföras under en tid av 2 å 3 månader med anlitande av hos kassan anställda biträden och av tillfällig, väl kvalificerad arbetskraft. Vid beräkningen av personalkostnaderna för arbetet har nämnden utgått från lönen till helårsanställda kontorsbiträden.

Övriga arbetsuppgifter, vilka torde fördela sig tämligen jämnt över hela året, utgöres i huvudsak av utredningar i anledning av förekommande bristande överensstämmelser, besvarande av förfrågningar från försäkrade, ändringar av tidigare registrerade uppgifter samt överflyttningar av pensionskort och aviseringskort. Beräkningen av den härför erforderliga personalen är vanskelig med hänsyn till att omfattningen av utredningar och förfrågningar är svårbedömlig och att vissa uppgifter, bl. a. registreringsändringar och överflyttningar av pensionskort, kommer att utföras i samma arbetsomgång som motsvarande uppgifter inom sjukförsäkringen. Nämnden räknar emellertid med att varje centralsjukkassas pensionsregister skall förestås av en kontorist, som själv bör handlägga de mest kvalificerade arbetsuppgifterna, främst utredningarna och besvarandet av förfrågningar, och leda registreringsarbetet. Därutöver anses inom kassorna erforderligt med kontorsbiträden för rutingöromål och maskinskrivning. Endast hos de allra största kassorna kan dock behov antagas föreligga av heltidsanställda kontorister för de med registreringen sammanhängande göromålen. Sammanlagda antalet erforderliga arbetskrafter i kontoristställning beräknas till 18. Erforderliga antalet kontorsbiträden hos kassorna för de löpande göromålen uppskattas till i genomsnitt en per kassa eller tillhopa 30. Av dessa kontorister och kontorsbiträden beräknas ungefär halva antalet för egentliga registreringsgöromål såsom ändringar av tidigare registrerade uppgifter och överflyttningar av kort medan återstoden beräknas för förfrågnings- och upplysningsärenden m. m. I den mån en befattningshavare inom en kassa inte helt kan sysselsättas med berörda göromål torde han kunna utnyttjas för arbetsuppgifter inom sjukförsäkringen.

Den del av registreringsarbetet, som avses skola ankomma på riks-försäkringsanstalten, dvs. förvaring av pensionskort för utvandrade och till boken över obefintliga överförda personer samt registrering av pensionsgrun-

dande inkomst för ett mindretal av dessa, torde till en början taga ett kanslibitråde och ett kontorsbitråde i anspråk. Detta centrala register för berörda kategorier torde successivt bli av ganska betydande omfattning.

Lönekostnaderna för den angivna personalen har enligt 1959 års lönenivå och ortsgrupp 4 samt näst högsta löneklassen i varje lönegrad beräknats sålunda.

| Tjänster                          | Årslön per tjänst, kr | Summa kr |
|-----------------------------------|-----------------------|----------|
| 18 kontorister (lgr A9) .....     | 13 104                | 235 872  |
| 1 kanslibitråde (lgr A7).....     | 11 808                | 11 808   |
| 60 kontorsbiträden (lgr A5) ..... | 10 668                | 640 080  |
| 79                                |                       | 887 760  |

Härtill kommer kostnader för personalens sociala förmåner, vilka antages utgöra 23 procent av lönekostnaderna. Ifrågavarande kostnader uppgår enligt denna beräkningsgrund till 204 185 kr. Personalkostnaderna kan sålunda uppskattas till  $(887\,760 + 204\,185 =) 1\,091\,945$  kr., vilket belopp avrundas till 1 100 000 kr.

Vid beräkningen av lokalkostnaderna måste hänsyn tagas till att för pensionsregistrets förvaring erfordras förhållandevis utrymmeskrävande skåp, vilka skall vara brandsäkra därest registret inte förvaras i brandsäkert arkiv. I genomsnitt per kassa uppskattas det ökade lokalbehovet till 25 m<sup>2</sup>, vilket för 30 kassor gör 750 m<sup>2</sup>. Efter en hyra av i genomsnitt 80 kr. per m<sup>2</sup> kan totalkostnaderna beräknas till 60 000 kr.

Kostnaden för mikrofotografering vart femte år har beräknats uppgå till ca 75 000 kr. eller för år 15 000 kr. Härutöver bör beräknas ett belopp av 90 000 kr. för de kostnader i övrigt, som registreringsarbetet medför. Den årliga kostnaden för folkbokföringens tilltryckning av identifieringsuppgifter å ca 125 000 pensionskort, vilket kan ske i samma tryckningsomgång som motsvarande tilltryck å sjukkassornas medlemskort, uppgår till ca 1 000 kr.

Sammanlagda årskostnaden för lokal registrering skulle alltså kunna beräknas till  $(1\,100\,000 + 60\,000 + 15\,000 + 90\,000 + 1\,000 =) 1\,266\,000$  kr. Det är emellertid uppenbart, att beräkningarna — även om viss erfarenhet föreligger från liknande arbetsuppgifter inom sjukförsäkringen — inrymmer ett visst osäkerhetsmoment. Man torde också böra reservera sig för oförutsedda kostnader. Nämnden anser sig med hänsyn härtill böra öka det nyss angivna beloppet för de sammanlagda årskostnaderna med ca 20 procent eller till avrundat 1 500 000 kr.

Engångskostnaden för registrets uppläggning har av nämnden uppskattats till 800 000 kr.

Beräkningen av kostnaderna vid registrering hos pensionsstyrelsen har utförts under förutsättning, att pensionsstyrelsen för andra ändamål än registrering, huvudsakligen utbetalningar av folkpensioner och tilläggs pensioner, till sitt förfogande har en automatisk databehandlingsanläggning jämte fristående skrivenhet. I fråga om den maskinella utrustningen har beräkningarna rörande maskinbehovet och uppskattade hyreskostnader för maskinerna skett på grundval av uppgifter, som tillhandahållits av pensionsstyrelsen, inom vilken sedan ett par år finnes en särskild avdelning för utredning av frågor avseende ifrågasatt övergång från konventionellt hålkortssystem till automatiskt databehandlingssystem inom pensionsstyrelsens verksamhetsområde.

De maskin enheter inom en databehandlingsanläggning, vilka erfordras för registreringsarbetet, beräknas medföra en årshyra av 1 340 000 kr. Dessa maskiner avses dock skola användas i huvudsak för andra arbetsuppgifter än registrering. Under förutsättning att maskinerna för alla de ändamål, för vilka de avses, utnyttjas helt under 2400 timmar för år, skulle timpriset bli 560 kr. Vissa arbeten för registreringen kan emellertid utföras samtidigt med att anläggningen användes för andra arbetsuppgifter (s. k. spool-operation). Timpriset har i dylika fall beräknats till 280 kr. Årshyran för skrivenheten beräknas till 310 000 kr. Med fullt utnyttjande av maskinen skulle timpriset bli 130 kr.

Kostnaden för de maskinella arbetsoperationerna för registreringen har efter angivna timpris beräknats till 10 timmar à 560 kr., 210 timmar à 280 kr. och 530 timmar à 130 kr. eller tillhoppa 133 300 kr. Denna kostnad kommer emellertid att öka allteftersom antalet registrerade uppgifter stiger. Detta gäller särskilt tryckningen av förteckningar för pensionsstyrelsens eget behov, där kostnaden blir ca 25 000 kr. högre för varje ny rad, som genomsnittligt tages i anspråk per försäkrad. I förevarande kalkyl har räknats med två rader per försäkrad, vilket motsvarar förhållandet i mitten av 1960-talet.

Beräkningarna av den nu ifrågavarande kostnaden har som förut nämnts utförts under den gynnsamma förutsättningen, att maskinerna helt utnyttjats under 2 400 timmar per år för registreringen och för andra arbetsuppgifter och att s. k. spooloperationer kan utföras i den beräknade omfattningen. I den mån detta inte blir fallet ökar givetvis kostnaderna. För-siktigheten torde bjuda, att det förut angivna beloppet 133 300 kr. höjes med ca 25 % eller till avrundat 165 000 kr. Härtill kommer kostnaden för en sorterare och en collator, som erfordras för behandlingen av de hålkort, från vilka uppgifterna överförs till magnetbanden. Årshyran för dessa maskiner uppskattas till 135 000 kr. Maskinkostnaderna beräknas alltså till sammanlagt (135 000 + 165 000 =) 300 000 kr.

Personalkostnaderna avser till en början den årliga stansningen, som



beräknas komma att omfatta drygt 145 milj. kolumner, vilka också skall kontrollstansas. Med normal stansningshastighet åtgår härför 30 befattningshavare. För angivande av kodbeteckningar å det material, som skall stansas, beräknas 6 befattningshavare. För arbetsledning i fråga om stansningsarbetet, systematisering av det omfattande stansningsmaterialet m. m. torde erfordras 3 befattningshavare. Kortmaterialets försortering medelst sorterare och collator beräknas taga 2 befattningshavare i anspråk.

Såsom framhållits i samband med kostnadsberäkningen för registrering hos centralsjukkassorna ställer det sig synnerligen vanskligt att bedöma omfattningen av förfrågnings- och utredningsärenden och övriga med registreringen sammanhängande, i dessa beräkningar förut ej redovisade uppgifter. I fråga om nämnda registrering beräknades hälften av den för löpande arbetsuppgifter avsedda personalen, tillhopa 48 befattningshavare, komma att tagas i anspråk för uppgifter, som ligger utanför det egentliga registreringsarbetet. Vid central registrering anses det sannolikt att antalet förfrågningar från allmänheten blir inte obetydligt färre med hänsyn till att förfrågningarna som regel måste framställas skriftligen. Å andra sidan torde förfrågningarnas besvarande genomsnittligt ta längre tid, eftersom även svaren som regel måste lämnas skriftligen samt de för svaren erforderliga uppgifterna inte alltid är lika lätt tillgängliga som hos kassorna. Uppgift rörande den senast fastställda pensionsgrundande inkomsten finnes nämligen ej i de förteckningar över registrerade uppgifter, som årligen framställts, utan måste framletas bland inkomna aviseringskort. Vidare måste dessa förteckningar manuellt aktualiseras. Man torde därför vid central registrering böra beräkna samma personal för förfrågningar och utredningar m. m. som vid lokal registrering eller 24 befattningshavare. Med hänsyn till storleken av den personal, som kommer att tagas i anspråk för registreringen, torde även erfordras en expeditivvakt. Såsom föreståndare för registreringsavdelningen torde böra finnas en förste byråsekreterare, på vilken bör ankomma att handlägga de mest kvalificerade utrednings- och förfrågningsärendena.

Avdelningen skulle alltså komma att uppgå till 67 befattningshavare. Den lämpliga lönegradsplaceringen för denna personal är inte möjlig att nu närmare bedöma med hänsyn framför allt till att en central registrering även i personellt hänseende måste samordnas med pensionsutbetalningen. Nämnden har vid kostnadsberäkningen utgått från den fördelning av personalen på lönegrader, som framgår av följande uppställning, i vilken lönekostnaderna beräknats enligt 1959 års lönenivå och ortsgrupp 5 samt näst högsta klassen inom varje lönegrad. Till den i uppställningen angivna summan bör läggas den på registreringen belöpande andelen av kostnaderna för den för hela databehandlingsanläggningen erforderliga personalen. Denna andel uppskattas av nämnden till 30 000 kr.

| Antal tjänster | Lönegrad | Årslön per tjänst, kr | Summa kr       |
|----------------|----------|-----------------------|----------------|
| 1              | A 21     | 25 776                | 25 776         |
| 1              | A 12     | 16 200                | 16 200         |
| 6              | A 9      | 13 884                | 83 304         |
| 20             | A 7      | 12 504                | 250 080        |
| 39             | A 5      | 11 292                | 440 388        |
| <u>67</u>      |          |                       | <u>815 748</u> |

Till den sålunda erhållna personalkostnaden kommer kostnaden för personalens sociala förmåner med 23 procent eller 194 522 kr. Personalkostnaderna beräknas sålunda till (845 748 + 194 522 =) avrundat 1 040 000 kr.

De för registreringen erforderliga lokalerna, vilka kan antagas vara förlagda i Stockholm, torde kunna beräknas till samma ytinnehåll som vid lokal registrering eller ca 750 m<sup>2</sup>, vilket efter ett pris å 100 kr. per m<sup>2</sup> skulle innebära en lokalkostnad av ca 75 000 kr. för år. Årlig kostnad för tryck av blanketter till hålkort och förteckningar uppskattas till 60 000 kr. För allmänna förvaltningskostnader har beräknats ett belopp av 90 000 kr. För ökade kostnader för folkbokföringen till följd av avisering till pensionsstyrelsen i ökad omfattning upptages ett belopp av 7 000 kr.

Sammanlagda årskostnaden för registreringen hos pensionsstyrelsen skulle sålunda kunna beräknas till (300 000 + 1 040 000 + 75 000 + 60 000 + 90 000 + 7 000 =) 1 572 000 kr.

Beräkningen av kostnaderna för denna registrering måste givetvis anses mycket osäker med hänsyn till att erfarenhet av arbetsuppgifterna i väsentlig utsträckning saknas. Även i detta fall finner sig nämnden böra upptaga ett »säkerhetstillägg» på ca 20 procent. Årskostnaden finner nämnden sålunda kunna uppskattas till i runt tal 1 900 000 kr.

Kostnaderna för registrets uppläggning uppskattas av administrationsnämnden till 210 000 kr., vartill kommer registrerings andel i kostnad för ombyggnad av lokaler för inrymmande av databehandlingsanläggningen, förberedelser för anläggningens utnyttjande (bland annat s. k. programmering) m. m. Dessa kostnader har nämnden inte ansett sig kunna ens tillnärmelsevis uppskatta.

Administrationsnämnden har vid övervägande av de skäl, som talar för och emot de båda alternativen för registrerings anordnande, stannat för att registreringsuppgiften bör anförtros åt de allmänna centralsjukkassorna, i vart fall vid tilläggspensioneringens igångsättande. Härvid har nämnden fäst mindre avseende vid att kostnadsjämförelser utvisar en viss skillnad till förmån för registrering hos centralsjukkassorna. Avgörande har i stället varit, att den lokala registreringen erbjuder bättre service gentemot allmänheten och större möjlig-

heter till samarbete mellan registreringsorganet och de lokala skattemyndigheterna och folkbokföringens länsbyråer. Vidare framhålles, att vare sig socialförsäkringens framtida administration blir centraliserad eller decentraliserad, måste det finnas lokala organ, som kan mottaga och utreda ansökningar om tilläggspension. Dessa organ behöver uppenbarligen i många fall erhålla uppgifter ur registret, vilket kan ske snabbare och lättare om registreringsorganen är lokala. De rent praktiska möjligheterna att genomföra det ena eller andra registreringssystemet talar enligt administrationsnämndens mening också för alternativet med centralsjukkassorna som registreringsorgan. Enligt vad nämnden inhämtat kommer denna uppgift inte att bereda centralsjukkassorna mera betydande svårigheter. Uppgiften är av relativt begränsad storlek vid jämförelse med de övriga uppgifter, som ankommer på dessa kassor, och den personalökning, som kräves inom varje kassa, är obetydlig. I många kassor torde den nya arbetsuppgiften kunna genomföras utan ökning av lokalutrymmena. Av vad nyss sagts om arbetsuppgiftens storlek i förhållande till centralsjukkassornas andra arbetsuppgifter torde också framgå att en eventuell övergång framdeles till central registrering kommer att endast obetydligt påverka kassornas administration.

För pensionsstyrelsens del däremot skulle inrättandet av en stor registreringsavdelning redan under år 1961 medföra stora svårigheter med hänsyn till personalrekrytering och lokalanskaffning. Härtill kommer att det är ovisst huruvida pensionsstyrelsen inom erforderlig tid skall äga tillgång till den maskinella utrustning, som måste förutsättas vid en central registrering.

Huruvida det framdeles — sedan en administrativ omläggning av folkbokföring och uppbördsväsende kommit till stånd och större erfarenhet vunnits av automatisk databehandlingsmetodik — kan visa sig lämpligt med ett annat registreringssystem, finner administrationsnämnden inte möjligt att nu bedöma. Emellertid framhålles, att även om registreringen till en början sker lokalt efter angivna linjer, möjlighet finnes att senare övergå till annat system.

#### *Organ för debitering och uppbörd av avgifter*

Vad angår arbetsgivarnas avgifter till den allmänna tilläggspensioneringen tar administrationsnämnden upp allmänna pensionsberedningens förslag att dessa avgifter skall debiteras och uppbäras tillsammans med arbetsgivarnas avgifter för obligatorisk yrkesskadeförsäkring i riksförsäkringsanstalten och deras bidrag till sjuk- och moderskapsförsäkringarna. För sistnämnda avgifter och bidrag gäller för närvarande i huvudsak följande regler.

*Yrkesskadeförsäkringen* är dels obligatorisk och dels frivillig. Den obligatoriska försäkringen omfattar med vissa undantag alla arbetstagare i

allmän eller enskild tjänst. Försäkringen meddelas antingen i riks-försäkringsanstalten eller i något av de nio ömsesidiga försäkringsbolag som finns för ändamålet. Avgift för försäkringen skall enligt 38 § lagen om yrkesskadeförsäkring bestämmas till belopp som med hänsyn till arbetets farlighet i allmänhet och till de särskilda förhållanden, under vilka det bedrivs, efter försäkringstekniska grunder prövas vara erforderligt för att täcka den risk som försäkringen avser. Vid försäkring i ömsesidigt försäkringsbolag tillägges ett belopp motsvarande omkostnaderna för försäkringen. Utöver försäkringsavgiften är arbetsgivaren enligt 39 § lagen om yrkesskadeförsäkring skyldig att erlägga tilläggsavgift såsom bidrag till bestridande av omkostnaderna för försäkringsrådets och riks-försäkringsanstaltens verksamhet. Tilläggsavgiften utgör vid försäkring i riks-försäkringsanstalten 5 procent av försäkringsavgiften. Utom yrkesskadeförsäkringsavgiften skall arbetsgivaren erlägga avgift (avgiftstillägg) enligt 14 § lagen angående omreglering av vissa ersättningar enligt lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete m. m. För år 1959 utgör avgiftstillägget 16 procent av summan av arbetsgivarens försäkrings- och tilläggsavgift till yrkesskadeförsäkringen.

Bidragen till *sjuk- och moderskapsförsäkringarna* utgår för varje år med 1,1 resp. 0,04 procent av den lön i penningar eller naturaförmåner, som arbetsgivaren under året utgivit till sådana hos honom anställda arbetstagare som är obligatoriskt försäkrade enligt lagen om yrkesskadeförsäkring. Härvid skall hänsyn inte tas till utländsk sjöman, vilken ej är mantalsskriven i riket. Inte heller skall hänsyn tas till arbetstagares lön i vad lönen överstiger 15 000 kr. för år räknat. Värdet av naturaförmåner skall uppskattas efter de regler, som tillämpas vid taxering till kommunal inkomstskatt. Grundas försäkringsavgift, som arbetsgivaren skall erlägga enligt lagen om yrkesskadeförsäkring, på särskild beräkning av arbetstagares lön, skall den sålunda beräknade lönen ligga till grund jämväl vid beräkningen av nu avsedda arbetsgivarbidrag.

Beträffande *uppbörden* av avgifterna för obligatorisk yrkesskadeförsäkring i riks-försäkringsanstalten och av bidragen till sjuk- och moderskapsförsäkringarna stadgas i förordningen den 4 juni 1954 (nr 341). För samtliga arbetsgivare med yrkesskadeförsäkring i riks-försäkringsanstalten bestämmes storleken av avgifterna och bidragen av riks-försäkringsanstalten. I uppbördshänseende skiljes emellertid mellan arbetsgivare som har i regel minst 5 arbetstagare i sin tjänst (s. k. större arbetsgivare) och övriga arbetsgivare (s. k. mindre arbetsgivare). De större arbetsgivarna inbetalar sina avgifter och bidrag till riks-försäkringsanstalten, medan de mindre arbetsgivarnas avgifter och bidrag uppbäres vid den allmänna skatteuppbörden.

Atskillnaden mellan större och mindre arbetsgivare får även betydelse vid beräkningen av avgifterna och bidragen. För de större arbetsgivarna

sker beräkningen med ledning av de verkliga löneutgifterna, varom uppgifter lämnas av arbetsgivarna direkt till riks försäkringsanstalten. De mindre arbetsgivarnas avgifter och bidrag uträknas däremot på grundval av uppgifter om antal dagsverken m. m. och med användande av en tariff, som för olika sysselsättningar anger det sammanlagda avgifts- och bidragsbeloppet för en årsarbetare och vad därav belöper på yrkesskadeförsäkringsavgiften. Dessa belopp i tariffen uträknas efter vissa antagna medelinkomster i olika sysselsättningar. De mindre arbetsgivarnas uppgifter lämnas på mantalsuppgiften. Med ledning härav upprättar varje lokal skattemyndighet en arbetsgivarförteckning över arbetsgivarna inom myndighetens tjänstgöringsområde. Förteckningen överlämnas till riks försäkringsanstalten.

De mindre arbetsgivarnas avgifter och bidrag antecknas i arbetsgivarförteckningarna, som därefter återställes till de lokala skattemyndigheterna, som påför arbetsgivarna avgifterna och bidragen i samband med debiteringen av slutlig skatt.

Avgifter och bidrag från större arbetsgivare uppbäres som tidigare nämnts av riks försäkringsanstalten. I den mån riks försäkringsanstalten ej föreskriver annat är sådan arbetsgivare skyldig att förskottsvis under det kalenderår, som avgiften och bidraget avser, å tid som anstalten bestämmer erlägga högst det belopp, till vilket summan av avgiften och bidraget kan antagas komma att uppgå. Under exempelvis år 1959 skall på grund härav erläggas ett belopp motsvarande skillnaden mellan, å ena sidan, arbetsgivarens preliminära avgift m. m. för 1959 ökad med hans slutliga avgift m. m. för år 1958 och, å andra sidan, hans preliminärt erlagda avgift m. m. för sistnämnda år. Riks försäkringsanstalten tillställer vederbörande arbetsgivare en räkning å det belopp som denne har att erlägga. Räkningarna utsändes successivt under året. Betalning skall erläggas senast inom 4 veckor efter det räkningen kommer arbetsgivaren till handa.

Det förut sagda gäller inte större och mindre arbetsgivare, som tecknat yrkesskadeförsäkringen i ett ömsesidigt försäkringsbolag. Sådana arbetsgivare lämnar för avgiftsberäkningen m. m. erforderliga uppgifter till bolaget. Bolaget ombesörjer påföring och uppbörd av såväl yrkesskadeförsäkringsavgiften som arbetsgivarbidragen till sjuk- och moderskapsförsäkringarna. Arbetsgivarbidragen redovisas av bolaget till riks försäkringsanstalten.

Administrationsnämnden anför för sin del, att det ur skilda synpunkter sig naturligast att arbetsgivaravgifterna till tilläggspensioneringen debiteras och uppbäres i anslutning till yrkesskadeförsäkringsavgifterna och arbetsgivarbidragen till sjuk- och moderskapsförsäkringarna. En sådan anknytning anses både för arbetsgivarna och det allmänna vara att föredraga framför en särskild uppbörd av de nya avgifterna. Under återopande härav

förordar administrationsnämnden i likhet med allmänna pensionsberedningen, att arbetsgivaravgift till tilläggs pensioneringen, arbetsgivarbidrag till sjuk- och moderskapsförsäkringarna samt arbetsgivares avgift för obligatorisk yrkesskadeförsäkring i riksförsäkringsanstalten skall debiteras och uppbäras gemensamt. Därvid förutsätter administrationsnämnden, att i fråga om avgift till tilläggs pensioneringen och berörda bidrag skall tillämpas samma förfarande, oavsett om yrkesskadeförsäkringen tagits i riksförsäkringsanstalten eller i ömsesidigt försäkringsbolag, som alltså bör befrias från skyldigheten att uppbära arbetsgivarbidrag till sjuk- och moderskapsförsäkringarna. Med arbetsgivares avgift för obligatorisk yrkesskadeförsäkring i riksförsäkringsanstalten avses jämväl den tilläggsavgift och det avgiftstillägg, som han är skyldig erlagga enligt 39 § lagen om yrkesskadeförsäkring och 14 § lagen angående omreglering av vissa ersättningar enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m.

Liksom allmänna pensionsberedningen har administrationsnämnden funnit, att den gemensamma debiteringen och uppbörden kräver åtskilliga ändringar i nuvarande bestämmelser. Nämnden begagnar beteckningen *arbetsgivaravgift* för summan av varje arbetsgivares avgifter och bidrag som enligt vad nyss sagts bör debiteras och uppbäras tillsammans. Vidare användes beteckningen *avgiftsunderlag* för det lönebelopp, varå sådan avgift eller sådant bidrag skall beräknas för arbetsgivaren, beteckningen *utgiftsår* för det kalenderår, för vilket avgiftsunderlag skall beräknas, och beteckningen *arbetsgivaruppgift* för den uppgift från varje arbetsgivare, som krävs för beräkning av hans arbetsgivaravgift. Såvitt gäller beräkning av avgiftsunderlag för avgift till tilläggs pensioneringen avses med *lön* även sådan ersättning som enligt 5 § andra stycket TPL skall anses utgöra inkomst av anställning.

Administrationsnämnden föreslår att arbetsgivarnas uppgiftsskyldighet helt omlägges. Sålunda förordas att arbetsgivaruppgift skall lämnas till vederbörande lokala skattemyndighet senast den 31 januari året näst efter utgiftsåret. För kontrollen av arbetsgivaruppgifterna är det avsett att i princip varje arbetsgivare skall vara skyldig att vid sin arbetsgivaruppgift foga ett exemplar av de kontrolluppgifter, som lämnas till inkomsttaxeringen. Nämda kontroll bör lämpligen ske hos de lokala skattemyndigheterna.

Med hänsyn till lokal skattemyndighets åligganden att mottaga arbetsgivaruppgifterna och kontrollera deras riktighet ligger nära till hands att låta de lokala skattemyndigheterna verkställa debiteringen av arbetsgivaravgifterna. Liksom allmänna pensionsberedningen anser emellertid administrationsnämnden en dylik decentralisering av debiteringen inte för närvarande vara möjlig på grund av att den nuvarande beräkningen av

yrkesskadeförsäkringsavgifterna är så komplicerad. Någon mera betydande förenkling av nämnda beräkning torde inte kunna åstadkommas så länge yrkesskadeförsäkringens handhavande är uppdelat på flera med varandra konkurrerande företag. I vart fall under en övergångstid torde det därför bli nödvändigt att debiteringen av arbetsgivaravgifterna sker hos riks-försäkringsanstalten.

Såsom framgår av den tidigare lämnade redogörelsen beräknas de mindre arbetsgivarnas avgifter för närvarande schablonmässigt med ledning av vissa antagna medellöner i olika sysselsättningar och av arbetsgivaren uppgivet antal anställda och utförda dagsverken. Denna schablonmetod kan medföra ojämna resultat. Om de verkliga löneutgifterna understiger medellönerna i branschen, vilket kan vara fallet exempelvis beträffande lönerna till lantbrukares hemmavarande barn, får arbetsgivaren sålunda betala för stora avgifter. Överstiger utgående löner medellönerna, blir avgifterna för låga. Dessa ojämnheter kan accepteras vid nuvarande avgiftsnivå. Med den avsevärda höjning av den totala avgiftsnivån, som tilläggs-pensioneringen medför, blir emellertid schablonmetoden olämplig. I stället föreslår nämnden att avgifterna för samtliga arbetsgivare beräknas på grundval av arbetsgivarens verkliga löneutgifter.

I fråga om upp bö r d e n uttalar administrationsnämnden, att skäl kan anföras för att även de större arbetsgivarnas avgifter bör uppbäras i samband med skatten. Sålunda är kostnaderna för denna uppbördsmetod mindre än för den särskilda avgiftsuppbörden hos riks-försäkringsanstalten. Vidare innebär den nuvarande tudelningen av avgiftsuppbörden i och för sig en olägenhet. Emellertid utredes för närvarande inom uppbördsorganisationskommittén bl. a. frågan om uppbördsväsendets administrativa utformning. Att i detta läge vidtaga ändring i förevarande avseende anser nämnden därför ej lämpligt. Det torde inte heller vara möjligt att på den korta tid som står till buds före lagstiftningens ikraftträdande överblicka alla konsekvenser av en sådan överflyttning av avgiftsuppbörden och vidtaga de för densamma erforderliga förberedelserna innefattande bl. a. påföring av preliminära avgifter i samband med debitering av preliminär B-skatt. Vidare framhålles att vid en uppbörd av även de större arbetsgivarnas avgifter tillsammans med skatten debiteringsarbetet hos riks-försäkringsanstalten inte skulle kunna pågå hela året utan behöva koncentreras till tiden februari—augusti, något som sannolikt skulle medföra betydande svårigheter att under återstoden av året effektivt utnyttja den med debiteringen sysselsatta personalen. Med hänsyn härtill förordar administrationsnämnden i likhet med allmänna pensionsberedningen att nuvarande system för avgiftsuppbörden tills vidare behålles.

Införandet av tilläggs-pensioneringen kommer att medföra en betydande höjning av arbetsgivarnas sammanlagda avgifts- och bidragsbelopp för varje arbetstagare. Vid exempelvis ett avgiftsuttag av 7 procent till tilläggs-pensio-

neringen och en årslön på 12 000 kr. resp. 30 000 kr. kommer arbetsgivaravgiften per årsarbetare i mindre farlig verksamhet att stiga från ca 150 till ca 700 kr. resp. från ca 200 till ca 2 000 kr. Om en arbetsgivare haft fyra sådana årsarbetare anställda och gällande gränsdragning mellan större och mindre arbetsgivare tillämpas, skulle arbetsgivaren följaktligen såsom slutlig skatt komma att påföras en arbetsgivaravgift å 2 800 kr. resp. 8 000 kr. mot för närvarande 600 resp. 800 kr. En sådan väsentlig stegring av de i slutlig skatt ingående arbetsgivaravgifterna torde enligt nämndens mening kunna accepteras endast om skyldighet införes för även de mindre arbetsgivarna att erlægga avgifterna preliminärt. På grund av de komplikationer, som en sådan föreskrift skulle medföra för bl. a. de lokala skattemyndigheterna, förordar administrationsnämnden i stället att gränsdragningen mellan större och mindre arbetsgivare ändras, varvid bör eftersträvas att de i slutlig skatt ingående arbetsgivaravgifterna inte blir beloppsmässigt högre än för närvarande.

Administrationsnämnden föreslår därför, att arbetsgivaravgiftens storlek i princip får bli avgörande för huruvida avgiften skall uppbäras av riksförsäkringsanstalten eller vid den allmänna skatteuppbörden. Såsom lämplig beloppsgräns förordas 1 000 kr. Denna gräns bör inte vara ovillkorlig. För att förhindra att en arbetsgivare gång efter annan får byta uppbördssystem, föreslås riksförsäkringsanstalten få möjlighet att låta en arbetsgivare, som erlagt arbetsgivaravgift för visst år i samband med den allmänna skatteuppbörden, fortsätta därmed även om arbetsgivaravgiften för nästföljande år skulle komma att överstiga 1 000 kr. Å andra sidan bör arbetsgivare, vilkens arbetsgivaravgift tidigare överstigit 1 000 kr. och därför uppburits av riksförsäkringsanstalten, kunna bibehållas vid denna uppbördsform om avgiften ett eller annat år skulle nedgå under 1 000 kr.

Med den förordade beloppsgränsen beräknas riksförsäkringsanstalten under år 1960 få uppbära arbetsgivaravgift från ca 60 000 arbetsgivare. Den fortgående höjningen av uttagsprocenten beträffande avgifterna till tilläggspensioneringen medför att antalet arbetsgivare med avgiftsuppbörd hos riksförsäkringsanstalten successivt ökas. Vid ett avgiftsuttag å 7 procent torde sålunda angivna antal komma att uppgå till omkring 90 000.

Vad nu sagts är inte tillämpligt på de arbetsgivarbidrag, vilka staten såsom arbetsgivare har att erlægga. Statens bidrag till sjuk- och moderskapsförsäkringarna beräknas och redovisas för närvarande enligt föreskrifter meddelade av Konungen. Vad staten sålunda har att utgiva beräknas på grundval av särskild lönestatistik från de statliga myndigheterna. Varje år bestämmer Konungen de belopp som skall tillföras ifrågavarande försäkringar. Särskilda belopp bestämmes för å ena sidan vart och ett av de affärsdrivande verken samt riksbanken och riksgäldskontoret, vilka har att inbetala beloppen till riksförsäkringsanstalten, och å andra sidan statsförvaltningen i övrigt. Beloppet för statsförvaltningen i övrigt överföres



från ett för ändamålet i riksstaten uppfört anslag. Motsvarande förfarande föreslås av nämnden skola tillämpas såvitt gäller den avgift till tilläggs-pensioneringen, som staten i egenskap av arbetsgivare har att erlägga.

Beträffande de försäkrades egna avgifter, vilka beräknas i förhållande till den del av den pensionsgrundande inkomsten, som härrör från inkomst av annat förvärvsarbete, erinrar administrationsnämnden om att departementschefen vid framläggande av förslaget till TPL (prop. 1959: 100 s. 144) uttalade, att dessa avgifter borde debiteras och uppbäras i samband med de allmänna skatterna. Även enligt administrationsnämndens mening talar övervägande skäl härför. En särskild avgiftsuppbörd måste sålunda medföra väsentligt större merarbete och kostnader samt förorsaka olägenheter för de försäkrade såtillvida, att avgifterna sannolikt inte skulle kunna erläggas preliminärt och att ytterligare en debetsedel skulle tillkomma.

Nämnden föreslår, att de försäkrades egna avgifter benämnes *tilläggs-pensionsavgifter* i anslutning till beteckningen folkpensionsavgifter, som allmänt begagnas för pensionsavgifter enligt lagen om folkpensionering. Tilläggs-pensionsavgifterna bör enligt förslaget uträknas av de lokala skattemyndigheterna samtidigt med beräkningen av den pensionsgrundande inkomsten och därvid noteras å de för denna beräkning avsedda inkomst-korten. Från inkomst-korten överföres sedan de noterade avgiftsbeloppen till debiteringslängden över slutlig skatt och ingår i denna skatt.

Vid en avgiftsuppbörd i samband med den allmänna skatteuppbörden föreslås preliminär tilläggs-pensionsavgift ingå i den preliminära B-skatten. Avgift, som utöver i slutlig skatt ingående avgift skall påföras vid höjning av den försäkrades inkomst av annat förvärvsarbete än anställning, debiteras och uppbäres som tillkommande skatt. Nämnden förordar alltså att med skatt enligt 1 § uppbördsförordningen jämväl skall förstås tilläggs-pensionsavgift.

### *Besvärsförfarandet*

I fråga om instansordningen vid klagan över lokal skattemyndighets beslut beträffande pensionsgrundande inkomst framhåller administrationsnämnden, att enligt dess förslag riksförsäkringsanstalten skall beräkna de kollektiva arbetsgivaravgifterna till tilläggs-pensioneringen. Vid beräkningen av dessa avgifter kan uppkomma frågor, huruvida anställningsförhållande i civilrättslig mening föreligger. Avgörandena av dessa frågor kan få betydelse även för beräkningen av pensionsgrundande inkomst. Nämnden anser därför lämpligt, att besvär över lokal skattemyndighets beslut beträffande pensionsgrundande inkomst får anföras hos riksförsäkringsanstalten.

Beträffande besvärstiden föreslås i viss överensstämmelse med vad som gäller i fråga om besvär över taxeringsnämnds beslut, att besvär över beslut, som avser avvikelse från inkomstfördelningen i självdeklaration eller eljest av den försäkrade lämnade uppgifter och varom han erhållit underrättelse senast den 15 september under taxeringsåret, skall anföras senast den 15 oktober under nämnda år. Motsvarande föreslås gälla beträffande besvär från försäkrad, som inte avgivit allmän självdeklaration. Har den försäkrade ej erhållit underrättelse om avvikelsen eller om den beräknade pensionsgrundande inkomsten eller har han erhållit underrättelsen efter den 15 september under taxeringsåret, innebär förslaget att besvärstiden skall utlöpa med utgången av året näst efter taxeringsåret. Även härutinnan står nämndens förslag i nära anslutning till besvärshöjningarna i fråga om taxeringsnämnds beslut. Vad slutligen angår det fall, att lokal skattemyndighet ändrat tidigare beräknad pensionsgrundande inkomst, förordas att besvären skall anföras inom en månad efter det klaganden erhöi del av beslutet.

Riksförsäkringsanstalten skulle alltså i andra instans pröva frågor om pensionsgrundande inkomst samt i första instans beräkna arbetsgivaravgifter. När det gäller spörsmålet vart klagan över riksförsäkringsanstaltens beslut skall få ställas framhåller administrationsnämnden, att det för närvarande gäller olika besvärregler för yrkesskadeförsäkringen och för sjuk- och moderskapsförsäkringarna. Över riksförsäkringsanstaltens beslut i ärende angående yrkesskadeförsäkring må sålunda klagan föras genom besvär hos försäkringsrådet; försäkringsrådets beslut får ej överklagas. I fråga om sådant ärende angående sjuk- eller moderskapsförsäkring, som genom besvär över sjukförsäkringsanstaltens beslut förts under riksförsäkringsanstaltens prövning, gäller däremot att klagan föras hos Konungen i statsrådet. Besvär må dock anföras allenast såframt riksförsäkringsanstalten lämnat tillstånd därtill. Med hänsyn till att hela frågan om besvärshöjningarna inom tilläggspensioneringen är under omprövning kan vad nämnden föreslår endast få provisorisk karaktär. Under sådana förhållanden anser administrationsnämnden riktigtast att låta förslagens bestämmelser anknyta till de nu gällande. Valet står därvid mellan att låta arbetsgivarerna få anföras besvär över riksförsäkringsanstaltens beslut hos Konungen eller hos försäkringsrådet. Med hänsyn till ärendenas karaktär torde besvären, om de skall anföras hos Konungen, böra avgöras av regeringsrätten. Detta skulle i så fall innebära ett avsteg från vad som gäller för besvär över ärenden avseende sjukförsäkringen, vilka avgöras av Konungen i statsrådet. Inte heller kan det anses lämpligt att provisoriskt överföra en arbetsuppgift å regeringsrätten. Med hänsyn härtill finner nämnden övertvågande skäl tala för att förevarande provisoriska besvärshöjningar ges det innehåll att klagan över riksförsäkringsanstaltens beslut avseende beräkning av pensionsgrundande inkomst och av arbets-

givaravgifter skall föras hos försäkringsrådet och att besvärshöjningarna även i övrigt utformas i överensstämmelse med yrkesskadeförsäkringslagens besvärshöjningar.

Beträffande lokal skattemyndighets beslut om debitering av försäkrads egen tilläggspensionsavgift framhåller administrationsnämnden att, eftersom skatt enligt 1 § uppbördsförordningen även skall avse sådan avgift, besvärshöjningarna i uppbördsförordningen kommer att bli tillämpliga i detta fall. Nämnden påpekar, att det sagda inte gäller i fråga om beräkningen av underlaget för avgiften eller således beräkningen av inkomst av annat förvärvsarbete. Klagan över denna beräkning föres på sätt förut nämnts i fråga om besvär över pensionsgrundande inkomst.

### Kostnadsfrågor

Av de arbetsuppgifter som tillkommer för de lokala skattemyndigheterna på grund av tilläggspensioneringen är arbetet med fastställandet av de pensionsgrundande inkomsterna det ojämförligt mest tidskrävande. Beträffande denna arbetsuppgift har administrationsnämnden under medverkan av statens organisationsnämnd utfört tidsstudier vid länsstyrelsen i Stockholms län. Pensionsgrundande inkomster beräknades därvid på grundval av 1957 års självdeklarationer inom vissa taxeringsdistrikt. På grundval av dessa tidsstudier har nämnden med vederbörliga justeringar och tillägg för spiltid m. m. uppskattat den genomsnittliga tidsåtgången för beräkning och kollationering av pensionsgrundande inkomst till 4 minuter per deklaration. Antalet utredningsfall har uppskattats till omkring 10 procent av totala antalet deklarationer. Varje utredning har antagits komma att kräva 20 minuter utöver de 4 minuterna för beräkning och kollationering. Detta påverkar tidsåtgången på sätt, som framgår av följande uppställning:

|                               |               |
|-------------------------------|---------------|
| 90 deklarationer à 4 minuter  | = 360 minuter |
| 10 deklarationer à 24 minuter | = 240 minuter |
| 100 deklarationer             | = 600 minuter |

Den genomsnittliga tiden för behandling av en deklaration har med hänsyn härtill av nämnden beräknats till 6 minuter, vilket innebär, att en befattningshavare medhinner 10 deklarationer i timmen. Med utgångspunkt från att arbetet i stort sett avses skola utföras under tiden den 15 april—den 15 september, då personalens semester infaller och sommartid tillämpas, har administrationsnämnden kommit fram till att en befattningshavare under nämnda period kan medhinna 6 300 deklarationer.

I fögderierna beräknas antalet deklarationer i procent av invånarantalet utgöra 57,3. Under förutsättning att arbetet med tilläggspensioneringsgöro-

målen skulle sysselsätta den under förut angivna tidsperiod behövliga personalen under hela året, anses personalbehovet med utgångspunkt från nämnda procenttal och från de gjorda tidsstudierna kunna beräknas till en befattningshavare per 11 000 invånare. Vid beräkning av det totala behovet av mera fast anställda befattningshavare i fögderierna har sådan befattningshavare ansetts erforderlig, då vederbörande kan beräknas bli fullt sysselsatt minst 80 procent av arbetstid under ifrågavarande tidsperiod. Vid lägre sysselsättningsgrad har räknats med tillfällig biträdespersonal. Efter nu angivna beräkningsgrunder har nämnden beräknat personalbehovet i de 156 fögderierna till 377 fasta befattningshavare och tillfällig arbetskraft motsvarande 20 årsanställda biträden.

Inom varje fögderi anses en befattningshavare behövas för ledningen av de ifrågavarande arbetsuppgifterna och för handläggning av främst de mera komplicerade utredningsärendena. Denna befattningshavare bör enligt nämndens mening vara kansliskrivare i 10 lönegraden eller kontorist i 9 lönegraden. Nämnden har med hänsyn till de stora krav som måste ställas på vederbörande i fråga om kunnighet, noggrannhet och omdöme utgått från den högre lönegraden vid kostnadsberäkningarna. I fråga om övriga befattningar har räknats med kanslibiträdestjänster. Eftersom även den tillfälliga personalen bör vara väl kvalificerad, har ersättningen till denna beräknats efter samma grund som för kanslibiträden.

Vid bedömningen av personalbehovet i de 32 städerna med egen uppbördsförvaltning konstateras först, att antalet invånare i dessa städer för närvarande uppgår till ca 2 570 000. Antalet avlämnade deklARATIONER därstädes kan beräknas uppgå till närmare 65 procent av invånarantalet eller till ca 1 650 000. Den erforderliga personalen beräknas med ledning härav till 262 befattningshavare. Vid kostnadsberäkningarna har nämnden itgått från att inom varje uppbördsförvaltning minst en av denna personal skall vara kansliskrivare. För större uppbördsförvaltningar har räknats med en kansliskrivare på ungefär fem biträden. För de största uppbördsförvaltningarna har dessutom räknats med en kontorsskrivare i 13 lönegraden för i runt tal tio kansliskrivare och kanslibiträden. I enlighet härmed har den för ifrågavarande uppbördsförvaltningar avsedda personalen vid kostnadsberäkningarna antagits komma att uppgå till 20 kontorsskrivare, 58 kansliskrivare och 204 kanslibiträden.

De årliga lönekostnaderna för den ifrågavarande personalen enligt 1959 års lönenivå och ortsgrupp 4 samt efter näst högsta löneklassen i varje lönegrad har nämnden beräknat på sätt framgår av följande tabell.

Härtill kommer kostnader för sociala förmåner, vilka beräknats till 23 procent av lönekostnaderna. För den ifrågavarande personalen skulle enligt nämnda beräkningsgrund kostnaderna för sagda förmåner uppgå till 1 151 384 kr. för år inom fögderiförvaltningen och till 813 615 kr. för år inom städer med egen uppbördsförvaltning. Sammanlagda personalkostna-

| Tjänster                       | Årslön per tjänst<br>kr. | Summa<br>kr. | Totalt<br>kr. |
|--------------------------------|--------------------------|--------------|---------------|
| <i>Fögderierna</i>             |                          |              |               |
| 156 kansliskrivare i A 10..... | 13 848                   | 2 160 288    | 5 006 016     |
| 241 kanslibiträden i A 7.....  | 11 808                   | 2 845 728    |               |
| <i>Berörda städer</i>          |                          |              |               |
| 20 kontorsskrivare i A 13..... | 16 272                   | 325 440      | 3 537 456     |
| 58 kansliskrivare i A 10.....  | 13 848                   | 803 184      |               |
| 204 kanslibiträden i A 7.....  | 11 808                   | 2 408 832    |               |
|                                |                          |              | 8 543 472     |

derna kan alltså beräknas till (8 543 472 + 1 151 384 + 813 615 =) avrundat 10 500 000 kr.

Arbetet med beräkningen av pensionsgrundande inkomst kommer såsom nämnts att pågå i huvudsak under tiden 15 april—15 september. Därefter följer vissa efterarbeten, främst sortering av aviseringskorten innan dessa senast den 15 oktober överlämnas till vederbörande centralsjukkassa för registrering. Bland övriga hithörande uppgifter märkes ändringar av tidigare beräknade pensionsgrundande inkomster, införande i debiteringslängd av försäkrades tilläggs-pensionsavgifter och ev. av uppgifter om pensionsgrundande inkomster samt noteringar på debetsedel å slutlig skatt om sådana avgifter och inkomster samt medverkan vid kontroll av att försäkrades tilläggs-pensionsavgifter erlagts. Till göromål som sammanhänger med tilläggs-pensioneringen hör också kontroll av arbetsgivares uppgifter för beräkning av arbetsgivaravgifter, innefattande bl. a. bokgranskning. Det är emellertid sannolikt att de nu berörda arbetsuppgifterna inte kan bereda den förut angivna personalen full sysselsättning under hela året.

Enligt nämndens mening bör de nytillkomna arbetsuppgifterna hos de lokala skattemyndigheterna ingå såsom en del av dessa myndigheters arbetsuppgifter utan att någon särskild personal avdelas uteslutande för de nya arbetsuppgifterna. Den redan befintliga personalen kan alltså i den mån så befinnes möjligt utnyttjas för pensionsarbetet och de nyanställda befattningshavarna bör på motsvarande sätt kunna utnyttjas för göromål av nu förekommande slag. Den nedsättning av de beräknade personalkostnaderna som därför bör göras är givetvis mycket svår att närmare uppskatta. Enligt nämndens mening synes en nedsättning med 20 procent vara rimlig. Nämnden beräknar därför de av tilläggs-pensioneringen föranledda personalkostnaderna hos de lokala skattemyndigheterna till (80 procent av 10 500 000 =) 8 400 000 kr.

Beträffande lokalkostnaderna har det inte varit möjligt för nämnden att göra annat än en mycket grov uppskattning. Varje anställd har ansetts behöva ett lokalutrymme om 10 m<sup>2</sup>. Hyran har antagits uppgå till genomsnittligt 70 kr. för m<sup>2</sup> i fögderierna och till 80 kr. för m<sup>2</sup> i städer med egen

uppbördsförvaltning. I fögderierna kommer att krävas lokalutrymmen för ytterligare ca 500 personer och i berörda städer för ytterligare ca 300 personer. Härvid har inräknats även arbetsplatser för de tillfälliga biträden, som blir erforderliga endast några månader om året. Lokalkostnaderna för år räknat skulle efter dessa beräkningsgrunder öka inom fögderierna med ca 350 000 kr. och inom städerna med 240 000 kr. eller med tillhoppa 590 000 kr., vilket belopp avrundas till 600 000 kr. för år.

Övriga kostnader hos lokala skattemyndigheter anser sig nämnden med grov uppskattning kunna beräkna till 10 procent av de på tilläggs pensioneringen belöpande kontanta löneförmånerna, vilket för fögderierna innebär en årlig kostnad av 400 000 kr. och för städer med egen uppbördsförvaltning av 300 000 kr. eller av tillhoppa 700 000 kr.

Hos länsstyrelser m. fl. uppkommer kostnader för tryckning av blanketter till inkomst- och aviseringskort, vilka skall utgöra en del av blanketterna till debetsedlarna å slutlig skatt. Merkostnaden för dessa blanketter uppskattas till 80 000 kr. för år och kostnaden för länsstyrelsernas arbete med att tilltrycka identifieringsuppgifter på korten till 50 000 kr. om året, eller tillhoppa 130 000 kr.

På länsstyrelsernas uppbördssektioner och hos lokal skattemyndighet i städer med egen uppbördsförvaltning uppkommer visst merarbete genom den kontroll, som erfordras av att de försäkrades tilläggs pensionsavgifter erlagts. Arbetskraftsbehovet för införande i debiteringslängd av erlagd preliminär B-skatt har på grundval av uppgifter från länsstyrelserna om uppskattad tid för nuvarande arbete med införande av preliminär skatt i debiteringslängd för hela riket uppskattats till 40 arbetsmånader för biträdespersonal. Antalet undersökningsfall har uppskattats till 30 000 i hela landet. Vid ett antagande, att varje utredning kräver 15 minuter skulle för detta ändamål komma att erfordras 50 arbetsmånader. Det totala biträdesbehovet för dessa arbetsuppgifter vid länsstyrelserna och de lokala skattemyndigheterna i städer med egen uppbördsförvaltning skulle sålunda uppgå till 90 biträdesmånader. Årskostnaden härför kan antagas uppgå till i runt tal 75 000 kr., varav 35 procent eller 26 000 kr. beräknas falla på städer med egen uppbördsförvaltning.

De sammanlagda årskostnaderna hos lokala skattemyndigheter och länsstyrelser uppgår således enligt nämndens beräkningar till  $(8\,400\,000 + 600\,000 + 700\,000 + 130\,000 + 75\,000 =) 9\,900\,000$  eller i runt tal 10 milj. kr., varav 4 milj. kr. faller på städer med egen uppbördsförvaltning. Härtill kommer vissa engångskostnader för inventarier m. m., av administrationsnämnden beräknade till 800 000 kronor.

Enligt vad som redovisats i avsnittet om organ för registrering av pensionsgrundande inkomst uppskattar administrationsnämnden de årliga kost-

naderna för centralsjukkassorna till 1 500 000 kr. och deras engångskostnader till 800 000 kr.

Beträffande riksförsäkringsanstaltens kostnader för debitering och uppbörd av arbetsgivaravgifter m. m. upplyser administrationsnämnden till en början, att det inom riksförsäkringsanstalten år 1958 utarbetats förslag om övergång från nuvarande i huvudsak manuella metod till hålkortsmetod i fråga om debitering och uppbörd av arbetsgivaravgifter för yrkesskadeförsäkring i anstalten och bidrag till sjuk- och moderskapsförsäkringarna. En sådan omläggning av arbetet beräknas enligt förslaget medföra en årlig nettobesparing på ca 400 000 kr., utgörande skillnaden mellan det belopp, varmed personalkostnaderna väntades minska och den ökade kostnaden för maskinella hjälpmedel m. m. Med utgångspunkt från riksförsäkringsanstaltens beräknade kostnader för arbetet med nuvarande arbetsgivaravgifter m. m. enligt den föreslagna nya metoden har inom anstalten beräknats de kostnadsökningar, som skulle uppkomma därest anstalten i enlighet med nämndens förslag tillföres uppgiften att debitera och uppbära arbetsgivaravgifter till tilläggspensioneringen. Kostnadsökningen har uppskattats till 900 000 kr., varav 650 000 kr. i lönekostnader för 30 à 35 befattningshavare. Då övergången till hålkortsdebitering i fråga om nuvarande arbetsuppgifter förväntas medföra en kostnadsminskning på omkring 400 000 kr., blir emellertid den reella kostnadsökningen för anstalten väsentligt mindre än det angivna beloppet 900 000 kr.

För övriga arbetsuppgifter, som ankommer på riksförsäkringsanstalten i egenskap av pensionsmyndighet beräknar nämnden en årlig kostnad av 150 000 kr. och för ökade lokalkostnader 50 000 kr. om året.

De sammanlagda årskostnaderna för riksförsäkringsanstalten uppgår således till  $(900\,000 + 150\,000 + 50\,000 =) 1\,100\,000$  kr. Engångskostnaderna för riksförsäkringsanstaltens del uppskattas till 500 000 kr., varav 100 000 för kostnader i samband med anskaffande av hålkortsmaskiner och 400 000 kr. för tryckning och distribution av upplysningsbroschyrer till allmänheten.

Administrationsnämnden har bland kostnaderna för tilläggspensioneringen även upptagit ett belopp av 500 000 kr. för pensionsstyrelsens räkning år 1963. Detta belopp avser kostnader för pensionsutbetalningarna, som börjar nämnda år och som lämpligen anses böra ske samtidigt med utbetalning av folkpension och handhavas av pensionsstyrelsen.

De av administrationsnämnden i det föregående uppskattade administrationskostnaderna för tilläggspensioneringen av mera stadigvarande natur uppgår till  $(10\,000\,000 + 1\,500\,000 + 1\,100\,000 + 500\,000 =) 13\,100\,000$  kr.

På längre sikt tillkommer utgifter för prövning och övrigt handhavande av pensionsansökningar, besvärsorganisationen, utbetalningar samt den statistik, som kan finnas erforderlig. Likaså torde böra beräknas visst belopp såsom ersättning till postverket för den portofrihet, som förutsättes komma att föreligga i fråga om myndigheternas postförsändelser rörande tilläggs-pensioneringen. Vissa utgifter för förvaltningen av allmänna pensionsfonden uppkommer också. Nämnden anser inte möjligt att nu uppskatta de nämnda tillkommande kostnaderna för tilläggs-pensioneringen, vilka i stor utsträckning framkommer först efter fördelning av gemensamma administrationskostnader mellan de olika socialförsäkringarna. Emellertid synes det nämnden vara realistiskt att räkna med att tilläggs-pensioneringens årliga administrationskostnader kommer att på längre sikt utgöra ungefär en procent av de avgifter, som framdeles kan antagas bli erforderliga för försäkringens finansiering. I nuvarande penningvärde motsvarar detta en kostnadssumma i storleksordningen 20 milj. kr.

Angående sättet för täckande av administrationskostnaderna inom tilläggs-pensioneringen hänvisar administrationsnämnden till att det i prop. 1959: 100 förutsattes, att samtliga kostnader, som föranledes av tilläggs-pensioneringens förvaltning, skall belasta pensioneringen. Fråga uppkommer emellertid huruvida kostnaderna skall förskjutas av staten resp. av de städer, som har egen uppbördsförvaltning, och först i efterhand regleras av pensioneringen eller huruvida tilläggs-pensioneringen skall successivt tillhandahålla medel efter en mera provisorisk beräkning, varvid en definitiv avräkning sker senare. Enligt nämndens mening bör principen vara att staten och de berörda städerna i finansiellt avseende betungas så litet som möjligt av tilläggs-pensioneringens administration. Detta blir fallet om den sistnämnda metoden för kostnadstäckning begagnas. Nämnden anser sålunda, att denna metod bör användas och att därvid före utgången av varje kvartal en fjärdedel utgives av den ersättning, som enligt provisorisk beräkning belöper på ett visst kalenderår. Då en definitiv avräkning skall ske förutsättes denna komma till stånd snarast möjligt efter kalenderårets utgång.

Vad angår de olika kostnader, som redovisats i det föregående, anför nämnden, att kostnaderna för arbetet inom de lokala skattemyndigheterna och länsstyrelserna i första hand kommer att åvila dels staten och dels de städer, som har egen uppbördsförvaltning. Enligt nämndens mening bör ersättningen från tilläggs-pensioneringen för dessa kostnader kunna utgå efter en schablonmässig beräkning, som anknyter antingen till hela invånarantalet eller till antalet invånare i aktiv ålder eller till antalet avgivna deklarationer, vilka föranleder prövning för bestämmande av pensionsgrundande inkomst, el. dyl. Emellertid anser nämnden inte lämpligt att innan åtminstone något års erfarenheter föreligger taga mera definitiv ställning



till detta spörsmål. Intill dess föreslås, att pensioneringen skall tillhandahålla penningmedel successivt efter mera provisoriska grunder. Med hänsyn till de faktiska uppbördskostnaderna anses en viss differentiering böra ske så att den provisoriska ersättningen för år och invånare räknat fastställles till kr. 1: 60 för Stockholm, kr. 1: 40 för Göteborg och Malmö och kr. 1: 25 för landet i övrigt. Nämda beräkningsgrund skulle medföra att pensioneringen skulle från och med år 1961, då de lokala skattemyndigheternas arbetsuppgifter för tilläggspensioneringen begynner, ha att erlagga inemot 10 milj. kr. för år räknat, vilket nära överensstämmer med den kostnad för förevarande ändamål med vilken nämnden räknat i det föregående. För kostnaderna av engångsnatur, vilka uppskattats till 0,8 milj. kr., kunde under år 1961 av pensioneringen erläggas kr. 0: 10 per invånare inom resp. områden.

Kostnaderna för registreringen m. m. hos de allmänna centralsjukkasorna har i det föregående uppskattats till omkring 1,5 milj. kr. Om ersättningen för kassornas utgifter provisoriskt fastställles till kr. 0: 15 per år och invånare inom resp. områden skulle till kassorna successivt, i avvidan på en slutreglering, betalas 1,1 milj. kr. för år. Med hänsyn till den betydande säkerhetsmarginal, som nämndens uppskattning torde inrymma, synes en provisorisk reglering efter nu angiven grund vara godtagbar. I detta fall föreslås, att den provisoriska ersättningen skall utgå först från och med den 1 juli 1961. För kostnader av engångsnatur, beräknade till 0,8 milj. kr., bör även i detta fall kr. 0: 10 per invånare inom resp. kassaområde kunna erläggas under år 1961.

Merkostnaderna på grund av tilläggspensioneringen för debiterings- och uppbördsarbetet inom riks försäkringsanstalten inställer sig redan från och med slutet av år 1959. Med hänsyn härtill kan det bli nödvändigt att under år 1960 utgiva ett något större belopp från tilläggspensioneringen än det förut uppskattade beloppet 1,1 milj. kr. Härutöver bör pensioneringen ersätta de kostnader av engångsnatur, som i det föregående berörts. För pensionsstyrelsen torde några mera väsentliga utgifter för tilläggspensioneringen inte uppkomma förrän sista halvåret 1962.

Beträffande redovisningen av statens utgifter för tilläggspensioneringen och den staten tillkommande ersättningen härför uttalar nämnden, att den kan tillgå antingen så att vederbörande anslag uppräknas med de belopp, som för tilläggspensioneringens räkning skall bestridas från anslagen, och att staten tillföres motsvarande belopp å särskild inkomstitel eller så att anslagsbeloppen fastställles under hänsynstagande till att anslagen såsom särskilda uppbördsmedel tillgodoföres den från tilläggspensioneringen utbetalade ersättningen för kostnader, som hänför sig till pensioneringen. Vid valet av alternativ för kostnadsredovisningen torde böra beaktas önskvärdheten av att tilläggspensioneringens kostnader inte redovisas i riksstaten.

Denna synpunkt finner nämnden tala för det sistnämnda av de båda nu skisserade alternativen.

Grunderna för beräkningen av de ersättningar, som enligt vad förut sagts skall tillkomma statsmyndigheter, vissa städer och de allmänna central-sjuk-kassorna, bör enligt nämndens förslag fastställas av Konungen. Det skall sedan ankomma på riks-försäkringsanstalten att i enlighet med dessa grunder fastställa ersättningarnas storlek samt från styrelserna för den allmänna pensionsfonden rekvirera erforderliga medel för ersättningarnas utbetalande.

### Yttranden

#### Allmänt

Administrationsnämndens huvudtanke att man till dess en mera slutlig lösning av frågorna om socialförsäkringens administration kan uppnås bör anlita befintliga organ för de förvaltningsuppgifter rörande tilläggspensioneringen, som blir aktuella under de närmaste åren, har vunnit allmänt gillande i remissyttrandena. *Länsstyrelsen i Östergötlands län* hälsar sålunda med tillfredsställelse, att redan befintliga organ kan utnyttjas och att tillskapandet av nya kunnat undvikas. *Länsstyrelsen i Jämtlands län* anser, att utspridningen på många organ visserligen försvårar överskådlighet och skapar samordningsproblem men å andra sidan medför en smidig förvaltningsapparat till rimlig kostnad. *Länsstyrelsen* har därför intet att i princip erinra mot förslaget. *Stockholms stad* anser, att frågan om tilläggspensioneringens organisation genom förslaget erhållit en i det stora hela mycket god lösning. På liknande sätt uttalar sig *länsstyrelsen i Stockholms län* och *Föreningen Sveriges kronokamrerare*. Inte heller *statens organisationsnämnd* har något att invända mot att de organisatoriska och administrativa frågorna tills vidare löses i huvudsak enligt förslaget. Organisationsnämnden framhåller emellertid, att den förordade administrationen av tilläggspensioneringen i flera avseenden bör betraktas som en lösning på relativt kort sikt i avvaktan bl. a. på resultatet av administrationsnämndens kommande utredning av frågan om en samordning i administrativt hänseende mellan socialförsäkringens olika grenar. Spörsmålet om användning av automatiska databehandlingsmaskiner inom folkbokförings- och uppbördväsendet kan enligt organisationsnämndens uppfattning även komma att påverka organisationen och det administrativa förfarandet för tilläggspensioneringens del. Sistnämnda synpunkt behandlas även av *uppbördsorganisationskommittén*, som påpekar att det med hänsyn till pågående utredningar inte varit möjligt för administrationsnämnden att förutse hur en samordning av tilläggspensioneringens administration med ett eventuellt nytt folkbokförings- och uppbördssystem skall kunna åstadkommas. Kommittén framhåller emellertid vikten av att en sådan samordning kommer till stånd. *Försäkringsinspek-*

tionen betonar, att organisationen fortlöpande måste övervakas och att om en annan uppbyggnad befinnes lämplig den provisoriska anknytningen till olika organ inte får hindra eller försvåra en omläggning. Merkostnaden vid en sådan omorganisation anser inspektionen böra godtagas som ett rimligt pris för att det nya pensionssystemet skall kunna genomföras utan dröjsmål.

#### *Organ för bestämmande av pensionsgrundande inkomst*

Remissorganen tillstyrker på ett undantag när administrationsnämndens förslag om att den pensionsgrundande inkomsten skall fastställas av de lokala skattemyndigheterna. Sålunda yttrar *riksräkenskapsverket* att, även om denna arbetsuppgift till sin natur närmast synes vara att jämföra med taxering, det av praktiska skäl inte bör ifrågakomma att belasta taxeringsnämnderna med densamma. *Kammarrätten* finner i likhet med administrationsnämnden, att det inte är lämpligt att ålägga taxeringsnämnderna ett så betydande merarbete, som fastställandet av pensionsgrundande inkomst innebär. Detta arbete skulle uppenbarligen i stor utsträckning inkräkta på taxeringsnämndernas egentliga arbetsuppgifter och således stå i strid med de år 1956 beslutade omläggningarna av taxeringsarbetet. Eftersom deklarationerna nu för längdföring överlämnas till de lokala skattemyndigheterna talar enligt kammarrättens mening övervägande skäl för att uppdraga åt dessa myndigheter att fastställa pensionsgrundande inkomst trots att detta medför risk för visst dubbelarbete och kollisioner med beskattningsmyndigheternas verksamhet. Särskilt med hänsyn till de arbetsuppgifter, som de lokala skattemyndigheterna redan har på taxeringsväsendets område, är det enligt *centrala uppborðsnämndens* mening endast följdriktigt att de tas i anspråk även då det gäller beräkning av pensionsgrundande inkomst. Även *uppborðsorganisationskommittén* finner administrationsnämndens förslag välbetänkt och anser det vara det ur administrativ synpunkt enda rimliga. Enligt kommitténs mening synes denna lösning lämplig även med hänsyn till att de lokala skattemyndigheterna i ett eventuellt nytt folkbokförings- och uppborðssystem kan beräknas få vissa arbetsuppgifter beträffande tilläggspensioneringen. *Sveriges häradsskrivarförening* citerar ett uttalande av dåvarande chefen för finansdepartementet i prop. 1953: 100 med förslag till vissa ändringar i uppbor dsf rfarandet m. m., enligt vilket yttrande nya uppgifter inte b r åläggas de lokala skattemyndigheterna i andra fall än då detta påkallas av önskemålet att genomföra verkligt betydelsefulla reformer. Enligt föreningens mening får emellertid tilläggspensioneringen anses vara en sådan reform, som f r sitt lyckliga genomförande g r anspråk på de lokala skattemyndigheternas helh rtade medverkan och intresse. Inte heller *Föreningen Sveriges kronok m rerare* vill motsätta sig att de lokala skattemyndigheterna skall handha fastställandet av pensionsgrundande inkomst och föreningen uttalar, att administrationsnämnden redovisat starka skäl till stöd för sitt förslag.

Samtliga *länsstyrelser*, som yttrat sig över betänkandet, tillstyrker förslaget om att arbetet med fastställande av pensionsgrundande inkomst skall anförtros de lokala skattemyndigheterna. *Länsstyrelsen i Östergötlands län* yttrar sålunda, att det inte torde finnas någon tvekan om att de lokala skattemyndigheterna är bättre skickade än andra nu befintliga organ att handha denna uppgift. Härför talar enligt länsstyrelsens mening inte blott att dessa myndigheter har god lokal- och personkännedom utan även den omständigheten att det är av vikt, att den myndighet som skall bestämma pensionsgrundande inkomst har insikt i taxeringsfrågor. Länsstyrelsen påpekar, att riksförsäkringsanstalten i egenskap av central pensionsmyndighet skall ha befogenhet att lämna de lokala skattemyndigheterna direktiv i vad gäller arbetet för tilläggs pensioneringens räkning. Eftersom de lokala skattemyndigheterna är underställda länsstyrelserna, finnes möjlighet till intressekollisioner. Då emellertid arbetsrutinen på det ifrågakommande området redan från början blir i detalj preciserad, anser länsstyrelsen att risken för dylika konflikter är starkt begränsad.

Sistnämnda problem behandlas även av *länsstyrelsen i Värmlands län*, som anser att någon begränsning av länsstyrelsernas befogenheter inte bör ifrågakomma. Riksförsäkringsanstaltens befogenheter bör inskränkas till rätten att utfärda råd och anvisningar, medan befälsrätten oinskränkt bör tillkomma länsstyrelsen. Enligt *länsstyrelsen i Malmöhus län* kommer den omständigheten att länsstyrelserna ställts utanför den föreslagna organisationen att menligt inverka på dess effektivitet. Länsstyrelsen anser därför, att fördelarna med den föreslagna organisationen på längre sikt inte kan tryggas annat än genom att länsstyrelserna anknytes till de nya arbetsuppgifterna i lämpliga former.

Förslaget att de lokala skattemyndigheterna skall bestämma den pensionsgrundande inkomsten har föranlett yttrande i avstyrkande riktning endast från *besvärssakkunniga*, som inte finner administrationsnämndens skäl mot att anförtro taxeringsnämnderna denna uppgift bärande. Besvärssakkunniga anser, att den närmast till hands liggande och mest rationella ordningen är att taxeringsnämnderna i samband med taxeringen fastställer de grundläggande beloppen för pensionsgrundade inkomst och att de lokala skattemyndigheterna därefter närmare uträknar densamma med avdrag av basbelopp m. m. Enligt de sakkunnigas mening skulle vidare en bättre instansordning erhållas genom att den bleve densamma som för taxeringsmålen.

Vad särskilt angår förhållandena i Stockholm uttalar *riks-skattenämnden*, att det inte finns anledning att splittra skattemyndigheternas uppgifter och att några skäl för att lägga uppgiften att fastställa pensionsgrundande inkomst hos överståthållarämbetets skatteavdelning i stället för hos Stockholms uppbördsverk inte föreligger. *Stockholms stad* anser,

att goda motiv kunde anföras för att anförtro arbetet åt nämnda skatteavdelning och yttrar.

Arbetet är till sin natur statligt och borde därför om möjligt omhändertas av ett statligt organ. Frågan om ersättning till staden från statsverket skulle då icke alls få samma räckvidd som när uppbördsverket anlitas för arbetet. Särskilt inför ett förestående förstatligande av uppbördsväsendet borde om möjligt undvikas att lägga nya uppgifter på de kommunala uppbördsverken; ett komplicerande av förstatligandeprocessen torde bli följden. Det kan vidare andragas, att fastställandet av den pensionsgrundande inkomsten står taxeringsarbetet mycket närmare än det står debiteringsarbetet. Slutligen är det sannolikt, att skatteavdelningen bättre än uppbördsverket kan komma till rätta med det sysselsättningsproblem, som anmäler sig genom att viss tid av året icke erfordras den personalförstärkning, som under övrig del av året är nödvändig.

Staden framhåller dock, att ett förläggande av arbetet till överståthållarämbetets skatteavdelning skulle medföra svårbemästrade frågor rörande arbetsgången och andra olägenheter av arbetsteknisk art i förhållandet mellan skatteavdelningen och stadens uppbördsverk. Rikssystemet anses därför vara att föredraga även för Stockholms del.

*Överståthållarämbetet* framhåller, att dess skatteavdelning har en annan ställning i förhållande till Stockholms uppbördsverk än länsstyrelserna gentemot de lokala skattemyndigheterna inom länen. Vid den senaste omorganisationen av taxeringsväsendet uppbyggdes de lokala skattemyndigheterna inom länen såsom kombinerade uppbörds- och taxeringsmyndigheter. Sålunda anknöts det nya systemet med taxeringsassistenter till de lokala myndigheterna. Dit har även deklarationsmaterialet (för fysiska personer) förlagts och dit kan allmänheten på orten i första hand vända sig i skattefrågor av olika slag. För Stockholms del bibehölls vid taxeringsreformen den kommunala myndigheten vid sina tidigare mera begränsade arbetsuppgifter med debitering, kreditering etc. Överståthållarämbetet har alltså en härutinnan väsentligt annan funktion än länsstyrelserna, som närmast är allmänt övervakande organ. För länens del måste det mot denna bakgrund vara mest ändamålsenligt att förlägga pensionsberäkningen till de lokala myndigheterna. För Stockholms del finnes enligt överståthållarämbetets mening inte något motsvarande skäl för att pensionsberäkningen skulle åläggas den lokala myndigheten. Ämbetet anför att, om bestyret med beräkning av pensionsgrundande inkomst lägges på Stockholms uppbördsverk, detta skulle innebära ett avsteg även från den allmänna principen att icke splittra med varandra nära sammanhängande arbetsuppgifter å olika myndigheter. Följden av en dylik splittring skulle bli att i Stockholm tillskapades en annan och väsentligt sämre ordning än som avses skola gälla för riket i övrigt. I stället anser överståthållarämbetet att det finns förutsättningar att skapa ett enklare, effektivare och mindre kostnadskrävande system, som i huvuddrag skisseras sålunda.

Det synes ligga nära till hands att för Stockholms del låta ämbetets tjänstemän i de s. k. särskilda taxeringsnämnderna samtidigt med att de genomgå deklarationerna ifylla pensionsinkomstkorten, vilka ligga insorterade i deklarationerna. Envar tjänsteman behandlar genomsnittligt 10 å 15 deklarationer per dag och merarbetet ter sig ganska oväsentligt, då det kan ske i direkt anslutning till genomgången av deklarationerna. Endast kollationeringen skulle då behöva verkställas av annan tjänsteman, vilket bör kunna ske omedelbart allt eftersom taxeringsarbetet fortskrider. I de särskilda nämnderna handläggas ca 70 000 deklarationer för fysiska personer. Försöksvis bör även ordförande och kronoombud i lokala taxeringsnämnder anlitas att, mot någon mindre extra ersättning, utföra samma arbete. Då siffermaterialet i deklarationen och innehållet i löneuppgifterna ändå är aktuellt, bör ifyllandet av inkomstkortet vara relativt mycket mindre arbetskrävande än då någon ny person skall genomgå deklarationsmaterialet. Något väsentligt intrång i taxeringsarbetet torde det icke bli fråga om. Framhållas må att det helt övervägande antalet taxeringsfunktionärer i nämnderna i Stockholm utgöres av statliga och kommunala tjänstemän, som ha god vana vid blanketter och som i övrigt måste vara fullt kapabla att rätt ifylla pensionsinkomstkorten. Kollationeringsarbetet bör kunna ske fortlöpande och taga sin början i mitten av mars och vara avslutat i mitten av juli, bortsett från särskilda utredningsfall.

Vad angår det tekniska förfarandet vid fastställande av pensionsgrundande inkomst uttalas i en del remissyttranden farhågor för att den tid, inom vilken arbetet skall vara avslutat, tillmätts alltför knappt. *Föreningen Sveriges kronokamrerare* anser det önskvärt att nämnda tid utsträcket för åstadkommande av arbetsutjämning. *Länsstyrelsen i Jämtlands län* föreslår, att tiden förlänges till den 30 september, och uttalar att uppsorteringen av aviseringskorten likväl bör kunna medhinnas till den 15 oktober. *Kronokamreraren i Hälsingborg* anser det möjligt att förskjuta sluttiden till den 20 november.

Nödvändigheten av att den pensionsgrundande inkomsten angives på debetsedeln å slutlig skatt ifrågasättes av *länsstyrelsen i Värmlands län*, som förordar, att de försäkrade i stället erhåller underrättelse om den pensionsgrundande inkomsten genom en kopia av aviseringskortet. *Föreningen Sveriges kronokamrerare* anser, att separat uppgift bör kunna utsändas därest noteringen å debetsedeln inte medhunnits, varom i så fall anteckning å debetsedeln bör göras.

*Riksarkivet* ifrågasätter om inte inkomstkorten, som enligt administrationsnämndens förslag skall förstöras efter 6 år, bör bevaras. Härigenom skulle enligt riksarkivets mening naturligare och säkrare möjligheter att rekonstruera pensionskorten erhållas än genom den av nämnden föreslagna mikrofotograferingen.

#### *Organ för registrering av pensionsgrundande inkomst*

I valet mellan central eller lokal registrering av de pensionsgrundande inkomsterna har det stora flertalet remissorgan stannat för det senare alter-

nativet. Administrationsnämndens förslag att registreringen skall handhas av de allmänna centralsjukhuskassorna tillstyrkes av *statskontoret*, som anser att en central registrering, särskilt som den skulle sammankopplas med automatisk databehandlingsmetod, för närvarande är förenad med sådana osäkerhetsmoment att den knappast är tillräddlig. I vart fall måste, innan en central registrering kan ifrågakomma, klarhet först vinnas om linjerna för det framtida folkbokförings- och uppbördsväsendet, varom utredning pågår. *Riksförsäkringsanstalten* finner administrationsnämndens skäl för att förordna centralsjukhuskassorna som registreringsorgan bärande. Likaså ansluter sig *Svenska sjukkassee förbundet* till nämndens förslag. Förbundet påpekar, att det för dagen endast gäller att planera för ett övergångsskede i avvaktan på ett för hela socialförsäkringen gemensamt system och att det därför synes riktigt att nu välja en anordning, som har förutsättningar både att utan större kostnader och svårigheter utbytas mot en annan vid det slutliga ställningstagandet och att infogas i en slutlig hela socialförsäkringen omfattande organisationsplan. Förbundet framhåller vidare att, även om ännu bättre möjligheter till service gentemot allmänheten måhända skulle kunna ernås med registreringen förlagd till lokalsjukhuskassorna, övervägande skäl, framför allt säkerhetssynpunkter, talar till förmån för centralsjukhuskassorna.

*Länsstyrelsen i Östergötlands län* delar helt administrationsnämndens uppfattning att en lokal registrering åtminstone i det inledande skedet är att föredraga framför en central registrering. Även *länsstyrelsen i Kopparbergs län* tillstyrker nämndens förslag. *Länsstyrelsen i Jämtlands län* snuddar vid tanken på länsstyrelserna som registreringsorgan men anser att en önskvärd samordning av socialförsäkringens olika grenar talar emot en sådan anordning. Länsstyrelsen ansluter sig därför till nämndens förslag och åberopar vidare, att kassorna redan nu erhåller uppgifter av betydelse för registreringen och att det är värdefullt för allmänheten att kunna vända sig till kassorna i frågor, som rör den med sjukförsäkringen närbesläktade tilläggs pensioneringen. Trots tvivel på att sjukkasseeorganisationen vunnit erforderlig stadga för uppgifterna med registrering av pensionsgrundande inkomster är *länsstyrelsen i Hallands län* dock inte beredd att förordna något annat alternativ.

*Pensionsstyrelsen* anser övervägande skäl tala för en central registrering men har ingenting att erinra mot att centralsjukhuskassorna tills vidare, till dess pensionsstyrelsen får tillgång till en databehandlingsanläggning av erforderlig kapacitet, handhar registreringen. Även *databehandlingskommittén* håller för sannolikt, att en automatisk databehandlingsmaskin vid en något senare tidpunkt med fördel kan användas inte blott för registreringen utan även för beräkning av pensionsgrundande inkomst, debitering och uppbörd av avgifter samt pensionsutbetalning. Enligt kommitténs uppfattning kan dock väsentliga fördelar av att använda automatisk databe-

handling för tilläggs pensioneringens olika arbetsuppgifter vinnas först genom integrering med ett automatiskt datamaskinsystem för skatter och folkbokföring. Med hänsyn härtill anser kommittén, att administrationsnämndens förslag är en godtagbar lösning under de närmaste åren. Kommittén förutsätter därvid, att ett intensivt undersöknings- och förberedelsearbete för övergång till automatisk databehandling samtidigt bedrivs. *Landsorganisationen* ansluter sig också till administrationsnämndens förslag men anser att frågan bör hållas öppen för en framtida omprövning, såvida en omorganisation inom andra delar av förvaltningen och utvecklingen av databehandlingstekniken kan leda till lägre administrationskostnader.

Flera av de remissorgan, som förordar en lokal registrering, uttalar sig till förmån för de lokala skattemyndigheterna som registreringsorgan. Så är fallet med *riksräkenskapsverket*, som framhåller att arbetets omfång skulle kunna nedbringas och att det särskilda aviseringsförfarandet skulle bli överflödigt, om registreringen sker hos de lokala skattemyndigheterna. *Riksskattenämnden* ifrågasätter, om inte de lokala skattemyndigheterna från organisatorisk synpunkt är att föredraga som registreringsorgan. Även säkerhets- och servicesynpunkter talar för de lokala skattemyndigheterna anser riksskattenämnden och anför som ytterligare skäl, att registreringen bör anförtrös åt ett organ, som handlar under statligt ansvar. Vidare framhålles, att den personal hos de lokala skattemyndigheterna, som skall syssla med beräkning av pensionsgrundande inkomst, skulle kunna beredas jämnare sysselsättning om registreringen anförtröddes åt dessa myndigheter. Liknande synpunkter framföres av *centrala uppborädsnämnden*, som utgår från att registreringen är en liten arbetsuppgift, lämplig att utföra då andra göromål inte hindrar.

*Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* finner att starka skäl talar för centralsjukkassorna som registreringsorgan men anser likväl, att registrering hos de lokala skattemyndigheterna bör övervägas. Dessa myndigheter, som utför beräkningen av pensionsgrundande inkomst, har redan de flesta personuppgifter, som erfordras för registreringen, och bör vara bättre skickade än centralsjukkassorna att lämna eventuella upplysningar. Vidare framhålles, att det arbetskrävande arbetet med aviseringskortet bortfaller och att personalen kan beredas sysselsättning under tiden den 15 oktober—den 31 januari, vilket eljest skulle ställa sig svårt. Argument av liknande slag till förmån för registrering hos de lokala skattemyndigheterna åberopas även av *länsstyrelserna i Stockholms, Malmöhus och Värmlands län*. Även *Föreningen Sveriges kronokamrerare* anför synpunkter av angivet slag och framhåller särskilt, att de lokala skattemyndigheterna ur allmänhetens synvinkel bör äga företräde framför centralsjukkassorna som registreringsorgan, eftersom de är sex gånger så många till antalet och allmänheten i stor utsträckning kan förväntas komma att vända sig till de lokala skatte-



myndigheterna med förfrågningar i pensionsangelägenheter på grund av att debetsedlarna skall innehålla uppgifter om pensionsgrundande inkomst.

*Uppbördsorganisationskommittén* anser det kunna övervägas att låta de lokala skattemyndigheterna ombesörja registreringen till dess denna kan utföras centralt. *Kooperativa förbundet* framhåller fördelarna med en central registrering och pekar bl. a. på att felmöjligheter vid flyttning mellan olika registreringsområden undgås. Förbundet finner det tänkbart att intill dess en sådan kan komma till stånd förlägga registreringen till de lokala skattemyndigheterna i stället för centralsjukkassorna, vilkas huvuduppgifter enligt förbundets mening står betydligt längre från pensioneringen än skattemyndigheternas.

Till förmån för en central registrering redan från början uttalar sig endast *statistiska centralbyrån*, som anser att en av centralbyrån för leverans år 1961 beställd databehandlingsmaskin kan användas för ändamålet. *Försäkringsinspektionen* anser, att en central registrering medelst automatisk databehandlingsmetod är vida överlägsen registrering enligt manuell metod. En decentraliserad registrering kommer enligt inspektionens åsikt att försvåra en övergång till en avancerad teknik framdeles. Inspektionen anser, att det hade varit av värde om administrationsnämnden undersökt ett alternativ med central registrering enligt manuell metod såsom en förberedelse för senare övergång till automatisk databehandling. Även *Svenska försäkringsbolags riksförbund* anser att de största fördelarna är att söka i en central registrering.

Beträffande förslaget att uträkning av pensionspoäng skall göras i samband med registreringen uttalar *länsstyrelsen i Hallands län*, att en del arbete kommer att utföras i onödan om uträkningen görs årligen. Länsstyrelsen anser därför att uträkningen bör anstå till dess fråga om utgivande av en pensionsförmån blir aktuell. *Kooperativa förbundet* finner att goda skäl föreligger för att överflytta beräkningen av pensionspoäng på de organ, som fastställer pensionsgrundande inkomst, dvs. de lokala skattemyndigheterna. Förbundet anser vidare, att de försäkrade alltid bör erhålla underrättelse om pensionspoängens storlek. *Svenska försäkringsbolags riksförbund* har en likartad uppfattning. *Länsstyrelsen i Stockholms län* finner, att det bör övervägas om inte också den uträknade pensionspoängen bör delgivas den försäkrade på debetsedeln å slutlig skatt, vilket kan ske om registreringen och därmed också poänguträkningen utföres hos de lokala skattemyndigheterna. Enligt länsstyrelsens uppfattning torde en felaktig uträkning inte kunna komma att upptäckas på annat sätt än genom den försäkrades egen kontroll. Liknande synpunkter framföres av *centrala upp- bördsnämnden* och *Föreningen Sveriges kronokamrerare*. Föreningen uttalar, att uträkning av pensionspoäng skulle kunna få laga kraft, om ett be-

7 — Bihang till riksdagens protokoll 1959. 1 saml. Nr 175

svärsförfarande motsvarande det som gäller beträffande beslut om pensionsgrundande inkomst tillskapas.

### *Organ för debitering och uppbörd av avgifter*

Administrationsnämndens förslag i dessa delar har så gott som genomgående tillstyrkts eller lämnats utan erinringar i remissyttrandena. *Stockholms stad* säger sig dock med viss tvekan tillstyrka systemet för uppbörd av arbetsgivaravgifter. Tudelningen på riks försäkringsanstalten och de lokala skattemyndigheterna anses medföra olägenheter och staden föreslår, att alternativet med riks försäkringsanstalten som enda uppbördsmyndighet bör prövas vid utredningen av uppbördsväsendets administration. *Kooperativa förbundet* anser å andra sidan att det bör övervägas om inte bestyret med arbetsgivaravgifterna helt bör överflyttas till de lokala skattemyndigheterna.

Nämndens förslag att olika uppbördssystem för arbetsgivaravgifterna skall komma till användning beroende på om avgiften överstiger 1 000 kr. eller ej föranleder *försäkringsinspektionen* att ifrågasätta, om inte storleken av avgiftsunderlaget i stället för avgiftens belopp bör vara avgörande för skillnaden i uppbördssystem, detta för att alltför stora årliga förändringar i detta system skall kunna undvikas. Alternativt föreslår inspektionen, att beloppsgränsen höjes i takt med avgiftsuttagsprocentens ökning. *Socialförsäkringsbolagens förening* anför, att avgiftsdebitering i samband med skatteuppbörd är administrativt enklare, och förordar en höjning av beloppsgränsen till förslagsvis 2 000 kr. För att debiteringssättet skall förbli i princip oförändrat framföres tanken på att gränsen till en början sättes lägre för att därefter successivt höjas. Även *Sveriges hantverks- och småindustriorganisation* uttalar sympatier för en höjning av beloppsgränsen, så att avgiftsbetalningen i större utsträckning kan anknytas till skatteinbetalningen, vilket enligt organisationens mening skulle innebära en förenkling för mindre företag.

*Svenska stadsförbundet* finner det angeläget, att kommunernas avgiftsbetalning till tilläggspensioneringen inte får till resultat att staten på kommunerna övervältrar någon del av sina hittillsvarande pensionskostnader för vissa kommunala befattningshavare, t. ex. inom det obligatoriska skolväsendet.

Bestyret med de försäkrades egna avgifter befaras av *Föreningen Sveriges kronokamrerare* komma att innebära en inte oväsentlig ökning av de lokala skattemyndigheternas arbete. *Stockholms stad* finner, att det föreslagna systemet åtminstone för Stockholms del kommer att medföra svårtillämpliga och arbetskrävande åtgärder för kontroll av avgiftsbetalningen m. m. Staden anser därför, att det bör övervägas om inte en separat uppbörd leder till mindre arbete och ett säkrare förfarande.

*Besvärsförfarandet*

De av administrationsnämnden framlagda förslagen rörande instansordningens utformning i olika fall under tiden till dess en mera slutgiltig organisation på detta område kan genomföras har i det stora hela inte föranlett några invändningar i remissyttrandena. *Sveriges häradsskrivarförening* finner reglerna för anförande av besvär vara enkla men fullt betryggande för rättssäkerheten och vill särskilt uttrycka sin tillfredsställelse över förslaget om att låta de lokala skattemyndigheterna utan omständigt besvärsförfarande rätta uppenbara felaktigheter, som förelupit vid beräkning av pensionsunderlaget, i synnerhet som allmänheten oftast finner en sådan ordning vara den enda naturliga.

Önskvärdheten av en enhetlig högsta instans i socialförsäkringsärenden betonas av *försäkringsrådet*, som beträffande de framlagda förslagen förordar att riksförsäkringsanstalten skall äga rätt att genom underställning bringa sina beslut under försäkringsrådets prövning. *Svenska arbetsgivareföreningen* finner det otympligt, att en försäkrad, som själv har att erlægga avgift för sin tilläggspensionering, skall behöva gå olika vägar vid besvär rörande den pensionsgrundande inkomsten och besvär beträffande avgiften. Enligt föreningens mening är det vidare önskvärt att försäkringen i besvärs-mål kan företrädas av ett allmänt ombud. Förslag av sistnämnda natur framföres även av *riksskattenämnden*. En eftergranskning av beslut rörande pensionsgrundande inkomst finner *besvärssakkunniga* påkallad i synnerhet under försäkringens första år. *Kooperativa förbundet* framhåller, att partsrepresentanter bör deltaga i besvärsprövningen, och anser, att en besvärsnämnd skulle innebära en lämplig lösning av denna fråga.

*Kammarrätten* uttalar betänkligheter mot att rättsavgöranden hänskjutes till förvaltande organ men föreslår ingen avvikelse från vad administrationsnämnden förordar. *Länsstyrelsen i Värmlands län* finner att med förslagets utformning i övrigt det enda möjliga är att besvär över beslut om pensionsgrundande inkomst föres hos riksförsäkringsanstalten och vidare till försäkringsrådet, ehuru det är beklagligt att en så viktig del av samhällslivet därigenom går länsstyrelsen förbi. Häremot hävdar *länsstyrelsen i Malmöhus län*, att länsstyrelserna bör inkopplas som besvärsgorgan mellan de lokala skattemyndigheterna och riksförsäkringsanstalten. Enligt *riksräkenskapsverkets* uppfattning är det naturligt att besvär över riksförsäkringsanstaltens beslut angående pensionsgrundande inkomst föres hos kammarrätten i stället för försäkringsrådet. *Överståthållarämbetet* påtalar olägenheten av att en försäkrad — i olika ordning — kan överklaga såväl inkomsttaxeringen som beräkningen av pensionsgrundande inkomst. Ämbetet anser därför, att de besvär, som behandlas av riksförsäkringsanstalten och försäkringsrådet, bör kunna inskränkas till frågor, som berör det civilrättsliga arbetstagarbegreppet, och till tekniska spørsmål.

*Kostnadsfrågor*

De av administrationsnämnden gjorda beräkningarna rörande personalåtgång och kostnader har i allmänhet inte rönt några invändningar annat än på vissa punkter, som främst rör arbetet med fastställande av pensionsgrundande inkomst. I denna del anför *Sveriges härads-skrivarförening*, att föreningen med tillfredsställelse ser att förstärkningen av häradsskrivarkontorens biträdespersonal föreslås bestå av kansliskrivare och kanslibiträden, vilket enligt föreningens mening också är nödvändigt med hänsyn till de nya arbetsuppgifternas krävande natur. Föreningen anser vidare, att den föreslagna kontrollen av arbetsgivarnas uppgifter till ledning vid fastställande av deras avgifter aktualiserar kravet på landskanslister i varje fögderi. *Länsstyrelsen i Stockholms län* yttrar, att det maktpåliggande och grannliga arbete, som består i beräkning av pensionsgrundande inkomst ställer stora krav i fråga om kunnighet, noggrannhet och omdöme på den personal, som skall handha arbetet. Enligt länsstyrelsens mening har administrationsnämnden beaktat detta i sitt förslag. Länsstyrelsen betonar, att lägre grad än kansliskrivare inte bör ifrågakomma för personal, som handhar den närmaste ledningen av arbetet med fastställande av pensionsgrundande inkomst, och länsstyrelsen vill ifrågasätta om inte denna befattningshavare i de största fögderierna bör vara kontorsskrivare i lönegrad 13. De rekryteringssvårigheter beträffande biträdespersonal till häradsskrivarkontoren, som gjort sig märkbara på sina håll, förmodar länsstyrelsen kommer att minska genom ökade befordringsmöjligheter. Även *riksskattenämnden* framhåller, att det är av största vikt att personalen på häradsskrivarkontoren äger tillräckliga kvalifikationer, och anser, att lägre löneersättning än den av administrationsnämnden föreslagna inte bör ifrågakomma. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* håller för troligt, att uträknandet av de pensionsgrundande inkomsterna kommer att kräva det beräknade antalet kvalificerade befattningshavare. Länsstyrelsen befarar dock, att det kan uppstå svårigheter att få fram tillräckligt kvalificerade biträden i erforderligt antal och att nuvarande personal i brist på konkurrens kan komma att befordras utan att ha de önskvärda kvalifikationerna.

*Länsstyrelsen i Värmlands län* anser att personalförstärkningen beräknats i knappaste laget och att risk föreligger för att de lokala skattemyndigheterna tvingas börja sitt arbete på tilläggs pensioneringens område med otillräcklig arbetskraft. Även *länsstyrelsen i Hallands län* finner det tvivelaktigt om arbetet kan medhinnas inom avsedd tid med den föreslagna personalförstärkningen. I stället för kansliskrivartjänster bör enligt länsstyrelsens mening inrättas tjänster som landskanslister. Sistnämnda förslag framföres också av *länsstyrelsen i Malmöhus län*, som finner att administrationsnämnden i hög grad överskattat de lokala skattemyndigheternas möjligheter att under ledning av biträdespersonal bedriva en effektiv arbetsgivarkontroll. Länsstyrelsen föreslår därför inrättande av landskanslister.

tjänster för de 93 fögderier, som nu saknar sådana tjänster, ävensom att dessa landskanslisters skall kunna inkallas till länsstyrelsen för att vid behov insättas som förstärkning i andra fögderier eller städer med egen uppbördsförvaltning, vilket skulle innebära en smidigare organisation än den föreslagna. Den reduktion av personalbehovet med 20 procent, som administrationsnämnden med hänsyn till den ojämna sysselsättningsgraden under året ansett sig kunna utgå från vid sina beräkningar, finner länsstyrelsen orealistisk.

Den nämnda 20-procentreduktionen godtages ej heller av *Föreningen Sveriges kronokamrerare*, som inte håller för osannolikt att administrationsnämnden beräknat antalet undersökningsfall för lågt och tillmätt tiden för deras behandling alltför knappt. *Svenska stadsförbundet* anser, att personalbehovet i städer med egen uppbördsförvaltning tilltagits i underkant och att kostnaden för personalens sociala förmåner beräknats för lågt. Förbundet är också tveksamt huruvida det finnes anledning att beräkna personalbehovet med 20 procent reduktion. På liknande sätt uttalar sig *Stockholms* och *Göteborgs städer* samt *kronokamreraren i Malmö*.

*Socialförsäkringsbolagens förening* anser det nödvändigt med kvalificerad personal för beräkning av pensionsgrundande inkomst och ifrågasätter, om detta beaktats tillräckligt i nämndens förslag. *Försäkringsinspektionen* yttrar, att inspektionen till fullo inser värdet av sparsamhet och ekonomi men att den samtidigt vill betona, att en underdimensionering av den för tilläggs pensioneringens genomförande avsedda förvaltningsapparaten medför sådana risker för dålig funktionering att resultatet även från ekonomisk synpunkt kan befaras bli otillfredsställande. Det framstår som ett oeftergivligt villkor att personalorganisationen för tilläggs pensioneringens administration blir tillgodosedd i såväl kvantitativt som kvalitativt hänseende. Organisationsformen bör fortlöpande övervakas av ett centralt organ med tillgång till expertis av högsta kvalitet och möjlighet att snabbt ingripa om det skulle börja gnissla i systemet. Den av administrationsnämnden uppskattade kostnaden synes enligt inspektionens mening bygga på en väl snålt beräknad personalorganisation, vilken bl. a. knappast upptar någon mera kvalificerad befattning för hithörande arbetsuppgifter hos de olika myndigheterna. Beträffande kostnadernas storlek anför inspektionen för jämförelses skull vissa siffror rörande administrationskostnaderna inom privat försäkring och uppger, att de årliga förvaltningskostnaderna för SPP, avseende omkring 186 000 löntagare och pensionärer, under år 1957 uppgick till 8 milj. kr.

Tilläggs pensioneringens inverkan på indrivningsväsendet beröres av *länsstyrelsen i Östergötlands län*, som förutser en betydande ökning av restförda arbetsgivaravgifter. Enligt länsstyrelsen torde en utbyggnad av indrivningsväsendet bli ofrånkomlig, en fråga som inte berörts i administrationsnämndens betänkande. På liknande sätt yttrar sig *Stockholms stad*.

Åtskilliga remissorgan framhåller svårigheterna att i nuvarande läge be-

döma administrationskostnaderna. Så är fallet med *statskontoret*, som dock framhåller att även kontorsbiträdesgraden bör komma till användning för personalförstärkningen hos de lokala skattemyndigheterna och att viss personal bör avses för den ökade bokgranskning, som planeras för kontroll av de större arbetsgivarnas avgiftsskyldighet. *Statens organisationsnämnd* framhåller vikten av att den förhållandevis betydande utökning av personalorganisationen, som på olika håll inom den statliga förvaltningen krävs för tilläggs pensioneringen, sker med försiktighet och att inrättandet av ordinarie och extra ordinarie befattningar till en början i möjligaste mån begränsas.

*Länsstyrelsen i Östergötlands län* påpekar, att administrationsnämnden vid sina beräkningar inte tagit hänsyn till behovet av ökade arkiv- och lagerutrymmen, och anser, att kostnaderna för inventarier är för lågt beräknade.

Vad angår administrationsnämndens förslag rörande sättet för täckande av administrationskostnaderna har *statskontoret* om den förordade s. k. nettometoden för redovisande av de kostnader, som staten får ersatta av tilläggs pensioneringen, anfört att nettoanslag förenat med särskild uppbördsrubrik under anslaget tillämpas i ett flertal fall, då det gäller smärre inkomstposter, samt i några fall beträffande viss utrednings- och uppdragsverksamhet, som statliga organ åtar sig för enskild räkning. Beträffande ett flertal andra anslag har emellertid systemet med bruttoanslag kommit till användning, då statliga organ fullgör en verksamhet som i viss utsträckning bestrides av avgifter eller bidrag från enskilt håll. Motsvarande inkomster redovisas härvid å riksstatens inkomstsida under rubriken Uppbörd i statens verksamhet. Bl. a. redovisas avgifterna för riksförsäkringsanstaltens och försäkringsrådets verksamhet i anledning av yrkesskadeförsäkringen i denna form. Statskontoret erinrar om att de statliga administrativa uppgifterna i anledning av tilläggs pensioneringen icke kommer att skarpt avgränsas från vederbörande myndigheters verksamhet i övrigt. Samma personal kommer att tidvis vara sysselsatt med uppgifter som tillhör tilläggs pensioneringen och tidvis med andra, helt statliga uppgifter. Med hänsyn till det anförda anser statskontoret, att redovisningsformen med bruttoanslag jämte inkomstitel på riksstatens inkomstsida är att föredraga. Samma åsikt företrädades av *riksräkenskapsverket*, som anför att den av nämnden förordade redovisningsmetoden skulle innebära en uppdelning av kostnaderna efter vissa schablonmässigt gjorda beräkningar mellan olika huvudtitlar och utgiftsanslag, vilket försvårar anslagsberäkningen och minskar överskådligheten av de sammanlagda bidragsbeloppen.

*Riksförsäkringsanstalten* förutsätter, att anstalten skall ta del i arbetet att närmare utforma grunderna för ersättningen av tilläggs pensioneringens administrationskostnader, och påpekar, att ersättningsfrågorna med undantag av spörsmålet om ersättningen för anstaltens egen verksamhet inte sy-

nes behöva lösas inom den allra närmaste tiden. *Svenska stadsförbundet* ansluter sig helt till det föreslagna sättet för kostnadstäckningen men anser en uppjustering av den provisoriska ersättningen erforderlig för anpassning till de verkliga kostnaderna. Samma åsikt uttalas av *Stockholms stad*, som påpekar att någon hänsyn till ökade kostnader för indrivningsväsendet inte tagits i administrationsnämndens beräkningar. *Göteborgs stad* föreslår en uppjustering av den provisoriska ersättningen för staden till kr. 1: 65 per invånare och *kronokamreraren i Malmö* en motsvarande höjning för Malmös vidkommande till kr. 1: 75. *Svenska sjukkasseförbundet* ansluter sig till nämndens förslag rörande ersättningen till sjukkassorna men föreslår en viss differentiering av den provisoriska ersättningen efter mönster av vad som föreslås beträffande ersättningen till de lokala skattemyndigheterna och länsstyrelserna.

### Departementschefen

Genom det beslut som fattades vid innevarande riksdags vårsession om införande av en allmän tilläggspensionering togs det avgörande steget mot förverkligandet av en pensionsreform i vårt land, som syftar till att bereda alla ett betryggande ålders-, invalid- och familjeskydd. Tilläggspensioneringen har i den antagna lagstiftningen, som träder i kraft den 1 januari 1960, konstruerats som en lagtekniskt fristående påbyggnad på folkpensioneringen, en anordning som betingats av önskemålet att så snart som möjligt kunna sätta tilläggspensioneringen i funktion. Såsom mål för pensionsreformen har emellertid uppställts att folkpensioneringen skall sammanjutas med tilläggspensioneringen till ett enhetligt pensionssystem, som regleras i en och samma lagstiftning. I det reformarbete som härvid förestår ingår även en successiv ökning av folkpensionsförmånerna, förbättringar av familjeskyddet och en omdaning av invalidpensioneringen. Vidare aktualiseras frågan om en materiell samordning mellan det nya pensionssystemet och närliggande socialförsäkringsgrenar, nämligen sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna.

Det angivna reformarbetet avser de materiella bestämmelserna men måste helt naturligt åtföljas av en motsvarande omdaning på det administrativa planet. Här blir målet att åstadkomma en organisatorisk samordning mellan folk- och tilläggspensioneringarna samt mellan dem och närliggande socialförsäkringsgrenar. Åt socialförsäkringens administrationsnämnd har anförtratts att utreda pensionsreformens administrativa spörsmål.

De arbetsuppgifter, vilka ligger inom det reformprogram som här i korthet angivits, är mycket omfattande. Vid anmälan i statsrådet av frågan om allmän tilläggspensionering uttalade jag, att ansträngningarna torde böra inriktas på att i vart fall åstadkomma en enhetlig pensionslagstiftning senast till år 1963, dvs. till den tidpunkt då de första tilläggspensionerna skall utbetalas (prop. 1959: 100).

Innan den i år beslutade lagstiftningen om försäkring för allmän tilläggspension träder i kraft den 1 januari 1960, måste en mängd frågor rörande pensioneringens administrativa handhavande få en lösning. Av det förut anförda följer att någon definitiv organisation av förvaltningsapparaten för den allmänna tilläggspensioneringen inte kan fastställas redan i detta sammanhang. Det kan inte heller anses önskvärt att nu skapa en egen administrativ organisation för tilläggspensioneringen, eftersom man på längre sikt syftar till en långtgående administrativ samordning med närliggande socialförsäkringsgrenar. För dagen gäller det att på lämpligaste sätt skapa förutsättningar för att föreliggande förvaltningsuppgifter på tilläggspensioneringens område skall kunna fullgöras tillfredsställande under tiden till dess en mera slutgiltig förvaltningsapparat för de olika socialförsäkringsgrenarna kan byggas upp.

Socialförsäkringens administrationsnämnd har i sitt betänkande framlagt ett förslag om en sådan provisorisk organisation av tilläggspensioneringens förvaltning, som i huvudsak bygger på att redan befintlig administration skall utnyttjas för de aktuella arbetsuppgifternas bestridande. Härvid har nämnden strävat efter sådana lösningar, som inte hindrar att man vid den definitiva regleringen väljer andra anordningar än de för inledningsskedet förordade. Kring denna förslagets grundtanke råder allmän uppslutning bland de myndigheter och organisationer, som yttrat sig över nämndens betänkande. Enligt min uppfattning är det lyckligt att man på detta sätt utan att binda sig för en viss organisation får möjlighet att utan tidsutdräkt sätta tilläggspensioneringen i verket och jag ansluter mig till de principer på vilka administrationsnämndens förslag vilar.

Även om några invändningar inte rests mot att i försäkringens inledande skede anlita befintliga myndigheter och organ för dess administrerande spåras dock i en del yttranden en viss oro över att så många olika slags organ enligt administrationsnämndens förslag avses komma att erhålla uppgifter på detta fält. Enligt förslaget skall bl. a. de lokala skattemyndigheterna fastställa pensionsgrundande inkomst och uträkna avgifter, som den försäkrade själv erlägger, de allmänna centralsjukkassorna registrera pensionsgrundande inkomst och uträkna pensionspoäng, riks-försäkringsanstalten debitera och i viss omfattning uppbära arbetsgivaravgifter samt slutligen pensionsstyrelsen utbetala pensioner, när detta från och med år 1963 blir aktuellt.

Det kan onekligen synas som om en alltför långt driven splittring kännetecknar arbetsuppgifternas fördelning på olika organ. Förslaget måste dock ses i belysning av det arbete på en enhetlig organisation av socialförsäkringens administration i stort, som närmast står på administrationsnämndens program. Vid en blick på det nu föreliggande förslaget faller det i ögonen att något uttalande om de organ, som skall pröva ansökningar om tilläggspension, inte gjorts av administrationsnämnden. Avgörandet i denna



fråga, som kan anstå till 1962, är intimt förknippat med den omdaning av invalidpensioneringen inom folkpensioneringen, som nu utredes av 1958 års socialförsäkringskommitté och som kommer att påverka även tilläggs-pensioneringens regler om förtidspension. Så mycket torde kunna sägas om den framtida invalidpensioneringen inom det enhetliga pensionssystem, som folk- och tilläggs-pensioneringarna kommer att bilda, att prövningen av pensionsansökningar kommer att kräva medverkan av ett kvalificerat organ på det lokala eller regionala planet. Tanken faller härvid närmast på de allmänna centralsjukkassorna, bl. a. med hänsyn till att en långtgående samordning mellan pensioneringen och sjukförsäkringen inte kan undvaras. En utveckling mot enhetliga socialförsäkringsorgan för länen och de landstingsfria städerna med de nuvarande centralsjukkassorna som stomme kan således skönjas. Den centrala ledningen av en materiellt och administrativt samordnad socialförsäkring kan givetvis inte i längden vara uppdelad på två ämbetsverk, utan en sammansmältning av riks-försäkringsanstalten och pensionsstyrelsen framstår härvid som en naturlig konsekvens av socialförsäkringens förenhetligande. Om utvecklingen blir denna, vilket synes mig sannolikt, låter sig administrationsnämndens organisationsplan för den första tiden väl förena med en slutlig reglering enligt antydda riktlinjer, och nämndens förslag om fördelningen av arbetsuppgifterna på olika organ är följdriktig. Förslaget innebär samtidigt att en betydande handlingsfrihet bevaras ännu någon tid.

Vid sidan av organ, som kan tänkas ingå i en framtida gemensam socialförsäkringsadministration, förutsättes enligt förslaget att de lokala skattemyndigheterna, dvs. häradsskrivare och kronokamrerare, skall medverka vid handhavandet av den allmänna tilläggs-pensioneringen. De lokala skattemyndigheternas medverkan föreslås i främsta rummet knuten till arbetet med fastställande av pensionsgrundande inkomst för de försäkrade. Enligt TPL skall de båda inkomstslagen inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete, som tillsammans utgör den pensionsgrundande inkomsten, beräknas på grundval av den till statlig inkomstskatt taxerade inkomsten. Såsom statsmakterna förutsatte vid lagens tillkomst och som närmare skall behandlas i det följande är avsikten att samma uppgiftsmaterial, som ligger till grund vid taxeringen, skall utnyttjas även för den pensionsgrundande inkomstens beräkning. Uppgiftsmaterialet kommer att i viss utsträckning behövas samtidigt såväl för arbetet på beskattningssidan som för fastställande av den pensionsgrundande inkomsten. Härav följer att sistnämnda arbetsuppgift knappast kan läggas på något annat organ än ett som har med beskattningsväsendet att göra. Riktigheten av denna uppfattning har lämnats obestridd vid remissbehandlingen, och administrationsnämndens förslag att de lokala skattemyndigheterna skall få hand om uppgiften har också godtagits. Endast besvär-

sakkunniga har en avvikande mening och förordar i stället taxeringsnämnderna.

I nuvarande läge synes det inte lämpligt att anförtro taxeringsnämnderna den betydande nya uppgift, som beräkningen av pensionsgrundande inkomst innebär. Ett sådant förfarande skulle strida mot de nyligen vidtagna åtgärderna att så mycket som möjligt begränsa taxeringsnämndernas verksamhet till sådant arbete, som direkt tar sikte på en effektiv och riktig taxering. Jag förordar därför, att administrationsnämndens förslag genomföres som en huvudregel.

Vad gäller förhållandena i Stockholm har administrationsnämnden utgått från att samma system skall tillämpas där som i landet i övrigt. Nämnden har emellertid uttalat, att det för Stockholms del kan övervägas att anförtro arbetet med bestämmande av pensionsgrundande inkomst inte åt den lokala skattemyndigheten dvs. Stockholms stads uppbördsverk utan åt överståthållarämbetets skatteavdelning, men att frågan härom bör ses i samband med spörsmålet om taxeringsorganisationens utformning i Stockholm, som är föremål för utredning. Överståthållarämbetet har i sitt remissyttrande uttalat, att det är möjligt att redan nu låta ämbetets skatteavdelning svara för beräkning av pensionsgrundande inkomst i Stockholm och därvid anlita taxeringsnämndernas biträde för att med ledning av självdeklarationerna göra en preliminär beräkning av den pensionsgrundande inkomsten på de av administrationsnämnden föreslagna inkomst-korten. Denna beräkning skulle sedan kontrolleras och slutligt fastställas av för ändamålet anställda tjänstemän hos skatteavdelningen. Enligt överståthållarämbetets mening skulle detta system i Stockholm bli billigare än det av nämnden föreslagna. Även Stockholms stads myndigheter har i stadens remissyttrande uttalat starka sympatier för att arbetet med beräkning av pensionsgrundande inkomst lägges hos överståthållarämbetet. Att staden i yttrandet likväl tillstyrkt det för riket i övrigt förordade systemet även för Stockholms vidkommande sammanhänger med vissa farhågor för arbetstekniska svårigheter med hänsyn till att självdeklarationerna och uppgiftsmaterialet i övrigt kan behöva anlitas samtidigt av överståthållarämbetets skatteavdelning och uppbördsverket i Stockholm. Vid vissa överläggningar, som hållits inom social- och finansdepartementen med företrädare för skatteavdelningen och uppbördsverket, har emellertid dessa svårigheter ansetts kunna bemästras. Bl. a. har det framgått, att skatteavdelningens arbete med fastställande av pensionsgrundande inkomst beräknas kunna ske i anslutning till det ordinarie taxeringsarbetet i nämnderna på sådant sätt att någon konkurrens mellan myndigheterna om deklaramaterialet inte behöver uppkomma. Erinras må vidare att skatteavdelningen och uppbördsverket från nästa årsskifte kommer att vara inrymda i samma byggnad. Från uppbördsverkets sida är man därför numera benä-

gen att understödja tanken på att ifrågavarande arbete förläggas till överståthållarämbetet.

Enligt min mening kan en särställning för Stockholm i nu förevarande hänseende helt naturligt diskuteras, i händelse förhållandena där på ett avgörande sätt skiljer sig från vad som gäller i landet i övrigt. Onekligen är, såsom överståthållarämbetet framhåller, dess skatteavdelnings ställning i förhållande till uppborgsverket en annan än länsstyrelsernas till de lokala skattemyndigheterna i länen. Den mera direkta medverkan i taxeringsarbetet, som de lokala skattemyndigheterna i länen numera lämna, ingår inte bland de uppgifter, som ankommer på uppborgsverket i Stockholm. I stället har överståthållarämbetets skatteavdelning här att utöva den nyssnämnda verksamhet, som i länen ombesörjes av de lokala skattemyndigheterna. Inom de s. k. särskilda taxeringsnämnderna i Stockholm, där omkring 70 000 självdeklarationer för fysiska personer handlägges, bedrives arbetet under medverkan av skatteavdelningens egna tjänstemän. I de lokala taxeringsnämnderna, som behandlar det stora flertalet deklarationer, förekommer visserligen inte någon sådan medverkan på tjänstens vägnar, men i fråga om möjligheterna att personellt tillgodose dessa nämnder är Stockholm bättre lottat än riket i övrigt. Ordförandena och kronombuden i de lokala nämnderna i Stockholm är i största utsträckning till yrket statliga och kommunala tjänstemän, som torde få anses väl lämpade att delta i arbetet med beräkning av pensionsgrundande inkomst. Några svårigheter att vid en utökning av den lokala taxeringsnämndsorganisationen fylla behovet av kvalificerad arbetskraft föreligger enligt överståthållarämbetets uppfattning inte. Med det av ämbetet förordade systemet för beräkning av pensionsgrundande inkomst i Stockholm skulle arbetet kunna vara avslutat redan i juli månad, dvs. tidigare än i länen. Detta medför att även inkomstregistreringen och poängberäkningen kan ske snabbare. Det vill alltså synas som om de speciella förhållandena i Stockholm skulle göra den av överståthållarämbetet föreslagna anordningen lämpligare än det för riket i övrigt avsedda systemet. Enligt vad som under hand upplysts från överståthållarämbetets sida kommer den pågående omorganisationen av ämbetets taxeringsavdelning att underlätta ett infogande i systemet av de nya arbetsuppgifterna rörande tilläggspensioneringen. Jag förordar att överståthållarämbetet får hand om arbetet med att fastställa pensionsgrundande inkomst i Stockholm. Om denna organisation visar sig mindre ändamålsenlig än vad man nu har anledning att utgå från, synes några större svårigheter att överflytta handläggningen till uppborgsverket inte behöva uppstå.

Av de under remissbehandlingen hörda länsstyrelserna har några uttryckt vissa farhågor för att länsstyrelsernas ställning som chefsmyndighet över de lokala skattemyndigheterna skulle lida intrång genom att riksförsäkrings-

anstalten får rätt att ge sistnämnda myndigheter direktiv i frågor, som rör arbetet för tilläggspensioneringens räkning. Som länsstyrelsen i Östergötlands län påpekar är emellertid dessa arbetsuppgifter noga reglerade på förhand. Gränsdragningen kring det område, där riksförsäkringsanstalten äger meddela föreskrifter rörande arbetets bedrivande, synes därför knappast ägnad att framkalla kompetenskonflikter mellan anstalten och länsstyrelserna. I administrativt hänseende är de lokala skattemyndigheterna givetvis inte underställda riksförsäkringsanstalten. Vad gäller Stockholm bör riksförsäkringsanstalten äga samma befogenhet att meddela överståthållarämbetet direktiv rörande arbetet med fastställande av pensionsgrundande inkomst som tillkommer anstalten i förhållande till de lokala skattemyndigheterna.

I fråga om det tekniska förfarandet vid fastställande av pensionsgrundande inkomst har remissmyndigheterna i allmänhet godtagit de av administrationsnämnden uppdragna linjerna. Nämndens förslag bör förverkligas, dock med en modifikation på ett par punkter. Enligt förslaget skall arbetet vara avslutat till den 15 september, varefter uppgifter om den pensionsgrundande inkomsten efter sortering skall kunna vara registreringsorganet tillhanda senast den 15 oktober. I anledning av från flera håll under remissbehandlingen uttalade önskemål om förlängning av tiden för arbetet med fastställande av pensionsgrundande inkomst vill jag uttala, att detta arbete utan olägenhet synes kunna fortgå till den 30 september. Om aviseringen till registreringsmyndigheten sker successivt allteftersom inkomstberäkningen är färdig, torde någon försening av arbetet med registrering och beräkning av pensionspoäng inte behöva uppstå.

Från ett par remissorgans sida har ifrågasatts om angivandet av den pensionsgrundande inkomsten på debetsedeln å slutlig skatt bör vara ovillkorligt. Separata uppgifter angående den pensionsgrundande inkomsten anses i viss utsträckning kunna ersätta uppgiften på debetsedeln. Fördelarna med den av administrationsnämnden föreslagna anordningen synes dock vara så stora, att något avsteg från förslaget i denna del inte bör göras.

En avvikelse från vad administrationsnämnden föreslagit synes böra göras i en detaljfråga. Nämnden föreslår, att inkomstkort och andra handlingar rörande fastställande av pensionsgrundande inkomst skall förstöras efter samma tid som de allmänna självdeklarationerna. Någon föreskrift härom anser jag dock inte vara erforderlig i detta sammanhang, utan bestämmelser synes kunna meddelas senare i administrativ ordning.

Förekomsten av pensionsgrundande inkomst för vissa år utgör förutsättning för en försäkrads eller hans efterlevandes rätt till tilläggspension, och

pensionens storlek är beroende av de pensionsgrundande inkomsternas storlek under ett antal år. Pensionsrätten och pensionens storlek kan också påverkas av om undantagande från försäkringen förekommit för den försäkrades del. Uppgifter i dessa hänseenden måste alltså finnas bokförda för varje försäkrad för att anspråk på pension skall kunna prövas. Administrationsnämndens bedömning av i vilken omfattning sådan bokföring, registrering, är erforderlig har allmänt godtagits.

Rörande frågan hos vilket organ registreringen bör äga rum har administrationsnämnden ingående prövat dels ett alternativ med registrering hos ett centralt ämbetsverk, pensionsstyrelsen, och dels ett alternativ med registrering hos regionala organ, de allmänna centralsjukkassorna.

Möjligheten att utföra registreringen centralt är avhängig av i vad mån den automatiska databehandlingstekniken kan komma till användning för ändamålet. Några härför lämpade automatiska databehandlingsmaskiner finnes för närvarande inte att tillgå inom svensk statsförvaltning. En övergång till den nämnda tekniken för folkbokföring och uppbördsväsende överväges för närvarande inom två statliga kommittéer, uppbördsorganisationskommittén och databehandlingskommittén. Den sistnämnda kommittén framhåller, att några väsentliga fördelar med att använda automatisk databehandling för tilläggspensioneringen kan vinnas först genom samverkan med ett automatiskt datamaskinsystem för skatter och folkbokföring. Ställningstagandet i frågan om automatiseringen av folkbokförings- och uppbördsväsendet kommer att dröja ytterligare en tid. Sedan beslut fattats i denna fråga kommer det att förflyta avsevärd tid innan den maskinella utrustningen kan vara i funktion.

Databehandlingsteknikens landvinningar bör man om möjligt tillgodogöra sig även för tilläggspensioneringens administration. En central registrering med utnyttjande av denna teknik synes kunna innebära åtskilliga fördelar. Så länge frågan om övergång till automatisk databehandling inom folkbokföring och uppbördsväsende inte är avgjord synes det dock inte lämpligt att för den i förhållande till dessa arbetsområden tämligen begränsade uppgift, som registreringen inom tilläggspensioneringen innebär, bestämma sig för en databehandlingsmetod och anskaffa maskinell utrustning, som måhända senare inte visar sig användbar för andra ändamål. I likhet med så gott som samtliga remissorgan, som yttrat sig på denna punkt, finner jag därför att, intill dess frågan om användning av databehandlingsmaskiner inom andra grenar av statsverksamheten klarnat, en manuell registreringsmetod med arbetet fördelat på lokala organ bör anlitas.

Administrationsnämnden har förordat de allmänna centralsjukkassorna som registreringsorgan, och detta förslag har vunnit instämmanden från ett stort antal remissorgan, bland vilka märkes riksförsäkringsanstalten och pensionsstyrelsen. I åtskilliga remissyttranden höjes dock röster till för-

mån för att samma organ, som i regel fastställer pensionsgrundande inkomst, d. v. s. de lokala skattemyndigheterna, även skall ombesörja registreringen av dessa inkomster och uträkningen av pensionspoäng. Till stöd för detta förslag anföres i huvudsak, att det synes onödigt — särskilt om det blott är fråga om en övergångstid innan en central registrering kommer till stånd — att dra in ytterligare en typ av organ, centralsjukkassorna, i arbetet med tilläggs pensioneringen och att arbetet skulle nedbringas vid en registrering hos de lokala skattemyndigheterna, bl. a. genom att aviseringskorten bleve överflödiga. Vidare framhålles, att de lokala skattemyndigheternas utökade personal skulle medhinna registreringen under tid då arbetet med fastställande av pensionsgrundande inkomst inte pågår samt att allmänheten hos ett och samma organ skulle kunna erhålla upplysningar om taxering, pensionsgrundande inkomst och pensionspoäng.

Efter att ha prövat skälen för de olika ståndpunkterna förordar jag, att centralsjukkassorna blir registreringsorgan. Jag har framför allt fäst vikt vid följande omständigheter. Uppgifterna i registret blir avgörande för pensionsrätten och storleken av tilläggs pensionen. Registreringen är inte begränsad till ett överförande av uppgifter till pensionskorten sedan arbetet med fastställande av pensionsgrundande inkomst avslutats, utan den måste fortgå kontinuerligt med införande av ändrade uppgifter och framtagande av data, som behövs för prövningen av pensionsanspråk m. m. Det är därför tveksamt om den för arbetet med fastställande av pensionsgrundande inkomst avsedda personalen hos de lokala skattemyndigheterna kan medhinna registreringen utan intrång på andra viktiga arbetsuppgifter. Förutom beräkningen av pensionsgrundande inkomst bör här särskilt framhållas kontrollen av arbetsgivarnas avgiftsskyldighet till försäkringen, vartill jag återkommer i det följande. Centralsjukkassorna har redan förut erfarenhet av arbetet med registerföring inom sjukförsäkringen. En viktig omständighet är att centralsjukkassorna till antalet (ett 30-tal) är långt färre än de lokala skattemyndigheterna (omkring 190) vilket gör att omflyttning av pensionskort mellan olika registreringsorgan till följd av de försäkrades flyttningar behöver ske i betydligt mindre omfattning, om registreringen är förlagd till centralsjukkassorna. Härigenom minskas givetvis de felrisker, som är förbundna med att kort tas ut ur och insättes i registren. Den fördel för kontrollen av klassplaceringen inom sjukförsäkringen, som blir en följd av att aviseringskorten kan användas för ändamålet, skulle bortfalla om registreringen lägges hos annat organ än kassorna.

Centralsjukkassorna är socialförsäkringsorgan, som enligt vad jag i det föregående anført kan väntas få en betydelsefull ställning i en framtida enhetlig socialförsäkringsadministration, och det synes mig sannolikt att kassorna är mera skickade än de lokala skattemyndigheterna att meddela allmänheten upplysningar i socialförsäkringsspörsmål. Lokalsjukkassorna

torde i stor utsträckning kunna fungera som en förmedlande länk mellan allmänheten och centralsjukkassorna. Därest en övergång till central registrering inte skulle komma att ske eller skulle komma att dröja, är det lämpligt att registren finns hos centralsjukkassorna, som kan antagas få uppgifter i samband med handläggningen av pensionsansökningar. Om å andra sidan den centrala registreringen förverkligas, utgör registreringsarbetet en så förhållandevis ringa del av centralsjukkassornas uppgifter, att omställningen torde komma att vålla dem mycket obetydliga svårigheter. Däremot synes man inte på de lokala skattemyndigheterna böra lägga en uppgift, som senare kan komma att fråntagas dem. Det sist sagda bör särskilt ses i samband med möjligheterna att betydande delar av deras nuvarande arbetsuppgifter eventuellt skall flyttas över till central, maskinell behandling.

Centralsjukkassorna bör alltså vara registreringsorgan inom den allmänna tilläggs pensioneringen. Det synes då också lämpligt att, som administrationsnämnden föreslagit, anmälningar om individuellt undantagande från försäkringen enligt 36 § TPL får göras hos centralsjukkassorna. Kassorna är enligt 58 § sjukförsäkringslagen skyldiga att i den mån Konungen så förordnar biträda vid handhavandet av annan statlig social försäkringsverksamhet. Om det uppdrages åt centralsjukkassorna att medverka i tilläggs pensioneringens administration på sätt jag nu förordnat, ankommer det på kassorna att anställa erforderlig personal och anskaffa behövlig utrustning.

Administrationsnämnden har föreslagit, att vissa registreringsuppgifter avseende försäkrade, som är bosatta utom riket, m. fl. skall handhas av riksförsäkringsanstalten. Gentemot detta förslag har jag ingenting att erinra.

Enligt nämndens förslag skall uträkning av pensionspoäng på grundval av den pensionsgrundande inkomsten för visst år ske hos centralsjukkassorna i samband med införingen i registret. I ett antal remissyttranden förordas, att poänguträkningen göres hos de lokala skattemyndigheterna. Några remissorgan gör gällande att uppgift om pensionspoängen bör inflyta i debetsedeln å slutlig skatt på samma sätt som nämnden föreslagit i fråga om den pensionsgrundande inkomsten. En länsstyrelse anser att poängberäkning inte behöver göras årligen utan att det räcker med att uträkning sker då pension sökes.

Poängberäkningen kommer självfallet att göras med tillhjälp av tabeller upprättade med utgångspunkt från det för varje år aktuella basbeloppet. Det skulle bli alltför komplicerat att vid prövningen av en pensionsansökan behöva göra poängberäkningen för ett stort antal år med måhända lika många olika tabeller. Även vid en central registrering skulle motsvarande svårigheter uppstå. En poängberäkning år för år torde alltså böra förordas, och det synes av arbetstekniska skäl lämpligast att den göres hos centralsjukkassorna.

Onekligen skulle det vara önskvärt om pensionspoängen i likhet med den pensionsgrundande inkomsten kunde delges de försäkrade på debetsedeln å slutlig skatt. Detta skulle möjligen kunna genomföras med den nu föreslagna registreringsmetoden men däremot inte med en central maskinell registrering. Vid en sådan bör nämligen maskinen utnyttjas för poänguträkningen, vilket gör att uppgifterna dels föreligger först långt sedan debetsedlarna utsänts och dels är svåra att årligen framtaga för hela beståndet av försäkrade. Olägenheterna av att de försäkrade inte underrättas om den årliga pensionspoängens storlek bör inte överdrivas. Avgörande för den försäkrades rätt gentemot försäkringen är de registrerade pensionsgrundande inkomsterna, om vilka han underrättats. Om det vid uträkning av en pension befinnes att pensionspoängen för något eller några år är felaktig, kan rättelse utan svårighet vidtagas eftersom även den pensionsgrundande inkomsten registrerats. Vidare bör påpekas, att det är möjligt för den försäkrade att själv uträkna sin pensionspoäng genom att dividera den på debetsedeln angivna pensionsgrundande inkomsten med basbeloppet för året. Uppgift om detta belopps storlek bör lämnas på debetsedeln.

Administrationsnämnden har föreslagit, att pensionsregistren skall mikrofotograferas vart femte år för att underlätta en rekonstruktion av registren, i händelse en sådan skulle visa sig erforderlig till följd av att registren till viss del går förlorade eller skadas genom brand el. dyl. Förslaget står i visst samband med att nämnden ansett att de hos de lokala skattemyndigheterna förvarade inkomstkorten skall förstöras efter 6 år. I det föregående har jag ansett att avgörandet i sistnämnda fråga bör anstå tills vidare. Det synes då ej heller nödvändigt att nu göra något uttalande om behovet av den föreslagna mikrofotograferingen.

Vad angår organen för debitering och uppbörd av avgifter till försäkringen för allmän tilläggspension föreslår administrationsnämnden, att arbetsgivarnas avgifter skall debiteras och uppbäras i samma ordning som deras avgifter till obligatorisk yrkesskadeförsäkring i riksförsäkringsanstalten och bidrag till sjuk- och moderskapsförsäkringarna. I vissa avseenden bygger nämndens förslag på det nu tillämpade förfarandet för debitering och uppbörd av sistnämnda avgifter och bidrag. Sålunda föreslås, att avgifterna till tilläggspensioneringen och yrkesskadeförsäkringen samt bidragen till sjuk- och moderskapsförsäkringarna — gemensamt benämnda arbetsgivaravgift — för de mindre arbetsgivarna skall uppbäras i samband med de allmänna skatterna, medan uppbörden av de större arbetsgivarnas arbetsgivaravgifter enligt förslaget skall ske direkt genom riksförsäkringsanstaltens försorg. Gränsen mellan mindre och större arbetsgivare föreslås emellertid skola dragas på ett annat sätt än för närvarande. Arbetsgivare med mindre än fem arbetstagare (årsarbetare) betalar nu i regel avgiften i samband med skatteuppbörden och de



övriga erlägger den direkt till riksförsäkringsanstalten. Enligt nämndens förslag skall avgiftsuppbörden för de arbetsgivare, vilkas årliga arbetsgivaravgift uppgår till högst 1 000 kr., ske i anslutning till skatteuppbörden och direktuppbörd genom riksförsäkringsanstalten tillämpas för de övriga. I de fall arbetsgivare har sina anställda yrkesskadeförsäkrade i ett s. k. socialförsäkringsbolag skall bolaget direkt uppbära avgiften för yrkesskadeförsäkringen, under det att övriga nu ifrågavarande avgifter och bidrag skall uppbäras av riksförsäkringsanstalten.

Nämndens förslag beträffande arbetsgivaravgifternas handhavande har i stort sett godtagits under remissbehandlingen. I en del fall har dock påyrkats ett större utrymme för avgiftsuppbörd i samband med skatteuppbörden. Den fasta beloppsgränsen vid 1 000 kr. mellan de båda uppbördssystemen, vilken medför att antalet arbetsgivare med avgiftsbetalning direkt till riksförsäkringsanstalten ökar med stigande avgiftsuttag, har av administrationsnämnden motiverats med att ett större avgiftsbelopp inte lämpligen bör påföras utan att preliminär betalning föregått. Svårigheterna att anordna preliminär betalning av arbetsgivaravgifter, som uppbäres i samband med de allmänna skatterna, har gjort att nämnden stannat för att låta uppbörden av avgifter över 1 000 kr. verkställas av riksförsäkringsanstalten. För att en arbetsgivare inte skall behöva växla mellan olika uppbördssystem under olika år på grund av mera tillfälliga ändringar i den avgiftssumma, som han har att erlägga, öppnar nämndens förslag en möjlighet för riksförsäkringsanstalten att medge en arbetsgivare, som enligt huvudregeln skulle övergå från avgiftsbetalning i samband med skatteuppbörden till betalning direkt till riksförsäkringsanstalten eller vice versa, att bibehållas vid det för honom tidigare gällande uppbördssättet.

Enligt min uppfattning innebär administrationsnämndens förslag en lycklig avvägning mellan de olika synpunkter, som påkallar uppmärksamhet vid bedömandet av den lämpliga organisationen för uppbörden av arbetsgivaravgifterna. Utöver vad förut anförts rörande gränsen mellan de båda föreslagna uppbördssystemen bör uppmärksammas, att en arbetsgivare, som passerat beloppsgränsen och därmed övergått från avgiftsuppbörd i efterhand i samband med skatterna till direktuppbörd genom riksförsäkringsanstalten, kommer att ett senare år få erlägga såväl preliminär avgift för detta år som avgiften för året före övergången. Ju högre gränobeloppet sättes desto större blir i sådant fall den ekonomiska påfrestningen för arbetsgivaren. Både för arbetsgivarens och försäkringens del synes det fördelaktigast att gränsen sättes förhållandevis lågt. Jag förordar därför att nämndens förslag lägges till grund för utformandet av bestämmelserna på detta område.

De avgifter, som s t a t e n i egenskap av arbetsgivare har att erlägga till den allmänna tilläggspensioneringen, skall inte uppbäras i den ordning som nyss angivits. Dessa avgifter bör som administrationsnämnden föreslagit beräknas och redovisas enligt särskilda av Konungen fastställda grunder.

Här må nämnas, att den av Svenska stadsförbundet berörda frågan om arbetsgivaravgifter för sådana kommunala befattningshavare, för vilkas pensioner staten nu ansvarar, lämpligen synes böra lösas i annat sammanhang.

Nämndens förslag att de försäkrades egna avgifter till tilläggspensioneringen skall uppbäras i samband med de allmänna skatterna har i stort sett godtagits under remissbehandlingen bortsett från att förfarandet i ett par yttranden befaras medföra en inte obetydlig arbetsökning för de lokala skattemyndigheterna. Det av nämnden förordade uppbördsättet innebär emellertid stora fördelar för de försäkrade, och förslaget bör enligt min mening följas. I det föregående har förordats, att beräkningen av pensionsgrundande inkomst i Stockholm skall utföras av överståthållarämbetet, vilket medför att även en uträkning av de försäkrades egenavgifter bör göras av ämbetet. Även i detta fall bör avgiften debiteras av den lokala skattemyndigheten, dvs. uppbördsverket.

Besvärsförfarandet i frågor rörande den allmänna tilläggspensioneringen hör till det fält, som erhöll en tillfällig reglering i TPL. Detta har gjort att även de fullföljdsspörsmål, som administrationsnämnden haft att behandla i nu förevarande sammanhang, måste få en provisorisk lösning. Fullföljdsförfarandets gestaltning hör till de ämnen, som för närvarande i första hand utredes inom administrationsnämnden. Det är min förhoppning, att detta arbete skall kunna slutföras i sådan tid att en mera slutgiltig fullföljdsordning för socialförsäkringen föreligger innan besvärshandläggningarna i TPL och de nu av administrationsnämnden föreslagna författningarna behövt tillämpas i någon större utsträckning. Det pågående utredningsarbetet på detta område kommer att ta sikte på en instansordning och ett besvärsförfarande som tillgodoser kraven på sakkunskap och rättssäkerhet. Frågan om inrättandet av en domstol som högsta instans i socialförsäkringsmål blir då aktuell, varvid givetvis frågan om representation för arbetstagare och arbetsgivare m. fl. i domstolen uppkommer. Huruvida även frågor om avgiftsberäkningen bör prövas av domstolen får bli föremål för särskilda överväganden. Besvärsprövningen torde här ofta avse förhållanden som blir bedömda även vid inkomsttaxeringen, t. ex. trovärdigheten av den avgiftspliktiges bokföring. Det är givetvis angeläget, att dubbelarbete undviks och att bedömningar av antytt slag sker efter enhetliga grunder. Det alternativ som bör prövas i förevarande sammanhang är att i en eller annan form inkoppla den besvärshandläggning som utformats för taxeringsmålen. Även det i vissa remissyttranden berörda spörsmålet om möjligheten för en representant för försäkringen att överklaga avgörande i socialförsäkringsmål kommer att prövas under utredningsarbetet.

Intill dess ett slutligt ställningstagande i fråga om besvärshandläggningen är möjligt ansluter jag mig till det stora antal remissorgan, som funnit att besvärshandläggningen lämpligen kan anordnas på sätt administrationsnämnden föreslagit. Riksförsäkringsanstalten och försäkringsrådet måste med den

erfarenhet de har av bl. a. frågor, som sammanhänger med det civilrättsliga arbetstagarbegreppet, anses vara de f. n. mest lämpade att pröva besvär över beslut om pensionsgrundande inkomst. Någon anledning att i detta läge inkoppla länsstyrelserna eller kammarrätten i besvärsordningen torde inte föreligga. Inte heller bör som försäkringsrådet ifrågasatt underställningsinstitutet komma till användning i en fullföljdsordning, som på detta sätt är avsedd att gälla blott under en begränsad tidrymd, när man inte kan bedöma i vad mån ett sådant institut lämpligen bör inrymmas i det nya förfarandet. I anledning av vad överståthållarämbetet anfört i sitt yttrande vill jag framhålla, att taxeringsnämndens inkomstuppskattning vid taxeringen överklagas genom taxeringsbesvär, medan den lokala skattemyndighetens fördelning av sagda inkomst på inkomst av anställning, inkomst av annat förvärvsarbete och inkomst, som inte grundar rätt till tilläggspension, överklagas i den av administrationsnämnden föreslagna ordningen. Ändring av taxeringen skall med vissa undantag, vartill jag återkommer i ett senare avsnitt, föranleda ändring av den pensionsgrundande inkomsten. Detta iakttages ex officio utan att den försäkrade är nödsakad att besvara sig jämväl över beslutet om fastställande av pensionsgrundande inkomst. Den av överståthållarämbetet förordade gränsdragningen mellan taxeringsbesvär och besvär över fastställande av pensionsgrundande inkomst synes då komma att bli tilläpåd.

Angående *k o s t n a d e r n a* för det av administrationsnämnden föreslagna administrativa förfarandet har nämnden gjort tämligen utförliga beräkningar som huvudsakligen endast i vad avser personalbehovet, kvalitativt och kvantitativt, rönt invändningar under remissförfarandet. Det ligger i öppen dag, som också påpekas av en del remissorgan, att någon säker bedömning av de omständigheter som påverkar administrationskostnaderna svårigen låter sig göra vid en tidpunkt, då någon praktisk erfarenhet av hur arbetet gestaltar sig ännu inte föreligger. Nämndens beräkningar synes mig dock bygga på så tillförlitliga premisser som kan begäras i nuvarande läge. Jag finner det därför klokast att i huvudsak utgå från nämndens uppskattningar då det gäller att ta ställning till det kvantitativa personalbehovet och andra anslagsfrågor. Jag vill betona, att jag därmed inte tagit ställning till frågan om lönenivå m. m. för ifrågavarande tjänster. Kostnadsfrågorna kommer i vad de angår den statliga förvaltningen att i vederbörlig ordning behandlas under respektive huvudtitlar i nästkommande statsverksproposition, och jag saknar därför anledning att närmare uppehålla mig vid detta ämne. I anledning av försäkringsinspektionens anmärkning att den föreslagna personalorganisationen knappast upptar någon mera kvalificerad befattning för de med tilläggspensioneringen sammanhängande arbetsuppgifterna hos de olika myndigheterna vill jag påpeka, att från och med den 1 oktober 1959 inom riks försäkringsanstalten inrättats en byråchefs-, en byrådirektörs- och en förste byråsekreterarbefattning, vilka ute-

slutande avses för tilläggspensionsarbetet. Inom de lokala skattemyndigheterna kommer högsta ledningen av arbetet med fastställande av pensionsgrundande inkomst att ligga hos häradsskrivare och kronokamrerare. Vad gäller Stockholm får motsvarande arbetsledning givetvis likaledes ankomma på en befattningshavare i högre tjänsteställning.

Administrationsnämnden har beräknat de sammanlagda årliga administrationskostnaderna för tilläggspensioneringen i inledningsskedet till drygt 13 milj. kr. Härtill kommer efter några år vissa andra kostnader, bl. a. för prövning av pensionsansökningar, pensionsutbetalningar och besvärshöjningen. Enligt nämndens mening är det realistiskt att på något längre sikt räkna med årliga administrationskostnader motsvarande ungefär en procent av de årliga avgifterna till försäkringen, vilket i nuvarande penningvärde innebär en administrationskostnad i storleksordningen 20 milj. kr. Att denna siffra är dubbelt så hög som den, vartill administrationskostnaderna för en författningsreglerad tilläggspensionering uppskattades i allmänna pensionsberedningens betänkande, sammanhänger med att kostnaden för den av statsmakterna nu beslutade försäkringen av flera skäl måste bli högre än för motsvarande pensionering enligt förslaget i beredningens betänkande. Särskilt må framhållas, att beredningsförslaget ifråga om inkomstberäkningen byggde på det skatterättsliga begreppet inkomst av tjänst, varigenom den taxerade inkomsten av tjänst i allmänhet kunde oförändrad läggas till grund för pensioneringen, under det att TPL bygger på det civilrättsliga arbetstagarbegreppet, vilket nödvändiggör en viss bearbetning av de vid taxeringen framkomna beloppen. Vidare avsåg beredningsförslaget endast anställda under det att TPL i princip medtar alla slag av förvärvsarbete, vilket medför att antalet försäkrade blir större och att för en del försäkrade uppkommer blandade inkomster samt att individuell debitering och uppbörd av avgifter skall ske i fråga om ett stort antal försäkrade.

Tilläggspensioneringen har enligt vad som förutsattes vid lagstiftningens antagande att med sina egna medel svara för sina administrationskostnader. Staten, städerna med egen uppbördsförvaltning och centralsjukkassorna skall alltså erhålla ersättning från tilläggspensioneringen för de kostnader, som förorsakas dem genom arbetet för pensioneringens räkning. Administrationsnämnden har framlagt förslag rörande sättet för täckande av administrationskostnaderna. Detta förslag bör godtagas. Vad särskilt angår redovisningen i statsbudgeten av de kostnader, som staten får ersättning för av tilläggspensioneringen, har statskontoret och riksräkenskapsverket i motsats till administrationsnämnden förordnat, att bruttokostnaderna fördelas på respektive utgiftsanslag och att ersättningen från pensioneringen upptages som en inkomstpost på riksstatens inkomstsida. För egen del finner jag det vara mindre tillfredsställande att tilläggspensioneringen, som utgör en från den egentliga statsverksamheten fristående

försäkring med ett eget finansieringssystem, skall, låt vara endast formellt, påverka riksstatens utgiftssida. I klarhetens intresse vill jag därför tillstyrka administrationsnämndens förslag att vederbörande utgiftsanslag utformas som nettoanslag, så att ersättningen från tilläggspensioneringen omedelbart frånräknas och minskar anslaget med den del av kostnaderna, som hänför sig till pensioneringen.

I fråga om den provisoriska ersättning, som enligt förslaget skall utgivas i avbidan på slutlig reglering av kostnadsersättningen, har vissa erinringar framställts av vissa städer med egen uppbördsförvaltning samt Svenska sjukkaskeförbundet. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att på förslag av riksförsäkringsanstalten, som därvid bör taga kontakt med företrädare för berörda parter, meddela föreskrifter i detta avseende. I det föregående har föreslagits att överståthållarämbetet skall handha fastställandet av pensionsgrundande inkomst i Stockholm. Frågan om ersättning till Stockholms stad kommer då i ett annat läge.

Regler om den slutliga ersättningen från tilläggspensioneringen till statsverket, städer med egen uppbördsförvaltning och centralsjukkassor torde få fastställas av Kungl. Maj:t.

Avslutningsvis vill jag beträffande de nu behandlade spörsmålen om de administrativa uppgifternas fullgörande inom tilläggspensioneringen under inledningsskedet än en gång understryka vad administrationsnämnden och flera remissorgan framhållit, nämligen att de här förordade lösningarna är provisoriska och valda med hänsyn till nödvändigheten att snabbt få arbetet i gång på ett tillfredsställande sätt. I den mån erfarenheten av de vidtagna anordningarna och övervägandena under det fortsatta utredningsarbetet ger anledning till ändrade dispositioner står möjligheterna öppna för en omprövning.

### **Författningsförslag m. m.**

#### **Beräkning av pensionsgrundande inkomst**

##### *Administrationsnämnden*

Inledningsvis erinrar administrationsnämnden om att de i pensionsgrundande inkomst ingående båda inkomstslagen inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete som regel skall beräknas på grundval av den försäkrades taxering till statlig inkomstskatt samt att man vid taxeringen skiljer mellan inkomst av jordbruksfastighet, inkomst av annan fastighet, inkomst av rörelse, inkomst av tjänst, inkomst av tillfällig förvärvsverksamhet och inkomst av kapital. Av dessa sex inkomstslag blir endast tre aktuella vid beräkningen av pensionsgrundande inkomst, nämligen inkomst av jordbruksfastighet, inkomst av rörelse och inkomst av tjänst.

*Det skatterättsliga begreppet inkomst av tjänst* innefattar, framhåller nämnden, åtskilligt mera än inkomst av anställning i gängse mening. Såsom

inkomst av tjänst enligt 31 § kommunalskattelagen anses sålunda jämväl ersättning för stadigvarande uppdrag, tillfälligt bedriven vetenskaplig, litterär, konstnärlig eller därmed jämförlig verksamhet, tillfälligt uppdrag såsom uppdrag att förrätta bouppteckning, arvskifte, auktion, besiktning, värdering eller skogsräkning, annan därmed jämförlig inkomstgivande verksamhet av tillfällig natur ävensom pension, livränta, ersättning som i annan form än livränta utgår på grund av sjuk- eller olycksfallsförsäkringen tagen i samband med tjänst, undantagsförmåner och sådant periodiskt understöd m. m., för vilket givaren är berättigad till avdrag vid inkomsttaxeringen. Till inkomst av tjänst räknas även vissa förmåner av anställning i civilrättslig mening, som inte grundar rätt till tilläggspension, nämligen andra naturaförmåner än kost eller bostad ävensom kostnadsersättningar anvisade vid kommunal eller enskild tjänst. Från en och samme arbetsgivare åtnjuten lön, som under ett år ej uppgått till 300 kr., utgör inkomst av tjänst men grundar ej pensionsrätt som anställningsinkomst. Med lön avses därvid likasom eljest summan av kontant lön och värdet av kost- eller bostadsförmån. Vidare erinrar nämnden om att sådan kontant inkomst av tjänst, som försäkrad erhållit för arbete för annans räkning utan att anställning förelegat och som uppgått till minst 300 kr. under året, i pensionshänseende anses som inkomst av anställning, om den försäkrade och den som utgivit ersättningen varit ense därom.

Administrationsnämnden framhåller, att bruttoinkomsterna (intäkterna) av tjänst i skatterättslig mening sålunda i pensionshänseende är att hänföra *dels* till inkomst av anställning såvitt gäller lön i penningar eller naturaförmåner i form av kost eller bostad, därest denna lön uppgått till minst 300 kr. under året från en och samme arbetsgivare, ävensom kontant ersättning för uppdrag o. d., då ersättningen under året uppgått till minst 300 kr. och den som utbetalat ersättningen skall erlagga pensionsavgift för denna, *dels* till inkomst av annat förvärvsarbete såvitt gäller lön eller ersättning av uppdrag o. d. i andra fall än nyss sagts och *dels* till sådan inkomst som inte medför pensionsrätt. Sistnämnda inkomstslag omfattar andra naturaförmåner av anställning än kost eller bostad, kostnadsersättningar utgivna vid kommunal eller enskild tjänst ävensom ersättningar, vilka inte utgör inkomst av förvärvsarbete, såsom tävlingsvinst, hittelön o. d., pension, livränta m. m.

Från intäkterna av tjänst äger den skattskyldige jämlikt 33 § kommunalskattelagen göra avdrag för samtliga utgifter, vilka är att anse som kostnader för fullgörande av tjänsten. I enlighet härmed får avdrag ske för bl. a. avgifter som den skattskyldige erlagt för sådan pensionsförsäkring eller sjuk- eller olycksfallsförsäkring som tagits i samband med tjänst, avgifter som den skattskyldige i samband med tjänsten erlagt för egen eller efterlevandes pensionering annorledes än genom försäkring, hyra eller annan kostnad för tjänste- eller arbetslokal för vilken den skattskyldige haft att

själv vidkännas utgift, kostnad för arbetsbiträde som den skattskyldige använt för tjänsts utförande och som han själv avlönat, förlust å medel för vilka den skattskyldige varit på grund av sin tjänst redovisningsskyldig, kostnad för resor i tjänsten och kostnad för facklitteratur, instrument och dylikt, som varit nödigt för tjänstens fullgörande. Har den skattskyldige för sin utbildning eller eljest i och för tjänsten ådragit sig gäld, må ränta å sådan gäld avdragas. Enligt punkt 4 av anvisningarna till 33 § kommunal-skattelagen äger skattskyldig rätt att avdraga skälig kostnad för resor till och från arbetsplatsen, där denna varit belägen på sådant avstånd från hans bostad, att han behövt anlita och även anlitat särskilt fortskaffningsmedel. Enligt de regler om schablonavdrag som infördes år 1955 får skattskyldig ett avdrag å 100 kr. utan att specificera utgifterna och även om han icke haft några utgifter. Överstiger summan av de avdragsgilla utgifterna 100 kr., avrundas avdraget i förekommande fall uppåt till närmaste hela hundratal kronor.

Vad angår inkomstbegreppen inom tilläggspensioneringen uppehåller sig administrationsnämnden först vid frågan om avdrag för pensionsavgift, som föranledes av en i samband med anställningen ordnad pensionering vid sidan av den allmänna tilläggspensioneringen. Nämnden framhåller, att departementschefen i prop. 1959:100 (s. 87) uttalade sig för att, om avdrag som nyss sagts göres å lönen, endast den lön, som arbetstagaren får uppbära efter avdraget, borde räknas såsom inkomst av anställning. Tillika erinrar nämnden om att det i den till särskilda utskottets utlåtande nr 1 fogade reservation som godtogs av riksdagen (s. 112) uttalades tveksamhet på denna punkt och hemställdes om ytterligare överväganden innan förslag till författning i ämnet förelades riksdagen.

Administrationsnämnden har ansett sig böra i sitt förslag utgå från det i propositionen gjorda uttalandet och har tillika framhållit vissa skäl, som talar till förmån för den av departementschefen där intagna ståndpunkten. Nämnden anför emellertid att, eftersom problemet endast i ringa mån är av administrativ natur, nämnden saknar anledning att för egen del taga ställning till detsamma. Därest en annan lösning än den av departementschefen förordade skulle väljas, bör detta dock enligt nämndens mening föranleda en sådan ändring av praxis inom sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna att likformighet ernås inom hela socialförsäkringssystemet.

Utöver avdrag för pensionsavgifter enligt vad nu sagts bör enligt nämndens förslag endast förekomma avdrag för kostnader, som arbetstagaren haft att bestrida i anställningen. Fråga skall alltså vara om direkta utgifter i själva arbetet. I de fall den försäkrade erhållit kostnadsersättning från arbetsgivaren bör ersättningen självfallet minska avdraget för de direkta utgifterna i arbetet, eftersom kostnadsersätt-

ningen inte skall ingå i bruttoinkomsten av anställning. Kostnader för resor till och från arbetet och för räntor å studielån bör ej inverka på pensionsrätten och därför ej heller avdragas.

Nämnden framhåller, att beräkningen av pensionsgrundande inkomst kommer att bli ett mycket omfattande arbete som skall utföras på kort tid. Arbetet kompliceras avsevärt av att vad som skattemässigt utgör inkomst av tjänst vid nämnda beräkning skall fördelas på inkomst av anställning, inkomst av annat förvärvsarbete och inkomst som inte grundar pensionsrätt. En betydande förenkling skulle vinnas om man vid beräkningen får bortse från omkostnader av mindre storleksordning. Med hänsyn härtill föreslår nämnden, att vid beräkningen av inkomst av anställning skall avdragas endast sådana direkta utgifter i anställningen som — i förekommande fall minskade med erhållen kostnadsersättning — uppgår till minst 500 kr. Detta belopp har valts med tanke även på att för vartdera av de tre inkomstslag, som ingår i inkomst av annat förvärvsarbete, motsvarande belopp gäller som minimigräns för att inkomstslaget i fråga skall grunda rätt till tilläggspension. Den föreslagna regeln är till de försäkrades förmån.

Den vid taxeringen till statlig inkomstskatt beräknade nettointäkten av jordbruksfastighet eller av rörelse kommer i regel att vid beräkningen av den försäkrades pensionsgrundande inkomst ingå i inkomsten av annat förvärvsarbete. I ett par fall kan det dock, som nämnden påpekar, bli nödvändigt att till inkomst av anställning överföra inkomster som beskattas såsom inkomst av jordbruksfastighet eller såsom inkomst av rörelse. Fråga är här om sådan ersättning för arbete för annans räkning, som den försäkrade enligt praxis anses ha uppburit såsom arbetstagare i civilrättslig mening eller som skall anses såsom inkomst av anställning enligt överenskommelse mellan den försäkrade och den som utgivit ersättningen. Såsom exempel på det förstnämnda fallet nämnes jordbrukares inkomst av skogskörslor i vissa fall.

Då inkomst enligt vad nyss sagts i pensionshänseende skall hänföras till inkomst av anställning och inte till inkomst av jordbruksfastighet eller inkomst av rörelse, kan det, anför nämnden, ibland befinnas nödvändigt med en schablonregel för att bestämma den del av arbetsinkomsten som kan anses utgöra ersättning för omkostnader och som sålunda inte bör grunda rätt till tilläggspension eller ingå i underlaget för arbetsgivaravgiften till tilläggspensioneringen. En sådan schablonregel kan exempelvis bestämmas med ledning av vad som enligt kollektivavtal skall hänföras till ersättning för eget arbete när det gäller beräkning av semesterlön. Föreskrift härom har bl. a. intagits i kollektivavtal berörande skogskörslor. För Norrland och Dalarna gäller härutinnan att 55 procent av ackordsförtjänsten för skogskörare skall anses utgöra ersättning för eget arbete. Under åberopande av det anförda förordar nämnden, att riksförsäkringsanstalten bemyndigas att



meddela särskilda föreskrifter angående beräkning av sådan inkomst av anställning, som vid inkomsttaxeringen hänföres till intäkt av jordbruksfastighet eller intäkt av rörelse.

För det fall att en person driver flera rörelser och för vissa redovisar överskott och för andra underskott skall enligt administrationsnämndens förslag vid beräkning av pensionsgrundande inkomst tagas i beaktande det eventuellt kvarstående överskottet efter avdrag av underskotten. Motsvarande skall gälla då den försäkrade brukat flera jordbruksfastigheter som utgör skilda förvärvskällor. Däremot anses underskott å rörelse inte böra avdragas från överskott å jordbruksfastighet eller underskott å jordbruksfastighet avdragas från överskott å rörelse. Detta blir en följd av föreskrifterna i 6 § TPL, att ettvarvt av de tre i inkomst av annat förvärvsarbete ingående inkomstslagen grundar rätt till pension endast om det överstiger 500 kr. För den händelse vid inkomsttaxeringen införes möjlighet till förlustutjämning mellan olika beskattningsår, bör enligt nämndens mening det föreslagna underskottsavdraget likväl avse endast underskott för det aktuella beskattningsåret.

Eftersom inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete i regel beräknas på grundval av taxeringen till statlig inkomstskatt, kommer beräkningen av de båda inkomstslagen att verkställas med ledning av samma uppgiftsmaterial, som ligger till grund för taxeringen, dvs. självdeklarationer och kontrolluppgifter m. m. Administrationsnämnden anser det inte lämpligt att de försäkrade ålägges någon speciell uppgiftsskyldighet för fastställande av pensionsgrundande inkomst utan föreslår, att det skall åligga de lokala skattemyndigheterna att ur självdeklarationerna sammanställa de uppgifter, som är av betydelse för den pensionsgrundande inkomstens beräkning.

När det gäller den punkt (E) i självdeklarationsformuläret, som är avsedd för inkomst av tjänst, har emellertid nämnden funnit erforderligt med en viss ytterligare differentiering. Enligt formulärets nuvarande uppställning uppdelas bruttoinkomsterna (intäkterna) i tre punkter. Under den första (E 1) skall upptagas alla slags intäkter av anställning, uppdrag och tillfällig förvärvsverksamhet och under de båda övriga punkterna pensioner m. m. och periodiska understöd. I likhet med vad som förutsattes av departementschefen i prop. 1959:100 (s. 85) utgår nämnden från att man bör göra en sådan uppdelning av inkomsterna under E 1 att vad som i pensionshänseende är att hänföra till inkomst av anställning lätt kan identifieras. För detta ändamål skulle det enligt nämndens uppfattning vara mest ändamålsenligt att dessa intäkter fördelades på tre punkter, omfattande inkomst av anställning, inkomst av annat förvärvsarbete resp. inkomst som ej grundar rätt till tilläggspension. I det stora fler-

talet fall torde emellertid nämnda intäkter utgöras av antingen enbart inkomst av anställning eller av sådan inkomst och kostnadsersättning som ej grundar rätt till tilläggs pension. Intäkter som är hänförliga till inkomst av annat förvärvsarbete, torde förekomma i förhållandevis ringa omfattning. Med hänsyn härtill och angelägenheten av att erhålla enklast möjliga deklara tionsformulär synes de två sistnämnda punkterna lämpligen böra samman slås. Administrationsnämnden förordar således, att intäkterna under punkt E 1 fördelas i två grupper, den ena avseende vad som i pensionshän seende är att hänföra till inkomst av anställning och den andra avseende återstoden av de intäkter som för närvarande skall deklarerar as under punkt E 1. Till den första gruppen skulle komma att hänföras lön (i penningar eller naturaförmåner i form av kost eller bostad) å minst 300 kr. från en och samme arbetsgivare ävensom kontant ersättning för uppdrag o. d., då ersättningen uppgått till minst 300 kr. och den som utbetalat ersättningen enligt överenskommelse skall erlägga avgift till tilläggs pensioneringen för denna.

Nettointäkten av jordbruksfastighet och nettointäkten av rörelse skall som regel utan ändring ingå i inkomst av annat förvärvsarbete. Såsom förut frambållits måste emellertid nämnda nettointäkter i vissa fall minskas med inkomstbelopp, som den försäkrade enligt praxis anses ha uppburit såsom arbetstagare i civilrättslig mening eller som skall anses såsom inkomst av anställning enligt överenskommelse mellan den försäkrade och den som utgivit ersättningen. Ifrågavarande inkomstbelopp skall i stället hänföras till inkomst av anställning. För att detta skall kunna beaktas vid beräkningen av pensionsgrundande inkomst, förordar nämnden att den försäkrade får ange dessa inkomstbelopp på särskild plats på jordbruks- resp. rörelsebilagan och att han under punkt E 1 i självdeklarationen på lämpligt sätt får markera, att han såsom inkomst av jordbruksfastighet eller rörelse deklarerat inkomst som i pensionshänseende utgör inkomst av anställning.

För det fall att den försäkrade haft sådan inkomst av anställning, som på grund av kollektivavtal enligt 37 § TPL inte blir pensionsgrundande, uttalar nämnden, att sådan lön helst borde upptagas i den grupp under E 1 i deklara tionsblanketten, som avser intäkter vilka ej grundar rätt till tilläggs pension eller grundar rätt till sådan pension såsom inkomst av annat för värvsarbete. Detta anses emellertid avsevärt komplicera deklara tionsblanketten och dess ifyllande och förordas därför ej. För att dessa löner inte skall bli behandlade som inkomst av anställning föreslås i stället att man i första hand litar till vederbörande arbetsgiva res kontrolluppgifter till taxeringen, vilka uppgifter förutsättes få ett utseende som tydligt skiljer sig från de vanliga kontrolluppgifterna. Eventuellt kan övervägas att vederbörande löntagare på lämplig plats under punkt E 1 får angiva, att han om fattas av sådant kollektivavtal varom här är fråga.

Vad angår de kontrolluppgifter, som arbetsgivarna enligt taxeringsförordningen är skyldiga att lämna till ledning vid inkomsttaxeringen, uttalar administrationsnämnden, att det för kontrollen av att de försäkrade i sina självdeklarationer fördelat sina inkomster riktigt mellan anställningsinkomst och annan inkomst blir nödvändigt att ålägga arbetsgivaren att i kontrolluppgiften ange, huruvida han har att för utgivet belopp erlägga arbetsgivaravgift till tilläggspensioneringen. Utom vid arbetsanställning kommer sådan avgiftsplikt att föreligga när den uppgiftsskyldige och inkomsttagaren varit ense om att den utgivna ersättningen i pensionshänseende skall anses utgöra inkomst av anställning. Den utökade uppgiftsskyldigheten får betydelse även för kontrollen av de uppgifter som arbetsgivarna skall lämna för beräkningen av arbetsgivaravgiften. Nämnden föreslår även, att det skall införas skyldighet för arbetsgivarna att tillställa arbetstagarna ett exemplar av kontrolluppgifterna. Angående de i det föregående nämnda kontrolluppgifterna beträffande lön, som på grund av kollektivavtal enligt 37 § TPL inte grundar rätt till tilläggspension, förordas att endast blanketter enligt av riksskattenämnden fastställt formulär skall få användas.

För beräkning av pensionsgrundande inkomst krävs särskilda bestämmelser i två fall, då de försäkrade inte taxeras för inkomst. Detta gäller anställningsinkomst, för vilken erlagts sjömansskatt eller som en utomlands bosatt försäkrad åtnjutit från arbetsgivare i Sverige för arbete utom riket. Beträffande s j ö m a n föreligger enligt 37 § 1 mom. åttonde punkten taxeringsförordningen skyldighet för redaren att till inkomsttaxeringen utan anmaning lämna kontrolluppgift beträffande sjömannens kontanta inkomst ombord och den tid för vilken denne erlagt sjömansskatt. Administrationsnämnden framhåller, att sjömannens pensionsgrundande inkomst, såvitt gäller däri ingående anställningsinkomst för vilken sjömansskatt erlagts, därför kan beräknas med ledning av ifrågavarande kontrolluppgifter utan att uppgiftsskyldigheten behöver ändras. Vederbörande kan ha haft även annan inkomst, som inkomsttaxerats i vanlig ordning. Vid beräkningen av den pensionsgrundande inkomsten skall självfallet båda inkomstslagen beaktas. Sjömansskatten beräknas enbart på den kontanta lönen och endast denna skall som nyss nämnts angivas på redarnas kontrolluppgifter. Sjömännen åtnjuter emellertid regelmässigt naturaförmåner i form av kost och bostad. Värdet härav skall alltså vid beräkningen av den pensionsgrundande inkomsten tilläggas den kontanta inkomsten ombord. Nämnden föreslår, att det för hela riket tillämpas enhetliga värden för år eller månad, särskilt för befäl och likställda och särskilt för manskap, och att dessa värden skall bestämmas av riksförsäkringsanstalten. Detta förutsättes ske efter samråd med riksskattenämnden och sjömansskattenämnden, i vilken representanter från arbetsgivare och arbetstagare inom sjöfarten ingår såsom ledamöter.

I fråga om utomlands bosatt försäkrad, som uppbär anställningsinkomst från arbetsgivare i Sverige, måste för arbetsgivaren införas en ny uppgiftsskyldighet för att anställningsinkomsten skall kunna beaktas vid beräkning av pensionsgrundande inkomst för den försäkrade. Uppgiften skall enligt nämndens förslag avlämnas senast den 31 januari året näst efter det, som inkomsten avser, till den myndighet som skall bestämma den försäkrades pensionsgrundande inkomst. Därjämte bör ett exemplar av uppgiften inom samma tid översändas till den försäkrade. Förman av kost eller bostad bör värderas enligt föreskrifter av riksförsäkringsanstalten.

På grund av att taxeringen är grundläggande för beräkningen av den pensionsgrundande inkomsten bör ändring av inkomstuppskattningen vid taxeringen medföra att också den pensionsgrundande inkomsten ändras i överensstämmelse därmed. Denna ändring bör enligt vad föredragande departementschefen anfört i propositionen 1959:100 (s. 93) göras ex officio av de organ, som får till uppgift att beräkna den pensionsgrundande inkomsten och de däri ingående beståndsdelarna inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete. För att undvika alltför många ändringar liksom ändringar lång tid efter det att den pensionsgrundande inkomsten beräknats ansåg departementschefen emellertid lämpligt att vissa begränsningar stadgas.

Administrationsnämnden framhåller, att ett mycket stort antal taxeringar årligen ändras på grund av anförda besvär men att ändringarna beloppsmässigt ofta är mindre betydande. Av administrativa skäl är det angeläget att begränsa skyldigheten att vid taxeringsändring göra en ny beräkning av vederbörandes pensionsgrundande inkomst. Härutinnan föreslår nämnden, att taxeringsändring skall föranleda ändring av förut beräknad pensionsgrundande inkomst endast om denna härigenom höjes eller sänkes med minst 500 kr.

Fullföljes taxeringsprocessen till kammarrätten och regeringsrätten, kan det slutliga avgörandet av processen dröja länge. Införes inte någon tidsbegränsning beträffande skyldigheten att vid taxeringsändringar omräkna den pensionsgrundande inkomsten, skulle därför i ett stort antal av de årligen inträffade pensionsfallen frågan om pensionens storlek få hållas öppen under lång tid. Nämnden anser att olägenheterna härav skulle bli betydande och förordar, att endast sådana taxeringsändringar skall iakttagas som beslutats senast den 30 juni året näst efter taxeringsåret och som därjämte medför att den pensionsgrundande inkomsten höjs eller sänks minst med belopp som nyss sagts. Avgörande blir alltså den tidpunkt då i vanlig ordning anförda besvär till prövningsnämnden skall vara slutbehandlade av nämnden. På så sätt kommer vid anförda besvär inkomstuppskattningen i två instanser att som regel ligga till grund

för storleken av den pensionsgrundande inkomsten. Detta anser nämnden normalt vara tillräckligt betryggande, särskilt som tilläggs pensionen bestämmes med ledning av inkomsterna under ett stort antal år.

Administrationsnämnden föreslår emellertid en särbestämmelse för det fall att inkomst av jordbruksfastighet, inkomst av rörelse eller annan inkomst, som i pensionshänseende ingår i inkomst av annat förvärvsarbete än anställning, skulle väsentligen nedsättas genom lagakraftvunnet beslut efter den 30 juni året näst efter taxeringsåret. I ett sådant fall skulle det kunna te sig oskäligt att mot den försäkrades vilja av honom utkräva hans pensionsavgift på den tidigare för högt uppskattade inkomsten. Möjlighet bör därför föreligga för den försäkrade att efter ansökan hos den myndighet, som bestämt hans pensionsgrundande inkomst, få denna och pensionsavgiften nedsatt i enlighet med taxeringsbeslutet. Såsom förutsättning härför förordas, att inkomsten av annat förvärvsarbete nedsättes med minst en femtedel och att ansökan göres inom två månader efter det den försäkrade erhöll del av taxeringsbeslutet.

På grund av dubbel mantalsskrivning eller eljest kan inträffa att försäkrad ett år påföres mer än en taxering till statlig inkomstskatt och att till följd härav mer än en pensionsgrundande inkomst för samma år bestämmes för den försäkrade. Om dubbeltaxeringen undanröjes först efter den 30 juni året näst efter taxeringsåret, skulle med tidigare förordade bestämmelser någon rättelse av de dubbla besluten beträffande den försäkrades pensionsgrundande inkomst inte kunna göras. Nämnden finner det därför nödvändigt med en kompletterande regel av innehåll att, om för ett år mer än en pensionsgrundande inkomst beräknats för försäkrad, den pensionsgrundande inkomst som inte bort beräknas skall undanröjas.

I ytterligare några fall föreslår administrationsnämnden möjlighet för den myndighet, som har att bestämma pensionsgrundande inkomst, att rätta sina egna beslut. Detta gäller fall då den pensionsgrundande inkomsten blivit oriktigt beräknad på grund av felräkning, misskrivning eller annat uppenbart förbiseende. Rättelsen bör kunna ske såväl till den försäkrades fördel som till hans nackdel. Är felaktigheten ringa, bör dock skyldighet inte föreligga att rätta felet.

### Yttranden

Ett antal remissorgan uppehåller sig vid problemen i samband med bestämmandet av de inkomstslag, som ingår i den pensionsgrundande inkomsten. *Statens organisationsnämnd* framhåller, att arbetet med beräkning av pensionsgrundande inkomst torde bli mycket omfattande och i vissa fall komplicerat samt att det kommer att kräva en betydande personalinsats. På grund härav och med hänsyn till att de försäkrade själva lätt skall

kunna kontrollera beräkningarna ifrågasätter organisationsnämnden om inte det skatterättsliga begreppet inkomst av tjänst och begreppet inkomst av anställning i gängse mening bör bringas i närmare överensstämmelse med varandra. Även *uppbördsorganisationskommittén* påpekar, att oöverensstämmelsen mellan det skatterättsliga begreppet inkomst av tjänst och det civilrättsliga arbetstagarbegreppet jämte de skilda avdragsreglerna i TPL och skatteförfattningarna medför att för inkomsttaxeringen avgörande data inte kan läggas till grund för beräkning av pensionsgrundande inkomst. Redan med nuvarande tekniska system skapar detta svårigheter, som accentueras vid övergång till ett tekniskt system med automatisk databehandling. Det hade enligt kommitténs mening ur systemsynpunkt varit fördelaktigt om de uppgifter, som ligger till grund för taxeringen, hade kunnat — utan överflyttning från en förvärvskälla till en annan — läggas till grund för beräkning av pensionsgrundande inkomst. Särskilt med tanke på övergången till ett modernt tekniskt system vore det av stort värde att komma fram till ett, åtminstone i huvudsak, enhetligt inkomstbegrepp. Kommittén understryker, att man under det fortsatta utredningsarbetet bör ha uppmärksamheten riktad på detta problem.

*Riksskattenämnden* framhåller, att begreppsbestämningarna vid beräkningen av den pensionsgrundande inkomsten och arbetsgivaravgiften är komplicerade och att ett stort behov av vägledande anvisningar föreligger. Den rådgivande verksamhet, som sålunda behövs, bör enligt riksskattenämndens mening anförtros åt ett centralt organ, varvid närmast riksförsäkringsanstalten kommer i fråga. Riksskattenämnden anser dock angeläget, att arbetsmarknadens parter blir representerade vid behandlingen av sådana ärenden. *Kooperativa förbundet* uttalar önskvärdheten av att det i de administrativa författningarna och tillämpningsföreskrifterna skapas större klarhet i avgränsningen mellan pensionsgrundande och icke pensionsgrundande inkomst samt mellan inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete. *Svenska arbetsgivarföreningen* påpekar, att det civilrättsliga arbetstagarbegreppet, som är av grundläggande betydelse för avgörande av om en inkomst är hänförlig till inkomst av anställning i TPL:s mening, inte är definierat i lag eller författning. Föreningen anser, att det inte kan förväntas att de lokala skattemyndigheterna, som i uppbördshänseende har att tillämpa ett vidsträcktare arbetstagarbegrepp, kommer att hålla de båda begreppen i sär. För att bidra till en enhetlig tillämpning av arbetstagarbegreppet inom tilläggspensioneringen anser föreningen nödvändigt, att ett för hela riket centralt organ med representanter för arbetsgivare och arbetstagare tillskapas med uppgift att i förevarande avseende göra vägledande uttalanden. Samma problem beröres av *Socialförsäkringsbolagens förening*, som erinrar om de betydande svårigheterna att inom yrkesskadeförsäkringen avgränsa det civilrättsliga arbetstagarbegreppet. Föreningen anser, att omfattande anvisningar rörande arbetstagarbegreppets innebörd

torde bli nödvändiga. *Svenska försäkringsbolags riksförbund* anser, att man knappast kan nöja sig med en hänvisning till praxis inom sjuk- och yrkes-skadeförsäkringarna, utan att det samlade materialet bör bearbetas och kompletteras så att någorlunda entydiga regler kan fastställas. Även *upp-bördsorganisationskommittén* och *Föreningen Sveriges kronokamrerare* framhåller behovet av anvisningar till ledning vid fastställande av pensionsgrundande inkomst.

Vad angår den av administrationsnämnden förutsatta bestämmelsen att det vid beräkningen av inkomst av anställning skall göras avdrag för pensionsavgift, som föranledes av en i samband med anställningen anordnad pensionering vid sidan av den allmänna tilläggspensioneringen och som betalas genom löneavdrag, anför *försäkringsinspektionen*, att regeln ej bör godtagas, enär den allvarligt skulle motverka kompletterande pensionsanordningar och sannolikt medföra annullation eller reduktion av många existerande tjänstepensionsförsäkringar. De minsta skadeverkningarna torde enligt inspektionens mening framkomma om avgift, som den anställde själv erlägger, inte fråndrages den pensionsgrundande inkomsten. Pensionskostnader som betalas av arbetsgivare synes däremot inte böra medräknas i nämnda inkomst. Alla pensionsavgifter behandlas då lika, vare sig de erlägges genom löneavdrag eller direkt av den anställde. Man får också jämställdhet mellan anställdas pensionsavgifter och pensionsavgifter, som betalas av självständiga yrkesutövare. *Kammarrätten* finner det betänkligt att personer med lägre pensionsålder än 67 år, som genom pensionsförsäkring i samband med tjänst garderat sig mot inkomstminskning under tiden mellan pensionstillfället och tilläggspensionens inträde, skulle få sin pensionsgrundande inkomst minskad genom pensionsavgiftsavgdraget.

*Svenska försäkringsbolags riksförbund* uttalar, att det synes ogörligt att finna en lösning, som tillgodoser alla önskemål. Den av administrationsnämnden förordade regeln bör dock enligt förbundets mening inte godtagas. Förbundet föreslår en lösning liknande den som försäkringsinspektionen angivit och åberopar därvid i huvudsak samma skäl. Förbundet framhåller, att problemet har betydelse framför allt under övergångstiden, så länge gynnsamma intjänanderegler tillämpas och låga avgifter uttages. Det påpekas särskilt, att man kan räkna med att en stor del av nuvarande tjänstepensionsförsäkring kommer att behållas, i synnerhet för äldre anställda, som icke kan påräkna full pension genom den allmänna tilläggspensioneringen. Skulle man följa nämndens uttalande, skulle detta innebära en indirekt fördyring av kostnaderna för kompletterande pensionsanordningar under övergångstiden. På liknande sätt uttalar sig *Svenska arbetsgivareföreningen*.

*TCO* anser, att utgångspunkten måste vara att avgifter till privat pensionering i förevarande avseende behandlas lika, oberoende såväl av pen-

sionsförsäkringens anknytning till anställning eller ej som även av sättet för avgifternas inbetalning. Övervägande skäl talar enligt organisationens uppfattning för att alla avgifter till privat pensionering skall utgöra pensionsgrundande inkomst. Om så ej sker kan en tendens uppkomma att anordna erforderliga kompletterande pensionsanordningar utan anknytning till anställningen. En sådan utveckling, som förutsätter en mot avgiften svarande höjning av lönenivån, kan knappast anses önskvärd. *Landsorganisationen* finner frågan tveksam men förordar med hänsyn till önskvärdheten av så enkla regler som möjligt, att bestämmelsen om avdrag för ifrågavarande slags avgifter utgår ur förslaget. Enligt *SACO:s* mening kan det inte anses rimligt att frågan huruvida den privata pensioneringen har samband med anställning eller inte blir avgörande för vad som räknas till pensionsgrundande inkomst. Organisationen anser därför, att lönen före avdrag för pensionsavgift bör vara pensionsgrundande.

Med tanke bl. a. på den av administrationsnämnden föreslagna regeln att vid bestämmande av inkomst av anställning avdrag för kostnader, som arbetstagaren haft att bestrida i anställningen, skall göras endast om utgiften överstiger 500 kr. anför *Sveriges häradsskrivarförening*, att de av nämnden förordade schablonreglerna oförbehållsamt tillstyrkes, särskilt som de inte nämnvärt synes kunna påverka den enskildes pensionsrätt. *Svenska försäkringsbolags riksförbund* finner det angeläget att korrespondens eftersträvas mellan det lönebelopp som grundar avgiftsskyldighet och det som lägges till grund för bestämmandet av den pensionsgrundande inkomsten. Då tillämpandet av den föreslagna beloppsgränsen sannolikt skulle motverka strävanden i denna riktning, vill förbundet förorda att direkta utgifter i anställningen alltid avdrages vid beräkningen av inkomst av anställning. Enligt *överståthållarämbetets* mening är den av nämnden föreslagna regeln ej helt tillfredsställande. Under ena året kan, anför ämbetet, en särskild kostnadsersättning som den försäkrade äger uppbära lämna överskott vid taxeringen, något som fullt riktigt ej medför förhöjning av den pensionsgrundande inkomsten, medan under ett påföljande år den försäkrade kan ha ådragit sig en särskilt hög utgift så att underskott uppkommer, vilket då kan sänka hans pensionsgrundande inkomst. Enligt ämbetets mening skulle man möjligen kunna begränsa avdragen till de fall, då riksförsäkringsanstalten med stöd av ett av nämnden föreslaget stadgande medgivit motsvarande nedsättning av lönen vid beräkning av arbetsgivarens avgift till försäkringen. Även *länsstyrelsen i Hallands län* anser att förevarande avdragsregel kan få egendomliga konsekvenser i vissa fall. *Riksskattenämnden* finner det oklart, huruvida särskild omkostnadsersättning i sin helhet eller endast till den del, som den motsvarar avdragsgilla kostnader, skall redovisas som icke pensionsgrundande inkomst.



Till förslaget att riksförsäkringsanstalten skall bemyndigas meddela särskilda föreskrifter angående beräkningen av inkomst, som överförts till inkomst av anställning från de skatterättsliga inkomstslagen inkomst av jordbruksfastighet och inkomst av rörelse, uttalar *Landsorganisationen* sin anslutning samt anför, att de regler, som redan finns eller framdeles kan komma att inskrivas i olika kollektivavtal för bestämmande av semesterersättning, bör kunna ligga till grund för dessa föreskrifter.

I fråga om det uppgiftsmaterial, som erfordras för bestämmande av pensionsgrundande inkomst, anser *besvärssakkunniga* det vara klart, att förfarandet måste bygga på att uppgifter utan anmaning lämnas av de försäkrade själva till ledning för inkomstens bestämmande. Det kan enligt besvärssakkunnigas mening inte gärna komma i fråga att ålägga medborgarna att vid sidan av den allmänna självdeklarationen avge en särskild deklaration till ledning för beräkning av pensionsgrundande inkomst.

Ehuru den av administrationsnämnden föreslagna uppställningen av självdeklarationsformuläret gör detta komplicerat, anser *överståthållarämbetet*, att ett system med en särskild bilaga för beräkning av pensionsgrundande inkomst inte kan tillrådas. Ämbetet anför som exempel på olägenheterna av en dylik anordning bl. a. följande. Ifyllandet av bilagan skulle innebära ett onödigt arbete, många blanketter skulle bli fel ifyllda och underrättelser om avvikelser från de ifyllda uppgifterna skulle behöva utsändas, ifyllandet av bilagorna skulle ofta bli bortglömt, ytterligare en handling skulle granskas och jämföras med självdeklaration och taxering, ändring vid taxeringen skulle ofta på ett oklart sätt påverka den pensionsgrundande inkomsten, m. m. *Länsstyrelsen i Östergötlands län* anser den föreslagna uppdelningen av punkten E i deklarationsformuläret erforderlig för beräkning av pensionsgrundande inkomst men finner dessutom önskvärt med sådan ändring, att det av deklarationen framgår vilka inkomster som uppburits från samme arbetsgivare. *Länsstyrelsen i Kopparbergs län* håller för sannolikt, att en längre genomförd uppdelning än nämnden föreslagit skulle vålla deklaranterna bekymmer och föranleda misstag samt därigenom öka arbetet för myndigheterna.

I motsats till de nu angivna remissorganen finner *statskontoret* tveksamt, om det är möjligt att inpassa erforderliga uppgifter i deklarationsformuläret. Enligt ämbetsverkets mening förtjänar det därför att övervägas att bereda uppgifterna plats på en särskild blankett, i första hand på den s. k. kapitalbilagan. *Riksskattenämnden* anser, att den förordade uppdelningen av bruttointäkterna under inkomst av tjänst gör deklarationsförfarandet så komplicerat, att förslaget inte kan tillstyrkas. I stället föreslås ett fristående formulär som bilaga till självdeklarationen.

Beträffande administrationsnämndens förslag att vid beräkning av pensionsgrundande inkomst för sjöman, som erlägger sjömansskatt, värdet av fri kost och bostad skall läggas till den kontanta inkomsten ombord anser *Sveriges redareförening*, att den pensionsgrundande inkomsten bör beräknas endast på grundval av det för sjömansskatt uppgivna underlaget.

Av de regler, som administrationsnämnden förordat rörande den omfattning, i vilken ändring i inkomstuppskattningen vid taxeringen skall påverka den pensionsgrundande inkomsten, har remissorganen i allmänhet inte haft något att invända mot förslaget om att taxeringsändring efter besvär skall få återverka på den pensionsgrundande inkomsten endast om denna därigenom höjes eller sänkes med minst 500 kr. Att en begränsning av ändringsfallen är påkallad av praktiska skäl finner sålunda *länsstyrelsen i Kopparbergs län* vara uppenbart. *Uppbördsorganisationskommittén* anmärker på att förslaget får till följd att de lokala skattemyndigheterna i praktiskt taget samtliga fall av taxeringsändring måste rekvirera och granska handlingarna för att kunna konstatera huruvida ändringen påverkar beräkningen av pensionsgrundande inkomst. För att undvika detta omfattande arbete bör enligt kommitténs mening frågan om ändring av den beräknade pensionsgrundande inkomsten göras beroende av om taxeringsändringen överstiger eller understiger visst belopp. Kommittén ifrågasätter huruvida inte beloppsgränsen i så fall borde sättas högre än 500 kronor. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* påpekar, att en taxeringsändring i prövningsnämnden kan medföra sådan ändring av inkomst, som omfattas av undantagande, att pensionsrätten påverkas. I betänkandet är ej utsagt, huruvida sådan ändring skall föranleda justering av den registrerade uppgiften om pensionspoäng, som den försäkrade gått förlustig på grund av undantagande. *Länsstyrelsen* anser skäl tala för att så sker. *Svenska försäkringsbolags riksförbund* anför, att avgörande för huruvida taxeringsändring skall medföra ändring av redan beräknad pensionsgrundande inkomst bör vara i vilken grad detta påverkar den försäkrades förvärv av pensionspoäng. Två fall är här av särskild betydelse, nämligen dels om ändringen blir avgörande för huruvida den försäkrade överhuvudtaget tillgodoräknas pensionspoäng för året, dels — för försäkrad som har inkomst undantagen från tilläggspensioneringen — om taxeringsändringen blir avgörande för huruvida bestämmelserna i 12 § andra stycket TPL om påföljd av undantagande skall träda i funktion. Inträffar något av dessa fall bör enligt förbundets mening ny beräkning av den pensionsgrundande inkomsten ske även om ändringen skulle bli mindre än 500 kr.

Beträffande förslaget att i regel endast taxeringsändringar, som beslutats senast den 30 juni året näst efter taxeringsåret, skall kunna föranleda ändring av pensionsgrundande inkomst anför *försäkrings-*

*rådet*, att även beslut om ändrad taxering efter nämnda tidpunkt ex officio bör beaktas vid bestämmande av den pensionsgrundande inkomsten. I sådant fall bör enligt försäkringsrådets mening också beaktas taxeringshöjningar, som medför höjning av den pensionsgrundande inkomsten med minst en femtedel. Samma ståndpunkt intar *länsstyrelsen i Malmöhus län*. *Kammarrätten* finner det betänkligt att, om en persons taxerade inkomst väsentligt höjes av skattedomstolarna, vederbörande skall sakna möjlighet att få den pensionsgrundande inkomsten höjd. *Länsstyrelsen i Hallands län* ifrågasätter, om inte en efter den 30 juni året efter taxeringsåret skedd taxeringshöjning beträffande inkomst av annat förvärvsarbete bör föranleda omräkning av den pensionsgrundande inkomsten. Detsamma anser *länsstyrelsen* böra gälla vid eftertaxering för inkomst av tjänst, som påföres efter nämnda tidpunkt.

Vad *Svenska försäkringsbolags riksförbund* anfört i fråga om den nyssnämnda 500-kronorsregeln har även avseende på förslaget att taxeringsändringar efter den 30 juni året efter taxeringsåret i regel inte skall påverka den pensionsgrundande inkomsten. Om det av administrativa skäl skulle anses omöjligt att utforma bestämmelserna så att hänsyn toges ex officio till taxeringsändringar efter sagda tidpunkt, anser förbundet det under alla förhållanden vara nödvändigt, att den av nämnden föreslagna rätten för en försäkrad att i vissa fall ansöka om ny beräkning av den pensionsgrundande inkomsten utvidgas, så att den även avser inkomst av anställning och gäller också det fall att den taxerade inkomsten höjes.

Enligt *Svenska arbetsgivareföreningens* uppfattning bör en försäkrad, vars taxering nedsattes, inte ha möjlighet att bibehållas vid en för hög pensionsgrundande inkomst, även om han erlägger en däremot svarande högre avgift. Föreningen anser, att den pensionsgrundande inkomsten bör nedsättas ex officio, då taxeringen nedsatts, samt att under alla omständigheter den föreslagna regeln att taxeringsändringen skall föranleda nedsättning av inkomsten av annat förvärvsarbete med minst en femtedel för att ändring skall kunna göras efter den 30 juni året efter taxeringsåret bör ändras så att gränsen sättes vid en tiondel av sagda inkomst. *Länsstyrelsen i Jämtlands län* anser att det förhållandet, att ändring av inkomsten av annat förvärvsarbete efter den 30 juni året efter taxeringsåret förutsätter ansökan från den försäkrades sida, strider mot vedertagen uppfattning om det allmännas skyldighet beträffande restitution av skatter och avgifter.

*Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* yttrar, att taxeringsändringar efter sistnämnda tidpunkt ej bör kunna föranleda ändring av den pensionsgrundande inkomsten om inte denna sänkes med minst 500 kr. *Uppbördsorganisationskommittén* framhåller, att administrationsnämnden inte uttalat sig om på vad sätt eftertaxering, som beslutas senast den 30 juni året efter taxeringsåret, skall påverka den pensionsgrundande inkomsten.

*Departementschefen*

Vid utarbetandet av sina författningsförslag har administrationsnämnden givetvis haft att rätta sig efter de förutsättningar som finnes uppdragna i den grundläggande lagstiftningen om försäkring för allmän tilläggspension. Det har alltså inte ingått i nämndens uppdrag att föreslå ändringar beträffande gränsdragningen kring de pensionsrättsliga begreppen inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete. Några remissorgan — som haft denna begränsning i nämndens rörelsefrihet klar för sig — har uttalat önskemål för framtiden om att det skatterättsliga begreppet inkomst av tjänst och det i TPL förekommande begreppet inkomst av anställning skall bringas i närmare samstämmighet med varandra. Självfallet innebär skiljaktigheterna mellan dessa båda begrepp i en hel del fall vissa praktiska olägenheter både för de försäkrade när de skall uppgöra sin självdeklaration och för de myndigheter, som skall bestämma den pensionsgrundande inkomsten. Viktiga skäl, särskilt en strävan att så långt möjligt åvägbringa överensstämmelse mellan inkomst, som grundar rätt till pension, och inkomst, som grundlägger avgiftsskyldighet, har dock förelegat för att det pensionsrättsliga begreppet inkomst av anställning bestämts på sätt som skett. Icke desto mindre anser jag det vara angeläget att man, om erfarenheterna av den gällande ordningen ger anledning därtill, undersöker möjligheterna att föra de skatterättsliga och pensionsrättsliga inkomstbegreppen närmare varandra.

Inkomst av anställning enligt TPL är lön i penningar eller naturaförmåner i form av kost eller bostad, som åtnjutes av arbetstagare i allmän eller enskild tjänst. Avgörandet av huruvida en person är att anse som arbetstagare skall ske med tillämpning av det s. k. civilrättsliga arbetstagarbegreppet. Detta begrepp är inte definierat i lag eller författning utan har huvudsakligen utformats vid de allmänna domstolarnas tillämpning av semesterlagen och vissa andra bestämmelser av social skyddslagstiftnings natur samt vid försäkringsrådets tillämpning av yrkesskadeförsäkringslagen. Givet är att den rättspraxis som sålunda utbildats kommer att vara vägledande vid de lokala skattemyndigheternas och överståthållarämbetets avgörande av huruvida en inkomst skall hänföras till inkomst av anställning i samband med fastställande av pensionsgrundande inkomst. Emellertid är det att märka att domstolarnas och försäkringsrådets avgöranden alltid kommer i efterhand, sedan ett visst fall inträffat, i vilket en person gör anspråk på en viss förmån i egenskap av arbetstagare. Härvid är det möjligt att göra en noggrann utredning av alla de omständigheter, under vilka vederbörande utfört sitt arbete, och på grundval därav ta ställning till frågan om ett arbetstagarförhållande föreligger eller ej. I viss mån annorlunda ställer sig saken vid fastställande av pensionsgrundande inkomst då det gäller att med ledning av ett oftast knapphändigt skriftligt uppgiftsmaterial träffa avgöranden i ett stort antal fall årligen. Såsom flera remiss-

organ påpekat torde det inte vara möjligt för de myndigheter, som skall beräkna pensionsgrundande inkomst, att på ett någorlunda enhetligt sätt handha tillämpningen av det civilrättsliga arbetstagarbegreppet utan att centralt utarbetade vägledande föreskrifter är tillgängliga vid arbetet. Med hänsyn härtill bör det ankomma på riks försäkringsanstalten att utarbeta sådana föreskrifter.

I den proposition, genom vilken förslaget till TPL förelades riksdagen, uttalade jag, att man vid bestämmande av inkomst av anställning inte borde medräkna arbetstagares lön till den del den motsvarar av drag för pensionsavgift, som föranledes av en i samband med anställningen anordnad pensionering vid sidan av den allmänna tilläggspensioneringen. Administrationsnämnden har i sitt förslag intagit samma ståndpunkt. Åtskilliga remissorgan, varibland märkes företrädare för såväl arbetsgivar- som arbetstagarintressen, riktar dock kritik mot förslaget på denna punkt.

Vid sin behandling av förslaget till TPL uttalade sig riksdagen för att detta spörsmål gjordes till föremål för ytterligare överväganden i samband med utarbetandet av förslag till författning rörande beräkning av pensionsgrundande inkomst. Till förmån för den av mig i nyssnämnda proposition intagna ståndpunkten talar bl. a. att all kostnad för pensionering, som i samband med anställning anordnas vid sidan av den allmänna tilläggspensioneringen, skulle komma att behandlas lika vare sig kostnaden bestrides av arbetsgivaren utan att den nominella löns storlek påverkas eller kostnaden helt eller till viss del avdrages på arbetstagarens lön. I samtliga fall blir det nettolönen med frånräknande av kostnaden för de kompletterande pensionsanordningarna, som lägges till grund vid den pensionsgrundande inkomstens beräkning. Å andra sidan kan det inte förnekas, att en sålunda utformad regel skulle kunna få en ogynnsam effekt på intresset för dylika kompletterande pensionsanordningar. I den mån arbetstagaren själv skall medverka genom att en viss del av pensionsavgiften avdrages på hans lön, medför detta en minskning av den pensionsgrundande inkomsten och därmed i sinom tid minskad tilläggspension. Just den åtgärd, som skulle leda till utfyllnad av tilläggspensionen, kommer alltså att ytterligare öka behovet av sådan komplettering. Enligt min mening är det av vikt att lagstiftningen inte motverkar intresset för pensionsanordningar, som kompletterar den allmänna tilläggspensioneringen. Särskilt betydelsefullt är detta för de årsklasser, som går i pension under de första åren av tilläggspensioneringens tillvaro, då förmånerna från denna pensionering ännu är förhållandevis låga. De nu anförda omständigheterna har jag vid min förnyade prövning av frågan ansett böra bli utslagsgivande. Jag förordar därför att, om avdrag för avgift som hänför sig till pensionering anordnad i samband med anställningen göres på den försäkrades lön, något motsva-

rande avdrag inte skall göras i samband med fastställande av pensionsgrundande inkomst. Däremot skall pensionskostnad, som arbetsgivaren bestridet, inte medräknas vid den pensionsgrundande inkomstens fastställande.

Från en arbetstagares lön skall vid beräkning av den inkomst av anställning, som skall ingå i den pensionsgrundande inkomsten, i princip göras avdrag för kostnader, som arbetstagaren haft att bestrida i anställningen. Om arbetstagaren från arbetsgivaren erhållit särskild ersättning avsedd att helt eller delvis täcka nämnda kostnader, skall dock kostnaderna avdragas från lönen endast i den mån de överstiger kostnadsersättningen. Denna är nämligen inte hänförlig till sådan inkomst, som grundar pensionsrätt, och detta gäller vare sig den motsvaras av arbetstagarens vid taxeringen avdragsgilla kostnader eller lämnar överskott. Till undvikande av att vederbörande myndigheter vid fastställande av pensionsgrundande inkomst skall i ett stort antal fall behöva beakta avdragsposter, ofta till förhållandevis obetydliga belopp, har administrationsnämnden föreslagit, att avdrag för kostnader i anställningen skall göras endast om utgifterna överstiger 500 kr. Några remissorgan har riktat anmärkningar mot en sådan bestämmelse och gjort gällande, att regeln kan få nyckfulla verkningar i vissa fall.

Vid bedömandet av denna fråga bör man hålla i minnet att i det stora flertalet självdeklarationer avdragen från redovisad inkomst av tjänst — både sådana avdrag som hänför sig till direkta utgifter i anställningen och andra som ej skall beaktas i pensionssammanhang — understiger 500 kr. Genom den föreslagna bestämmelsen befrias således myndigheterna i det långt övervägande antalet fall från att närmare granska dessa avdragsposter i samband med fastställande av den pensionsgrundande inkomsten. Fördelarna av en sådan regel, som dessutom är till förmån för de försäkrade på vilka den blir tillämplig, synes mig så betydande, att eventuella tröskelproblem, som kan uppkomma som en följd av en bestämmelse av denna natur, väger lätt i jämförelse därmed. Jag förordar alltså administrationsnämndens förslag härutinnan.

För sådana fall då det vid beräkningen av pensionsgrundande inkomst blir fråga om att till inkomst av anställning överföra inkomster, som beskattas såsom inkomst av jordbruksfastighet eller inkomst av rörelse, har administrationsnämnden föreslagit, att riksförsäkringsanstalten skall bemyndigas att meddela särskilda föreskrifter angående hur den överförda inkomsten skall beräknas. Sådana föreskrifter blir nödvändiga med hänsyn bl. a. till de avdrag för inkomsternas förvärvande, som skall göras vid beräkningen av den pensionsgrundande inkomsten. Administrationsnämnden har också föreslagit, att om en person driver flera rörelser och för vissa redovisar underskott och för andra överskott,

beräkningen av den pensionsgrundande inkomsten skall göras med utgångspunkt från det kvarstående överskottet efter avdrag av underskottet. Motsvarande föreslås gälla då en person brukat flera jordbruksfastigheter, som utgör skilda förvärvskällor, medan underskott å rörelse inte skall avdragas från överskott å jordbruksfastighet eller vice versa. I nu angivna delar har förslaget inte föranlett någon erinran under remissbehandlingen, och jag vill för egen del också tillstyrka detsamma i dessa hänseenden.

Till grund för beräkningen av inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete — de båda inkomstslag som ingår i den pensionsgrundande inkomsten — skall enligt TPL läggas den försäkrades taxering till statlig inkomstskatt. Enligt vad som förutsattes vid lagstiftningens tillkomst innebär detta bl. a., att nyssnämnda beräkning enligt huvudregeln skall verkställas på grundval av samma uppgiftsmaterial, som ligger till grund för taxeringen, och administrationsnämnden har i sitt förslag utgått från denna förutsättning. För att underlätta arbetet med fastställande av pensionsgrundande inkomst har nämnden förordat en viss ändring i uppställningen av självdeklarationsformuläret såvitt avser punkten E. Inkomst av tjänst, innebärande att sådana inkomster, som är hänförliga till den pensionsrättsliga kategorien inkomst av anställning, särskiljes från övriga inkomster, som skall redovisas under nämnda punkt i deklarationen. I remissyttrandena har administrationsnämndens uppfattning i allmänhet godtagits. Riksskattenämnden har dock uttalat betänkligheter mot förslaget och förordat, att deklaranterna på en särskild bilaga till självdeklarationen skall införa de uppgifter, som behövs för fastställande av den pensionsgrundande inkomsten.

Av olika skäl är det ett angeläget önskemål att undvika ett system med en särskild deklaraionsbilaga. Det kan befaras, att sambandet mellan taxering och fastställande av pensionsgrundande inkomst inte skulle stå klart för deklaranterna utan att skiljaktigheter inte sällan skulle föreligga mellan uppgifterna i deklarationen och i bilagan. En jämförelse mellan de båda handlingarna skulle alltid erfordras. Därjämte måste tillses, att uppgifterna i bilagan jämkas med hänsyn till avvikelse från självdeklarationen vid taxeringen. Därest ifyllandet av bilagan skulle underlätas, skulle likväl den pensionsgrundande inkomsten få fastställas med ledning av självdeklarationen, som då inte skulle vara uppställd med tanke härpå. Jag finner sålunda övervägande skäl tala för att den pensionsgrundande inkomsten bestämmes med ledning av uppgifterna i självdeklarationen. Vid överläggningar med representanter för riksskattenämnden, som har att fastställa självdeklarationsformuläret, har man också förklarat sig beredd att med hänsyn till den nya uppgift, som deklaraionerna skall tjäna, underkasta formuläret en omarbetning huvudsakligen efter de riktlinjer, som admi-

nistrationsnämnden angivit. Härvid bör självfallet riksskattenämnden samråda med riksförsäkringsanstalten. Det bör understrykas, att den här förordade anordningen bygger på förutsättningen att deklarationsformuläret i nu ifrågavarande delar också för framtiden kan bibehållas i den enkla form som administrationsnämnden föreslagit. Den nu förordade ändringen av deklarationsformuläret kan på ett vis sägas strida mot vissa under senare år aktuella strävanden att förenkla detsamma. Man måste dock hålla i minnet att det något ökade arbete, som på detta sätt krävs av deklaranterna, är föranlett av den betydelsefulla reform till deras fromma, som tilläggspensioneringen utgör. Det bör även betonas att ändringen av deklarationsformuläret inte torde nämnvärt inverka på taxeringsnämndernas arbete. För taxeringen blir det således ovidkommande om tjänsteinkomsten införts under den ena eller andra punkten. Fördelningen får endast betydelse för beräkningen av den pensionsgrundande inkomsten.

Vad administrationsnämnden föreslagit om att arbetsgivarna i de k o n t r o l l u p p g i f t e r, som avlämnas till ledning vid inkomsttaxeringen, skall ange huruvida arbetsgivarna för utgivna belopp har att erlagga arbetsgivaravgift till tilläggspensioneringen, har inte föranlett någon erinran under remissförfarandet liksom inte heller övriga förslag angående dessa kontrolluppgifter. Jag finner mig också kunna godtaga vad nämnden förordat.

Nämnden har föreslagit, att till grund för beräkningen av inkomst av anställning såsom s j ö m a n skall läggas den kontanta inkomsten ombord med tillägg av vissa av riksförsäkringsanstalten fastställda enhetliga värden för kost och bostad, beräknade särskilt för befäl och likställda och särskilt för manskap. Detta har föranlett Sveriges redareförening att förorda, att den pensionsgrundande inkomsten skall beräknas på grundval endast av det för sjömansskatten uppgivna underlaget, dvs. den kontanta inkomsten ombord. Härtill är endast att säga att enligt TPL inkomst av anställning är lön i penningar eller naturaförmåner i form av kost eller bostad. Någon avvikelse från denna regel så att naturaförmånerna inte skulle beaktas kan givetvis inte ifrågakomma i detta sammanhang, och nämndens förslag bör alltså följas.

Mot förslaget om en särskild uppgiftsskyldighet för arbetsgivarna beträffande anställningsinkomst, som från arbetsgivare i Sverige uppbäres av u t o m l a n d s b o s a t t f ö r s ä k r a d, har jag ingenting att invända.

Eftersom den pensionsgrundande inkomsten skall beräknas på grundval av taxeringen till statlig inkomstskatt, bör huvudregeln vara att ä n d-



ring av inkomstuppskattningen vid taxeringen återverkar på den pensionsgrundande inkomsten. I överensstämmelse med vad som förutsattes vid tillkomsten av TPL har emellertid administrationsnämnden framlagt förslag om vissa begränsningar härvidlag. Av administrativa skäl är det sålunda önskvärt att de taxeringsändringar till obetydliga belopp, som årligen förekommer i stort antal, inte behöver föranleda omräkning av den pensionsgrundande inkomsten. Med hänsyn härtill har nämnden förordnat, att taxeringsändring skall medföra ändring av redan beräknad pensionsgrundande inkomst endast om denna därigenom höjes eller sänkes med minst 500 kr.

Behovet av en begränsningsregel av detta slag har inte bestritts i remissyttrandena. Ett remissorgan påpekar dock, att även en ringa ändring av den taxerade inkomsten vid en i överensstämmelse därmed gjord ny beräkning av pensionsgrundande inkomst skulle kunna inverka på frågan om pensionsgrundande inkomst och därmed pensionspoäng för året alls skall beräknas för den försäkrade eller huruvida undantagen inkomst blir av sådan storlek, att den får betydelse för tillämpligheten av bestämmelserna om påföljd av undantagande. Onekligen vore det tilltalande om en ändrad beräkning av pensionsgrundande inkomst kunde komma till stånd i dylika fall. De praktiska svårigheterna är emellertid härvidlag mycket stora. Det skulle sålunda ställa sig i det närmaste ogörligt för taxeringsorgan och skattedomstolar att utskilja de fall, som av nu nämnd anledning bör överlämnas till de lokala skattemyndigheterna och överståthållarämbetet för ny beräkning av pensionsgrundande inkomst. En genomgång av alla taxeringsändringar hos de sistnämnda myndigheterna skulle medföra att de fördelar, som man vill vinna med 500-kronorsregeln, ginge förlorade. Jag anser därför, att administrationsnämndens förslag bör genomföras, varvid med taxeringsändringar, som göres efter besvär, bör jämföras eftertaxering. En ifrågasatt förändring därhän, att avgörande för om den pensionsgrundande inkomsten skall ändras eller ej bör vara taxeringsändringens storlek och inte storleken av dess inverkan på den pensionsgrundande inkomsten, kan jag inte förorda. Det avgörande bör vara att ändringen av den pensionsgrundande inkomsten får en viss storlek. En taxeringsändring med ett visst belopp kan i olika fall ge vitt skilda resultat när det gäller därav föranledd höjning eller sänkning av den pensionsgrundande inkomsten.

Vid successiva taxeringsändringar bör bedömningen av om ändringen medför avvikelse från verkställd beräkning av pensionsgrundande inkomst med minst 500 kr. göras med utgångspunkt från den beräkning av dylik inkomst, som senast fastställts. Om en taxeringsändring i prövningsnämnden föranleder höjning av den pensionsgrundande inkomsten med 400 kr., göres ingen ändrad beräkning av nämnda inkomst. Föranleder en taxe-

ringsändring i kammarrätten därefter en ytterligare höjning av den pensionsgrundande inkomsten med 200 kr., göres en ny beräkning av denna inkomst, varigenom den höjes med 600 kr. Därest taxeringsändringen i prövningsnämnden föranleder höjning av den pensionsgrundande inkomsten med 600 kr., göres ny beräkning av sagda inkomst, som höjes med 600 kr. Om sedan en sänkning av den taxerade inkomsten göres i kammarrätten, ser man efter hur stor sänkning den föranleder i den senast beräknade, med 600 kr. höjda pensionsgrundande inkomsten. Blir denna sänkning mindre än 500 kr., göres ingen ny beräkning av den pensionsgrundande inkomsten.

Enligt administrationsnämndens förslag skall vidare endast sådana taxeringsändringar iakttagas ex officio, som beslutats senast den 30 juni året näst efter taxeringsåret. Normalt skulle alltså prövningsnämndens men däremot inte kammarrättens och regeringsrättens beslut beaktas. För att inte försäkrade, som har att betala sin pensionsavgift själva, skall behöva mot sin vilja få alltför hög pensionsgrundande inkomst med däremot svarande avgiftsskyldighet föreslås dock att försäkrade, för vilka fastställts inkomst av annat förvärvsarbete än anställning, på särskild ansökan skall kunna få denna inkomst nedsatt på grund av taxeringsändring efter nämnda tidpunkt, om inkomsten i fråga nedsättes med minst en femtedel.

Mot förslaget i denna del har under remissbehandlingen riktats kritik i olika avseenden. Administrationsnämndens huvudsakliga skäl för de föreslagna bestämmelserna har varit att ändringar för långt i efterhand kan komma att påverka redan beviljade och utgående pensioner. Det förefaller mig emellertid som om sistnämnda omständighet tillmätts väl stor betydelse. Antalet dylika beslut, som skulle kunna påverka den pensionsgrundande inkomsten, torde inte vara så betydande, att de skulle förorsaka någon större olägenhet för registreringsorganen. Med en grov uppskattning torde det kunna sägas, att antalet beslut av ifrågavarande slag knappast kommer att överstiga 4 000 om året. Endast i en ytterst ringa del av dessa fall lär ändringarna kunna få betydelse för redan utgående pensioner.

Med hänsyn till det anförda har jag stannat för att principen om att taxeringsändring skall föranleda ändring ex officio av den pensionsgrundande inkomsten bör gälla även i fråga om taxeringsändring och eftertaxering, som sker genom beslut efter den 30 juni året näst efter taxeringsåret. Utöver den förut behandlade begränsningsregeln att den pensionsgrundande inkomsten skall påverkas med minst 500 kr. synes någon begränsning i fråga om ändringar efter nyssnämnda tidpunkt inte erforderlig.

Administrationsnämndens förslag rörande ändring av pensionsgrundande inkomst då för en försäkrad bestämts mer än en pensionsgrundande inkomst för samma år eller i fall av felräk-

ning, misskrivning eller annat uppenbart förbiseende har ej mött någon gensaga i remissyttrandena och bör godtagas.

### Debitering och uppbörd av avgifter

#### *Administrationsnämnden*

I avsnittet om tilläggspensioneringens administrativa organ har föreslagits, att arbetsgivarnas avgifter till denna pensionering skall debiteras och uppbäras tillsammans med deras avgifter för obligatorisk yrkesskadeförsäkring i riks försäkringsanstalten och bidrag enligt sjuk- och moderskapsförsäkringarna. Summan av dessa avgifter och bidrag innefattas under benämningen *arbetsgivaravgift*. Gemensamt för dem är att de skall beräknas på löner till arbetstagare i civilrättslig mening. Arbetsgivaravgiften till tilläggspensioneringen skall därjämte utgå för sådan kontant ersättning till försäkrad, som under året utgivits med minst 300 kr. och som enligt överenskommelse mellan den försäkrade och den som utgivit ersättningen skall anses som inkomst av anställning, oaktat något anställningsförhållande inte förelegat. Å andra sidan har från avgiftsunderlaget till tilläggspensioneringen undantagits sådan lön, som utgivits till en och samme arbetstagare och som under året ej uppgått till 300 kr. Med nämnda undantag undgår man att vid många tillfälliga arbeten göra den ofta vanskliga prövningen av om anställning föreligger eller ej och man uppnår en administrativ förenkling.

Administrationsnämnden anför, att man går förlustig de fördelar, som man avsett att vinna med ifrågavarande regel, om inte motsvarande regel införes beträffande arbetsgivarbidragen till sjuk- och moderskapsförsäkringarna och avgifterna för obligatorisk yrkesskadeförsäkring i riks försäkringsanstalten. Nämnden förordar därför, att en motsvarande regel skall gälla vid beräkningen av sistnämnda bidrag och avgifter. Härigenom torde ca 180 000 av nuvarande ca 650 000 arbetsgivare komma att befrias från avgiftsplikt. Bortfallet av yrkesskadeförsäkringsavgifter och arbetsgivarbidrag till sjuk- och moderskapsförsäkringarna för dessa 180 000 arbetsgivare har beräknats till ca 600 000 kr. eller till något mer än 3 kr. per arbetsgivare. Debiterings- och uppbördskostnaderna för varje arbetsgivare anses överstiga sistnämnda belopp. Med hänsyn till att enligt 41 § lagen om yrkesskadeförsäkring grunderna för beräkning av försäkringsavgifter för försäkringar i riks försäkringsanstalten skall bestämmas av Konungen samt till att ifrågavarande undantagsbestämmelse avses skola underställas riksdagen, finner nämnden det inte erforderligt att i anledning av vad i förvarande hänseende föreslagits ändring vidtages i lagen om yrkesskadeförsäkring. Däremot föreslås ändring i avgiftsbestämmelserna i sjukförsäk-

ringslagen och lagen om moderskapshjälp i anledning av den förordade begränsningen av avgiftsunderlaget.

Vidare föreslår administrationsnämnden, att yrkesskadeförsäkringsavgifterna till riksförsäkringsanstalten och arbetsgivarbidragen till sjuk- och moderskapsförsäkringarna i likhet med avgifterna till tilläggserspensioneringen skall beräknas endast på utgiven lön i penningar eller naturaförmåner i form av kost eller bostad. Enligt nämndens uttalande torde det även beträffande de tre förstnämnda försäkringarna endast vara naturaförmånerna kost och bostad som är av praktisk betydelse. Nämnden föreslår, att värdet av naturaförmånerna skall uppskattas efter de regler, som tillämpas vid inkomsttaxeringen. Detta synes enligt nämndens mening inte behöva medföra den konsekvensen att ändrade regler skall gälla vid bestämmande av ersättning vid inträffad yrkesskada. Enligt gällande bestämmelser råder nämligen inte full överensstämmelse mellan de förmåner, som beaktas vid avgiftsbestämningen, och de som påverkar storleken av utgående ersättning. Den ööverensstämmelse i förevarande avseende, som föranledes av nämndens förslag, anser nämnden vara utan nämnvärd ekonomisk betydelse ur försäkringens synpunkt. Nämnden föreslår därför ingen ändring i yrkesskadeförsäkringslagen. I sjukförsäkringslagen förordas dock den ändringen att inga andra naturaförmåner än kost och bostad skall beaktas när det gäller att bestämma ersättning enligt lagen.

Beträffande begreppet lön i penningar yttrar administrationsnämnden, att provision och drickspengar är att hänföra dit. För beräkning av dessa löneformer föreslås att samma grunder som vid inkomsttaxeringen skall tillämpas. För det sannolikt fåtal fall då sådana beräkningsgrunder inte föreligger, anses riksförsäkringsanstalten böra utfärda särskilda anvisningar för beräkning av avgiftsunderlaget.

I överensstämmelse med sitt i nästföregående avsnitt om beräkning av pensionsgrundande inkomst redovisade förslag att vid beräkning av inkomst av tjänst skall göras avdrag för avgifter för pensionering i samband med tjänsten förordar nämnden en motsvarande regel vid beräkning av arbetsgivares avgiftsunderlag.

För kostnader som arbetstagare haft att av sin lön bestrida i anställningen bör, anför nämnden, avdrag i princip medgivas vid beräkning av arbetsgivarens avgiftsunderlag. Antalet fall då sådana avdrag kan ifrågakomma torde vara relativt få, eftersom arbetstagarna som regel brukar erhålla särskild ersättning för utgifter i anställningen, när dessa ej betalas direkt av arbetsgivaren. Då kostnadsersättning utgått och beräknats så att den skall täcka tjänsteutgifterna, kan arbetsgivaren självfallet ej få avdrag för dessa vid beräkningen av avgiftsunderlaget, eftersom kostnadsersättningen ej ingår i avgiftsunderlaget. Med hänsyn till svårigheterna för arbetsgivarna att beräkna sina arbetstagares utgifter i anställningen och för myndigheterna att kontrollera att för höga utgifter

ej uppgives, kan administrationsnämnden inte förordna en generell avdragsrätt. Nämnden föreslår i stället att avdrag får ske endast efter medgivande av riks försäkringsanstalten och under förutsättning att arbetstagarens utgifter uppgår till minst en tiondel av hans lön. Sådant medgivande bör kunna lämnas beträffande arbetstagare i viss verksamhet eller, efter framställning av arbetsgivare, viss eller vissa arbetstagare. Medgivande beträffande arbetstagare i viss verksamhet synes lämpligt beträffande skogs-körare, för vilka ingångna kollektivavtal kan tjäna till ledning för bestämmande av vad som av inkomsten skall anses utgöra ersättning för deras utgifter i tjänsten. Även beträffande exempelvis handelsresande torde sådant medgivande bli aktuellt i vissa fall.

I fråga om arbetsgivarnas skyldighet att lämna uppgifter till ledning för bestämmande av arbetsgivaravgift ansluter sig administrationsnämndens förslag i stort sett till vad allmänna pensionsberedningen föreslog. Nämnden förordar således, att arbetsgivare skall vara skyldig att varje år utan anmaning lämna arbetsgivaruppgift till ledning för beräkning av avgiftsunderlag för nästföregående år. Med hänsyn till att vid avgiftsberäkningen skall bortses från arbetstagare, vars lön under året understigit 300 kr., bör dock uppgiftsskyldighet föreligga endast om under året utgiven lön till någon hos arbetsgivaren anställd arbetstagare uppgått till minst 300 kr. Arbetsgivaruppgift föreslås skola avlämnas senast den 31 januari till den lokala skattemyndighet, inom vilkens tjänstgöringsområde arbetsgivaren skall taxeras till statlig inkomstskatt eller, om han inte skall taxeras till sådan skatt, han bedrivit sin huvudsakliga verksamhet. Anstånd med avlämnandet bör kunna medgivas av den lokala skattemyndigheten, om arbetsgivaren visar att i följd av särskilda omständigheter hinder möter att avlämna arbetsgivaruppgiften inom den föreskrivna tiden. Arbetsgivaruppgiften föreslås skola avlämnas i två exemplar på särskild, av riks försäkringsanstalten fastställd blankett, som tillhandahålles kostnadsfritt. Det ena exemplaret behövs för de lokala skattemyndigheternas kontroll av uppgiftsskyldighetens fullgörande och det andra för avgiftsberäkningen i riks försäkringsanstalten. Nämnden föreslår, att riks försäkringsanstalten och lokal skattemyndighet skall kunna anmana en arbetsgivare, som försummat att lämna arbetsgivaruppgift eller lämnat ofullständig sådan, att inkomma med arbetsgivaruppgift eller att komplettera avlämnad arbetsgivaruppgift och vidare att arbetsgivare och arbetstagare skall vara skyldiga att efter anmaning meddela de upplysningar som befinnes erforderliga för beräkning av avgiftsunderlag för arbetsgivaren. Det föreslås även att vite skall kunna föreläggas i anmaning.

Med den föreslagna uppgiftsskyldigheten föreligger inte längre något behov av att för avgiftsuträkningen erforderliga upplysningar om anlitad arbetskraft lämnas på mantalsuppgiften eller att arbetsgivarförteckningar

upprättas. Administrationsnämnden vill emellertid förorda, att vederbörande åtminstone tills vidare under några år får på mantalsblanketten angiva, huruvida han till någon hos honom anställd arbetstagare under året utgivit eller beräknas komma att utgiva lön å minst 300 kr., och att det genom lämpligt tilltryck på blanketten erinras om att den som lämnar jakande svar har att lämna arbetsgivaruppgift senast den 31 januari påföljande år.

Administrationsnämndens förslag rörande kontrollen av arbetsgivaruppgifterna avser ett förfarande, som i första hand är inriktat på en kontroll av att samma löner och ersättningar, som grundar rätt till pension, även kommer att ingå i arbetsgivarens avgiftsunderlag. I det föregående har föreslagits, att arbetsgivare till ledning för beräkningen av pensionsgrundande inkomst skall i kontrolluppgifter till inkomsttaxeringen angiva, huruvida arbetsgivaren erlägger avgift för uppgiven ersättning. Nämnden föreslår, att arbetsgivaren skall upprätta ett särskilt exemplar av kontrolluppgiften att bifogas arbetsgivaruppgiften. Dessa nytillkommande kontrolluppgifter skall vara exakt lika med de för inkomsttaxeringen avsedda och kan därför utskrivnas såsom kopior av dessa. För att göra kontrollen i möjligaste mån säker torde i ett antal fall den omgång kontrolluppgifter, som bifogats arbetsgivaruppgiften, böra utbytas eller kontrolleras mot den omgång kontrolluppgifter som avsetts för taxeringsarbetet. I fråga om försäkrade, som är bosatta utomlands och där utfört arbete för en svensk arbetsgivares räkning, bör arbetsgivaren på motsvarande sätt bifoga ett exemplar av den särskilda uppgift, som han enligt vad i det föregående föreslagits skall insända till vederbörande lokala skattemyndighet att tjäna till ledning vid beräkning av pensionsgrundande inkomst för den försäkrade. Om arbetsgivaren försummat att vid arbetsgivaruppgiften foga kontrolluppgifter eller särskilda uppgifter som nyss sagts föreslås den lokala skattemyndigheten äga anmana arbetsgivaren att fullgöra sin skyldighet. Beträffande sådan anmaning bör gälla detsamma som förut föreslagits i fråga om anmaning att inkomma med arbetsgivaruppgift. Skäl kan enligt nämndens mening anföras för att inskränka den föreslagna skyldigheten att vid arbetsgivaruppgiften foga nyssnämnda kontrolluppgifter och särskilda uppgifter. Särskilt i fråga om de största arbetsgivarna anses det sålunda lämpligare att erforderlig kontroll sker genom granskning av avlöningsbokföringen. Med hänsyn härtill har administrationsnämnden funnit lämpligt, att riksförsäkringsanstalten bemyndigas att medgiva befrielse från nämnda skyldighet. Härigenom kan hänsyn tagas till förhållandena i de enskilda fallen.

Kontrollen av arbetsgivaravgifterna med hjälp av kontrolluppgifterna föreslås skola utföras på så vis att de lokala skattemyndigheterna efter en viss sortering och bearbetning av uppgifterna summerar deras belopp för

varje arbetsgivare och jämför slutsumman med det av honom uppgivna avgiftsunderlaget. Vid bristande överensstämmelse göres därefter en närmare utredning. Kontroll i ett annat hänseende blir aktuell i samband med beräkningen av pensionsgrundande inkomst. Om lön som en arbetstagare uppgivit i sin självdeklaration inte överensstämmer med arbetsgivarens i deklarationen inlagda kontrolluppgift eller kontrolluppgift saknas för deklarerad lön, torde anledning finnas att jämföra denna kontrolluppgift med motsvarande uppgift, som fogats till arbetsgivaruppgiften, resp. att undersöka huruvida kontrolluppgift för arbetstagaren finnes bilagd arbetsgivaruppgiften. Vidare kan utredning, som verkställts i samband med beräkning av pensionsgrundande inkomst, behöva medföra ändring av uppgivet avgiftsunderlag. Därutöver synes de vid arbetsgivaruppgifterna fogade kontrolluppgifterna böra i viss utsträckning jämföras med motsvarande i självdeklarationerna förvarade kontrolluppgifter och vice versa.

Den kontroll av arbetsgivaruppgifterna, som kontrolluppgifterna till inkomsttaxeringen sålunda erbjuder, kan kompletteras med en stickprovsvis gjord jämförelse mellan arbetsgivaruppgifterna och arbetsgivarnas självdeklarationer ävensom med bokgranskning. Administrationsnämnden föreslår därför, att en skyldighet att förete bokföring och anteckningar rörande utbetald lön m. m. införes för kontroll av att arbetsgivare riktigt och fullständigt fullgjort sin uppgiftsskyldighet till ledning för beräkning av avgiftsunderlag. Kontrollen föreslås ske på samma sätt som skatteuppbördskontrollen. Bokgranskningen anses böra utföras av de lokala skattemyndigheterna och av den revisionssektion, som finnes inom riksförsäkringsanstalten. Nämnda sektion synes i första hand böra ägna sig åt bokgranskning hos de största arbetsgivarna och framför allt företag, som driver verksamhet inom olika delar av riket. På riksförsäkringsanstalten skall slutligen enligt förslaget få ankomma att meddela de lokala skattemyndigheterna närmare föreskrifter rörande kontrollen av att arbetsgivarna riktigt och fullständigt fullgör sin uppgiftsskyldighet.

På grundval av arbetsgivaruppgifter och kontrolluppgifter skall riksförsäkringsanstalten bestämma avgiftsunderlaget för arbetsgivaravgiften. För den händelse uppgifter inte avlämnas eller är bristfälliga föreslår administrationsnämnden efter mönster från taxeringsförordningen att det skall bli möjligt att verkställa skönsuppskattning av avgiftsunderlag.

Enligt administrationsnämndens förslag skall, där hinder härför ej möter, arbetsgivaren beredas tillfälle att yttra sig då fråga uppkommer att bestämma avgiftsunderlag med avvikelse från arbetsgivaruppgift eller annan av arbetsgivaren till ledning för beräkning av avgiftsunderlag lämnad uppgift. Inhämmande av arbetsgivarens yttrande bör dock ej vara erforderligt beträffande felräkning, misskrivning eller annat

uppenbart förbiseende eller då eljest yttrande av arbetsgivaren uppenbarligen inte är erforderligt för frågans bedömande. Har uppgift som nyss sagts inte blivit följd, skall arbetsgivaren få u n d e r r ä t t e l s e om i vilka hänseenden uppgiften frångåtts och om skälen härför. Vidare skall underrättelse om påfört avgiftsunderlag sändas till arbetsgivare, som underlåtit att lämna uppgift till ledning för beräkning av sådant underlag.

I n b e t a l n i n g e n av arbetsgivaravgifterna skall enligt administrationsnämndens förslag, som redovisats i avsnittet om de administrativa organen, ske i samband med slutlig skatt om avgiften inte överstiger 1 000 kr. och eljest i särskild ordning till riks försäkringsanstalten. Administrationsnämnden föreslår, att uppgift om de mindre arbetsgivarernas avgifter skall lämnas de lokala skattemyndigheterna av riks försäkringsanstalten genom särskilda förteckningar eller på annat lämpligt sätt. För att erhålla en i möjligaste mån jämn arbetsfördelning är det för riks försäkringsanstalten angeläget, att avgiftsberäkningen får pågå så länge som möjligt. Administrationsnämnden föreslår därför att uppgift om de arbetsgivaravgifter, som skall påföras i samband med slutlig skatt, skall särskilt för varje uppbördsdistrikt lämnas vederbörande lokala skattemyndighet, i Stockholm före den 1 augusti och i övrigt före den 1 september.

Vad gäller de större arbetsgivarnas avgifter anför administrationsnämnden, att debiteringsarbetet hos riks försäkringsanstalten för närvarande pågår hela året för att en jämn sysselsättning av personalen skall kunna erhållas. Räkningarna utsändes successivt allteftersom de färdigställs. De första räkningarna blir klara för utsändning i februari året näst efter utgiftsåret och de sista räkningarna i januari påföljande år. I räkningen påföres arbetsgivaren preliminär avgift för det löpande året samt slutlig avgift för nästföregående år, varifrån avräknas den preliminära avgiften för sistnämnda år. Avgiftsbeloppet skall erläggas till riks försäkringsanstalten inom fyra veckor efter det arbetsgivaren erhållit räkningen. När särskilda skäl därtill prövas föreligga, må riks försäkringsanstalten dock medge anstånd helt eller delvis med inbetalning av påfört belopp.

Mot det nuvarande uppbördssystemet för större arbetsgivare kan enligt nämndens uppfattning invändas, att arbetsgivarna inte blir behandlade lika. De arbetsgivare, som avkräves avgiften i början av året, kan med fog göra gällande att de blir oförmånligt behandlade i förhållande till dem, som får sina räkningar senare på året eller kanske först i början av påföljande år och som således får disponera avgiftsbeloppet i rörelsen avsevärt längre tid utan att erlagga ränta. Med den väsentliga höjning av det sammanlagda avgiftsbeloppet, som avgiften till tilläggspensioneringen medför, anser nämnden att detta inte längre kan accepteras. Nämnden förordar därför, att avgiftsbeloppet fördelas till betalning på sex inbetalningstillfällen i lik-



het med den preliminära B-skatten. För att åstadkomma enklast möjliga administration blir det därvid nödvändigt att föreskriva vissa senaste inbetalningsdagar som är desamma för alla arbetsgivare. Lämpligen anses dessa dagar böra förläggas mellan skatteuppbördsterminerna, så att som senaste inbetalningsdagar för de sex delposterna väljes viss dag i månaderna februari, april, juni, augusti, oktober och december. Som senaste inbetalningsdag i dessa månader anses den 18 vara att föredraga med hänsyn till att arbetsgivare med minst två anställda skall inbetala sina anställdas källskatt senast nämnda dag i de mellanliggande månaderna. Om det belopp som skall utges understiger 300 kr., föreslås dock att det i sin helhet skall erläggas senast den 18 februari.

Med den föreslagna fördelningen av avgiftsbetalningen måste man enligt nämnden skjuta ett år på uppbörden av skillnaden mellan den slutliga och den preliminära avgiften. Till följd härav skall exempelvis under år 1965 erläggas preliminär avgift för år 1965 ökad med skillnaden mellan den slutliga och den preliminära avgiften för år 1963. Med det för närvarande tillämpade systemet skulle i stället skillnaden mellan den slutliga och den preliminära avgiften för år 1964 ha lagts till den preliminära avgiften för år 1965. Nämnden framhåller, att den allmänna skatteuppbörden bygger på samma metod som den föreslagna. Preliminärskatten för år 1963 avräknas sålunda från den slutliga skatten enligt 1964 års taxering och uppkommande kvarstående skatt skall inbetalas under år 1965. Övergången till det nya uppbördssystemet medför att de större arbetsgivarna under år 1960 kommer att få erlägga endast preliminära avgifter för år 1960. Skillnaden mellan den slutliga och den preliminära avgiften för år 1959 får sålunda erläggas först under år 1961. Under år 1960 kommer till följd härav att till riksförsäkringsanstalten inflyta yrkesskadeförsäkringsavgifter och bidrag till sjuk- och moderskapsförsäkringarna med ett lägre belopp än om nu gällande uppbördssystem allttjämt varit tillämpligt. Minskningen av uppbörden beräknas komma att uppgå till ca 35 miljoner kr.

Den preliminära avgiften för ett år föreslås — i överensstämmelse med vad som gäller beträffande preliminär B-skatt — normalt skola beräknas till samma belopp som den slutliga avgift, som debiterats under nästföregående år och som avser året före sistnämnda år. Är den för det aktuella året fastställda procentsatsen för avgiftsuttaget till tilläggspensioneringen högre eller lägre än procentsatsen för det år som den slutliga avgiften avser, bör emellertid hänsyn härtill tagas vid bestämmandet av den preliminära avgiften. Om arbetsgivaren inte påförts sådan slutlig avgift som nyss sagts, måste särskild beräkning ske av den preliminära avgiften. Därvid förordas, att den preliminära avgiften skall bestämmas till belopp, vilket så nära som möjligt beräknas komma att motsvara den slutliga avgiften för det aktuella året. Särskild beräkning bör jämväl göras, om det kan antas att denna slutliga avgift kommer att avvika från den under nästföregående år debitera — *Bihang till riksdagens protokoll 1959. 1 saml. Nr 175*

rade slutliga avgiften med minst en femtedel av sistnämnda avgift. Även i annat fall föreslås särskild beräkning av den preliminära avgiften kunna ske, om skillnaden mellan eljest utgående preliminär avgift och påräknelig slutlig avgift skulle bli mer betydande eller annan särskild omständighet föreligger. Även beträffande jämkning av preliminär avgift föreslår administrationsnämnden regler efter förebild av vad som gäller i fråga om preliminär B-skatt.

Enligt nämndens förslag skall riksförsäkringsanstalten äga rätt att anmana arbetsgivare att lämna uppgifter för beräkning eller jämkning av preliminär avgift. Om den preliminära avgiften finnes böra utgå med högre belopp än den under nästföregående år debiterade slutliga avgiften eller finnes böra höjas genom jämkning, bör arbetsgivaren beredas tillfälle att yttra sig, innan den preliminära avgiften bestämmes eller jämkning sker. Har riksförsäkringsanstalten frångått uppgift, som arbetsgivare lämnat för beräkning av preliminär avgift eller för jämkning av sådan avgift, bör arbetsgivaren underrättas om avvikelserna och skälen härför.

Den som påbörjar en verksamhet och omedelbart dessförinnan inte varit skyldig att erlägga arbetsgivaravgift, skall enligt administrationsnämndens förslag i princip vara skyldig att anmäla detta till riksförsäkringsanstalten, om verksamheten kan beräknas få en sådan omfattning att hans arbetsgivaravgift skall uppbäras av anstalten. Iakttagandet av en sådan skyldighet torde ligga även i arbetsgivarens eget intresse. Försummar han skyldigheten, riskerar han nämligen att ett kommande år få betala ett dubbelt så högt belopp som han eljest skulle ha behövt erlägga under det året, eftersom någon tidigare påförd preliminär avgift inte finnes att avräkna. Anmälningsskyldighet föreslås föreligga, om löneutgifterna för år beräknas komma att överstiga visst belopp, förslagsvis 25 000 kr. Sådan skyldighet anses jämväl böra föreligga för redan verksam arbetsgivare, vilkens årliga löneutgifter tidigare understigit 25 000 kr. men beräknas komma att överstiga detta belopp på grund av väsentligt utökad verksamhet eller vilkens årliga löneutgifter redan överstiger 25 000 kr. och som väsentligt utökat sin verksamhet.

Administrationsnämnden anser, att behovet av anstånd med avgiftsbetalningen kommer att minska genom förslaget om att avgiftsbeloppen som regel skall erläggas vid sex inbetalningstillfällen under året. Administrationsnämnden finner på grund härav att anstånd i fortsättningen bör medgivas endast när synnerliga skäl därtill prövas föreligga. Sådana skäl torde få anses vara för handen exempelvis då arbetsgivaravgift genom debiteringsfel påförts med för högt belopp. Vidare kan anstånd vara motiverat vid arbetsgivares sjukdom eller värnplikstjänstgöring, då denna medfört betalningssvårigheter på grund av att inkomsterna i rörelsen i avsevärd grad varit beroende av arbetsgivarens egen arbetsinsats. Däremot torde säsongmässiga variationer av rörelseinkomsterna eller brist på likvida me-

del i och för sig inte utgöra tillräckliga skäl för anstånd. Anståndstiden synes böra bestämmas till längst två månader efter utgången av den månad, varunder beloppet skolat erläggas. Beviljat anstånd får den verkan att det av anståndet omfattade avgiftsbeloppet inte skall indrivnas under tiden för anståndet. Ej heller skall restavgift uttagas. Har anståndstiden gått till ända utan att avgiftsbeloppet till fullo guldits, bör arbetsgivaren dock vara skyldig erlägga restavgift å den del av beloppet som då återstod oguldet. Är arbetsgivare som beviljats anstånd berättigad utfå för mycket erlagd arbetsgivaravgift, torde denna böra få tagas i anspråk för gäldande av den arbetsgivaravgift som avses med anståndet.

Räkningarna på de preliminära och slutliga avgiftsbelopp, som skall erläggas under visst kalenderår, föreslås skola översändas senast den 18 januari samma år eller således en månad före det första inbetalningstillfället.

Avgiftsbelopp som inte erlagts inom föreskriven tid eller, om anstånd beviljats, före anståndstidens utgång får enligt förslaget hos vederbörande länsstyrelse anmälas för indrivning genom överlämnande av restlängder eller andra lämpliga indrivningshandlingar. Ogulden del av arbetsgivaravgift skall anses omfatta pensionsavgift, yrkesskadeförsäkringsavgift och bidrag till sjuk- och moderskapsförsäkringarna i samma proportion som sådana avgifter och bidrag ingår i arbetsgivaravgiften.

Nämnden föreslår, att vad i uppbördsförordningen och föreskrifter angående tillämpningen av denna förordning stadgas om restavgift, indrivning och redovisning av skatt, avkortning och avskrivning av skatt samt upprättande av balanslängd skall äga motsvarande tillämpning i fråga om restförda avgiftsbelopp. Vidare föreslås uppbördsförordningens bestämmelser om efterkrav och preskription av skatt äga motsvarande tillämpning beträffande arbetsgivaravgift. Den olikheten föreligger dock att vissa åtgärder föreslås ankomma på riksförsäkringsanstalten i stället för på länsstyrelsen.

Såvitt gäller arbetsgivare, vilkens arbetsgivaravgift uppbäres av riksförsäkringsanstalten, skall anstalten enligt nämndens förslag utan ansökan från arbetsgivaren restitueras för mycket erlagd arbetsgivaravgift. Om arbetsgivaren vid restitutionstillfället har att erlägga restförd arbetsgivaravgift, bör han av det för mycket erlagda avgiftsbeloppet utfå endast vad som överstiger det oguldna avgiftsbeloppet jämte därå belöpande restavgift. Återstoden bör gottskrivas honom såsom betalning av den oguldna arbetsgivaravgiften jämte restavgiften. Administrationsnämnden föreslår, att arbetsgivare, som äger återbekomma visst avgiftsbelopp på grund av nedsättning av slutlig avgift, skall erhålla ränta på det belopp han äger utfå, under förutsättning att återbetalningen sker efter utgången av det år varunder beloppet skolat erläggas. Räntan bör utgå från och med den 1 januari året efter sistnämnda år till och med den dag, då återbetalning sker. Liksom räntan vid vanlig skatterestitution föreslås räntan vid avgiftsåterbetalning utgå med 5 procent.

Angående det sätt, på vilket debiterade arbetsgivaravgifter bör gottgöras de olika försäkringarna, nämligen tilläggpensioneringen, yrkesskadeförsäkringen samt sjuk- och moderskapsförsäkringarna, framhåller administrationsnämnden, att riksförsäkringsanstalten beträffande nu utgående sådana avgifter (avgifter till yrkesskadeförsäkringen och bidrag till sjuk- och moderskapsförsäkringarna) äger från vederbörlig inkomsttitel å riksstaten tillgodoföra sig hela beloppet av de avgifter för mindre arbetsgivare, som antecknas i de till de lokala skattemyndigheterna översända arbetsgivarförteckningarna, liksom hela beloppet av de avgifter för större arbetsgivare, som överlämnas för indrivning. Avskrivningsförlusterna på grund av bristande betalning bäres alltså av statsverket.

Tilläggpensioneringen bör enligt administrationsnämndens mening i princip själv svara för avgiftsförluster till följd av arbetsgivares bristande betalningsförmåga m. m. Anledning att för yrkesskadeförsäkringsavgifterna och arbetsgivarbidragen till sjuk- och moderskapsförsäkringarna tillämpa en annan princip synes inte föreligga. Administrationsnämnden föreslår därför sådan ändring av förevarande bestämmelser, att riksförsäkringsanstalten vad angår de mindre arbetsgivarnas avgifter skall äga tillgodoföra sig endast ett belopp motsvarande skillnaden mellan det i samband med slutlig skatt totalt påförda avgiftsbeloppet för riket och vad som av dessa avgifter erfarenhetsmässigt kan beräknas bli avskrivet på grund av bristande betalning. Grunderna för förlustavdragets beräkning bör lämpligen fastställas av Konungen. Nämnden upplyser, att avskrivningsprocenten för debiterad skatt utgjorde 0,8 procent för inkomståren 1947 och 1948 samt 0,7 procent för inkomståret 1949. För inkomståret 1950 beräknas nämnda procent bli 0,6. För senare år kan uppgift om avskrivningsprocenten inte lämnas på grund av att skatteindrivningen ännu pågår eller, såvitt gäller inkomståret 1951, avslutats så sent att uppgifterna om det slutliga indrivningsresultatet ännu inte hunnit redovisas.

Beträffande de restförda arbetsgivaravgifterna för de större arbetsgivarna finnes i uppbördsbokföringen exakta uppgifter om vad som indrivits och redovisats till länsstyrelserna. Uppgift kan således för varje år hos riksräkenskapsverket erhållas om totalbeloppet för hela riket av de under året redovisade arbetsgivaravgifter, som influtit efter indrivning. Med hänsyn härtill anser administrationsnämnden, att riksförsäkringsanstalten varje år skall få tillgodoföra sig ett belopp motsvarande vad som enligt till riksräkenskapsverket inkomna redovisningar, avseende nästföregående år, erlagts av de restförda arbetsgivaravgifterna.

De belopp, som riksförsäkringsanstalten sålunda må tillgodoföra sig, skall enligt nämndens förslag fördelas mellan de olika avgifterna och bidragen i samma proportion som dessa ingår i summan av de arbetsgivaravgifter som anmälts för påföring i samband med slutlig skatt.

Som framgått av avsnittet om de administrativa organen för tilläggspensioneringen är avsikten att de avgifter, som skall erläggas av de försäkrade själva, *t i l l ä g g s p e n s i o n s a v g i f t e r n a*, skall uppbäras i samband med de allmänna skatterna och ingå i preliminär B-skatt, kvarstående skatt och tillkommande skatt. Enligt 9 § TPL skall pensionspoäng på grundval av pensionsgrundande inkomst till den del denna härrör från inkomst av annat förvärvsarbete beräknas endast såvida tilläggspensionsavgiften till fullo erlagts inom föreskriven tid. Rörande den *b e t a l n i n g s f r i s t*, som sålunda bör föreskrivas, föreslår administrationsnämnden, att den skall utlöpa vid utgången av september månad året näst efter taxeringsåret. Vad nyss sagts avser normalfallet när tilläggspensionsavgift ingår i slutlig skatt. Tilläggspensionsavgift kan emellertid även komma att ingå i tillkommande skatt. Så blir förhållandet när inkomsten av annat förvärvsarbete än anställning höjes efter den 20 november under taxeringsåret och ytterligare avgift skall erläggas. Avgiftshöjning kan bli aktuell lång tid efter taxeringsårets utgång. En speciell betalningsfrist blir därför nödvändig i fråga om tilläggspensionsavgift som ingår i tillkommande skatt. I detta hänseende föreslår nämnden, att avgiften skall vara erlagd inom 4 månader efter utgången av den månad under vilken den sista av de för skatteinbetalningen bestämda uppbördsterminerna infallit.

Efter betalningsfristens utgång skall några indrivningsåtgärder ej vidtagas för att utfå oguldet avgiftsbelopp. Nämnden påpekar, att då avgiften delvis erlagts, bör vidare det erlagda beloppet inte längre anses utgöra betalning av tilläggspensionsavgift utan gottgöras den försäkrade såsom betalning av ogulden skatt m. m., som uppbäres tillsammans med tilläggspensionsavgiften, eller restitueras i den mån vad som erlagts överstiger beloppet av ogulden skatt m. m. Det erlagda beloppet bör nämligen i angivna fall inte tillfalla försäkringen, eftersom pensionspoäng normalt ej skall beräknas för den inkomst av annat förvärvsarbete, som avgiften avser. Försummad avgiftsbetalning kan dessutom medföra reduktion av pensionsrätten. Om tilläggspensionsavgift inte till fullo erlagts inom föreskriven tid, skall enligt nämndens förslag *a v g i f t s p å f ö r i n g e n u n d a n r ö j a s*. Detta föreslås tillgå så att den lokala skattemyndigheten omdebiterar den slutliga och den tillkommande skatt, vari tilläggspensionsavgiften ingår, med uteslutande av avgiften. Innan omdebitering verkställs, bör den försäkrade beredas tillfälle att yttra sig i frågan. Vidare bör den försäkrade underrättas om verkställd omdebitering. Över beslutet om omdebitering får besvär anföras i den ordning varom stadgas i 85 § 1 mom. och 86 § uppbördsförordningen. Skulle det efter verkställd omdebitering visa sig, att tilläggspensionsavgiften till fullo erlagts inom föreskriven tid och att omdebitering således ej bort göras, måste avgiften ånyo uppdebiteras. Detta kan emellertid inte ske genom att avgiften, som ju redan är betald, påføres den försäkrade såsom tillkommande skatt. I stället får länsstyrelsen med till-

lämpning av 70 § 2 mom. uppbördsförordningen till betalning av den försäkrade fastställa ett skattebelopp motsvarande tilläggs pensionsavgiften.

Om preliminär B-skatt, kvarstående skatt eller tillkommande skatt, vari tilläggs pensionsavgift ingår, betalas bara till en del, måste man för tillämpning av regeln att pensionspoäng endast tillgodoräknas om tilläggs pensionsavgiften till fullo erlagts kunna avgöra i vad mån det erlagda beloppet avser avgiften. Administrationsnämnden anför att, om ej annat stadgas, tilläggs pensionsavgift får anses ingå i det oguldnade skattebeloppet med så stor del därav som svarar mot förhållandet mellan avgiften och det totala skattebeloppet. Härav skulle följa att pensionspoäng skulle beräknas för den försäkrade endast om skatten för det aktuella året till fullo erlagts före den 1 oktober två år senare. Även om endast ett obetydligt delbelopp skulle kvarstå oguldet vid nämnda tidpunkt, skulle den försäkrade gå förlustig hela pensionspoängen för året i fråga.

Administrationsnämnden anför, att ett krav på full skattebetalning för tillgodoräknande av pensionspoäng skulle medföra ett omfattande bevaknings- och rapporteringsarbete för uppbördsmyndigheterna. Vidare yttrar nämnden, att det av materiella skäl måste anses mycket otillfredsställande att för tillgodoräknande av pensionsgrundande inkomst kräva full betalning även av den försäkrades skatt. En gemensam uppbörd av skatt och tilläggs pensionsavgift har valts av tekniska skäl och bör därför inte försämma den försäkrades ställning, som i princip bör vara densamma som vid en särskilt anordnad avgiftsuppbörd eller vid en frivilligt tecknad pensionsförsäkring. I sistnämnda båda fall skulle den försäkrade ha frihet att välja mellan inbetalning av pensionsavgiften och inbetalning av skatten, om han saknade medel att betala bådaddera. Säkerligen skulle han då regelmässigt välja att erlagga pensionsavgiften. Nämnden erinrar även om att en skattskyldig på den tid, då erlagda folkpensionsavgifter bokfördes individuellt och påverkade folkpensionens storlek, kunde inbetala enbart den pensionsavgift som upptagits på hans kronodebetsedel och få inbetalningen gottskriven som erlagd avgift. Med hänsyn till det anförda förordar nämnden en föreskrift i uppbördsförordningen om att erlagd preliminär eller kvarstående skatt för inkomst under visst år i första hand skall anses utgöra betalning av tilläggs pensionsavgift för året samt att i fråga om erlagd tillkommande skatt motsvarande skall gälla beträffande tilläggs pensionsavgift som ingår i den tillkommande skatten.

En metod för det tekniska förfarandet för utrönande av om erlagd skatt till fullo täcker den debiterade tilläggs pensionsavgiften har utarbetats av administrationsnämnden, som tillika föranstaltat om viss försöksverksamhet på grundval av det föreslagna förfarandet inom två uppbördsdistrikt i Stockholms län, omfattande både landsbygd och tätorter. På grundval av dessa försök anser sig nämnden kunna förutsäga, att antalet fall som skulle medföra omdebitering av skatt torde bli mycket ringa.

Enligt vad tidigare anförts skall för de två år som närmast föregått det år, då försäkrad avlidit eller förtidspensionsfall inträffat, pensionspoäng beräknas även om tilläggspensionsavgiften för dessa år inte erlagts. Avgiften efterskänkes emellertid inte. Är avgiften ogulden vid betalningsfristens utgång, må den enligt 50 § andra stycket TPL avdragas från utgående pension. Bestämmelserna har utformats på sådant sätt, att möjlighet finnes allt helt eller delvis underlåta att göra avdrag för ogulden avgift. Före betalningsfristens utgång skall påford tilläggspensionsavgift erläggas vid skatteuppbörden under uppbördstermin eller i samband med indrivning. Då det emellertid i vissa fall kan vara för hårt att utkräva avgiften, har möjlighet ansetts böra föreligga att medge avgiftsbefrielse. Avsikten är att bestämmelser härom skall utfärdas i särskild ordning.

Administrationsnämnden förordar, att i nu förevarande fall befrielse må medges från erläggande helt eller delvis av tilläggspensionsavgiften, därest ömmande omständigheter föreligger. Därvid förutsättes att framställning om avgiftsbefrielse göres av den försäkrade eller dödsboet efter honom. Behörig myndighet att medge avgiftsbefrielse bör vara riksförsäkringsanstalten intill dess den centrala organisationen beträffande tilläggspensioneringen fått sin lösning.

Nämnden föreslår, att överföringen av tilläggspensionsavgifter till pensioneringen skall tillgå så att riksförsäkringsanstalten i egenskap av pensionsmyndighet från vederbörlig inkomstitel å riksstaten varje år tillgodoför sig ett belopp motsvarande summan av de under nästföregående år debiterade tilläggspensionsavgifterna minskad med summan av de avgifter som under samma år avkortats eller restituerats. Uppgift om vad riksförsäkringsanstalten sålunda må tillgodoföra sig för pensioneringens räkning kan, sedan erforderliga bokföringsföreskrifter utfärdats, lämnas av riksräkenskapsverket.

#### *Utredningsmannen (redares arbetsgivaravgifter i vissa fall)*

Inledningsvis anför utredningsmannen, att arbetsgivaravgift skall erläggas för löner till i Sverige inte mantalsskrivna utlänningar, som utför arbete i Sverige, trots att pensionsgrundande inkomst inte kan tillgodoräknas dem. Anledningen till att dessa utlänningar inte undantagits från arbetsgivaravgiften är att ett undantagande skulle leda till att sådan arbetskraft komme att ställa sig billigare än annan och dessutom skulle medföra vissa praktiska svårigheter, som knappast skulle stå i rimlig proportion till frågans materiella betydelse (prop. 1959: 100 s. 140).

När det gäller beräkningen av de kollektiva arbetsgivaravgifterna till försäkringen inställer sig vissa speciella problem beträffande lön till sjömän. I denna fråga uttalades i propositionen (s. 143) att den svenska utrikessjöfarten bedrevs i stark konkurrens med andra länders sjöfart. På många svenska fartyg utgjordes en stor del av besättningarna av utlänningar, som

inte är mantalsskrivna här. Om full pensionsavgift skulle uttagas för samtliga anställda på sådana fartyg, skulle redarna åsamkas en betydande kostnad, som endast delvis skulle motsvaras av pensionsrätt för svenskt sjöfolk. Det syntes därför böra övervägas att på något sätt begränsa avgiftsuttaget för den svenska utrikessjöfartens del. Med hänsyn härtill hade i 33 § fjärde stycket TPL öppnats möjlighet att utfärda särskilda bestämmelser om beräkning av avgift för löner till sjömän.

Uppgifter om antalet utlänningar på svenska handelsfartyg redovisas årligen av kommerskollegiet i publikationen »Kommersiella meddelanden». Redogörelsen avser förhållandena den 31 december och gäller endast sådana fartyg om minst 300 bruttoregister-ton som angivna dag inte var upplagda med besättningen helt eller delvis avmönstrad. Anledningen till att fartyg understigande 300 bruttoregister-ton ej medtagits är svårigheten att få fullständiga uppgifter för dessa fartyg.

Utredningsmannen upplyser, att av den senast utkomna redogörelsen framgår, att den totala bemanningen den 31 december 1957 på samtliga nämnda fartyg var 21 941, varav 7 716 eller 35,2 procent utgjordes av utlänningar. För år 1956 var motsvarande siffror 21 453, 7 479 resp. 34,9 procent. År 1955 utgjorde utlänningarnas procentuella andel 32,0. De ombordanställda är i redogörelsen uppdelade på fartyg av olika storlek. I flertalet av de olika storleksgrupperna utgjorde utlänningarna 30 procent eller mer av den totala bemanningen. Mindre andel utlänningar förekom endast i fartygsstorlekarna 300—499, 500—999, 6 000—7 000 och över 20 000 brutton. De tre förstnämnda storleksgrupperna består till stor del av fartyg i linjefart eller annan reguljär fart mellan Sverige och utlandet. I övriga storleksgrupper och speciellt i de större grupperna torde fartygen i övervägande grad gå i fart mellan utländska hamnar.

Den i propositionen ifrågasatta begränsningen av avgiftsuttaget för sjöfartens del måste få en sådan form, att det inte blir ur avgiftssynpunkt fördelaktigare för redarna att anställa utländska sjömän än svenska sjömän. Begränsningen av avgiftsuttaget synes därför enligt utredningsmannens mening kunna ske endast på så sätt att en lägre uttagsprocent för arbetsgivaravgiften tillämpas i fråga om sjömännen än beträffande arbetstagare i allmänhet. I princip anses denna lägre uttagsprocent böra avvägas så att det totala avgiftsuttaget för samtliga sjömän blir detsamma som vid ett avgiftsuttag endast för de svenska sjömännen men med tillämpning av den vanliga uttagsprocenten. Detta syfte skulle vinnas om uttagsprocenten för sjömännen bestämdes till så stor andel av den vanliga uttagsprocenten som svarar mot förhållandet mellan de totala lönesummorna för å ena sidan de svenska sjömännen och å andra sidan hela bemanningen. För närvarande saknas emellertid statistik över de totala löneutgifterna inom sjöfarten och deras fördelning på svensk och utländsk arbetskraft och stora svårigheter torde föreligga att få en tillförlit-



lig sådan statistik. Utredningsmannen anser det därför nödvändigt att bestämma uttagsprocenten för sjömännen efter förhållandet mellan antalet svenska sjömän och det totala antalet ombordanställda, vilken metod kan antas medföra i stort sett samma resultat. Den lägre avgiftsprocenten föreslås skola tillämpas i fråga om arbetstagare som avses i 1 § första stycket förordningen om sjömansskatt, dvs. beträffande dem som är anställda i redarens tjänst ombord på svenskt handelsfartyg med en bruttodräktighet av minst 100 registerton, vilket huvudsakligen nyttjas i närfart eller fjärrfart. Vidare förordar utredningsmannen, att endast en uttagsprocent beträffande sjömän skall bestämmas att gälla såväl närfart som fjärrfart.

Med hänsyn till att förhållandet mellan antalet svenska sjömän och det totala antalet ombordanställda snabbt kan ändras förordar utredningsmannen, att den lägre uttagsprocenten beträffande sjömännen bestämmes för ett år i taget och att beslutet fattas under året näst före det år, under vilket procentsatsen skall tillämpas. För att undvika större variationer i uttagsprocenten föreslås att denna skall bestämmas utifrån medeltalet för de tre sista åren av de svenska sjömännens procentuella andel av den totala bemanningen. Till ledning för beslutet bör enligt förslaget lämpligen ligga kommerskollegiets statistik beträffande antalet utläningar på svenska handelsfartyg. Som framgår av vad förut anförts avser denna statistik förhållandena den 31 december beträffande fartyg om minst 300 registertons bruttodräktighet. Med hänsyn härtill föreslås, att medeltalsberäkningen skall anknytas till förhållandena på nämnda fartyg den 31 december under ifrågavarande tre år. Eftersom den särskilda uttagsprocenten för sjömännens löner skall utgöra viss andel av den normala av Konung och riksdag gemensamt bestämda uttagsprocenten och denna andel beräknas med ledning av statistiska uppgifter, förordas att den särskilda uttagsprocenten för sjömännens löner lämpligen bestämmes av Konungen. Utagsprocenten anses böra beräknas med en decimal.

Av den förut lämnade redogörelsen framgår, att de svenska sjömännens procentuella andel av den totala bemanningen på fartyg om minst 300 bruttoton utgjorde 68,0 år 1955, 65,1 år 1956 och 64,8 år 1957. För år 1958 finns ännu ej några bemanningssiffror tillgängliga. Om bemanningssiffrorna för åren 1955—1957 skulle läggas till grund för uttagsprocenten beträffande sjömännens löner för år 1960 och den normala uttagsprocenten för nämnda år är 3, skulle procentsatsen beträffande sjömännen vid tillämpning i övrigt av de föreslagna reglerna bli 66/100 av 3 eller således 2,0.

I fråga om beräkningen av avgiftsunderlaget föreslår utredningsmannen vissa specialregler. Han framhåller, att redaren för beräkning av basbeloppsavdraget måste lämna uppgift om det genomsnittliga antalet sjömän som varit anställda hos honom under året. Eftersom de ombordanställda regelmässigt åtnjuter förmån av fri kost och bostad, skulle värdet av de av redaren utgivna naturaförmånerna i form av kost eller bostad kun-

na erhållas på det enkla sättet att nämnda antal multipliceras med värdet för arbetstagare och år av det fria vivret. Detta förutsätter att samma värde tillämpas för befäl och manskap, eftersom det genomsnittliga antalet sjömän eljest måste uppdelas på befäl och på manskap. För att i möjligaste mån förenkla uppgiftsskyldighetens fullgörande och avgiftsunderlagets beräkning förordas, att det fria vivret vid avgiftsberäkningen skall värderas enligt samma grunder som skall tillämpas för värderingen av manskapets fria vivre vid bestämmandet av pensionsgrundande inkomst för det aktuella året. Vid avgiftsberäkningen för arbetsgivare i allmänhet skall bortses från arbetstagare, som fyllt 66 år eller mer eller vilkens lön under året från arbetsgivaren understigit 300 kr. Med hänsyn till att det inom sjöfarten mera sällan torde förekomma, att de anställda är äldre än 65 år eller från en arbetsgivare under året uppburit kontant lön och naturaförmåner till ett värde understigande 300 kr., anser utredningsmannen att det inte är behövt att föreskriva motsvarande undantag vid beräkningen av arbetsgivaravgift beträffande sjömännen. Den förhöjning av avgiftsuttaget, som härigenom uppkommer, anses bli mycket ringa och torde uppvägas av att det fria vivret för befälet föreslås skola vid avgiftsberäkningen värderas enligt samma grunder som manskapets fria vivre.

Beträffande reglerna för arbetsgivarbidragen till sjuk- och moderskapsförsäkringarna förordar utredningsmannen vissa förändringar för att bringa dem i överensstämmelse med förslaget rörande avgifterna till tilläggspensioneringen. De ändringar i fråga om yrkesskadeförsäkringsavgifterna som föranledes av utredningsmannens förslag anses ej behöva medföra ändring i yrkesskadeförsäkringslagen.

I anledning av utredningsmannens förslag har *administrationsnämnden* beträffande redarnas avgifter föreslagit vissa särskilda regler, som behandlas i specialmotiveringen.

#### *Yttranden*

Vad *administrationsnämnden* föreslagit om debitering och uppbörd av arbetsgivaravgifter har i det stora hela vunnit gillande i remissyttrandena. Förslaget att man även vid beräkning av avgifterna till yrkesskadeförsäkring i riksförsäkringsanstalten samt arbetsgivarnas bidrag till sjuk- och moderskapsförsäkringarna skall bortse från lön, som utgivits till en och samme arbetstagare och som under året ej uppgått till 300 kr., samt av naturaförmånerna endast beakta kost eller bostad godtages av *riksförsäkringsanstalten*. Emellertid kan anstalten inte biträda nämndens argument för att detta inte skulle göra en ändring i yrkesskadeförsäkringslagen erforderlig. Av 38 § yrkesskadeförsäkringslagen torde

framgå, att försäkringsavgift skall uttagas med hänsyn tagen till alla de förmaner i penningar och in natura, å vilka ersättning skall beräknas till arbetstagaren i händelse av inträffat försäkringsfall. En ändring blott i de förberäkning av försäkringsavgifter och premiereserv gällande grunderna, vilka enligt 41 § yrkesskadeförsäkringslagen bestämmes av Konungen, anser anstalten inte tillfyllest. Enligt anstaltens mening bör samma avgiftsunderlag för beräkning av försäkringsavgifter gälla inom hela yrkesskadeförsäkringen. De föreslagna begränsningarna av avgiftsunderlaget skulle eljest bl. a. medföra, att försäkringskostnader övervältras på andra arbetsgivare med försäkring i anstalten. Visserligen kunde det ligga nära till hands att antaga, att dessa försäkringskostnader vore av så ringa storlek att de inte påtagligt inverkade på andra arbetsgivarers försäkringsavgifter, men i icke ringa omfattning förekommer att en arbetsgivare säsongmässigt sysselsätter stora grupper av korttidsanställd arbetskraft. Skulle riksförsäkringsanstalten i motsats till de s. k. socialförsäkringsbolagen nödgas att undanta här avsedda delar av avgiftsunderlaget vid beräkningen av försäkringsavgifter, komme anstalten i särställning gentemot nämnda bolag genom att anstalten måste ta ut kostnader för korttidsanställd arbetskraft från andra arbetsgivare. Med hänsyn till vad nu sagts påyrkar riksförsäkringsanstalten att bestämmelser om undantag, som här avses, införes i yrkesskadeförsäkringslagen. *Försäkringsrådet* ifrågasätter om inte även bestämmelserna om beräkningen av ersättningarna från yrkesskadeförsäkringen bör ändras så att med naturaförmåner endast avses kost och bostad. *Socialförsäkringsbolagens förening* anser emellertid, att väsentliga invändningar inte kan göras emot nämndens förslag i vad avser naturaförmånerna, även om i mindre omfattning en inkongruens teoretiskt skulle kunna uppstå mellan underlaget för avgifter och beräkningen av försäkringsförmån.

Beträffande administrationsnämndens förslag att värdet av kost och bostad skall vid avgiftsunderlagets bestämmande uppskattas efter de regler, som tillämpas vid inkomsttaxeringen, anmärker *länsstyrelsen i Stockholms län*, att jämlikt kommunalskattelagen naturaförmåner skall beräknas enligt ortens pris. På grund härav åsattes olika värde i olika ortsgrupper, och värdet på bostad varierar med hänsyn till bostadens storlek och beskaffenhet. Då en exakt beräkning efter reglerna vid taxeringen skulle bli alltför invecklad och tidskrävande, förordar länsstyrelsen i förenklingssyfte att vid beräkningen av avgiftsunderlag skall tillämpas en viss schablon med enhetliga värden för år och månad. På likartat sätt uttalar sig *överståthållarämbetet*, *centrala uppbördsnämnden* och *uppbördsorganisationskommittén*. Enligt *riksskattenämndens* åsikt bör naturaförmånerna i princip beräknas lika vid fastställande av arbetsgivaravgift och bestämmande av pensionsgrundande inkomst. Riksskattenämnden anser emellertid, att detta kan vålla praktiska tillämpningssvårigheter och att det måhända blir nödvändigt att vid avgiftsberäkningen använda de i källskattetablerna scha-

blommässigt beräknade värdena. Även *Svenska arbetsgivarföreningen* understryker behovet av schabloner vid den ifrågavarande beräkningen.

I fråga om förslaget att vid beräkningen av avgiftsunderlaget avdrag för kostnader, som arbetstagare haft att av sin lön bestrida i anställningen, endast skall få ske under särskilda förutsättningar framhåller *Handelns arbetsgivarorganisation*, att fall då kostnadsavdrag skulle kunna förekomma är betydligt vanligare än vad nämnden synes antaga. Organisationen finner förslaget alltför restriktivt och anser, att regeln om att kostnaderna skall uppgå till en tiondel av lönen för att avdrag skall medgivas bör uppmjukas och kompletteras med en möjlighet att ta hänsyn till särskilda omständigheter i det enskilda fallet.

Den förordade omläggningen av arbetsgivarnas skyldighet att lämna uppgifter till ledning för bestämmande av arbetsgivaravgift anses av *statens organisationsnämnd* vara ändamålsenlig och innebära en påtaglig förbättring i förhållande till den nu tillämpade ordningen. *Sveriges häradsskrivarförening* anser, att det bör övervägas om inte arbetsgivaruppgifterna med tillhörande kontrolluppgifter lämpligen bör avlämnas i samband med arbetsgivarens självdeklaration. Man vinner då att sortering och numrering av deklarationer och arbetsgivaruppgifter kan ske i samma omgång, varjämte kontrollen av att samtliga arbetsgivaruppgifter lämnats underlättas om en jämförelse med deklarationerna samtidigt kan göras. Vidare kan i viss utsträckning kontrolleras, att i deklarationerna gjorda avdrag för löner överensstämmer med arbetsgivaravgifterna. *Svenska arbetsgivarföreningen* finner den tid inom vilken uppgifterna skall lämnas alltför knapp tilltagen och anser, att tiden för avlämnande bör kunna utsträckas beträffande kontrolluppgifterna till den 10 februari och vad angår arbetsgivaruppgifterna till utgången av nämnda månad. Föreningen förordar vidare, att arbetsgivare, som begagnar hålkorts- och andra datamaskiner vid avlöningsbokföringen, bör få möjlighet att ersätta arbetsgivaruppgiften med maskinlistor. *Sveriges redareförening* anser att tiden, inom vilken redare skall avlämna arbetsgivaruppgift, med hänsyn till de speciella förhållandena inom sjöfarten bör utsträckas till utgången av mars månad. Möjligheten för de lokala skattemyndigheterna att meddela anstånd med avlämnande av arbetsgivaruppgift bör enligt *riksförsäkringsanstaltens* mening begagnas med största restriktivitet, eftersom tiden för debitering av arbetsgivaravgifter vid sådant anstånd blir relativt begränsad. Anstalten förutsätter att det genom föreskrifter från anstalten skapas garantier för en restriktiv anståndsprövning.

Förslaget om att arbetsgivaren på mantalsuppgifterna skall angiva, huruvida han till någon arbetstagare under året utgivit eller beräknas komma att utgiva lön å minst 300 kr., avvisas av *statistiska centralbyrån*, som anser att effekten av en sådan bestämmelse kan bli motsatt den åsyftade i

det att den som lämnat uppgift på mantalsblanketten tror sig ha fullgjort sin skyldighet att avge arbetsgivaruppgift. Även *uppbördsorganisationskommittén* och *statens organisationsnämnd* avstyrker förslaget liksom *Sveriges hărădsskrivarförening*, vilken hävdar att en tryckt upplysning på mantalsblanketten om skyldigheten att avlämna arbetsgivaruppgift bör göra samma nytta.

I fråga om kontrollen av arbetsgivaruppgifterna framhåller *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*, att man måste ha klart för sig att åtminstone på landsbygden taxeringen i viss utsträckning sker utan kontrolluppgifter och att avlämnade uppgifter ofta är bristfälliga eller felaktiga. Därför ställer länsstyrelsen sig tveksam till om det av nämnden föreslagna kontrollsystemet är bättre än den inom allmänna pensionsberedningen förordade metoden med jämförelse mellan arbetsgivaruppgifterna och arbetsgivarnas avdrag i självdeklarationerna för utgivna löner. *Länsstyrelsen i Hallands län* ifrågasätter om kontrollen av underlaget för beräkning av arbetsgivaravgifter kan anses tillfredsställande med hänsyn till de jämförelsevis höga avgiftsbelopp, som i fortsättningen kommer att påföras arbetsgivarna. Dessa torde i regel vara angelägna att lämna fullständiga löneuppgifter till taxeringen med hänsyn till avdragsrätten för lönekostnader. Å andra sidan kan det befaras, att de i en del fall försöker undvika höga arbetsgivaravgifter genom att uppge för lågt avgiftsunderlag. Länsstyrelsen anser därför värdefullt, att vid kontrollen i första hand konstateras att de till taxeringen avlämnade löneuppgifterna verkligen överensstämmer med de kopior av sådana uppgifter, som skall bifogas arbetsgivaruppgiften. Detta torde emellertid förutsätta, att dessa båda slags kontrolluppgifter avlämnas samtidigt och till en och samma myndighet, ehuru sinsemellan åtskilda. Den här avsedda jämförande kontrollen skulle då kunna utföras, innan taxeringsuppgifterna uppsorteras och i förekommande fall vidarebefordras till annan myndighet, inom vars område löntagaren har sin hemortskommun. Administrationsnämnden har inte närmare angivit, hur denna kontroll eljest skulle kunna verkställas. Hänsyn måste tagas till att de för taxeringen avsedda kontrolluppgifterna så snart som möjligt bör insorteras i vederbörande deklarationer och eventuellt översändas till andra myndigheter, varigenom kontrollen av arbetsgivaruppgifterna på detta sätt försvåras eller omöjliggöres. Den föreslagna kontrollen genom bokgranskning eller jämförelse med självdeklarationerna torde enligt länsstyrelsens uppfattning med hänsyn till personalresurserna endast kunna ifrågakomma stickprovsvis och i ganska ringa utsträckning.

*Riksskattenämnden* påpekar att, om kontrolluppgifterna skall kunna avstämmas mot arbetsgivaruppgifterna, det blir erforderligt att i kontrolluppgifterna redovisa det belopp, för vilket arbetsgivaren skall erlägga avgift. Riksskattenämnden anmärker vidare, att kontroll genom jämförelse mellan

kontrolluppgifter, som bifogas arbetsgivaruppgift, och kontrolluppgifter till inkomsttaxeringen endast kan förekomma, då samtliga kontrolluppgifter lämnas till den myndighet, som mottagit arbetsgivaruppgiften. Detta är inte fallet när den anställde är bosatt på annan ort än den där arbetsgivaren skall taxeras. Sistnämnda påpekande göres också av *centrala uppboördsnämnden* och *länsstyrelsen i Stockholms län*, vilka vidare framhåller att administrationsnämnden inte närmare angivit hur kontrollen skall ske av att samtliga arbetsgivaruppgifter avlämnats.

*Uppboördsorganisationskommittén* ifrågasätter om inte åtminstone till en början kontrolluppgifter bör som hitintills lämnas i endast ett exemplar. Samtliga kontrolluppgifter bör i så fall tillställas den lokala skattemyndigheten i arbetsgivarens hemortskommun samtidigt med arbetsgivaruppgifterna. Dessa bör vara så utformade att en kontroll, lämpligen genom stickprov, kan göras mot kontrolluppgifterna. Det skisserade förfarandet kan visserligen åsamka den lokala skattemyndigheten visst merarbete, bl. a. genom utsortering och vidarebefordran av kontrolluppgifter för arbetstagare bosatta inom annan lokal skattemyndighets verksamhetsområde. Å andra sidan öppnas enligt kommitténs mening möjlighet för en enkel men samtidigt effektiv kontroll, varjämte uppgiftslämnandet för arbetsgivaren underlättas. Kommittén framhåller vidare angelägenheten av att allt arbete som har att göra med kontroll av uppgiftslämnande m. m. nära samordnas med den motsvarande kontroll som ankommer på annan myndighet, t. ex. länsstyrelse såvitt avser taxeringsväsendet och lokal skattemyndighet vad angår källskatteuppbörden. *Föreningen Sveriges kronokamrerare* uttalar sig för ett kontrollsystem motsvarande det av uppboördsorganisationskommittén förordade och ifrågasätter därför nödvändigheten av dubbla exemplar av kontrolluppgifterna.

*Riksräkenskapsverket* anför, att försäkringskollektivets speciella konstruktion medför att frågan huru och i vilken omfattning revision skall bedrivas påkallar uppmärksamhet. Ämbetsverket förordar att denna fråga göres till föremål för särskild utredning. Vidare påpekas, att en arbetsgivare numera riskerar att få sin bokföring granskad av flera olika statliga organ, som vardera bevakar sitt intresse av att vederbörande fullgör sina skyldigheter i fråga om taxering, källskatt, avgifter till riksförsäkringsanstalten och skatter till kontrollstyrelsen m. m. Ämbetsverket anser, att det bör eftersträvas att sådan granskning såvitt möjligt samordnas.

*Länsstyrelsen i Malmöhus län* ifrågasätter starkt, huruvida fögderierna har tillgång till kvalificerad personal för arbetsgivarkontrollen. Länsstyrelsen förordar, att även länsstyrelserna insättes som kontrollorgan. *Statens organisationsnämnd* framhåller vikten av att noggranna anvisningar utarbetas för de lokala skattemyndigheternas kontroll av arbetsgivaruppgifterna och att härvid beaktas möjligheterna att begränsa kontrollarbetet genom att tillämpa stickprovsmetoden.

Enligt *Svenska arbetsgivareföreningens* uppfattning är den i administrationsnämndens betänkande lämnade redogörelsen beträffande arbetsgivaruppgifterna och deras samordning med kontrolluppgifterna inte tillräcklig för ett ställningstagande från föreningens sida. Föreningen förutsätter, att möjligheten att medge befrielse från skyldighet att foga kontrolluppgifter vid arbetsgivaruppgiften kommer att tillämpas generöst, och ifrågasätter om inte generell dispens bör lämnas för arbetsgivare med minst 100 anställda.

Vad härefter angår inbetalningen av arbetsgivaravgifterna har rörande förslaget att de mindre arbetsgivarnas avgifter skall betalas i samband med de allmänna skatterna uttalats önskemål av *riksförsäkringsanstalten*, att dess uppgifter om ifrågavarande avgifter skall få avlämnas till de lokala skattemyndigheterna vid en senare tidpunkt än den 1 augusti i Stockholm och den 1 september i landet i övrigt, som nämnden föreslagit.

I fråga om de större arbetsgivarnas avgifter anmärker *Kooperativa förbundet* på att det enligt den föreslagna huvudregeln uppställas såsom förutsättning för särskild beräkning eller jämkning av preliminär avgift att den ifrågavarande avvikelser från den preliminära avgiftens belopp skall uppgå till minst en femtedel. Förbundet yttrar, att huvudregelns väsentliga betydelse främst torde komma till synes vid mera krisartad nedgång i sysselsättningen för företag på områden, som oförskyllt drabbats av konjunkturkriser, t. ex. inom exportindustrierna. För alla företag på sådana områden kan då likviditetssvårigheter väntas uppstå, och en ändring av bestämmelsen, som ger större möjligheter att i en sådan likviditetskris fullgöra preliminärbetalningarna, är enligt förbundets mening befogad, t. ex. genom att ändra femtedelsregeln till en tiondelsregel och komplettera den med ett minimibelopp av lämplig storlek. Även *Svenska arbetsgivareföreningen* förordar en tiondelsregel. Föreningen håller vidare före, att bestämmelserna om anstånd med inbetalning av avgift bör mildras. Särskilt anses en anståndstid av två månader vara alltför kort.

Vad angår frågan hur debiterade arbetsgivaravgifter gottgöres de olika socialförsäkringarna avstyrker *riksförsäkringsanstalten* den av nämnden föreslagna nyheten att riks-försäkringsanstaltens yrkesskadeförsäkring samt sjuk- och moderskapsförsäkringarna själva skall vidkännas förluster, som uppkommer genom att arbetsgivare inte erlägger på dem ankommande avgifter och bidrag. Anstalten anser att nämnden inte framlagt några skäl för ett frångående av det nuvarande systemet. Vidare erinrar anstalten om att inom allmänna pensionsberedningen förordades, att anstalten vid översändande av restlängd skulle få tillgodoföra sig summan av de däri upptagna avgiftsbeloppen minskad med

ett belopp, utgörande så stor del av nämnda summa som svarar mot den genomsnittliga avskrivningsprocenten för restförda skatter. Anstalten förordar detta förslag framför nämndens, särskilt emedan det administrativt sett torde bli avsevärt enklare. *Riksräkenskapsverket* anser, att det skulle vara betydligt enklare om inflytande restantier avseende de större arbetsgivarnas avgifter redovisades av länsstyrelserna direkt till riksförsäkringsanstalten.

Mot den av administrationsnämnden i fråga om tilläggspensionsavgifterna föreslagna regeln att betalningsfristen för erläggande av dylik avgift skall utlöpa med september månad året näst efter taxeringsåret invänder *länsstyrelsen i Hallands län*, att kontrollen av att avgift erlagts inom föreskriven tid skulle kollidera med debiteringsarbetet och utmätningsmännens därmed sammanhängande granskning för kvittning av överskjutande preliminär skatt mot restförda belopp. *Länsstyrelsen* anser det därför önskvärt att betalningsfristen framflyttas till den 31 augusti året näst efter taxeringsåret. *Länsstyrelsen i Östergötlands län* framhåller, att sådant anstånd med inbetalning av skatt, som medgivits utöver den tid då tilläggspensionsavgift senast skall erläggas, kommer att sakna mening såvitt avser nämnda avgift. Bestämmelserna på denna punkt bör enligt länsstyrelsens mening omprövas. Även *Stockholms stad* påpekar betalningsfristens inverkan på beslut om anstånd med erläggande av skatt och uttalar, att en justering av anståndsbestämmelserna måhända är påkallad.

Därest skatt vari tilläggspensionsavgift ingår betalas endast till en del, skall enligt administrationsnämndens förslag det erlagda beloppet i första hand anses utgöra betalning av tilläggspensionsavgift. Detta förslag vill *statskontoret* inte motsätta sig. Enligt ämbetsverkets mening skulle dock en uppdelning av erlagt belopp efter förhållandet mellan avgiften och det totala skattebeloppet i och för sig inte vara orimlig. *Riksräkenskapsverket* finner de av administrationsnämnden anförda argumenten för att erlagd skatt i första hand skall avse betalning av tilläggspensionsavgift inte vara hållbara och anser inte förslaget motiverat från statsverkets synpunkt. Ämbetsverket föreslår, att egenpensionsavgifterna skall hållas åtskilda från den övriga uppbörden genom att de påföres debetsedeln på en särskild kupong och förfaller till betalning vid särskilda uppbördsterminer. *Försäkringsinspektionen* anser, att den mest önskvärda metoden hade varit att så stor del av pensionspoängen, som motsvarar skattebetalningen, tillgodoräknas den försäkrade och beklagar att TPL inte medger detta. Samma åsikt uttalas av *Svenska försäkringsbolags riksförbund*.

Några remissorgan påtalar att det i vissa fall kan bli erforderligt att ändra beräkningen av pensionsgrundande inkomst



i anledning av beslut om avgiftsunderlag och vice versa. Sålunda uttalar riksskattenämnden, att såväl arbetsgivaravgift som tilläggs pensionsavgift kan komma att uttagas för samma inkomst därför att riksförsäkringsanstalten vid debitering av arbetsgivaravgift finner att en inkomst, som vid beräkning av pensionsgrundande inkomst ansetts utgöra inkomst av annat förvärvsarbete, bör hänföras till inkomst av anställning. Riksskattenämnden ifrågasätter, om inte vederbörande myndighet bör ha möjlighet att rätta dylika fel. Även Svenska arbetsgivareföreningen anser att bestämmelser erfordras för fall av detta slag. Länsstyrelsen i Malmöhus län framhåller, att ändring av den pensionsgrundande inkomsten i förekommande fall bör medföra ändring av avgiftsunderlaget för arbetsgivaravgiften i viss omfattning men att författningsförslaget inte innehåller några regler härom.

Den särskilde utredningsmannens förslag rörande redares arbetsgivaravgifter i vissa fall har inte föranlett någon invändning under remissbehandlingen.

#### *Departementschefen*

De förslag, som administrationsnämnden framlagt rörande reglerna för uppbörd av avgifterna till den allmänna tilläggs pensioneringen, bygger i sina huvuddrag på tankegångar, som kommit till uttryck redan i samband med tillkomsten av TPL. Detta gäller bl. a. förslaget att arbetsgivarnas avgifter för de anställdas pensionering skall debiteras och uppbäras tillsammans med arbetsgivarnas avgifter för obligatorisk yrkesskadeförsäkring i riksförsäkringsanstalten och bidrag till sjuk- och moderskapsförsäkringarna, varvid samtliga dessa avgifter och bidrag gemensamt benämnes arbetsgivaravgift. Arbetsgivarnas avgifter för obligatorisk yrkesskadeförsäkring, som tagits i något av de s. k. socialförsäkringsbolagen, skall emellertid alltså debiteras och uppbäras i särskild ordning.

I underlaget för arbetsgivares årliga avgift enligt TPL ingår inte arbetstagares lön, som under året ej uppgått till 300 kr., och inte heller sådan del av lön, som utgått in natura i annan form än kost eller bostad. För att underlaget för avgiften för yrkesskadeförsäkring i riksförsäkringsanstalten och bidragen till sjuk- och moderskapsförsäkringarna så långt som möjligt skall sammanfalla med avgiftsunderlaget enligt TPL föreslås motsvarande begränsningar i fråga om den lön, å vilken sistnämnda avgift och bidrag skall utgå. Detta förslag har inte mött några invändningar vid remissbehandlingen och jag vill även för egen del ansluta mig till förslaget.

I vad mån de förordade begränsningarna av avgiftsunderlaget även bör få återverkan på underlaget för ersättningarna från yrkesskade-, sjuk- och

moderskapsförsäkringarna har något diskuterats av administrationsnämnden, som förutsätter att endast begränsningsregeln i fråga om naturaförmånerna skall få slå igenom på ersättningssidan och därvid blott inom sjuk- och moderskapsförsäkringarna men ej inom yrkesskadeförsäkringen. Försäkringsrådet anser däremot att denna regel bör gälla på ersättningssidan även i sistnämnda försäkring.

Såväl inom yrkesskadeförsäkringen som inom sjuk- och moderskapsförsäkringarna föreligger i princip överensstämmelse mellan sådan lön, som beaktas vid bestämmande av försäkringsersättningarna, och sådan lön, å vilken avgift eller arbetsgivarbidrag beräknas. Härmed är emellertid inte sagt att full överensstämmelse i alla avseenden behöver råda. Så är heller inte fallet för närvarande. Vad särskilt angår förslaget att avgift och bidrag inte skall uttagas på lön, som under ett år inte uppgått till 300 kr., vill jag understryka, att även om någon motsvarande reduktion inte genomföres på ersättningssidan, regeln torde bli till fördel för försäkringarna genom att administrationskostnaderna minskas. Omkring 180 000 arbetsgivare, vilkas löneutgifter under ett år understiger 300 kr., kommer nämligen inte längre att debiteras avgifter och bidrag, och härigenom torde uppbördskostnaderna komma att minskas med större belopp än dessa arbetsgivare betalar i avgifter och bidrag. I och för sig är det därför inte nödvändigt att i anledning av den förordade 300-kronorsregeln ändra de bestämmelser, som rör försäkringsförmånernas beräkning, även om det kan förekomma att också arbetsgivare, vilkas årliga löneutgifter är större än 300 kr. men som i större omfattning har korttidsanställda med lägre lön under året hos honom än nämnda belopp, uppnår en viss fördel i avgiftshänseende. Enligt min mening bör man i denna fråga välja den linjen att inte låta nu ifrågakarande, huvudsakligen av tekniska och administrativa skäl påkallade begränsningar av avgiftsunderlaget föranleda någon ändring i reglerna om den försäkrades rätt till ersättning från yrkesskade-, sjuk- eller moderskapsförsäkringarna.

Bestämmelserna om den lön, varå arbetsgivarbidrag till sjuk- och moderskapsförsäkringarna utgår, är upptagna i lagarna om sjukförsäkring och moderskapshjälp, varför reglerna om att bidrag inte skall utgå på lön under 300 kr. eller andra löneförmåner in natura än kost och bostad gör en ändring i de båda nämnda lagarna nödvändig. Vad gäller yrkesskadeförsäkringslagen är de närmare grunderna för avgiftsberäkningen för försäkring i riksförsäkringsanstalten inte angivna i lagen, utan det överlämnas åt Konungen att fastställa dessa grunder. Hinder synes mig därför inte föreligga att såsom administrationsnämnden avsett utan ändring i yrkesskadeförsäkringslagen genom av Konungen och riksdagen beslutade bestämmelser göra de här ifrågakarande begränsningarna av avgiftsunderlaget, såvitt gäller avgift till yrkesskadeförsäkring i riksförsäkringsanstalten. Det torde härvid vara lämpligt, att en uttrycklig författningsbestämmelse till-

kommer inte bara om undantaget för lön under 300 kr. utan även om att inga andra naturaförmåner än kost och bostad ingår i avgiftsunderlaget.

Värdet av kost och bostad skall enligt nämndens förslag vid bestämmande av avgiftsunderlag uppskattas efter de regler, som tillämpas vid inkomsttaxeringen. Detta innebär, att olika värden skulle komma att tillämpas beroende på orten, där förmånerna åtnjutes, m. m. Såsom i flera remissyttranden påpekas torde en sådan ordning bli svårhanterlig. En värdering enligt på förhand fastställda schematiska regler synes därför vara att föredraga. Det torde få ankomma på riksförsäkringsanstalten att efter samråd med riksskattenämnden bestämma dessa regler.

I ett tidigare avsnitt har jag förordat, att avdrag för avgifter för pensionering i samband med tjänsten såsom komplettering till den allmänna tilläggs pensioneringen inte skall göras vid bestämmande av pensionsgrundande inkomst. Med hänsyn härtill bör sådant avdrag inte heller förekomma vid beräkningen av arbetsgivares avgiftsunderlag. Detta innebär, att arbetsgivaravgift betalas på den del av arbetstagarens lön, som avdragits från lönen såsom avgift till den kompletterande pensioneringen.

Kostnader, som arbetstagare haft att av sin lön bestrida i anställningen, skall enligt nämndens förslag få avdragas vid avgiftsunderlagets beräkning endast om riksförsäkringsanstalten lämnat medgivande därtill. Sådant medgivande, som kan vara generell för viss verksamhet, t. ex. arbete med skogskörning, eller avse viss eller vissa arbetstagare, får bara göras om kostnaderna kan beräknas uppgå till minst en tiondel av lönen. De sålunda föreslagna bestämmelserna ger enligt min mening möjlighet att ta vederbörlig hänsyn till sådana fall, där kostnadsavdrag är berättigade, utan att avgiftsberäkningen i en mängd fall kompliceras av mera obetydliga avdrag. Jag tillstyrker förslaget.

Vad administrationsnämnden föreslagit rörande arbetsgivarnas skyldighet att lämna särskilda arbetsgivaruppgifter till de lokala skattemyndigheterna till ledning för bestämmande av arbetsgivaravgift torde som framhållits under remissbehandlingen innebära en betydande förbättring i förhållande till den ordning som nu gäller inom yrkesskade-, sjuk- och moderskapsförsäkringarna. Jag finner mig därför böra förorda förslaget. En i några remissyttranden ifrågasatt flyttning av tiden för avlämnande av arbetsgivaruppgifter och tillhörande kontrolluppgifter till senare tidpunkt än som föreslagits, dvs. den 31 januari och, när det gäller redare som redovisar sjömansskatt, sista dagen i februari, torde inte vara möjlig att genomföra med hänsyn till att tiden för arbetet med avgiftsdebiteringen inom riksförsäkringsanstalten då skulle bli alltför kort. Speciella svårigheter i enskilda fall att avlämna uppgifterna vid föreskriven tidpunkt kan beaktas genom den möjlighet att

medge anstånd, som står till buds för de myndigheter till vilka uppgifterna skall avlämnas. Riksförsäkringsanstalten bör äga möjlighet att i anvisningar till dessa myndigheter ange riktlinjer för anståndsgivningen.

Omläggningen av arbetsgivaruppgiftsskyldighet medför att uppgifter om anlitad arbetskraft inte längre behöver lämnas i samband med mantalsskrivningen. Administrationsnämnden har dock föreslagit ett icke straffsanktionerat påbud om att vederbörande i mantalsuppgiften skall ange, huruvida han till någon hos honom anställd under året utgivit eller beräknas komma att utge lön å minst 300 kr. I likhet med ett antal remissorgan anser jag en sådan föreskrift obehövlig och avstyrker därför förslaget härom.

Kontrollen av arbetsgivaruppgifterna måste med hänsyn till de betydande belopp, vartill arbetsgivaravgifterna kommer att uppgå, ägnas stor uppmärksamhet. Enligt det i allmänna pensionsberedningens betänkande framlagda förslaget om författningsreglerad tilläggspension borde kontrollen bygga på en jämförelse mellan arbetsgivaruppgiften samt arbetsgivarens allmänna självdeklaration med de däri gjorda avdragen för utgivna löner. Administrationsnämnden har i stället föreslagit ett kontrollsystem, inriktat på en granskning av att de löner och ersättningar, som enligt de för inkomsttaxeringen lämnade uppgifterna utgör inkomst av anställning, ingår i det av arbetsgivarna uppgivna underlaget för arbetsgivaravgifter. För sådant ändamål föreslås, att vid arbetsgivaruppgiften skall fogas ett exemplar av de särskilda kontrolluppgifter, som arbetsgivaren enligt taxeringsförfordningen har att avlämna till ledning vid arbetstagarnas inkomsttaxering. En jämförelse mellan det exemplar av kontrolluppgiften, som bifogas arbetsgivaruppgiften, och det som lämnas för taxeringen blir alltså av särskilt intresse och avses komma att äga rum stickprovvis.

Den av administrationsnämnden föreslagna kontrollmetoden står i god samklang med huvudprincipen i tilläggspensioneringen att de pensionsgrundande lönebeloppen skall motsvaras av de avgiftsgrundande och bör enligt min mening tillämpas. Detta utesluter inte att jämförelsen med avdragen för löneutgifter i arbetsgivarernas självdeklarationer i viss utsträckning utnyttjas som ett hjälpmedel vid kontrollen. Såsom i en del remissyttranden anmärkes är den avsedda jämförelsen mellan de kontrolluppgifter som bilägges arbetsgivaruppgiften och de som avges till ledning vid de anställdas taxering svår att göra då arbetstagaren taxeras inom området för annan lokal skattemyndighet än där arbetsgivaruppgiften avlämnas. Båda exemplaren av kontrolluppgiften kommer i dylika fall inte att lämnas till samma myndighet. Ett par remissorgan har därför ifrågasatt, om man inte borde nöja sig med ett exemplar av kontrolluppgiften, som lämnades till den lokala skattemyndigheten i arbetsgivarens hemortskommun (i Stockholm till överståthållarämbetet). Efter företagen kontroll mot arbetsgivaruppgifterna skulle kontrolluppgifterna därefter i förekommande fall vidare-

befordras till de lokala skattemyndigheter, inom vilkas verksamhetsområden arbetstagarna är bosatta.

Det kan inte bestridas att svårigheten att avstämma de båda kontrolluppgiftsexemplaren mot varandra i fall, då arbetsgivaruppgiften avlämnas till annan myndighet än kontrolluppgiften till ledning vid inkomsttaxeringen, kan leda till minskad effektivitet hos det föreslagna kontrollsystemet. Vissa möjligheter torde dock finnas att bemästra svårigheterna. Det torde också böra undersökas i vad mån det längre fram kan vara möjligt att lägga om reglerna för var kontrolluppgifterna till ledning vid taxering skall avlämnas. Däremot torde det inte vara tillrådligt att anlita ett och samma exemplar av kontrolluppgiften både för arbetsgivarkontrollen och arbetstagarens taxering. Tiden för arbetsgivarkontrollen torde då bli alltför snävt tilltagen, och en granskning sedan kontrolluppgifterna överlämnats till taxeringsorganen skulle försvåras. De nu behandlade, för arbetsgivarkontrollens lämpliga bedrivande betydelsefulla frågorna bör enligt min mening ägnas ingående uppmärksamhet även i fortsättningen.

Det är självfallet av vikt, att personal i erforderlig omfattning finnes att tillgå för det kontrollarbete, som skall utföras hos de lokala skattemyndigheterna. Administrationsnämnden har också beräknat personalåtgången hos dessa myndigheter med särskilt beaktande av kontrollverksamhetens betydelse. En viktig anledning till att jag ställt mig avvisande till att andra arbetsuppgifter för tilläggspensioneringens räkning än bestyren med beräkning av pensionsgrundande inkomst och arbetsgivarkontrollen lägges på de lokala skattemyndigheterna, har varit omsorgen om att tillräcklig tid skall stå till buds för sistnämnda uppgift. Jag hyser därför goda förhoppningar om att den mera rutinmässiga arbetsgivarkontrollen på ett tillfredsställande sätt skall kunna utföras av de lokala skattemyndigheterna och i Stockholm av överståthållarämbetet. De mera kvalificerade undersökningarna för kontroll av att avgiftsskyldigheten behörigen fullgöres torde inte kunna genomföras utan bokföringsgranskning. För detta ändamål torde en utbyggnad av riksförsäkringsanstaltens revisionssektion böra ske. Såsom påpekats i ett par remissyttranden löper en arbetsgivare risk att bli underkastad revision från det allmännas sida i flera olika avseenden och från skilda organs sida. Givetvis är det i hög grad önskvärt att, om åtgärder av detta slag mot en och samme arbetsgivare övervägs av flera bokföringsgranskande organ, en samordning av de olika myndigheternas handlande äger rum. Det torde därför böra ankomma på en myndighet, som ifrågasätter revision, att samråda med annat organ som kan antagas ha motsvarande intresse. Vad särskilt gäller arbetsgivaravgifterna blir en samverkan med länsstyrelsernas och de lokala skattemyndigheternas granskning i fråga om källskatteuppbörden påkallad.

Från skyldigheten att foga kontrolluppgifter vid arbetsgivaruppgiften skall riksförsäkringsanstalten enligt administrationsnämndens förslag kun-

na lämna dispens åt arbetsgivare, vars avlöningsbokföring m. m. uppfyller sådana krav att kontrollsynpunkterna ändå blir tillgodosedda. Vid dispensgivningen bör det eftersträvas, att kontrolluppgifter inte fordras då arbetstagarnas antal är stort. Generell dispens vid ett visst antal arbetstagare bör dock inte ifrågakomma. En möjlighet till prövning i de särskilda fallen av att de nyssnämnda kraven är uppfyllda bör emellertid hållas öppna. Rörande arbetsgivaruppgifternas utformning torde böra nämnas, att de är avsedda att utgöra sammandrag upptagande totalsummor. Att ersätta detta sammandrag med maskinlistor från datamaskiner som föreslagits från arbetsgivarhåll har alltså ingen aktualitet.

Beträffande ordningen för inbetalning av arbetsgivarnas avgifter har i det föregående föreslagits, att de mindre arbetsgivarnas avgifter skall uppbäras i samband med de allmänna skatterna. För detta ändamål skall enligt administrationsnämndens förslag riks försäkringsanstalten efter det att avgifterna uträknats lämna de lokala skattemyndigheterna uppgift om avgifternas storlek, i Stockholm före den 1 augusti och i landet i övrigt före den 1 september. Riks försäkringsanstalten önskar, att de ifrågavarande uppgifterna skall få lämnas senare än sålunda föreslagits. Detta kan dock med hänsyn till den tid som måste stå till de lokala skattemyndigheternas förfogande för debetsedlarnas färdigställande inte medgivas. Administrationsnämndens förslag bör därför följas.

När det gäller de större arbetsgivarnas avgifter har i ett par yttranden riktats kritik mot vissa av administrationsnämnden föreslagna regler om de preliminära avgifternas storlek. Enligt dessa bestämmelser, som utformats med motsvarande föreskrifter i uppbördsförordningen rörande preliminär B-skatt som förebild, skall den preliminära avgiften för ett år utgå med samma belopp som den föregående år debiterade slutliga avgiften. Om den slutliga avgiften för det år som den preliminära avgiften avser kan antagas komma att avvika från den på sätt nyss sagts beräknade preliminära avgiften med minst en femtedel av dess belopp, skall dock särskild beräkning av den preliminära avgiften göras. Jämkning av påförd preliminär avgift kan ske, om den slutliga avgift som är att påräkna över- eller understiger den påförda preliminära avgiften med minst en femtedel av densamma. Både särskild beräkning och jämkning av preliminär avgift kan dessutom vidtagas, om skillnaden mellan preliminär och slutlig avgift eljest skulle bli mer betydande eller annan särskild omständighet föreligger.

Kritiken mot de sålunda föreslagna reglerna gör gällande, att dessa är för stränga för arbetsgivarna, varvid föreslås att det enligt huvudregeln skall vara tillräckligt att den slutliga avgiftens avvikelse från den preliminära kan förväntas uppgå till en tiondel av den senare för att särskild beräkning eller jämkning skall kunna ifrågakomma. För min del anser jag önskvärt, att den av administrationsnämnden eftersträfvade överensstämmelsen

med motsvarande bestämmelser i uppbördsförordningen bibehålles. Erforderlig hänsyn till särskilda svårigheter för arbetsgivarna på grund av nedåtgående konjunkturen eller andra sådana förhållanden synes mig kunna tagas med tillämpning av de föreslagna reglerna, enligt vilka särskild beräkning och jämkning kan förekomma även i andra fall än då femtedelsregeln medger detta.

Jag tillstyrker även de föreslagna bestämmelserna om anstånd med betalning av arbetsgivaravgift, vilka likaledes synes ge utrymme för hänsynstagande till speciella omständigheter i de enskilda fallen.

Administrationsnämndens förslag innehåller regler för hur debiterade arbetsgivaravgifter gottgöres de olika försäkringar, för vilka arbetsgivaravgifterna upptages. I överensstämmelse med avsikten vid TPL:s tillkomst föreslås, att förluster till följd av bristande betalning skall drabba tilläggs pensioneringen. Motsvarande skall enligt förslaget även gälla avgifterna för yrkesskadeförsäkring i riksförsäkringsanstalten och bidragen till sjuk- och moderskapsförsäkringarna. För de tre sistnämnda försäkringarna innebär detta en nyhet. För närvarande äger nämligen riksförsäkringsanstalten vid debitering av de mindre arbetsgivarnas avgifter och bidrag och vid överlämnande av indrivningshandlingar rörande de större arbetsgivarnas oguldna avgifts- och bidragsbelopp tillgodoföra sig de debiterade eller oguldna beloppen från vederbörligt anslag å rikstaten. Staten svarar alltså för förluster till följd av att debiterade belopp inte erlägges av de betalningsskyldiga. Riksförsäkringsanstalten har förordnat bibehållande av det nu tillämpade systemet. Enligt min åsikt är den principiellt riktiga ordningen inom de avgiftsfinansierade delarna av socialförsäkringen att avgiftsförlusterna bäres av försäkringen, och jag ansluter mig därför till vad administrationsnämnden föreslagit. I fråga om detaljerna för arbetsgivaravgifternas överförande till tilläggs pensioneringen och övriga här ifrågakarande försäkringar finner jag att nämndens förslag bör godtagas på ett undantag när. I enlighet med vad riksräkenskapsverket föreslagit bör sådana avgifter från större arbetsgivare, vilka inflyter efter indrivning, av länsstyrelserna redovisas direkt till riksförsäkringsanstalten.

Såsom framgår av reglementet angående allmänna pensionsfondens förvaltning skall riksförsäkringsanstalten överföra de avgifter enligt TPL, som anstalten uppbär eller äger tillgodoföra sig, till de tre styrelserna för fonden. Närmare regler om överförandet torde få utfärdas av Konungen med stöd av 26 § reglementet.

Betalningen av tilläggs pensionsavgifterna, dvs. de avgifter som de försäkrade själva har att erlägga å den del av den pensionsgrundande inkomsten som härrör från inkomst av annat förvärvsarbete än anställning, skall enligt TPL vara fullgjord inom föreskriven tid för att pen-

sionspoäng skall beräknas för nämnda inkomstdel. Administrationsnämnden har beträffande den betalningsfrist som sålunda bör bestämmas föreslagit, att den för avgifter som ingår i slutlig skatt skall utlöpa med utgången av september månad året näst efter taxeringsåret. Den angivna tidpunkten, mot vilken invändning riktats endast från ett håll, synes lämpligt vald och förslaget på denna punkt bör därför följas. Detsamma gäller vad som föreslagits om betalningsfrist för tilläggspensionsavgift, som ingår i tillkommande skatt, nämligen inom fyra månader efter den, varunder den sista uppbördsterminen för skatteinbetalningen infallit. Eftersom tilläggspensionsavgifterna skall uppbäras i samband med de allmänna skatterna, kommer de i uppbördshänseende att räknas som skatt. Under remissförfarandet har påpekats, att anstånd med betalning av skatt kommer att vara utan verkan för tid efter utgången av september månad året näst efter taxeringsåret såvitt avser tilläggspensionsavgift. Vid meddelande av sådant anstånd synes därför den skattskyldige böra erinras om att anståndet inte innebär undantag från kravet på att tilläggspensionsavgift skall vara erlagd senast vid nyssnämnda tidpunkt.

Med hänsyn till att tilläggspensionsavgifterna uppbördstekniskt räknas till slutlig eller tillkommande skatt måste det, när skatt vari tilläggspensionsavgift ingår betalas endast till en del, kunna avgöras i vad mån betalningen hänför sig till avgiften. Administrationsnämnden förordar härutinnan, att erlagt belopp i första hand skall anses utgöra betalning av tilläggspensionsavgiften. Visar sig tilläggspensionsavgiften även med tillämpning härav inte vara till fullo betald när betalningsfristen utgår, skall skatten omdebiteras med uteslutande av tilläggspensionsavgiften. Detta sammanhänger med att enligt TPL avgiften måste vara till fullo erlagd för att pensionspoäng skall tillgodoräknas på grundval av inkomst av annat förvärvsarbete. Någon uppdelning av poängtalet med hänsyn till den omfattning, i vilken avgiften blivit gulden, är alltså inte medgiven. Med hänsyn härtill synes vad administrationsnämnden föreslagit utgöra en lämplig lösning av den föreliggande frågan. Även rättviseskäl talar för nämndens förslag, som ansluter sig till vad som en gång gällt för folkpensionsavgifternas vidkommande. Om en person står i valet mellan att betala premien för en privat försäkring eller sina skatter, är det ingenting som hindrar att han väljer det förra alternativet och därigenom skyddar sin rätt enligt försäkringen. Den omständigheten att avgiftsbetalningen för tilläggspensioneringen tekniskt sammankopplats med skatteuppbörden bör inte medföra någon ändring i den möjlighet att i första hand låta tillgängliga resurser användas till försäkringsskyddets bibehållande, som nyss skildrats.

Såsom i några remissyttranden framhålls bör möjligheter föreligga att ändra beräkningen av pensionsgrundande inkomst i



anledning av beslut om avgiftsunderlag och vice versa. Om en försäkrad vid beräkning av pensionsgrundande inkomst ansetts vara anställd hos en arbetsgivare och inkomsten från denne följaktligen hänförs till inkomst av anställningen men därefter vid fastställande av arbetsgivarens avgiftsunderlag anställning inte ansetts föreligga och samma inkomst alltså inte föranleder avgiftsskyldighet för arbetsgivaren, bör ändring göras i beräkningen av den försäkrades pensionsgrundande inkomst, så att det ifrågavarande beloppet överföres från inkomst av anställning till inkomst av annat förvärvsarbete. Detta medför skyldighet för den försäkrade att erlægga tilläggspensionsavgift i samma mån som den från inkomst av annat förvärvsarbete härrörande delen av den pensionsgrundande inkomsten ökas. På motsvarande sätt bör ändring av den pensionsgrundande inkomsten vidtagas, om inkomst som ansetts hänförlig till inkomst av annat förvärvsarbete befinnes skola ingå i arbetsgivarens avgiftsunderlag. I sådant fall kommer givetvis den försäkrades skyldighet att betala tilläggspensionsavgift att minskas i motsvarande mån.

I TPL förutsättes att särskilda regler skall gälla för redarens arbetsgivaravgifter i vissa fall. Avsikten har varit att göra en reduktion i redarnas avgiftsbörda med hänsyn till att en stor del av den svenska handelsflottans bemanning utgöres av utlänningar, som inte får rätt till tilläggspension. Samtidigt vill man undvika sådana regler att det med beaktande av pensionskostnaderna skulle ställa sig billigare för redarna att anlita utländsk arbetskraft än svensk. Den utredningsman, som haft att pröva frågan, har löst problemet på så sätt, att han föreslår en reduktion av procenttalet för avgiftsuttaget å löner till sjömän på fartyg i annan fart än inre fart efter förhållandet mellan antalet svenska sjömän och hela bemanningen på fartyg med en bruttodräktighet av minst 300 registerton. Vad utredningsmannen sålunda och i övrigt föreslagit har godtagits under remissförfarandet, och jag vill också tillstyrka förslaget, till vars detaljer jag återkommer i det följande.

### Specialmotivering

I överensstämmelse med de riktlinjer, som uppdragits i det föregående, har inom socialdepartementet upprättats förslag till förordning angående beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension, förordning angående uppbörd av avgifter enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension, m. m., förordning angående redares avgift i vissa fall enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension, m. m., förordning om ändring i taxeringsförordningen den 23 november 1956 (nr 623), förordning om ändring i uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272), förordning om ändring i folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 (nr 469), lag angående ändrad lydelse av 38 § lagen den

3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring och lag angående ändrad lydelse av 12 § lagen den 21 maj 1954 (nr 266) om moderskapshjälp.

Vidare har på grundval av förslag, som utarbetats av administrationsnämnden och som inte närmare berörts i det föregående, inom socialdepartementet uppgjorts förslag till lag om ändrad lydelse av 17 kap. 12 § handelsbalken, lag angående ändrad lydelse av 17 § lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar, lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), förordning angående ändrad lydelse av 4 § 1 mom. och 7 § förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt och förordning om ändrad lydelse av 3 § förordningen den 22 maj 1953 (nr 269) angående byggnadsforskningsavgift.

Utöver vad som tidigare anförts torde följande böra nämnas rörande förslagen.

**Förslaget till förordning angående beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension**

**1 §.**

I administrationsnämndens förslag är reglerna om beräkning av pensionsgrundande inkomst och om de försäkrades egna avgifter till tilläggspensioneringen sammanförda i en författning, medan bestämmelserna om arbetsgivarnas avgifter är upptagna i en särskild författning. Vid departementsförslagens utarbetande har det ansetts lämpligare att låta bestämmelserna om beräkning av pensionsgrundande inkomst bilda en förordning för sig samt att i en annan förordning behandla samtliga regler angående avgifter till försäkringen för allmän tilläggspension.

Förevarande paragraf upptar reglerna om vilka myndigheter som skall bestämma den pensionsgrundande inkomsten. I överensstämmelse med vad som förordats i den allmänna motiveringen skall detta för här i riket bosatta försäkrade göras av den lokala skattemyndighet, inom vars tjänstgöringsområde vederbörande taxerats till statlig inkomstskatt eller skulle ha taxerats till sådan skatt om han inte haft att erlægga sjömansskatt, dock att i Stockholm överståthållarämbetet träder i den lokala skattemyndighetens ställe. Härvid torde såsom bosatt här i riket få anses varje försäkrad, som under hela eller någon del av det år, vilket beräkningen av pensionsgrundande inkomst avser, varit bosatt härstädes. För andra försäkrade än som nu sagts skall den pensionsgrundande inkomsten beräknas i Stockholm, dvs. av överståthållarämbetet. Det sistnämnda gäller även svenska sjömän, som är bosatta i Danmark och Finland och som enligt gällande bestämmelser skall erlægga sjömansskatt som här i riket bosatta sjömän.

*Överståthållarämbetet* och *Sveriges redareförening* har under remissbehandlingen ifrågasatt, att sjömansskattekontoret skulle få till uppgift att beräkna pensionsgrundande inkomst för sjömän. Då det inte torde vara

önskvärt att ytterligare en myndighet drages in i arbetet med fastställande av pensionsgrundande inkomst, kan en dylik anordning inte förordas.

## 2 §.

För denna paragraf, som behandlar förhållandet mellan inkomsttaxering och pensionsgrundande inkomst, har i huvudsak redogjorts i den allmänna motiveringen. Det i paragrafens andra punkt förekommande uttrycket »verkställd beräkning av pensionsgrundande inkomst» har valts med tanke på att omfatta dels det fall att pensionsgrundande inkomst verkligen fastställts och dels den situationen att beräkningen inte lett till sådant fastställande på grund av att basbeloppet inte överskridits med minst 100 kr. eller av annan anledning.

Om exempelvis av den försäkrades taxering framgår att den inkomst, som skall beaktas vid beräkning av pensionsgrundande inkomst för honom, uppgår till 3 800 kr., fastställs ingen pensionsgrundande inkomst vid ett basbelopp av 4 000 kr. Föranleder en taxeringsändring höjning av beloppet 3 800 kr. med 400 kr., blir heller ingen pensionsgrundande inkomst fastställd, men är den av taxeringsändringen föranledda höjningen 500 kr., fastställs pensionsgrundande inkomst med  $(4\,300 - 4\,000 =) 300$  kr. Skulle å andra sidan en pensionsgrundande inkomst av sistnämnda storlek ha fastställts på grundval av den ursprungliga taxeringen och föranleder en taxeringsändring sänkning med 400 kr., står den beräknade pensionsgrundande inkomsten kvar. Blir sänkningen 500 kr., undanröjes däremot den pensionsgrundande inkomsten.

*Länssstyrelsen i Malmöhus län* har i sitt remissyttrande ställt frågan, hur de lokala skattemyndigheterna skall få kännedom om de fall, då taxeringsändring skall föranleda ändrad beräkning av pensionsgrundande inkomst. Härtill må anmärkas, att tills vidare handlingarna i alla fall av taxeringsändringar synes få överlämnas till vederbörande lokala skattemyndighet, som omgående granskar desamma och i förekommande fall ändrar beräkningen av pensionsgrundande inkomst, varefter handlingarna återställs till länsstyrelsen, kammarrätten eller regeringsrätten.

## 3 §.

Denna paragraf upptar föreskrifterna om en särskild uppgiftsskyldighet för arbetsgivare rörande lön och annan ersättning, för vilken utomlands bosatt försäkrad inte är skattskyldig i Sverige och beträffande vilken alltså taxeringen inte kan tjäna som ledning vid fastställande av den pensionsgrundande inkomsten.

*Svenska arbetsgivareföreningen* erinrar om att Kungl. Maj:t enligt 44 § taxeringsförordningen kan föreskriva skyldighet för svensk arbetsgivare att lämna kontrolluppgift för beskattning utom riket av belopp eller förmån, som gottgjorts person i utlandet. Föreningen anser, att i den mån sådan

skyldighet föreskrivits, uppgift enligt förevarande paragraf inte tillika bör avfordras arbetsgivaren.

Föreskrift enligt 44 § taxeringsförordningen har hittills inte meddelats. Även om så skulle ske, torde det av praktiska skäl inte böra ifrågakomma att låta kontrolluppgift enligt nämnda författningsrum ersätta den särskilda uppgift, som enligt förevarande paragraf skall ligga till grund för bestämmande av pensionsgrundande inkomst.

#### 4 §.

De huvudsakliga bestämmelserna i förevarande paragraf har behandlats i den allmänna motiveringen.

Beträffande den i andra stycket upptagna bestämmelsen om beräkning av värdet av naturaförmåner, som åtnjutits av sjömän eller under bosättning utomlands, har *kammarrätten* ansett att föreskrifter om beräkningen bör meddelas av sjömansskattenämnden respektive riksskattenämnden. Skäl torde dock ej föreligga att frångå administrationsnämndens förslag att föreskrifterna i detta liksom i andra fall då kompletterande anvisningar erfordras skall utfärdas av riks försäkringsanstalten. Härvid bör samråd ske med de av kammarrätten omförmälda organen.

I anledning av viss under remissförfarandet uttalad tveksamhet må angående tredje stycket påpekas, att kravet på att försäkrads kostnader i innehavd anställning skall uppgå till minst 500 kr. för att medföra avdrag vid beräkning av pensionsgrundande inkomst inte avser varje särskild anställning för sig utan gäller inkomstslaget inkomst av anställning som helhet betraktat.

#### 5 §.

Enligt denna paragraf åligger det en försäkrad och hans arbetsgivare att för beräkning av den försäkrades pensionsgrundande inkomst på anmaning meddela erforderliga upplysningar till de myndigheter, som har att ta befattning med detta arbete. Till de myndigheter, som äger att utfärda anmaning enligt denna paragraf, hör också försäkringsrådet, som tills vidare är högsta instans i mål om pensionsgrundande inkomst.

#### 6 §.

Denna paragraf har utformats efter mönster av 65 § taxeringsförordningen. Något skäl att som *Svenska arbetsgivareföreningen* föreslagit bereda den försäkrade tillfälle att yttra sig även då självdeklaration ej avlämnats torde icke föreligga. Om beräknad pensionsgrundande inkomst erhåller den försäkrade i dylikt fall underrättelse jämlikt 8 § andra stycket.

#### 7 §.

Första punkten i första stycket av denna paragraf har i viss mån en förebild i 91 § taxeringsförordningen. Enligt denna punkt föreligger möjlighet

att ex officio ändra verkställd beräkning av pensionsgrundande inkomst, som blivit felaktig till följd av uppenbart förbiseende eller på grund av att förhållande, som påverkar beräkningen, inte var känt då den pensionsgrundande inkomsten fastställdes. Andra punkten innehåller en i den allmänna motiveringen förordad bestämmelse om ändring av pensionsgrundande inkomst till följd av beslut avseende avgiftsunderlag för arbetsgivares avgift till tilläggspensioneringen m. fl. socialförsäkringar. En korresponderande bestämmelse återfinnes i 13 § förordningen angående uppbörd av avgifter enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension, m. m. Ändring av beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt förevarande stycke ankommer på den myndighet, som utfört den tidigare beräkningen. Ändring synes inte böra verkställas sedan sex år förflutit efter utgången av det år, som den pensionsgrundande inkomsten avser. En bestämmelse härom återfinnes i första styckets tredje punkt.

Andra stycket torde inte tarva närmare kommentar.

#### 8 §.

Förebilder till bestämmelserna i denna paragraf finns, beträffande första och andra styckena i 69 § 1 mom. taxeringsförordningen och såvitt angår femte stycket i 4 mom. första stycket i sistnämnda paragraf. Enligt första stycket i förevarande paragraf erhåller den försäkrade underrättelse i alla fall då avvikelse göres från de uppgifter till ledning vid fastställande av pensionsgrundande inkomst, som den försäkrade lämnat i sin allmänna självdeklaration.

#### 9 §.

Reglerna i denna paragraf har viss motsvarighet i 69 § 4 mom. taxeringsförordningen. Föreskriften att vissa underrättelser skall översändas i rekommenderat brev med mottagningsbevis eller delgivas sammanhänger med att besvärstiden i dylika fall enligt 11 § räknas från delfåendet.

De underrättelser som avses i 8 § andra stycket bör lämpligen översändas i vanligt brev med hänsyn till att ett stort antal av dessa underrättelser kommer att avse sjömän och utlandssvenskar, som inte är skyldiga att avge självdeklaration.

#### 10 §.

I paragrafen återfinnes föreskrifter om rätt för personer med tjänstemannaansvar att ta del av inkomstkort och andra handlingar i ärende angående bestämmande av pensionsgrundande inkomst. Dessa bestämmelser har utformats efter visst mönster av 73 § uppbördsförordningen och 50 § 1 mom. taxeringsförordningen. Sekretessbestämmelser i förevarande avseende föreslås, i den mån de riktar sig mot enskilda, bli införda i 17 § lagen om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar.

## 11 §.

Angående denna paragraf, som innehåller bestämmelserna om fullföljd av talan i ärende enligt denna förordning, torde i huvudsak få hänvisas till den allmänna motiveringen. I anledning av att tiden för beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt vad som föreslagits i det föregående utsträckts till den 30 september under taxeringsåret har i första styckets första punkt stadgats att besvärstiden i fall då den försäkrade erhållit underrättelse om beräkningen före nämnda tidpunkt utgår med oktober månad under sagda år. Andra punkten i första stycket har förebild i 99 § taxeringsförordningen.

*Besvärssakkunniga* anser, att besvärstiderna i andra och fjärde styckena bör sättas till tre veckor i överensstämmelse med 1954 års lag om besvärstid vid talan mot förvaltande myndighets beslut eller möjligen till två månader som i taxeringsmål. Med hänsyn till att enligt yrkesskade- och sjukförsäkringslagarna enmånadstiden gäller för de mål, som besvärsvägen kommer under riks-försäkringsanstaltens och försäkringsrådets prövning, synes det dock lämpligast att tills vidare tillämpa samma besvärstid i fråga om beslut, som avses i denna förordning. Bestämmelserna i andra—femte styckena har därför utformats i huvudsaklig överensstämmelse med 101 § sjukförsäkringslagen och 44 § yrkesskadeförsäkringslagen.

Föreskriften att myndighet, som meddelat beslut angående beräkning av pensionsgrundande inkomst, skall översända handlingarna i överklagat mål till riks-försäkringsanstalten innebär inte, att den försäkrades självdeklaration i original skall insändas. Eftersom riks-försäkringsanstalten dock bör äga tillgång till uppgifterna i deklarationen, synes det lämpligt att en kopia av densamma bilägges de till anstalten insända handlingarna.

## 12 §.

Närmare föreskrifter för tillämpning av förordningen kan meddelas av Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, av riks-försäkringsanstalten. Möjligheten att på detta sätt delegera rätten att utfärda tillämpningsföreskrifter synes av praktiska skäl nödvändig.

**Förslaget till förordning angående uppbörd av avgifter enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension, m. m.**

## 1 §.

Förordningen innehåller i 1—38 §§ bestämmelser om arbetsgivarnas avgifter, i 39—42 §§ regler om de försäkrades egna avgifter och i 43—45 §§ vissa gemensamma bestämmelser. Vad angår föreskrifterna om arbetsgivarnas avgifter har administrationsnämnden i sitt förslag eftersträvat likhet med taxerings- och uppbördsförfarandet för de allmänna skatterna, medan *besvärssakkunniga* i sitt remissyttrande förordat en närmare an-

passning till bestämmelserna i förordningen den 3 april 1959 (nr 92) om förfarandet vid viss konsumtionsbeskattning. Arbetsgivaravgifternas anknytning till den indirekta beskattningen synes dock inte så stark, att bestämmelserna om förfarandet vid sådan beskattning kan anses lämpligare som förebild för reglerna om arbetsgivaravgifternas debitering och uppbörd än taxerings- och uppbördsförordningarnas bestämmelser. Administrationsnämndens förslag har därför i huvudsak följts vid departementsförslagets utarbetande.

Förordningens 1 §, som motsvarar 1 § i förordningen den 4 juni 1954 (nr 341) om uppbörd av vissa försäkringsavgifter enligt lagen om yrkesskadeförsäkring och av bidrag från arbetsgivare jämlikt lagen om allmän sjukförsäkring m. m., anger att uppbörden är gemensam för arbetsgivarnas avgifter enligt TPL, bidrag enligt lagarna om sjukförsäkring och moderskapshjälp samt avgifter för obligatorisk yrkesskadeförsäkring i riksförsäkringsanstalten jämte vissa i anslutning därtill utgående tilläggsavgifter. I motsats till administrationsnämndens förslag nämner departementsförslaget inte särskilt avgifter och bidrag, som avses i den särskilda förordningen angående redares avgift enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension, m. m. Dessa avgifter och bidrag är nämligen till sin natur avgifter enligt TPL och bidrag jämlikt lagarna om sjukförsäkring och moderskapshjälp.

## 2 §.

Denna paragraf innehåller vissa definitioner. Termen utgiftsår anser riksförsäkringsanstalten kunna föra tanken till det år då avgiften erlägges och anstalten föreslår därför i stället benämningen avgiftsår för det år för vilket avgiftsunderlaget beräknas. Den av ämbetsverket gjorda anmärkningen synes med samma rätt kunna riktas mot uttrycket avgiftsår. I departementsförslaget har termen utgiftsår bibehållits.

## 3 §.

Bestämmelsen i första stycket om att avgiftsunderlag skall angivas i hela hundratal kronor har en motsvarighet i 50 § 3 mom. kommunalskattelagen. Andra styckets regel om avgiftsunderlag för år, då arbetsgivare avlider, har som förebild 53 § 3 mom. nämnda lag.

## 4 §.

Avgiftsunderlag skall bestämmas med ledning av TPL, lagarna om sjukförsäkring, moderskapshjälp och yrkesskadeförsäkring, förordningen angående redares avgift i vissa fall enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension, m. m. samt bestämmelserna i andra—fjärde styckena i denna paragraf. Avgiftsunderlaget blir således inte detsamma vid beräkningen av samtliga i arbetsgivaravgift ingående avgifter och bidrag. Bl. a. skall vid

beräkning av underlag för avgift enligt TPL hänsyn tagas till ersättning, som på grund av överenskommelse enligt 5 § andra stycket TPL skall jämnställas med inkomst av anställning, men däremot inte till lön eller annan ersättning till arbetstagare, som året före utgiftsåret eller tidigare fyllt 65 år. För varje hel årsarbetare skall göras avdrag motsvarande ett basbelopp. Dessa regler gäller inte i fråga om underlag för bidrag enligt lagarna om sjukförsäkring och moderskapshjälp eller avgift enligt yrkesskadeförsäkringslagen. Beträffande dylikt avgiftsunderlag skall i stället bortses från arbetstagares lön i vad den överstiger 15 000 kr. medan motsvarande gräns enligt TPL är sju och en halv gång basbeloppet. Särskilda regler gäller vidare för redares avgifter och bidrag avseende lön till vissa sjömän.

Andra stycket innehåller den i det föregående behandlade regeln om att även vid bestämmande av underlag för avgift enligt yrkesskadeförsäkringslagen skall bortses från arbetstagares lön, som under året inte uppgått till 300 kr., ävensom från annan löneförmån in natura än kost och bostad. Motsvarande undantag i fråga om avgift enligt TPL och bidrag enligt lagarna om sjukförsäkring och moderskapshjälp framgår av dessa lagar. Såsom utredningsmannen föreslagit i sin promemoria angående redares avgifter skall 300-kronorsregeln inte tillämpas i fråga om sjömän, som har att erlägga sjömansskatt.

Enligt tredje stycket skall värdet av naturaförmån i form av kost eller bostad vid avgiftsunderlagets fastställande uppskattas enligt av riksförsäkringsanstalten fastställda normer. Som framgått av den allmänna motiveringen avses att dessa skola angiva vissa enhetliga schablonbelopp. När det gäller värdet av ifrågavarande naturaförmåner åt sjömän, som erlägger sjömansskatt, upptar andra stycket en specialregel, som föreslagits av den särskilde utredningsmannen.

Angående fjärde stycket torde få hänvisas till den allmänna motiveringen.

#### 5 §.

Denna paragraf innehåller de grundläggande bestämmelserna om arbetsgivarnas skyldighet att lämna uppgifter till ledning vid beräkning av avgiftsunderlag. Bestämmelserna har kommenterats i den allmänna motiveringen. I anledning av ett av *riksförsäkringsanstalten* framfört förslag om att anstalten skall få möjlighet att till lokal skattemyndighet delegera rätten att lämna dispens från skyldigheten att foga kontrolluppgifter vid arbetsgivaruppgiften har stadgats, att delegation får ske efter Konungens bemyndigande. Med hänsyn till önskvärdheten av en enhetlig praxis får det dock anses lämpligast att riksförsäkringsanstalten själv åtminstone till en början handlägger dessa frågor.

#### 6 §.

Såsom framgått av den allmänna motiveringen skall arbetsgivaruppgifterna med tillhörande kontrolluppgifter avlämnas till samma myndigheter,



som har att beräkna pensionsgrundande inkomst, dvs. i Stockholm överståthållarämbetet och i landet i övrigt de lokala skattemyndigheterna. Föreskrifter härom upptages i första stycket av denna paragraf.

Enligt andra stycket gäller en särskild regel för redare, som har att redovisa sjömansskatt. Sjömansskatten skall redovisas till sjömansskattekontoret med särskilda förteckningar. Dessa skall för varje sjöman innehålla uppgift bl. a. om hans kontanta lön och innehållet skattebelopp. För kontroll av sjömansskatten kommer bokföringsgranskning att ske genom kontorets försorg. Med hänsyn härtill och den nära kontakt med redarna, som sjömansskattekontoret har, torde arbetsgivaruppgifterna för de redare som har att redovisa sjömansskatt böra inlämnas till och kontrolleras på kontoret. På grund av det lägre avgiftsuttaget för sjömän, som erlagt sjömansskatt, blir det nödvändigt att avgiftsunderlag fastställas särskilt för dessa sjömän och särskilt för övriga anställda. Sannolikt erfordras därför att redarna får lämna en arbetsgivaruppgift för nämnda sjömän och en annan arbetsuppgivaruppgift för övrig personal. Båda dessa uppgifter bör inlämnas till sjömansskattekontoret och granskas på kontoret.

Bestämmelserna i tredje och fjärde styckena har behandlats i den allmänna motiveringen. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* har ifrågasatt att redares arbetsgivaruppgifter skall lämnas separat för varje fartyg. Detta torde dock vålla sådana svårigheter, att någon skyldighet av detta slag inte bör åläggas redarna.

#### 7 §.

Bestämmelserna i denna paragraf om skyldighet för arbetsgivare och arbetstagare att efter anmaning lämna de upplysningar, som erfordras för beräkning av avgiftsunderlag, torde inte fordra närmare kommentar.

Reglerna i tredje stycket handlar om bokföringsgranskning och hänvisar till 78 § 1 mom. uppbördsförordningen. Enligt detta författningsrum åligger det arbetsgivare, som är skyldig att föra handelsböcker, ävensom annan arbetsgivare, vilken har att verkställa skatteavdrag å arbetstagares lön och för vilken den utbetalade lönen utgör omkostnad i förvärvskälla, att tillhandahålla sin bokföring och vissa anteckningar rörande skatteavdrag för kontroll å verkställandet av sådant avdrag. Kontrollen skall såvitt möjligt ske på sådant sätt och på sådan tid, att den inte förorsakar hinder i verksamheten för den som är föremål för kontrollen. Där arbetsgivaren så begär och detta lämpligen kan ske, skall kontrollen verkställas hos honom. Har handelsböcker eller andra handlingar överlämnats för kontroll, skall de återställas så snart ske kan. Meddelande om resultatet av kontrollen skall snarast lämnas arbetsgivaren. Motsvarande skall alltså gälla beträffande kontroll av uppgiftsskyldighet enligt förevarande förordning.

Reglerna om bokföringsgranskning i 40 § yrkesskadeförsäkringslagen synes böra kvarstå med hänsyn till försäkringarna i de s. k. socialförsäkringsbolagen.

## 8—9 §§.

Dessa paragrafer torde inte kräva någon förklaring utöver vad som framgår av den allmänna motiveringen.

## 10 §.

I denna paragraf har upptagits bestämmelse om skönsuppskattning av avgiftsunderlag, varvid reglerna om skönstaxering i 21 § taxeringsförordningen fått tjäna som förebild.

## 11—12 §§.

Dessa paragrafer har utformats efter mönster av 65 § och 69 § 1 mom. taxeringsförordningen.

## 13 §.

Första punkten i första stycket motsvarar 91 § taxeringsförordningen. I andra punkten har upptagits en med regeln i 7 § första stycket andra punkten förordningen angående beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension korresponderande bestämmelse om ändring av avgiftsunderlag till följd av ändrad beräkning av pensionsgrundande inkomst.

Till andra stycket i förevarande paragraf har 115 § taxeringsförordningen stått modell.

## 14 §.

För avgiftsunderlagets vidkommande har i denna paragraf skapats motsvarighet till reglerna om eftertaxering i 114 och 115 §§ taxeringsförordningen.

## 15 §.

Viss förebild till denna paragraf har hämtats från 92 § taxeringsförordningen.

## 16—19 §§.

Beträffande dessa paragrafer hänvisas till den allmänna motiveringen.

## 20—21 §§.

Dessa paragrafer, för vilka 13 § respektive 45 § 1 mom. uppbördsförordningen stått modell, har kommenterats i den allmänna motiveringen.

## 22—24 §§.

Stadgandena i förevarande paragrafer torde inte tarva någon kommentar.

## 25 §.

Första stycket i denna paragraf, som innehåller regler om betalning av arbetsgivaravgift till riksförsäkringsanstalten å särskilda uppbördsterminer, har behandlats i det föregående.

Om det avgiftsbelopp, som skall betalas under visst år, ändras under samma år genom beslut om jämkning av däri ingående preliminär avgift eller om nedsättning av däri ingående slutlig avgift, bör det belopp, som återstår att betala efter beslutet, erläggas i enlighet med vad riks försäkringsanstalten bestämmer med iakttagande av att såsom senaste inbetalningsdag eller senaste inbetalningsdagar föreskrives den 18 i inbetalningsmånad eller på varandra följande inbetalningsmånader, som angives i första stycket och som infaller under återstoden av året. Det sagda bör även gälla i fråga om preliminär avgift som debiteras under utgiftsåret. Regler av detta innehåll återfinnes i andra stycket.

Utöver redan debiterad slutlig avgift kan arbetsgivare komma att bli påförd tillkommande avgift, exempelvis på grund av att avgiftsunderlaget höjts. Tillkommande avgift bör uppbäras av riks försäkringsanstalten även om fråga är om mindre arbetsgivare. Avgiften bör enligt riks försäkringsanstaltens bestämmande erläggas senast den 18 i inbetalningsmånad eller på varandra följande inbetalningsmånader, som förut angivits, dock att avgiften inte bör fördelas till betalning vid flera än sex inbetalningstillfällen. Här om stadgas i paragrafens tredje stycke.

Infaller den 18 å söndag eller därmed jämställd dag, kan betalning ske å nästa vardag enligt lagen om beräkning av lagstadgad tid.

#### 26 §.

Denna paragraf handlar om anstånd med erläggande av avgift, som uppbäres av riks försäkringsanstalten. För reglerna i första stycket har redogjorts i samband med den allmänna motiveringen. Föreskrifterna i andra — fjärde styckena har 51 § uppbördsförordningen som förebild.

I detta sammanhang må framhållas, att anstånd med erläggande av arbetsgivaravgift, som uppbäres i samband med de allmänna skatterna, kommer att följa uppbördsförordningens regler om anstånd med inbetalning av skatt. *Centrala uppbördsnämnden och Föreningen Sveriges kronokamrerare* har anmärkt, att dessa regler inte är tillämpliga på anstånd i det fall att arbetsgivaren sökt rättelse i eller anfört besvär över avgiftspåföringen. Nämnden föreslår därför en särskild regel för dylika fall. Då något praktiskt behov av en sådan bestämmelse knappast torde föreligga, har den inte upptagits i departementsförslaget.

#### 27—28 §§.

Bestämmelserna i dessa paragrafer torde inte behöva förklaras närmare.

#### 29 §.

Denna paragrafs första stycke motsvarar de bestämmelser, som nu finns i 5 § 2 mom. andra stycket förordningen om uppbörd av vissa försäkrings-

avgifter enligt lagen om yrkesskadeförsäkring och av bidrag från arbetsgivare jämlikt lagen om allmän sjukförsäkring m. m. Med anledning av ett av *riksförsäkringsanstalten* uttalat önskemål att indrivningshandlingar skall få upprättas särskilt för varje stad, köping och landskommun, har den nuvarande föreskriften om att dessa handlingar skall upprättas särskilt för varje utmätningsmansdistrikt fått utgå.

I andra stycket av förevarande paragraf har intagits en bestämmelse av innebörd att avgifter och bidrag till de olika socialförsäkringar, för vilka arbetsgivaravgift uppbäres, skall anses ingå i de oguldna avgiftsbelopp, som skall indrivas, i samma proportion som i hela arbetsgivaravgiften.

### 30 §.

Förevarande paragraf har för närvarande en motsvarighet i 5 § 2 mom. tredje stycket i den under 29 § omförmälda förordningen om uppbörd av vissa avgifter och bidrag. Från *Stockholms stads* sida har anmärkts, att bestämmelserna om preskription i 71 § uppbördsförordningen, till vilka hänvisning här är gjord, synes lämpa sig mindre väl för arbetsgivaravgifterna med hänsyn till att preskriptionstiden är anknuten till utgången av uppbördsförordningens uppbördsår, som omfattar tiden fr. o. m. mars t. o. m. februari. Härtill må anföras, att föreskriften om att 71 § skall äga motsvarande tillämpning torde få tolkas så att med uppbördsår för arbetsgivaravgifter, som uppbäres av riks-försäkringsanstalten, förstås kalenderår, varunder avgift skolat erläggas.

### 31 §.

I denna paragraf återfinnes bestämmelser om restitution av för mycket erlagd arbetsgivaravgift, som uppburits av riks-försäkringsanstalten. Bestämmelserna i andra stycket har en motsvarighet i 68 § 4 mom. uppbördsförordningen.

Räntereglerna i tredje och fjärde styckena har berörts i det föregående. I överensstämmelse med vad som gäller vid skatterestitution har i tredje stycket föreskrivits, att räntebelopp jämkas till närmast högre hela kronotal och att räntebelopp under 5 kr. ej utbetalas. Bestämmelserna i fjärde stycket om förfarandet vid restitution till en del av avgift, som erlagts i flera poster, har en bestämmelse i 69 § 2 mom. uppbördsförordningen som förebild.

### 32 §.

Beträffande de avgifter, som staten har att erlagga i egenskap av arbetsgivare, skall denna förordning inte äga tillämpning. Det får ankomma på Konungen att utfärda föreskrifter om hur dessa avgifter skall beräknas och redovisas.

## 33 §.

Denna paragraf upptar bestämmelser om straff för den som i handling till ledning för beräkning av avgiftsunderlag uppsåtligen eller av grov oaktsamhet lämnar oriktig uppgift, ägnad att leda till frihet från arbetsgivaravgift eller för låg sådan. Bestämmelserna är uppbyggda efter mönster av skattestrafflagens regler. Dock har även för uppsåtligt brott maximum för frihetsstraffet satts till fängelse 6 månader.

*Besvärssakkunniga* anser, att denna paragraf bör utgå eller möjligen ersättas av en hänvisning till skattestrafflagen. Enligt de sakkunnigas åsikt är nämligen skattestrafflagen tillämplig på arbetsgivaravgifterna, eftersom dessa utgör sådan allmän avgift, som i sagda lag likställes med skatt. *Svenska arbetsgivareföreningen* avvisar bestämt systemet med normerade böter. Vidare anser föreningen, att endast uppsåtligt brott bör föranleda frihetsstraff och att oaktsamhet bör bestraffas med dagsböter. För undvikande av missförstånd bör enligt föreningens uppfattning i propositionen uttalas, att vid tillämpning av skattestrafflagen avgift enligt TPL icke skall medräknas för bestämmande av böter, när denna avgift inte är allmän avgift.

Det synes vara tvivel underkastat om arbetsgivaravgifterna verkligen som besvärssakkunniga anser är att hänföra till allmän avgift i skattestrafflagens mening. I varje fall torde avgifterna till yrkesskadeförsäkringen och bidragen till sjuk- och moderskapsförsäkringarna hittills knappast ha ansetts vara av denna karaktär. Även bortsett från vad nu sagts synes det önskvärt att lämnande av oriktiga uppgifter, ägnade att leda till frihet från arbetsgivaravgift eller för låg sådan avgift, bestraffas enligt bestämmelser i förevarande förordning. Straffskalan i denna paragraf, som överensstämmer med administrationsnämndens förslag, torde därvid vara lämplig. Då arbetsgivaravgifterna i många fall torde komma att för en arbetsgivare uppgå till större belopp än skatterna, synes normerade böter böra ingå i straffskalan. Givetvis skall inte avgift enligt TPL beaktas vid bestämmande av böter eller straffskatt enligt skattestrafflagen.

Bestämmelserna i denna paragraf bör självfallet även avse avgiftsunderlag för beräkning av yrkesskadeförsäkringsavgift, som ingår i arbetsgivaravgift. Stadgandet i 57 § andra stycket yrkesskadeförsäkringslagen skall alltså inte tillämpas samtidigt med förevarande paragraf. Detta torde stå klart utan att, som administrationsnämnden föreslagit, ändring behöver vidtagas i det nämnda lagrummet i yrkesskadeförsäkringslagen.

## 34 §.

Förevarande paragraf har utformats huvudsakligen efter mönster av 120 och 122 §§ taxeringsförordningen. Anmälan till åtal för förseelse som här avses synes böra göras av riksförsäkringsanstalten.

## 35 §.

Reglerna i denna paragraf om storleken av vitesbelopp överensstämmer med motsvarande i 123 § taxeringsförordningen. I enlighet med vad som föreslagits av riksskattenämnden och Svenska arbetsgivareföreningen har stadgats att ett förelagt vite skall utdömas av allmän domstol. Av allmänna rättsregler följer att domstolen härvid äger bedöma, huruvida och till vilket belopp vitet bort föreläggas.

## 36 §.

Bestämmelserna om möjlighet att söka rättelse i avgiftspåföring har sin motsvarighet i 6 § förordningen om uppbörd av vissa försäkringsavgifter enligt lagen om yrkesskadeförsäkring och av bidrag från arbetsgivare jämlikt lagen om allmän sjukförsäkring m. m. Är det fråga om storleken av avgiftsunderlag och har arbetsgivaren fått särskild underrättelse enligt någon av 12—14 §§, äger han inte söka rättelse enligt förevarande stadgande. Arbetsgivaren har då haft möjlighet att genom besvär enligt 38 § överklaga beslutet om avgiftsunderlagets beräkning.

## 37 §.

Beslut om föreläggande av vite och beslut i fråga om anstånd med avlämnande av arbetsgivaruppgift kan inte överklagas. Däremot har i överensstämmelse med önskemål, som uttalats under remissbehandlingen, talan mot beslut i ärende om anstånd med erläggande av arbetsgivaravgift ansetts böra få fullföljas.

## 38 §.

Beträffande denna paragraf, som motsvarar 11 § fjärde—sjätte styckena i förordningen angående beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension, torde få hänvisas till vad som anförts vid sistnämnda paragraf. Bestämmelsen att riksförsäkringsanstaltens beslut länder till efterrättelse utan hinder av förd klagan torde inte innebära att försäkringsrådet saknar möjlighet att i avbidan på besvärens prövning förordna om anstånd med åtgärder för verkställighet av riksförsäkringsanstaltens beslut.

## 39—42 §§.

Stadgandena i dessa paragrafer, som avser de försäkrades egna avgifter enligt TPL, kallade tilläggspensionsavgifter, har behandlats i den allmänna motiveringen. Hänvisningen till uppbördsförordningen i 39 § innebär bl. a., att klagan över lokal skattemyndighets beslut om debitering av tilläggspensionsavgift skall föras i samma ordning som besvär över beslut om debitering av skatt. Talan föres alltså hos länsstyrelsen och därifrån vidare till kammarrätten och regeringsrätten. Detsamma gäller enligt 42 § besvär över beslut angående omdebitering i anledning av att tilläggspensionsavgift inte erlägges inom den i 40 § angivna betalningsfristen. Vid besvär över debitering av tilläggspensionsavgift kan storleken av det belopp, varå den-

samma skall beräknas, d. v. s. den del av den pensionsgrundande inkomsten som härrör från inkomst av annat förvärvsarbete än anställning, inte komma under bedömande. Denna fråga kan endast prövas vid besvär över beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt förordningen angående sådan beräkning.

43 §.

Denna paragraf motsvarar 10 § förordningen angående beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension.

44 §.

Angående denna paragraf hänvisas till den allmänna motiveringen.

45 §.

Om förevarande paragraf gäller vad som anförts vid 12 § förordningen angående beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension.

### *Övergångsbestämmelser*

Denna förordning skall äga tillämpning å avgifter avseende 1960 och senare år. Härför erfordras vissa regler av övergångsnatur.

Beträffande bestämmelserna under punkten 3 må anföras, att eftersom den preliminära avgiften enligt huvudregeln i 20 § skall påföras med belopp motsvarande den slutliga avgiften för året två år före det, under vilket den preliminära avgiften skall betalas, de preliminära avgifterna för åren 1960 och 1961 skulle få beräknas till samma belopp som de slutliga avgifterna för år 1958 respektive år 1959. I dessa slutliga avgifter ingår emellertid ej någon avgift till tilläggspensioneringen. På grund härav föreslår administrationsnämnden följande regler om beräkningen av de preliminära avgifterna för åren 1960 och 1961. För år 1960 skulle den preliminära pensionsavgiften kunna beräknas på grundval av underlaget för det slutliga bidraget till sjuk- och moderskapsförsäkringarna för år 1958. Vid en sådan beräkning kan det för år 1960 gällande 3-procentiga pensionsavgiftsuttaget inte tillämpas, eftersom hänsyn måste tagas till basbeloppsavdraget. I propositionen 1959: 100 s. 69 har avgiftsuttaget, om man räknar på hela lönesumman vid oförändrad lönenivå, beräknats till 1,9 procent. Nämda procentsats synes kunna begagnas även i detta sammanhang. Bidraget till sjuk- och moderskapsförsäkringarna motsvarar 1,14 procent av lönerna upp till 15 000 kr. Till tilläggspensioneringen samt sjuk- och moderskapsförsäkringarna skulle därför under år 1960 preliminärt kunna erläggas  $1,9 + 1,14 = 3,04$  procent av underlaget för det slutliga bidraget till sjuk- och moderskapsförsäkringarna för år 1958. Eftersom storleken av sistnämnda slutliga bidrag redan är känd när den preliminära arbetsgivaravgiften för år 1960

skall beräknas, kan denna avgift uträknas på det enklare sättet att det slutliga bidraget till sjuk- och moderskapsförsäkringarna för 1958 multipliceras med 2,7. På motsvarande sätt kan den preliminära avgiften för 1961 enligt förevarande förordning beräknas med utgångspunkt från det slutliga bidraget till sjuk- och moderskapsförsäkringarna för år 1959 med iakttagande av att pensionsavgiften skall utgå efter 4 i stället för 3 procent. Förstnämnda siffra antages i propositionen 1959: 100 motsvara 2,6 procent av hela lönesumman. Preliminärbeloppet för år 1961 kan då angivas som produkten av 3,3 och det slutliga bidraget för år 1959.

Nämndens förslag har lämnats utan erinran i remissyttrandena och jag tillstyrker detsamma. Skulle den föreslagna schablonmetoden medföra att den preliminära avgiften för åren 1960 och 1961 blir för hög, har arbetsgivaren möjlighet att få den preliminära avgiften särskilt beräknad eller jämkad enligt de i denna förordning föreslagna reglerna. De förordade övergångsbestämmelserna skall gälla även redares preliminära arbetsgivaravgifter för 1960 och 1961, som inte påverkas av den särskilda förordningen om redares arbetsgivaravgifter i vissa fall. Något uttryckligt stadgande här-om, vilket *Sveriges redareförening* uttalat sig för, synes inte nödvändigt.

Reglerna i det närmast efter punkten 6 följande stycket är föranledda av att kollektivavtal om undantagande från försäkringen för allmän tilläggspension med verkan från och med den 1 januari 1960 kan träffas intill utgången av juni 1961, då arbetsgivaruppgift för 1960 redan skall vara avlämnad och avgiftsunderlag kan ha fastställts med beaktande av lön, som enligt avtalet inte skall grunda rätt till allmän tilläggspension.

**Förslaget till förordning angående redares avgift i vissa fall enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension, m. m.**

**1 §.**

Eftersom denna författning inte stadgar någon ny avgiftsskyldighet utan avser beräkningen i vissa fall av avgifter enligt TPL och bidrag enligt lagarna om sjukförsäkring och moderskapshjälp har benämningen förordning ansetts riktigare än titeln lag, som föreslogs av utredningsmannen. Hänvisningen till 1 § första stycket sjömansskatteförordningen innebär som framgått av den i det föregående lämnade redogörelsen för utredningsmannens förslag, att förordningen är tillämplig på avgift för lön till ombordanställda på svenska handelsfartyg med en bruttodräktighet av minst 100 registerton, vilka huvudsakligen nyttjas i närfart eller fjärrfart. Med närfart förstås fart mellan svenska hamnar utanför öppen kust eller utomskärs vid kusterna samt fart mellan svensk och utländsk hamn eller mellan utländska hamnar, dock ej fart bortom linjen Hanstholm—Lindesnäs eller bortom Cuxhaven. Till fjärrfart hänföres fart helt eller delvis bortom angivna linje eller bortom Cuxhaven.



## 2 §.

Denna paragraf innehåller reglerna om bestämmande av den särskilda lägre procentsatsen för uttaget av de ifrågavarande avgifterna och bidragen avseende lön till arbetstagare som i 1 § sägs. Vad gäller avgiftsuttaget till tilläggs pensioneringen har dessa bestämmelser behandlats i den allmänna motiveringen. Samma regler skall tillämpas beträffande bidragen till sjuk- och moderskapsförsäkringarna, varvid den procentsats, som skall nedsättas enligt bestämmelserna i förevarande paragraf, utgör summan av de i 38 § sjukförsäkringslagen och 12 § lagen om moderskapshjälp angivna procent-talen eller 1,14. Procentsatserna för redarnas avgifter och bidrag synes böra beräknas med två decimaler.

## 3 §.

Förevarande paragraf innehåller stadgandena om underlaget för avgift till tilläggs pensioneringen och motsvarar första stycket i 33 § TPL. Bestäm-melserna i tredje stycket i sistnämnda lagrum har ingen motsvarighet i fråga om avgiftsunderlag enligt denna förordning. Beträffande de undantag från huvudregeln i TPL som sålunda gäller hänvisas till den allmänna motiveringen.

## 4 §.

Bestämmelserna i denna paragraf om underlaget för bidraget till kost-naderna för sjukförsäkringen och moderskapshjälpens överensstämmer med den lydelse, som i det följande kommer att föreslås för 38 § första stycket lagen om allmän sjukförsäkring, bortsett från att enligt förevarande para-graf även lön under 300 kr. ingår i det belopp å vilket bidraget beräknas. Detta undantag från huvudregeln har en motsvarighet i 3 § beträffande underlaget för avgifterna till tilläggs pensioneringen.

## 5—6 §§.

Dessa stadganden torde inte tarva särskild kommentar.

**Förslaget till förordning om ändring i taxeringsförordningen**

## 25 §.

Med hänsyn till att de allmänna självdeklarationerna skall ligga till grund för bestämmande av pensionsgrundande inkomst enligt TPL har andra stycket i denna paragraf undergått en omformulering.

## 37 §.

I förevarande paragraf, som stadgar skyldighet att utan anmaning av-lämnna kontrolluppgifter till ledning vid inkomsttaxeringen, har som ett nytt femte stycke i 2 m o m. upptagits den i den allmänna motiveringen omförmälda föreskriften att arbetsgivare i kontrolluppgiften skall ange, huruvida han har att för utgivna belopp erlägga arbetsgivaravgift enligt

TPL. Denna skyldighet gäller givetvis även staten, ehuru dess avgifter beräknas och redovisas enligt andra regler än övriga arbetsgivarers. I anledning av en av riksskattenämnden uttalad tveksamhet kan nämnas, att kontrolluppgiften bör innehålla upplysning om det kontanta lönebelopp, för vilket arbetsgivaren har att erlägga avgift. Värdet av kost och bostad behöver inte anges i uppgifterna.

Till sista stycket i 2 mom. har fogats en bestämmelse om att kontrolluppgift som arbetsgivare, vilken är bunden av kollektivavtal om undantagande från försäkringen för allmän tilläggspension, avlämnar beträffande arbetstagare, på vilken avtalet är tillämpligt, skall vara märkt på särskilt sätt. Föreskrifter härom torde få meddelas av riksskattenämnden.

I ett nytt 5 m o m. i paragrafen har föreskrivits skyldighet för den som har att avlämna kontrolluppgift enligt 1 mom. första, andra eller sjunde punkten att till inkomsttagaren översända ett exemplar av uppgiften före utgången av januari månad under taxeringsåret. Vidare upptar 5 mom. en erinran om skyldigheten att foga kontrolluppgift vid arbetsgivaruppgift enligt förordningen angående uppbörd av avgifter enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension, m. m.

### 39 §.

Reglerna i denna paragraf, som handlar om kontrolluppgifter vilka skall avgivas efter anmaning, har i 1 m o m. kompletterats på sätt som motsvarar det nya femte stycket i 37 § 2 mom.

Enligt 71 § andra stycket taxeringsförordningen skall, där länsstyrelsen ej annorlunda föreskriver, deklarationer och andra handlingar, som inkommit till taxeringsnämnd, överlämnas till länsstyrelsen senast den 15 juli under taxeringsåret. *Uppbördsorganisationskommittén* anser, att detta stadgande bör ändras med hänsyn till att de lokala skattemyndigheterna måste ha tillgång till taxeringsmaterialet ända till september.

Någon ändring av ifrågavarande bestämmelse synes inte erforderlig. Önskar länsstyrelse, att deklarationerna på ett tidigt stadium överlämnas till länsstyrelsen, torde successiva leveranser från de lokala skattemyndigheterna kunna göras. Givetvis måste emellertid länsstyrelserna begagna sin möjlighet att medge insändande senare än den 15 juli på sådant sätt, att de lokala skattemyndigheterna i vart fall har möjlighet att bedriva arbetet med fastställande av pensionsgrundande inkomst till utgången av september.

### Förslaget till förordning om ändring i uppbördsförordningen

#### 1 §.

Ändringarna i uppbördsförordningen är föranledda av de i det föregående framlagda förslagen om att de försäkrades egna avgifter till tilläggspensio-

neringen och de mindre arbetsgivarnas arbetsgivaravgifter skall uppbäras i samband med de allmänna skatterna. Enligt ändringen i denna paragraf skall alltså de nämnda avgifterna i uppbördshänseende räknas som skatt. I överensstämmelse med terminologin i förordningen angående uppbörd av avgifter enligt lagen om försäkring för allmän tilläggs pension, m. m. benämnes försäkrads egen avgift tilläggs pensionsavgift. För avgift till folkpensioneringen har införts termen folkpensionsavgift.

## 2 §.

I 3 m o m. av denna paragraf har som ett nytt andra stycke införts den i den allmänna motiveringen behandlade regeln att erlagd skatt, vari tilläggs pensionsavgift ingår, i första hand skall anses utgöra betalning av tilläggs pensionsavgiften.

## 3, 4, 25 och 27 §§.

De i förevarande paragrafer vidtagna ändringarna torde inte kräva någon förklaring.

### **Förslaget till förordning om ändring i folkbokföringsförordningen**

Dessa ändringar är föranledda av att uppgifter om anlitad arbetskraft m. m. inte längre skall lämnas i samband med mantalsskrivningen.

### **Förslagen till lag angående ändrad lydelse av 38 § lagen om allmän sjukförsäkring och lag angående ändrad lydelse av 12 § lagen om moderskapshjälp**

I den allmänna motiveringen har föreslagits, att arbetsgivarbidragen till sjuk- och moderskapsförsäkringarna inte skall utgå på alla utgivna naturaförmåner utan endast på naturaförmåner i form av kost eller bostad ävensom att vid beräkning av bidragen skall bortses från arbetstagare, vars lön under året ej uppgått till 300 kr. Dessa förslag medför vissa ändringar av 38 § lagen om sjukförsäkring och av 12 § lagen om moderskapshjälp.

Enligt 38 § sjukförsäkringslagen skall, om arbetsgivarens yrkesskadeförsäkringsavgift grundas på särskild beräkning av arbetstagares lön, den sålunda beräknade lönen ligga till grund jämväl vid beräkningen av arbetsgivarbidrag till sjukförsäkringen. Härmed åsyftas att den schablonmetod, som för närvarande användes för beräkning av de mindre arbetsgivarnas yrkesskadeförsäkringsavgifter, även skall begagnas vid beräkningen av samma arbetsgivares bidrag till sjukförsäkringen. I det föregående har förordats, att schablonmetoden ej längre skall användas utan att i stället de verkliga löneutgifterna skall ligga till grund för beräkningen även av de mindre arbetsgivarnas avgifter och bidrag. På grund härav bör ifrågasvarande bestämmelse upphävas.

Vidare stadgas i 38 § sjukförsäkringslagen, att för beräkning av natura-

förmåner skall gälla vad i 8 § samma lag sägs. Av hänvisningen följer att naturaförmånerna vid beräkningen av arbetsgivarbidragen skall uppskattas efter de regler som tillämpas vid taxering till kommunal inkomstskatt. Även detta stadgande bör upphävas. En föreskrift om beräkning av värdet av kost och bostad återfinnes i 4 § förordningen angående uppbörd av avgifter enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension, m. m.

Vid beräkning av underlaget för bidrag av här ifrågavarande slag skall enligt 38 § sjukförsäkringslagen hänsyn inte tagas bl. a. till arbetstagare, som är utländsk sjöman, vilken ej är mantalsskriven i riket. I det föregående har föreslagits en särskild förordning angående redares avgift i vissa fall enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension, m. m. Denna förordning innehåller vissa särskilda bestämmelser, avseende bl. a. arbetsgivarbidragen enligt lagarna om sjukförsäkring och moderskapshjälp. Bestämmelserna tar hänsyn till det förhållandet att utländska, här i riket inte mantalsskrivna sjömän utgör en stor del av bemanningen på svenska handelsfartyg. Den nämnda regeln i 38 § sjukförsäkringslagen bör därför utgå. I stället bör i paragrafen liksom i 12 § lagen om moderskapshjälp införas en erinran om att särskilda regler gäller för beräkning av arbetsgivares bidrag avseende lön till vissa sjömän.

#### **Förslaget till lag om ändrad lydelse av 17 kap. 12 § handelsbalken**

Förevarande paragraf innehåller bestämmelser om förmånsrätt för skatter samt avgifter och bidrag av vissa slag. Denna förmånsrätt gäller efter övriga förmånsrätter. De avgifter och bidrag, för vilka förmånsrätt åtnjutes enligt 12 § första stycket, är folkpensionsavgift, sjukförsäkringsavgift för den obligatoriska försäkringen enligt lagen om allmän sjukförsäkring, arbetsgivarbidrag till sjuk- och moderskapsförsäkringarna, av statsverket förskjutna försäkrings- och tilläggsavgifter enligt lagen om yrkesskadeförsäkring samt avgiftstillägg jämlikt lagen angående omreglering av vissa ersättningar enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m.

Förmånsrätten åtnjutes endast om skatterna, avgifterna eller bidragen enligt verkställd debitering förfallit till betalning innan beslutet om egendomens avträdande till konkurs meddelas men ej tidigare än två år före konkursansökningens ingivande. Förmånsrätten må inte åtnjutas för utskylder eller avgifter, som påförts på grund av eftertaxering och som eljest skolat förfalla till betalning före den tid, för vilken förmånsrätten enligt vad nyss sagts åtnjutes.

Samma förmånsrätt tillkommer enligt 12 § andra stycket kronan för fordran å belopp, som innehållits genom skatteavdrag för utskylder, avgifter eller bidrag, vilka avses i första stycket, eller på grund av införsel för utskylder och allmänna avgifter, dock endast i den mån innehållandet skett innan beslutet om egendomens avträdande till konkurs meddelas men ej tidigare än två år före konkursansökningens ingivande.

Enligt administrationsnämndens förslag bör såväl de försäkrades egna avgifter som arbetsgivaravgifterna till tilläggspensioneringen i förmånsrätts-hänseende jämföras med de skatter, avgifter och bidrag som åtnjuter förmånsrätt enligt 12 § första stycket.

Mot förslaget att avgifterna till tilläggspensioneringen skall bli förmånsberättigade har inte rests någon invändning i remissyttrandena. *Länsstyrelsen i Östergötlands län* framhåller dock, att spørgsmålet om förtursrätten mellan skatt och arbetsgivaravgifter inte löses genom den föreslagna ändringen i 17 kap. 12 § handelsbalken, som föreskriver lika förmånsrätt. Länsstyrelsen anser, att frågan är av ej ringa ekonomisk räckvidd och förtjänar särskild uppmärksamhet, då den har stor betydelse för skatteindrivningen. *Hovrätten över Skåne och Blekinge* erinrar om att det i ett nytt stycke i 2 § 3 mom. uppbördsförordningen föreslås, att för visst år erlagd preliminär eller kvarstående skatt i första hand skall anses utgöra betalning av tilläggspensionsavgift för året och att i fråga om erlagd tillkommande skatt motsvarande skall gälla beträffande tilläggspensionsavgift, som ingår i den tillkommande skatten. Den sålunda förordade principen har däremot icke kommit till uttryck i förslaget till ändring av 17 kap. 12 § handelsbalken, vilket lagrum tvärtom stadgar lika rätt sinsemellan för däri angivna skatter och avgifter. Hovrätten ifrågasätter därför om inte, för att såvitt möjligt tillgodose den enskildes intresse av att få tillgodoräkna pensionspoäng, tilläggspensionsavgift för konkursgäldenärer bör erhålla förmånsrätt framför de övriga, i lagrummet angivna skatter och avgifter som är att hänföra till skatt i uppbördsförordningens mening.

I överensstämmelse med vad administrationsnämnden föreslagit torde såväl de försäkrades egna som arbetsgivarnas avgifter till tilläggspensioneringen böra erhålla förmånsrätt enligt 17 kap. 12 § handelsbalken. Bestämmelserna i 12 § första stycket kommer givetvis även att avse de avgifter till tilläggspensioneringen och bidrag till sjuk- och moderskapsförsäkringarna, å vilka den i det föregående föreslagna förordningen angående redares avgift i vissa fall enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension, m. m. är tillämplig.

Det synes i detta sammanhang inte böra komma i fråga att ändra på regeln om lika förmånsrätt sinsemellan för de skatter, avgifter och bidrag, som anges i paragrafen. Vad särskilt gäller det av hovrätten över Skåne och Blekinge berörda spørgsmålet bör anmärkas, att ingenting torde hindra att belopp, som med tillämpning av förevarande lagrum inflyter för skatter och avgifter, vilka tillsammans ingår i preliminär, kvarstående eller tillkommande skatt, av uppbördsmyndigheten anses i första hand utgöra betalning av tilläggspensionsavgift på sätt sägs i det föreslagna andra stycket i 2 § 3 mom. uppbördsförordningen. Ett dylikt förfarande synes böra iakttagas.

Enligt 14 § i förslaget till förordning angående uppbörd av avgifter enligt

lagen om försäkring för allmän tilläggspension, m. m. må avgiftsunderlag, varå arbetsgivaravgift till tilläggspensioneringen, arbetsgivarbidrag till sjuk- och moderskapsförsäkringarna samt yrkesskadeförsäkringsavgift till riksförsäkringsanstalten skall beräknas, under vissa förutsättningar bestämmas i efterhand. Sådant bestämmande av avgiftsunderlag i efterhand har samma karaktär som eftertaxering. Gällande inskränkning av förmånsrätten för utskylder och avgifter, som påförts på grund av eftertaxering, torde därför böra avse även avgifter eller bidrag vilka påförts för avgiftsunderlag som nyss sagts.

I det föregående har föreslagits, att statsverket ej längre skall förskjuta försäkrings- och tilläggsavgifter enligt lagen om yrkesskadeförsäkring och avgiftstillägg jämlikt lagen angående omreglering av vissa ersättningar enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m. Bestämmelserna i 12 § första stycket torde därför av formella skäl böra ändras så att den nu stadgade förmånsrätten för av statsverket förskjutna sådana avgifter m. m. i stället kommer att avse avgift för obligatorisk försäkring i riksförsäkringsanstalten enligt lagen om yrkesskadeförsäkring jämte nyssnämnda tilläggsavgift och avgiftstillägg.

**Förslaget till lag angående ändrad lydelse av 17 § lagen om inskränkningar i rätten att  
utbekomma allmänna handlingar**

Arbetsgivaruppgifterna och övriga uppgifter som avlämnats till ledning för beräkning av arbetsgivaravgift enligt förordningen angående uppbörd av avgifter enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension, m. m. torde böra erhålla samma sekretesskydd som de allmänna självdeklarationerna och andra uppgifter för inkomsttaxeringen. Enahanda sekretesskydd bör beredas handling, som upprättats vid kontroll av arbetsgivaruppgift. I viss mån tveksamt torde vara, huruvida de inkomstkort, som upprättas vid beräkning av pensionsgrundande inkomst, jämte skriftväxling i samband med sagda beräkning bör få sekretesskydd. I det stora flertalet fall torde dessa kort inte komma att innehålla inkomstuppgifter av annan karaktär än de som finns i exempelvis inkomstlängderna vilka är offentliga handlingar. Med hänsyn till de anteckningar, som lokal skattemyndighet skall göra på inkomstkortet vid avvikelse från den försäkrades inkomstfördelning i självdeklarationen m. m., har emellertid övervägande skäl ansetts tala för att nu ifrågavarande handlingar erhåller samma sekretesskydd som självdeklarationerna och andra uppgifter för inkomsttaxeringen. Förevarande lagrum har underkastats ändring i enlighet med vad nu sagts. Det bör påpekas, att registren över pensionsgrundande inkomst, pensionspoäng m. m. givetvis inte kommer att vara sekretessbelagda.

**Förslaget till lag om ändring i kommunalskattelagen****35 §.**

Ändringen i förevarande paragrafs 5 m o m. beror på den ändring, som i det följande föreslås i 46 § 2 mom.

**46 §.**

I likhet med t. ex. yrkesskadeförsäkringsavgifterna och arbetsgivarbidragen till sjuk- och moderskapsförsäkringarna utgör arbetsgivaravgifterna till tilläggspensioneringen avdragsgilla utgifter i den eller de förvärvskällor, vari arbetstagarna varit sysselsatta. För avdragsrätten kräves inte någon ändring av skatteförfattningarna. Avser avgifterna personliga tjänare eller är de eljest inte hänförliga till någon viss förvärvskälla, får de ej avdragas vid inkomsttaxeringen.

Försäkrads egen avgift till tilläggspensioneringen, tilläggspensionsavgift, bör liksom andra pensionsavgifter få avdragas vid inkomsttaxeringen. På grund av att tilläggspensionsavgiften och folkpensionsavgiften uppbäres på samma sätt, nämligen vid den allmänna skatteuppbörden, torde avdragsrätten för tilläggspensionsavgift böra utformas på samma sätt som avdragsrätten för folkpensionsavgift. I anledning härav föreslås sådan ändring av 2 m o m. första stycket i denna paragraf att skattskyldig, som varit bosatt här i riket under hela beskattningsåret, får under allmänna avdrag åtnjuta avdrag för sådan i slutlig eller tillkommande skatt ingående tilläggspensionsavgift, som under beskattningsåret påförts den skattskyldige.

**53 §.**

I denna paragrafs 1 m o m. har, förutom att en av ändringarna i 46 § 2 mom. och 35 § 5 mom. betingad förändring vidtagits, införts bestämmelse om skattefrihet för den i 31 § TPL omförmälda allmänna pensionsfonden såvitt angår annan inkomst än inkomst av fastighet. Av reglementet angående allmänna pensionsfondens förvaltning framgår, att fonden endast undantagsvis kan förvärva fast egendom.

**Anvisningarna till 31 §**

Pension utgör enligt gällande bestämmelser i sin helhet skattepliktig inkomst för mottagaren och hänföres till inkomst av tjänst. Med pension förstås enligt första punkten av anvisningarna till 31 § kommunalskattelagen dels belopp, som annorledes än i följd av försäkring utgår på grund av föregående tjänsteförhållande, dels belopp som utgår enligt lagen om folkpensionering, dels ock belopp som utgår på grund av pensionsförsäkring vare sig denna tagits i samband med tjänst eller annorledes. Liksom annan pension bör pension enligt TPL i sin helhet beskattas hos mottagaren. Begreppet försäkring i nämnda lags mening är emellertid inte liktydigt med mot-

svarande begrepp i lagarna om försäkringsavtal och om försäkringsrörelse. Tilläggspensionen kan sålunda inte anses utgå på grund av pensionsförsäkring. Ej heller i övrigt kan tilläggspensionen inrymmas under kommunalskattelagens definition av pension. Förevarande anvisningar har därför ändrats så att med pension skall förstås jämväl belopp som utgår enligt TPL.

**Förslaget till förordning angående ändrad lydelse av 4 § 1 mom. och 7 § förordningen om statlig inkomstskatt**

**4 §.**

Paragrafens 1 m o m. har i andra stycket undergått en ändring motsvarande den som vidtagits i 46 § 2 mom. kommunalskattelagen.

Den sålunda föreslagna avdragsrätten för tilläggspensionsavgift kommer, såsom även är fallet beträffande avdragsrätten för folkpensionsavgift, inte att gälla den som är bosatt utomlands. Beträffande folkpensionsavgiften saknar detta betydelse, eftersom sådan avgift ej påföres den som inte är mantalsskriven här i riket för året näst före taxeringsåret. Tilläggspensionsavgift skall däremot erläggas av en utomlands bosatt försäkrad för sådan inkomst av annat förvärvsarbete, för vilken han är skattskyldig i Sverige.

I princip torde avdragsrätt för tilläggspensionsavgift böra tillkomma även utomlands bosatta försäkrade. Avdragsrätten är för deras del mest angelägen såvitt gäller taxeringen till statlig inkomstskatt. I fråga om taxeringen till kommunal inkomstskatt torde avdragsrätten vara av mindre ekonomisk betydelse. Vidare skulle en avdragsrätt i sistnämnda hänseende medföra vissa komplikationer, t. ex. beträffande överförande av ej utnyttjade avdrag mellan olika kommuner. Med hänsyn till det anförda har avdragsrätt för de utomlands bosatta ansetts böra införas beträffande den statliga inkomstskatten. En ändring i överensstämmelse härmed har vidtagits i första stycket av 1 mom.

**7 §.**

I denna paragraf har införts en bestämmelse om skattefrihet för allmänna pensionsfonden.

**Förslaget till förordning om ändrad lydelse av 3 § förordningen angående byggnadsforskningsavgift**

Byggnadsforskningsavgifterna, som erlägges av arbetsgivare vilka yrkesmässigt bedriver byggnadsverksamhet, påföres för närvarande av riks-försäkringsanstalten, oavsett om arbetsgivaren tecknat yrkesskadeförsäkring i riks-försäkringsanstalten eller i något av de s. k. socialförsäkringsbolagen. Uppbörden verkställs av riks-försäkringsanstalten eller, då fråga är om mindre arbetsgivare, i samband med den allmänna skatteuppbörden. För arbetsgivare med yrkesskadeförsäkring i socialförsäkringsbolag uppbäres



byggnadsforskningsavgiften dock alltid av riks försäkringsanstalten, medan yrkesskadeförsäkringsavgiften och bidragen till sjuk- och moderskapsförsäkringarna erlägges till bolaget.

Även med det i det föregående föreslagna uppbördsförfarandet i fråga om arbetsgivaravgifter till tilläggspensioneringen, yrkesskadeförsäkringsavgifter och arbetsgivarbidrag till sjuk- och moderskapsförsäkringarna bör byggnadsforskningsavgifterna påföras av riks försäkringsanstalten. Vidare bör byggnadsforskningsavgifterna uppbäras gemensamt med nämnda avgifter och bidrag eller, såvitt gäller arbetsgivare med yrkesskadeförsäkring i något av socialförsäkringsbolagen, gemensamt med vederbörandes arbetsgivaravgift till tilläggspensioneringen och arbetsgivarbidrag till sjuk- och moderskapsförsäkringarna. Byggnadsforskningsavgiften bör sålunda i princip uppbäras vid den allmänna skatteuppbörden, om arbetsgivarens sammanlagda avgifts- och bidragsbelopp inklusive byggnadsforskningsavgiften uppgår till högst 1 000 kr., samt eljest av riks försäkringsanstalten. I förevarande paragraf har med hänsyn till det anförda införts en hänvisning till förordningen angående uppbörd av avgifter enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension, m. m.

Av de i enlighet med det anförda inom socialdepartementet upprättade författningsförlagen, vilka har den lydelse bilaga<sup>1</sup> till detta protokoll utvisar, är förslagen till lag angående ändrad lydelse av 38 § lagen om allmän sjukförsäkring, lag angående ändrad lydelse av 12 § lagen om moderskaps hjälp och lag om ändrad lydelse av 17 kap. 12 § handelsbalken av den natur att lagrådets utlåtande över dem bör inhämtas.

### Departementschefens hemställan

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer föredragande departementschefen, att lagrådets utlåtande över följande inom socialdepartementet upprättade förslag till

1) lag angående ändrad lydelse av 38 § lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring,

2) lag angående ändrad lydelse av 12 § lagen den 21 maj 1954 (nr 266) om moderskaps hjälp, och

3) lag om ändrad lydelse av 17 kap. 12 § handelsbalken  
mätte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Kungl. Höghet Regenten.

Ur protokollet:  
Bengt Lundin

<sup>1</sup> Denna bilaga, som är likalydande med de vid propositionen fogade författningsförlagen, har här uteslutits.

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 12 november 1959.*

N ä r v a r a n d e:

Justitieråden    BECKMAN,  
                         E. SÖDERLUND,  
                         TAMMELIN,  
Regeringsrådet NEVRELL.

Enligt lagrådet den 9 november 1959 tillhandakommet utdrag av protokoll över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet den 29 oktober 1959, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till

- 1) lag angående ändrad lydelse av 38 § lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring,
- 2) lag angående ändrad lydelse av 12 § lagen den 21 maj 1954 (nr 266) om moderskapshjälp, och
- 3) lag om ändrad lydelse av 17 kap. 12 § handelsbalken.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av lagbyråchefen Bengt Hamdahl.

*Lagrådet lämnade förslagen utan erinran.*

Ur protokollet:

*Clas Amilon*

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland i statsrådet i Stockholm den 13 november 1959.*

**Närvarande:**

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Nilsson, lagrådets den 12 november 1959 avgivna utlåtande över de till lagrådet den 29 oktober 1959 remitterade förslagen till *lag angående ändrad lydelse av 38 § lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring, lag angående ändrad lydelse av 12 § lagen den 21 maj 1954 (nr 266) om moderskapshjälp och lag om ändrad lydelse av 17 kap. 12 § handelsbalken.*

Föredragande departementschefen upplyser, att lagrådet lämnat förslagen utan erinran, samt hemställer härefter, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen att

*dels, jämlikt § 87 regeringsformen, antaga förenämnda förslag till*

1) *lag angående ändrad lydelse av 38 § lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring,*

2) *lag angående ändrad lydelse av 12 § lagen den 21 maj 1954 (nr 266) om moderskapshjälp och*

3) *lag om ändrad lydelse av 17 kap. 12 § handelsbalken,*

*dels antaga inom socialdepartementet upprättade förslag till*

1) *förordning angående beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension,*

2) *förordning angående uppbörd av avgifter enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension, m. m.,*

3) *förordning angående redares avgift i vissa fall enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension, m. m.,*

4) *förordning om ändring i taxeringsförordningen den 23 november 1956 (nr 623),*

5) *förordning om ändring i uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272),*

6) *förordning om ändring i folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 (nr 469),*

7) lag angående ändrad lydelse av 17 § lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar,

8) lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370),

9) förordning angående ändrad lydelse av 4 § 1 mom. och 7 § förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt och

10) förordning om ändrad lydelse av 3 § förordningen den 22 maj 1953 (nr 269) angående byggnadsforskningsavgift,

dels ock bifalla de av departementschefen vid anmälan av ärendet i statsrådet den 29 oktober 1959 i övrigt framlagda förslagen rörande tilläggs pensioneringens administration m. m.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställen förordnar Hans Kungl. Höghet Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

*Clas Amilon*

## INNEHÅLLSFÖRTECKNING

|                                                                                                                                                    | Sid. |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| <i>Propositionen</i> .....                                                                                                                         | 1    |
| Förslag till förordning angående beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension .....                | 4    |
| Förslag till förordning angående uppbörd av avgifter enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension, m. m. ....                             | 9    |
| Förslag till förordning angående redares avgift i vissa fall enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension, m. m. ....                     | 23   |
| Förslag till förordning om ändring i taxeringsförordningen den 23 november 1956 (nr 623) .....                                                     | 25   |
| Förslag till förordning om ändring i uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272) .....                                                           | 28   |
| Förslag till förordning om ändring i folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 (nr 469) .....                                                    | 33   |
| Förslag till lag angående ändrad lydelse av 38 § lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring .....                                    | 35   |
| Förslag till lag angående ändrad lydelse av 12 § lagen den 21 maj 1954 (nr 266) om moderskapshjälp .....                                           | 37   |
| Förslag till lag om ändrad lydelse av 17 kap. 12 § handelsbalken .....                                                                             | 38   |
| Förslag till lag angående ändrad lydelse av 17 § lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar ..... | 40   |
| Förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370) .....                                                             | 42   |
| Förslag till förordning angående ändrad lydelse av 4 § 1 mom. och 7 § förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt .....         | 45   |
| Förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 § förordningen den 22 maj 1953 (nr 269) angående byggnadsforskningsavgift .....                     | 48   |
| <i>Utdrag av statsrådsprotokollet den 29 oktober 1959</i> .....                                                                                    | 49   |
| <i>Inledning</i> .....                                                                                                                             | 49   |
| <i>Översikt av vissa tilläggspensionsbestämmelser</i> .....                                                                                        | 51   |
| <i>Administrativa organ och deras uppgifter m. m.</i> .....                                                                                        | 56   |
| <i>Administrationsnämndens förslag</i> .....                                                                                                       | 56   |
| Organ för bestämmande av pensionsgrundande inkomst .....                                                                                           | 56   |
| Organ för registrering av pensionsgrundande inkomst .....                                                                                          | 60   |
| Organ för debitering och uppbörd av avgifter .....                                                                                                 | 75   |
| Besvärshöjningen .....                                                                                                                             | 81   |
| Kostnadsfrågor .....                                                                                                                               | 83   |
| <i>Yttranden</i> .....                                                                                                                             | 90   |
| Allmänt .....                                                                                                                                      | 90   |
| Organ för bestämmande av pensionsgrundande inkomst .....                                                                                           | 91   |
| Organ för registrering av pensionsgrundande inkomst .....                                                                                          | 94   |

|                                                                                                                                                    | Sid. |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| Organ för debitering och uppbörd av avgifter                                                                                                       | 98   |
| Besvärsförfarandet                                                                                                                                 | 99   |
| Kostnadsfrågor                                                                                                                                     | 100  |
| Departementschefen                                                                                                                                 | 103  |
| Författningsförslag m. m.                                                                                                                          | 117  |
| Beräkning av pensionsgrundande inkomst                                                                                                             | 117  |
| Administrationsnämnden                                                                                                                             | 117  |
| Yttranden                                                                                                                                          | 125  |
| Departementschefen                                                                                                                                 | 132  |
| Debitering och uppbörd av avgifter                                                                                                                 | 139  |
| Administrationsnämnden                                                                                                                             | 139  |
| Utredningsmannen                                                                                                                                   | 151  |
| Yttranden                                                                                                                                          | 154  |
| Departementschefen                                                                                                                                 | 161  |
| Specialmotivering                                                                                                                                  | 169  |
| Förslaget till förordning angående beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension                    | 170  |
| Förslaget till förordning angående uppbörd av avgifter enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension, m. m.                                | 174  |
| Förslaget till förordning angående redares avgift i vissa fall enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension, m. m.                        | 184  |
| Förslaget till förordning om ändring i taxeringsförordningen                                                                                       | 185  |
| Förslaget till förordning om ändring i uppbördsförordningen                                                                                        | 186  |
| Förslaget till förordning om ändring i folkbokföringsförordningen                                                                                  | 187  |
| Förslagen till lag angående ändrad lydelse av 38 § lagen om allmän sjukförsäkring och lag angående ändrad lydelse av 12 § lagen om moderskapshjälp | 187  |
| Förslaget till lag om ändrad lydelse av 17 kap. 12 § handelsbalken                                                                                 | 188  |
| Förslaget till lag angående ändrad lydelse av 17 § lagen om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar                              | 190  |
| Förslaget till lag om ändring i kommunalskattelagen                                                                                                | 191  |
| Förslaget till förordning angående ändrad lydelse av 4 § 1 mom. och 7 § förordningen om statlig inkomstkatt                                        | 192  |
| Förslaget till förordning om ändrad lydelse av 3 § förordningen angående byggnadsforskningsavgift                                                  | 192  |
| Departementschefens hemställan                                                                                                                     | 193  |
| Lagrådets utlåtande                                                                                                                                | 194  |
| Utdrag av statsrådsprotokollet den 13 november 1959                                                                                                | 195  |